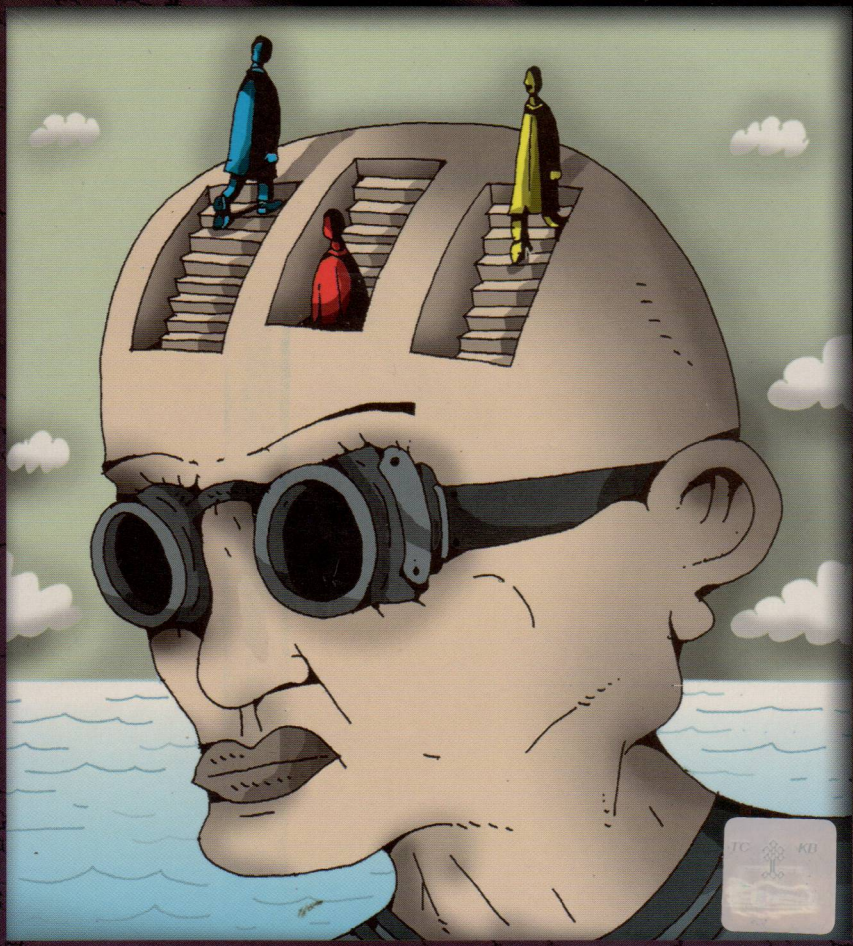
STANISLAW

LEM

SOLARİS

iletişim

STANISLAW LEM • **Solaris**

STANISLAW LEM 1921 yılında Polonya'nın Lwow kentinde doğdu. Tıp öğrenimini İkinci Dünya Savaşı'nda ülkesi Alman işgaline uğrayınca yanda bıraktı. Savaş yıllarını otomobil tamirciliği ve kaynakçılık yaparak geçirdi. 1946'da Kraków'a yerleşti ve tıp eğitimini tamamlayarak doktor oldu. Aynı yıllarda şiir yazmaya ve bilimsel yöntem üzerine kuramsal araştırmalara başladı. Lem, 1951 yılında, daha sonra kendisini dünya çapında üne kavuşturan bilim-kurgu türünde yazmaya başladı. Yazarın başyapıtı sayılan *Solaris*, ünlü Rus yönetmen Andrey Tarkovski tarafından sinemaya da aktarıldı. *Aden* (1995), *Gelecekbilim Kongresi* (1997), *Solaris* (1997), *Soruşturma* (1998), *Kuvette Bulunan Günce* (1998), *Yenilmez* (1998), *Yıldızlardan Dönüş* (1998), *Kör Talih* (1999), *Dönüşüm Hastanesi* (2000), *İnsanın Bir Dakikası* (2000) *Dünya'da Barış* (2000), *Ölümlü Makineler* (2001), *Yıldız Güncesi* (2001) ve *Fiyasko* (2002). İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Yayınevi, Lehçe yazan ve kitapları birçok dile çevrilen Stanislaw Lem'in "Bütün Eserleri"ni yayımlayacaktır.

Solaris
© 1961, Stanislaw Lem

İletişim Yayınları 439 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 90
Stanislaw Lem Bütün Eserleri 3
ISBN 975-470-625-5
© 1997 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 1997, İstanbul
2. BASKI 2000, İstanbul (500 adet)
3. BASKI 2002, İstanbul (500 adet)

EDİTÖR Türker Armaner
KAPAK Ümit Kıvanç
KAPAK RESMİ Erdal Alay
DİZGİ Maraton Dizgievi
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Seçkin Oktay
BASKI ve CİLT Sena Ofset

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34400 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Fax: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

STANISLAW LEM

Solaris

Solaris

ÇEVİREN ***Mehmet Aköz****er*

iletişim

İÇİNDEKİLER

1. Varış *7*
2. Solarisliler *19*
3. Konuklar *38*
4. Sartorius *47*
5. Rheya *63*
6. Kuşkulu Metinlerden Seçmeler *79*
7. Toplantı *106*
8. Canavarlar *124*
9. Sıvı Oksijen *153*
10. Görüşme *170*
11. Düşünen Adamlar *182*
12. Düşler *203*
13. Utku *215*
14. Kocamış Öykünce *225*

1
VARIŞ

Gemi saatiyle 19.00'da *Prometheus*'un fırlatma bölmesine gittim. Başlığın çevresindekiler yana çekilerek yol verdi, kollarımdan güç alarak kendimi aşağıya, kapsüle bıraktım.

Daracık yolcu bölmesinde kıpırdayacak yer yoktu. Uzay giysimin üstündeki musluğa hortumu yerleştirdim, giysim şişiverdi. Artık hiç kımıldayamaz durumdaydım. Şişme giysime gömülmüş, geminin madeni gövdesine boynumdan bağlı, ayaktaydım sözde. Aslında oracığa asılıydım.

Gözlerimi yukarı kaldırdım. Saydam gölgeliğin ötesinde görebildiğim, pürüzsüz, perdahlanmış bir duvar ve daha yukarıda da Moddard'ın bana doğru eğilen başıydı. Moddard yok oldu, birden karanlığa gömüldüm: Ağır koruyucu kapak yerine oturmuştu. Vidaları çeviren elektrik motorlarının vınlayışı sekiz kez yinelendi, ardından amortisörlerin tıslaması geldi. Gözlerim karanlığa alıştıkça, tümüyle otomatik kumandalı araçtaki biricik kadranın ışıltılı yuvarlağını seçebiliyordum.

Kulaklarımdaki alıcıda bir ses yankılandı:

'Hazır mısın Kelvin?'

'Hazırım Moddard,' diye yanıtladım.

'Hiçbir şeye kafanı takma. İstasyon seni uçuş halindeyken kapıp indirecek. İyi yolculuklar!

Bir gıcırtı geldi, kapsül sallandı. İstemeden kaslarım gerildi, ama başka ne ses çıktı ne de bir hareket oldu.

'Kalkış ne zaman?' Sözcükleri sıraladığım anda ince kum serpilişine benzer bir hışırtı sezdim.

'Yola çıktın bile Kelvin. Bol şans!' Moddard'ın sesi deminki gibi yakındı.

Gözümün hizasında geniş bir yarık açıldı. Yıldızları görebiliyordum. *Prometheus*'un yörüngesi Saka takımyıldızının Alfa bölgesindeydi. Bunu düşünüp yönümü saptamak için boşuna kafa yordum, parıltılı bir toz bulutu penceremi kaplamıştı. Tek yıldız grubunu tanıdığım yoktu. Galaksinin bu bölümünde gök bana büsbütün yabancıydı. Belirgin ilk yıldızın yanından geçeceğim anı kollaclım, ama hiçbirini diğerlerinden ayıramıyordum. Parlaklıkları da azalıyordu. Ağır ağır uzaklaşıyorlar, bulanık, pembemsi bir ışık kümesi içinde eriyorlardı. Şimdiden katettiğim yolun tek göstergesiydi bu. Şişme zarfa tıkılmış bedenim kaskatı, hiç kımıldamadan boşlukta dikiliyormuşum duygusuyla, uzayı yarıp geçiyordum. Beni tek oyalayan durmadan yükselen sıcaklıktı.

Ansızın çelik bir kesicinin ıslak cama sürtünüşü gibi tiz, iç tırmalayıcı bir ses geldi. Evet, iniş başlamıştı. Kadranda birbirini kovalayan rakamları görmesem yön değişikliğini algılamazdım bile. Yıldızlar çoktan kaybolmuş, bakışım sonsuzluğun soluk kızılımsı parıltısında yitip gitmişti. Yüreğimin ağır ağır attığını işitiyordum. Yüzüm sanki ateşe çevrilmiş gibiydi, ama ensemde havalandırıcının serinliği vardı. *Prometheus*'a göz ucuyla bile olsa son kez bakabilseydim keşke, ama daha otomatik kumanda aygıtı penceremin

kepengini kaldırdığında uzay gemisi çoktan görüş alanımdan çıkmış olmalıydı.

Kapsül apansız bir sarsıntıyla gidip geldi. Sonra bir daha. Tüm araç zangırdamaya başladı. Dış çeperlerin yalıtıcı katlarından sızıp şişme kozama işleyen titreşim bana da ulaştı, bütün bedenimi kavradı. Kadranın görüntüsü durmadan titreşiyor, gözümde sayısız kadran beliriyor, fosforlu ışıltısı her yöne dağılıyordu. Korkmuyordum. Bu uzun yolculuğu hedefe kadar ulaşmışken ıskalamak için yapmamıştım!

Mikrofona seslendim:

'İstasyon Solaris! İstasyon Solaris! İstasyon Solaris! Sanırım uçuş hattından çıkıyorum, rotamı düzeltin! İstasyon Solaris, burası *Prometheus* kapsülü. Tamam.'

Gezegenin görüş alanıma girdiği o paha biçilmez ilk anı kaçırmıştım. Artık gözlerimin önünde uzanıyordu: Yusyuvarlak ve şimdiden kocamandı. Yine de yüzeyinin görünüşünden anlıyordum ki hâlâ çok yükseğindeydim. Yükseğindeydim diyorum, çünkü gök cisimleriyle aramızdaki uzaklığı yükseklik türünden ölçmeye başladığımız o pek algılanamaz sınırı geride bırakmıştım. Düşüyordum aslında. Artık gözlerim kapalıyken de düştüğümü algılıyordum. (Gözlerimi hemen açtım: Hiçbir şeyi kaçırmaya niyetim yoktu.)

Bağlantı kurmayı ikinci kez denemeden bir an sessizce bekledim. Yanıt yoktu. Derin, alçak perdeden sürekli bir çağıltı arasından peş peşe parazit dalgaları geliyordu. Çağıltı herhalde gezegenin kendi sesiydi. Portakal rengi göğü bir sis perdesi kaplamış, penceremi örtmüştü. İçgüdülerimin itişiyle şişkin giysimin elverdiği ölçüde doğrulmaya çalıştım, ama hemen anladım ki buluttan geçiyordum. Ardından, sanki yukarı doğru emiliyormuşçasına bulut kitlesi yükseldi. Kapsülümün dikey ekseni çevresindeki dönüşüyle yarı aydınlıkta yarı gölgede süzülüyordum. Sonunda dev güneş topu penceremde belirdi. Sol yanda koskocaman orta-

ya çıkıyor, sağda kayboluyordu.

Çağıltı ve çatırdılar arasından zayıf bir ses kulağıma ulaştı:

'İstasyon Solaris arıyor! İstasyon Solaris arıyor! Sıfır sayıldığında kapsül inmiş olacak. Tekrar ediyorum, sıfır sayıldığında kapsül inmiş olacak. Geriye sayış için hazır olun. İki yüz elli, iki yüz kırk dokuz, iki yüz kırk sekiz...'

Sözcüklerin arasında keskin, acı haykırışlara benzer sesler duyuyordum. Karşılama tümcelerini otomatik gereçler tekdüze, can sıkıcı bir tonla sıralıyordu. Bu en azından şaşırtıcıydı. Çünkü uzay istasyonlarındakiler yeni gelen birini, hele dosdoğru dünyadan gelen birini karşılamak için genellikle can atardı. Ama bunu düşünecek vaktim olmadı, çünkü deminden beri çevremde dönen güneşin yörüngesi birden kayıvermiş, akkor halindeki yuvarlak, gezegenin ufkunda danseder gibi bir sağda bir solda görünür olmuştu. Dev bir sarkaç gibi salınıyordum. Gezegenin menekşe mavisi ve siyahın tonlarıyla kırış kırış olan yüzeyi karşımda bir duvar gibi yükseliyordu. Başım fıldır fıldır dönmeye başladığı anda yeşil beyaz noktacıklardan oluşan minik bir desen gözüme ilişti. İstasyonun konum saptayıcısıydı bu. Kopça sesi çıkaran bir şey kapsülün koruyucu kapağından kurtuluverdi. Dev paraşüt sanki öfke dolu bir sarsıntıyla açıldı. Ardından gelen sesin belleğimde Yer'in anılarını canlandırmasına karşı koyamazdım: Bunca aydan sonra ilk kez rüzgârın uğultusunu duyuyordum.

Sonra her şey çarçabuk oldu. Düşüyor olmam gerektiğini o ana dek yalnız biliyordum, şimdiyse bunu gözlerimle de görüyordum. Yeşilli beyazlı dama tahtası hızla irileşiyordu. Bu şeklin, radar antenlerinden yapılmış tüyleri böğürlerinde diken diken duran, köpekbalığı biçiminde ince uzun gümüş rengi bir cisme kazılı olduğunu seçebiliyordum. Birkaç sıra belli belirsiz delikle bezenmiş bir madeni dev, gezegenin yüzeyine yerleşmiş değildi. Havada asılı duruyor, altın-

daki koyu lacivert yüzeye elips biçiminde kapkara bir gölge düşürüyordu. Okyanusun ölgün bir devinimle oynaşan arduvaz rengi minicik dalgalarını artık seçebiliyordum. Birden bulutlar iyice yükseğe fırladı, her birinin çevresini gözleri kör edici, koyu kırmızı, alevden bir halka sarmıştı. Yangın sonrası kızıllığını andıran bakır rengi gök kurşuniye dönmüştü, çok uzaklarda ve bomboştu. Hiçbir şey seçemez olmuştum. Döne döne düşüyordum.

Ani bir sarsılışla kapsül doğruldu. Penceremden yine okyanus görünüyordu, dalgaları parlak cıva kımıltıları gibiydi. Paraşütün kordonları rüzgârla sürükleniyor, dalgalar üzerinde hiddetle uçuşuyordu. Yapay manyetik alanın sağladığı pek kendine özgü ağır bir ritimle salınan kapsül usulca alçaldı. Birkaç fırlatma yastığı ile gözenekli çelikten kulelerin tepesine yerleştirilmiş ışınım teleskoplarının parabol biçimindeki yansıtıcılarını ancak algılayacak zaman bulabildim.

Çelik parçaların birbirine oturuşunun tınlamasıyla kapsül devinimsiz k..ldı. Önümde bir geçit açıldı ve o ana dek tutsağı olduğum metal kafes uzun, hırçın bir iç çekişle serüvenini tamamladı.

Kumanda merkezinin mekanik sesi kulaklarımdaydı:

'İstasyon Solaris. Sıfır ve sıfır. Kapsül indi. Çıkabilirsiniz.'

Göğsümde belli belirsiz bir basınç ve mide boşluğumda berbat bir ağırlık duygusuyla kumanda kollarını iki elimle kavrayıp bağlantıları kestim. Yeşil bir gösterge aydınlandı: VARIŞ. Kapsül açıldı, şişme yastığımın beni dışarı ittiğini algılayamadım bile, dengemi koruyabilmek için öne doğru bir adım atmak zorunda kaldım.

Uzay giysim, usanmışlığı belirten boğuk bir iç çekişle içindeki havayı boşalttı. Özgürdüm.

Tavanı neredeyse katedral yüksekliğinde görkemli, gümüşten bir baca içindeydim. Eğimli duvarlarından bir dizi renkli boru iniyor, yuvarlak ağızlar içinde kayboluyordu.

Döndüm. Havalandırma boruları, homurdana homurdana, kapsülümün İstasyon'a girişiyle atmosferden sızan zehirli gazları emiyordu. Ortasından yarılmış bir kozayı andıran puro biçiminde kapsül, çelik taban üzerindeki çiçek zarfına benzer çanağa sanki gömülmüş gibi burnu havada dimdik duruyordu. Uçuş sırasında kavrulan dış kasası kirli kahverengiydi.

Ufacık bir merdivenden indim. Altımdaki madeni zemin, ağırlığa dayanıklı plastikle kaplanmıştı. Roket taşıyıcıların tekerlekleri plastik kaplamayı yer yer aşındırmış, çıplak çeliği ortaya çıkarmıştı.

Havalandırıcıların homurtusu birden kesildi, tam bir sessizlik çöktü. Birilerinin gözükmesini beklercesine biraz ikircikli çevreme bakındım, en küçük yaşam belirtisi yoktu. Yalnız neondan bir ok parıldıyor, sessiz sedasız akıp giden bir yürüyen yolu gösteriyordu. Yürüyen yola bıraktım kendimi.

Parabol biçiminde özenli bir kemer çizerek durmadan alçalan tavan, geniş bir galerinin girişiyle sona eriyordu. Galerinin orasında burasında gaz tüpleri, ölçme aygıtları, paraşütler, eşya sandıkları ve darmadağın yığıntılar biçiminde savrulmuş daha bir sürü şey vardı.

Yürüyen yol beni galerinin öteki ucunda bıraktı. Burada bir kubbe başlıyordu. Ortalık deminkinden de karışıktı. Üst üste yığılı yağ fıçılarının dibinden yayılan kaygan sıvı bir göl oluşturmuştu, iç bulandırıcı bir koku vardı. Bir sürü ayak izi yapışkan lekeler halinde her yöne dağılıyordu. Yağ fıçılarının üstünü telgraf şeritlerinden, yırtık kâğıtlardan bir dolu süprüntü kaplamıştı.

Yeşil oklardan biri beni bu kez ortadaki kapıya yöneltti. İki kişinin yanyana zor yürüyeceği, tavandaki kalın camlardan aydınlanan daracık bir koridor uzanıyordu ardında. Ve yeşil beyaz karelere boyanmış, yarı açık bir kapı vardı karşımda. İçeri girdim.

Kabinin duvarları içbükeydi. Parıldayan sisin hafifçe mora büründüğü, kocaman, geniş görünümlü bir pencere vardı. Dışarıda isli dalgalar usulca kayıp gidiyordu. Duvarlara dizili dolapları bir sürü araç, kitaplar, kirli bardaklar, vakum şişeleri tıka basa doldurmuştu. Hepsi tozla kaplıydı. Kararmış zeminin üzerinde beş altı tane küçük yük arabasıyla birkaç şişme koltuk öyle atılmış duruyordu. Yalnız bir koltuk şişirilmiş sırtı doğrultulmuştu. Üstündeki ufak tefek, zayıf adamın yüzü güneşten kavrulmuş, burnunda ve yanaklarında koca koca pullar kabarmıştı. Snow'du bu. Sibernetik uzmanı ve Gibarian'ın yardımcısıydı. Zamanında Solaris Yıllığı'nda çok özgün makaleler yayınlamıştı. Onunla tanışma olanağını nedense bir türlü bulamamıştım. Sırtındaki fileli gömleğin orasından burasından çökük göğsünün ağarmış kılları çıkıyordu. Çadır bezinden pantolonunda bir sürü cep vardı. Bir zamanlar herhalde beyaz olan ama şimdi dizleri kirlenmiş, kimyasal yanıkların açtığı deliklerle kaplı bir makinist pantolonuydu bu. İç çekim sistemi bulunmayan uzay gemilerinde kullanılan armut biçiminde plastik bir şişe tutuyordu elinde. Bana çevrili gözleri hayretle büyüdü. Plastik şişe elinden kaydı, yerde birkaç kez zıpladı. Saydam damlacıklar yayıldı ortalığa. Yüzünden kan çekilmişti. Şaşkınlıktan konuşamıyordum. Karşımdakinin içinde bulunduğu dehşet yavaş yavaş bana da bulaşana dek bu dilsizler oyunu sürdü. Bir adım ilerledim. Korkuyla koltuğuna biraz daha sindi.

'Snow?'

Adeta çarpılmış gibi bir ürperdi geçirdi. Tarif edilmez bir dehşet anlatımıyla, acıdan nefesi tutulmuşçasına soluk soluğa inledi:

'Tanımıyorum sizi...' Hırlıyordu. 'Tanımıyorum sizi... Ne istiyorsunuz?'

Yerdeki damlacıklar hızla buharlaşıyordu. Burnuma alkol kokusu geldi. İçmiş miydi? Sarhoş muydu yoksa? Bu kadar

korktuğu şey neydi? Odanın ortasında öylece dikiliyordum. Bacaklarım titriyor, kulaklarım tıka basa pamuk doldurulmuş gibi uğulduyordu. Ayaklarımın altındaki zemin sanki kayıyordu. Bükey pencerenin ötesinde okyanus, düzenli aralarla yükselip alçalıyordu. Snow'un kan çanağı gözleri üstüme çakılı kalmıştı. Korkusu biraz yatışmış gibiydi ama yüzündeki altedilemez tiksinti ifadesi değişmemişti.

'Ne oldu? Hasta mısınız?' diye fısıldadım.

'Kaygılanmış gibisin,' dedi, sesi bomboştu. 'Sahiden kaygılanmış gibisin... Hasta gözüküyorum, öyle mi? Ama bana ne aldırıyorsun ki? Tanımıyorum seni.'

'Gibarian nerede?' diye sordum.

Soluğu yine boğazına tıkandı, cam gibi gözleri bir an parladı.

'Gi.. Giba... Yo! Yo!'

Boğuk, isterik bir kahkahayla tepeden tırnağa sarsıldı. Sonra yine yatışmış gibi;

'Demek Gibarian için geldin, öyle mi? Hey gidi koca Gibarian! Ne yapacaksın ki onu?'

Sözlerinde, daha doğrusu sesinin tonunda nefret ve meydan okuma vardı. Onun için bir tehdit olmaktan çıkmıştım sanki.

Şapşallaşmış halde mırıldandım:

'Şey... Nerede o?'

'Bilmiyor musun?'

Besbelli kafayı çekmişti, sabukluyordu. Kan tepeme sıçramıştı. Belki kendimi tutmalı ve çekip çıkmalıydım odadan. Ama sabrım tükenmişti. Bağırdım:

'Bu kadarı da fazla! Daha yeni geldim buraya. Ne bileyim nerede? Snow! Neler dönüyor burada?'

Alt çenesi kımıldadı. Yine soluğunu tutmuştu, gözleri değişik bir ışıltıyla parlıyordu. Koltuğunun kolluklarını iki eliyle kavradı, güçlükle ayağa kalktı. Dizleri titriyordu.

'Ne? Yeni geldin demek... Nereden geldin bakayım?' Ayılmış gibiydi.

'Yer'den!' diye yanıtladım öfkeyle. 'Duymuşsundur herhalde. Pek sanmam ya.'

'Yer'den mi? Hey güzel Tanrım! Kelvin olmalısın öyleyse sen.'

'Yanılmadın. Niye bana öyle bakıyorsun? Pek mi şaşırttım seni?'

Hızla gözlerini kırpıştırdı.

'Yoo,' derken alnının terini siliyordu. 'Bağışla Kelvin, yok bir şey. Emin ol. Yalnız biraz şaşırdım, seni göreceğimi ummuyordum.'

'Nasıl yani? Beni göreceğini ummuyor muydun? Aylar önce haber verildi size, Moddard da daha bugün *Prometheus*'tan aradı seni.'

'Doğru, doğru. Ama görüyorsun, şu anda biraz dağıtmış durumdayız.'

'Görüyorum,' dedim soğuk bir tavırla.

Çevremde dolandı, atmosfer giysimi inceledi. Göğüs kısmına bağlı bir sürü telle kablonun alışılmış örgüsüyle iyice sıradan bir giysiydi bu. Öksürdü, kemikli burnunu oğdu.

'Belki banyo almak istersin, ha? İyi gelir. Şu mavi kapı, öte yandaki.'

'Sağol... İstasyonun her bucağını biliyordum.'

'Aç olmalısın.'

'Değilim. Gibarian nerede?'

Yanıtlamaksızın pencereye yöneldi. Arkadan adamakıllı yaşlı gösteriyordu. Sık, kısa saçları kırlaşmıştı. Güneş yanığı ensesinde derin kırışıklar belli oluyordu.

Dışarıda dalgaların tepecikleri parıldıyor, dev dalga kümeleri ağır bir devinimle inip kalkıyordu. İnsan, okyanusu böyle izlerken İstasyon'un sanki görünmez bir kaldıraç üzerinde bir yana eğiliyormuşçasına algılanmaz biçimde

devindiği yanılgısına kapılırdı (kuşkusuz bir yanılgıydı bu). Sonra yine dengesini bulabilmek için bu kez karşı yöne doğru aynı tembelce devinimle eğiliyordu İstasyon. Dalga çukurlarında kan rengi kalın bir köpük toplaşıyordu. Bir an gırtlağımın kuruduğunu duydum. *Prometheus*'u ve onun katı disiplinini özlemle anımsadım. Şimdi ansızın pek mutlu gözüken geçmiş bir varoluşun anısı artık sonsuza dek veda etmişti bana.

Snow sinirli sinirli ellerini oğuşturarak bana doğru döndü.

'Dinle,' dedi birden, 'benden başka kimse yok şu anda ortada. Bana katlanmak zorundasın bugün. Faresurat de bana. Sorun da çıkarma. Resimlerimden tanıyorsun, tut ki eski arkadaşız. Herkes Faresurat der, ne yapalım.'

İnatla yineledim sorumu:

'Gibarian nerede?'

Yine gözlerini kırpıştırdı.

'Seni böyle karşıladığım için üzgünüm. Tam... tam benim suçum da sayılmaz. Tümüyle unutmuşum... Çok şey oldu burada, görüyorsun...'

'Tamam tamam. Gibarian'dan ne haber? İstasyon'da mı? Gözlem uçuşuna mı çıktı yoksa?'

Düğüm olmuş bir kablo yığınına gözlerini dikmişti.

'Yoo, İstasyon'dan çıkmadı. Uçamaz artık. Anlayacağın...'

Kulaklarım hâlâ davul gibiydi, gitgide daha zor işitiyordum.

'Ne? Ne yani? Hangi cehennemde bu adam?'

'Anlarsın sanıyordum,' diye yanıtladı. Sesi değişmişti, buz gibi gözlerle bakıyordu. Ürperdim. Sarhoştu ama ne dediğini biliyordu.

'Kaza falan mı oldu?'

Hızlı hızlı başını salladı, tepkilerimi dikkatle gözlüyordu.

'Ne zaman?'

'Bu sabah, gün ağarırken.'

Artık duygularım daha az şiddetliydi. Kısa ve öz sorularla yanıtlar yatıştırmıştı beni. Garip davranışını anlamaya başlıyordum.

'Ne kazası?'

'Odana gidip üstünü değiştirsene Eee... diyelim ki bir saat sonra gel.'

Duraksadım.

'Peki,' dedim sonunda.

Tam odadan çıkacakken yine seslendi.

'Dur, bekle!' Tedirgin bir bakışı vardı. Sanki bir şey eklemek istiyormuş ama bir türlü sözcükleri bulamıyormuş gibiydi. Kısa bir duraklamadan sonra şöyle dedi:

'Burada üç kişiydik. Şimdi seninle yine üç kişiyiz. Sartorius'u tanır mısın?'

'Seni ne kadar tanırsam onu da o kadar - yalnız resimlerinden.'

'O yukarıda, laboratuvarda. Bilmem karanlık basmadan iner mi ama... Neyse, görünce tanırsın onu zaten. Eğer başkasına rastlarsan - benden ve Sartorius'dan başka birine yani, o zaman...'

'O zaman ne?'

Düş görüyor olmalıydım. Bütün bunlar ancak düş olmalıydı! Şu koyu lacivert dalgalar, alçaklarda gezinen güneşin dibindeki koyu kırmızı parıltılar, deminki gibi yine koltuğuna çöküp o kablo yığınına gözlerini dikmiş şu sıska adam...

'O zaman, bir şey yapayım deme!'

'Kimi görebilirim ki?' Parlamıştım. 'Hayalet mi?'

'Çıldırdım sanıyorsun tabii. Yo, yo, çıldırmadım. Şimdilik başka şey de söyleyemem. Belki... kim bilir?... hiçbir şey olmaz. Ama unutma, uyardım seni.'

'Bilmece gibi konuşma. Nedir bütün bunlar?'

'Sen sıkı dur. Hazır olasın... birilerine rastlamaya. Biliyo-

rum olanaksız geliyor, ama dene. Tek önerim bu sana. Benden bu kadar!'

'Söylesene, kim çıkabilir karşıma?' Bağırıyordum artık.'

Onu orada, bitkin bir anlatımla sarkan yanık suratıyla, orama burama bakınıp oturuyor gördükçe kendimi zor tutuyordum. Omuzlarından yakalayıp sarsmak geliyordu içimden.

Acı çekercesine, sözcükleri ağzından tek tek sökerek yanıtladı:

'Bilmem. Bir bakıma sana bağlı.'

'Sanrı mı yani?'

'Yoo... Basbayağı gerçek. Üstüne yürüme sakın. Ne yaparsan yap, bunu unutma!'

'Ne diyorsun sen?' Sesimi zor tanıyordum.

'Yer'de değiliz biliyorsun.'

'Hayvanüstü varlıklar mı?' diye haykırdım. 'İnsana benzer yanları olsa bari!'

Görünüşe bakılırsa delice kuramlarına dalmış kafasını o yarı uyku durumundan çekip çıkarmak için tam üzerine atılacaktım ki yine mırıldandı:

'Bu yüzden de o denli tehlikeliler ya. Dediğimi unutma ve sıkı dur!'

'Gibarian'a ne oldu?'

Yanıtlamadı.

'Sartorius ne yapıyor?'

'Bir saat sonra gel.'

Dönüp çıktım. Kapıyı kaparken ona son kez baktım. Zayıf, büzülmüş, başı ellerinin arasında, dirsekleri kirli dizlerine dayalı, orada öyle, hiç kımıldamadan oturuyordu. Ellerindeki kurumuş kan lekelerini ancak o zaman farkedebildim.

2
SOLARİSLİLER

Bomboş koridorda, kapalı kapının önünde bir an durdum. Levhalardan birine iğretice iliştirilmiş bir plaster şeridi gördüm. Üzerine kurşun kalemle 'İnsan!' diye yazılmıştı. Belli belirsiz karalanmış bu sözcüğü görünce sırf ahbaplık ederiz diye Snow'un yanına dönmek için apansız bir özlem duydum. Ama daha iyisi aklıma geldi.

Adamın saçma sapan uyarıları kulaklarımda çınlaya çınlaya, rüzgâr uğultusuyla dolu daracık, tüp biçimindeki galeride ilerlemeye koyuldum. Uzay giysimin ağırlığıyla omuzlarım çökmüştü. Sanki görünmez bir izleyiciden kaçmaya çalıştığımın yarı bilincinde parmak uçlarının üstünde ilerlerken iki yanımda ikişer kapının durduğunu gördüm. Sahiplerinin adları yazılıydı: Dr. Gibarian, Dr. Snow, Dr. Sartorius. Dördüncüsünde isim yoktu. Bir an duraksadıktan sonra kolu usulca indirdim, ağır ağır kapıyı açtım. Odada biri olduğundan hemen hemen emindim. İçeri girdim.

Kimse yoktu. Snow'a rastladığım kabindeki kadar kocaman, geniş görünümlü bir pencere okyanusa tepeden bakıyordu. Bu yanda gün ışığını gören okyanus, dalgaları kızı-

lımsı bir yağ salıyormuşçasına kaygan bir ışıltıyla parlıyordu. Baştan sona koyu kırmızı bir alevle kaplı oda gemi kabini gibi döşenmişti. Kitap dolu raflarla örtülü olan yanda, açılır kapanır bir yatak duvara dayalıydı. Diğer yandaysa bir sürü kilitli dolabın arasında, yapıştırıcı bantla uç uca eklenmiş dizi dizi hava fotoğraflarının yerleştirildiği nikel çerçeveler, pamuk tıkalı deney tüpleriyle imbik şişelerinin doldurduğu parmaklıklı raflar sıralanmıştı. İki sıra beyaz emaye kutu, pencerenin altındaki boşluğu dolduruyordu. Birkaçının kapağını kaldırdım. İnce plastik borularla birbirine sarmalanmış her türden araç gereçle tıka basa doluydu. Odanın köşelerine bir soğutucu, bir musluk, bir de sis dağıtıcı aygıt yerleştirilmişti. Pencerenin yanındaki koca masada yer olmadığı için mikroskobun biri yerde duruyordu. Arkama dönünce giriş kapısının yanında yüksekçe bir dolabın durduğunu gördüm. Kapısı aralıktı. Bir sürü atmosfer giysisi, laboratuvar gömleği, yalıtılmış önlükler, iş kılıkları, gezegen araştırmalarında giyilen çizmeler ve alüminyum silindirlerle doluydu. Silindirler, taşınabilir oksijen takımlarıydı. Dikine duran yatağın üstündeki askılardan birinde, bu gereçlerle maskelerden oluşan iki takım asılıydı. Her yerde aynı karmaşa, aynı dağınıklık egemendi. Sanki biri alelacele ortalığı toplamaya çalışmıştı. Havayı kokladım. Kimyasal reaktiflerin iç bayıltıcı kokusu duyuluyordu. Daha buruk bir koku da vardı. Klor muydu? Tavandaki hava kapaklarının üzerindeki ızgaraları içgüdüyle yokladım. Hava dolaşımı normaldi. Yatağın çevresinde biraz yer açabilmek için kitap raflarıyla büyük dolap arasındaki iki koltuktaki kitaplarla gereçleri kaldırdım, odanın öteki yanına gelişigüzel yığdım.

Uzay giysimi asmak için bir kol çektim. Fermuarımın tokasını tutup indirdim. Bir kalkandan yoksun kalıyormuşum gibi belli belirsiz bir düşünce giysiyi sıyırıp çıkarmamı

önlüyordu. Odayı bir daha kolaçan ettim. Kapı iyice çekiliydi ama kilidi yoktu. Kısa süren bir duraksamadan sonra en ağır birkaç sandığı kapı önüne çektim. Bu geçici engeli de kurunca üç çevik hareketle şıkırtılı zırhımdan kurtuldum. Büyük dolabın kapısına yerleştirilmiş ince uzun ayna, odanın bir bölümünü yansıtıyordu. Göz ucuyla bir şeyin ansızın kayıverdiğini sezdim. Yerimden fırladığımda anladım ki kendi yansımdı. Uzay giysimin altında neyim varsa terden sırılsıklamdı. Üstümdekileri çıkardım, sürmeli kapılardan birini çektim, ufacık yıkanma yerinin parlak çiniden duvarlarıyla karşılaştım. Yayvan duş teknesinin üzerinde ince uzun, yatay bir kutu duruyordu. Kutuyu odaya taşıdım. Yere koyar koymaz yaylı kapak fırladı, tuhaf tuhaf şeylerle dolu bir sürü bölme ortaya çıktı. Koyu renkli bir madenden biçimsiz kalıplardı bunlar. Parmaklıklı raflardaki gereçlerin gülünç örnekleriydiler. Hiçbiri kullanılabilir durumda değildi. Fırına girmiş gibi köşeleri kaybolmuş, ezilmiş, erimişti. En garibi de, hiç tutuşmaması gereken porselen kulplar bile eciş bücüştü. Bunlar en yüksek sıcaklıkta dahi bir laboratuvar fırınında eritilmiş olamazdı. Belki atomik bir enerji kaynağı kullanılmıştı. Uzay giysimin cebinden Geiger sayacını çıkardım. Parçaların üzerine tuttuğumda aracın göstergesi kımıldamadı bile.

Artık üstümde yalnız iç giysilerim vardı. Hepsini yırtarcasına çıkarıp odanın öbür yanına fırlattım, kendimi duşun altına attım. Soğuk su iyi gelmişti. Vücudumu neredeyse haşlayan, delik deşik edercesine çarpan suyun altında döne döne, tenimi sanki döver gibi fırçalıyor, suları her köşeye sıçratıyordum. Gelişimden beri her yanıma işleyen hastalıklı korkuları adeta bedenimi kazıyarak silip atıyordum.

Dolabı alt üst edip atmosfer giysisi altına da giyilebilen bir iş kılığı buldum. Birkaç özel eşyamı ceplerime aktarırken not defterimin içinde kabarıklık yapan bir şey hisset-

tim. Anahtardı. Yer'deki evimin anahtarıydı. Dalgın dalgın parmaklarının arasında çevirdim. Sonunda masaya bıraktım. Birden öyle geldi ki silaha ihtiyacım olabilirdi. Şu her işte kullanılan çakılardan bir tane vardı ama işimi zor görürdü. Başka şey de yoktu. Gama tabancası ya da benzeri bir silah aramaya başlayacak da değildim.

Kendime açtığım yerin ortasında silindir biçimi bir tabureye çöktüm. Yalnız kaldığıma memnundum, yarım saatim daha olduğunu görmek hoşuma gitmişti. (Önemli olsun olmasın verilmiş sözü tutmaktaki titizliğim kişiliğim gereğiydi.) Yirmi dört dilime bölünmüş saatin göstergesi yediyi gösteriyordu. Güneş batıyordu. Burada 07.00, *Prometheus*'ta 20.00 demekti. Moddard'ın ekranlarında Solaris, yıldızlara karışmış belirsiz bir toz bulutu olmalıydı. Ama *Prometheus*'tan bana neydi şimdi? Gözlerimi kapadım. Havalandırma borularının homurtusundan ve banyodan gelen su şıpırtısından başka ses duymuyordum.

Doğru anladıysam, Gibarian öleli çok olmamıştı. Cesedini ne yapmışlardı? Gömmüşler miydi? Yo, bu gezegende öyle şey olmazdı. Soruyu kafamda epey kurcaladım, özellikle cesede ne olduğunu merak ediyordum. Sonra düşündüklerimin saçmalığını farkedip odada bir aşağı bir yukarı yürümeye başladım. Kitap yığınlarından birinin altından yarısı gözüken, yelken bezinden bir çantaya çarptı ayağım, eğilip yerden aldım. Renkli camdan küçük bir şişe vardı içinde, o denli hafifti ki sanki kâğıttan şişirilmişti. Şimdi kurum rengi bir sisle örtülmeye başlayan alacakaranlığın morumsu parıltısının sızdığı pencereye tuttum şişeyi. En ilgisiz şeylere, bulduğum ilk saçmalığa aklımı takıyordum. Neydi bu halim?

Şaşarak kendime geldim: Fotoelektrik batarya çalışmış, ışıklar yanmıştı. Güneş batmıştı yani. Şimdi ne olacaktı? Öyle gerilmiştim ki arkamda bir boşluk olduğu duygusuna

bile dayanamıyordum. Kendimi toparlama umuduyla kitaplığın yanına bir sandalye çektim, tanıdık gözüken bir kitabı seçtim. Hughes ve Eugel'in yıllanmış monografileri *Solaris Tarihi*'nin ikinci cildiydi bu. Kalın, sapasağlam ciltlenmiş kitabı dizlerime dayadım, sayfalarını çevirmeye başladım.

Ben doğduğumda Solaris bulunalı yüz yıl olmuştu.

Gezegen, biri kızıl diğeri mavi iki güneş çevresinde dönüyordu. Bulunuşundan sonraki kırk beş yıl boyunca Solaris'e giden uzay aracı olmamıştı. O zamanlar, iki güneşli gezegenlerde yaşamın olanaksız olduğu yönündeki Gamow-Shapley kuramına kuvvetle inanılıyordu. Gezegenin iki güneş çevresinde izlediği yol boyunca çekim gücünde oluşan değişme yüzünden yörünge de durmadan değişiyordu.

Çekim gücündeki dalgalanmalarla gezegenin yörüngesi bir düzleşiyor bir eğriliyor ve yaşam öğeleri ortaya çıksa bile ya şiddetli sıcak ya da ısıdaki büyük düşüşler yüzünden bunlar da yok olup gidiyordu. Bu değişmelerin milyonlarca yıllık aralarla gerçekleştiği hesaplanıyordu ama astronomi ve biyoloji yasalarına göre çok kısa aralardı bunlar (evrim milyarlarca değilse bile yüz milyonlarca yıllık bir süre alıyordu çünkü).

İlk ölçümlere göre 500.000 yılda Solaris bir astronomik birimin yarısı ölçüsünde kızıl güneşe yaklaşacak, ertesi bir milyon yıl sonunda da akkor halindeki güneşin ışınlarıyla kavrulacaktı.

Ama birkaç onyıl geçmişti ki gözlemler gezegenin yörüngesinin hiç de beklenen değişikliklere uğramadığını gösterir olmuştu. Solaris'in yörüngesi de bizim güneş sistemimizdeki gezegenlerinki kadar kararlıydı.

Gözlem ve ölçümler büyük bir incelikle yenilenmiş, yine en baştaki vargıları doğrulayan sonuçlar alınmıştı: Solaris'in yörüngesi kararsız olmalıydı.

Yörüngelerinin özellikleri belirtilirken resmi istatistikle-

rin yalnız birkaç satır yer ayırdığı ve her yıl yüzlercesi bulunan yeni gezegenlerden herhangi biriyken Solaris özel bir ilgi çekmeye, ayrıcalıklı bir konum kazanmaya başlamıştı sonunda.

Solaris'in böylece terfi edişinden dört yıl sonra Ottenskjöld sefer grubu, *Laakon* ve iki yardımcı gemiyle gezegen üstünde uçarak bir incelemeye girişti. Öyle akla esivermiş olmasa da bu sefer henüz bir ilk tanışma niteliğinde olduğu için bilim adamları gezegene inmek üzere gerekli araçlarla donanmamıştı. Ottenskjöld, öncelikle çekim gücünü ölçmek amacıyla biri ekvator diğeri de kutuplar doğrultusunda iki otomatik gözlem uydusunu yörüngeye yerleştirdi. Ayrıca gezegen yüzeyinin bir keşfi de yapıldı. Gezegen, tümünün toplam alanı Avrupa'nınkinden de küçük, dümdüz, yükseltisi olmayan sayısız adanın benek benek süslediği bir okyanusla kaplıydı. Buna karşılık gezegenin çapı dünyanınkinden beşte bir daha büyüktü. Gelişigüzel dağılmış bu çıplak kayalık alanların çoğu güney yarıkürede toplanmıştı. Solaris'in oksijensiz atmosferinin de çözümlemesi yapılmış, gezegenin yoğunluğunun kesin ölçümleri alınmıştı. Bunlara dayanarak, gezegen yüzeyinin elektromanyetik ışınımı yansıtma yetisi ve diğer astronomik özellikleri belirlenmişti. Beklendiği üzere ne adalarda ne okyanusta hiçbir yaşam belirtisine rastlanmamıştı.

Sonraki onyıl boyunca Solaris, uzayın bu bölgesinin incelenmesiyle uğraşan bütün gözlemevlerinin ilgi merkezi oldu. Çünkü gezegen, en ufak kuşku yok ki, kararsız olması gereken yörüngesini değişmez bir rotada tutma yönünde hayret verici bir başarı ortaya koyuyordu. Sorun düpedüz bir skandala dönmüştü: Hatanın besbelli gözlem sonuçlarında aranması gerektiğine göre, bilimin yüksek çıkarları uğruna birtakım bilim adamlarını ya da kullandıkları bilgisayarları karalayıp gözden düşürmek için girişimler başlamıştı.

Kaynak bulunamaması, özel bir Solaris sefer grubunun yola çıkmasını üç yıl geciktirdi. Sonunda Shannahan, takımını ayarladı ve Enstitü'den dönemin en büyük yıldız gemilerinden C-tonajlık üç gemi koparmayı başardı. Saka takım yıldızının Alfa bölgesinden hareket eden sefer grubunun gezegene varışından bir buçuk yıl önce, bu kez Enstitü adına hareket eden ikinci bir araştırma filosu otomatik bir uyduyu -Luna 247'yi- Solaris'in çevresinde yörüngeye sokmuştu. Onun sağladığı veriler de Ottenskjöld sefer grubunun okyanusun devinimlerinin aktif niteliğine ilişkin bulgularını her türlü kuşkunun ötesinde doğruluyordu.

Shannahan'ın gemilerinden biri yörüngede kaldı, ikisi ise birkaç denemeden sonra güney yarıküresinde 600 mil karelik kayalık bir alana indi. Grubun görevi on sekiz ay sürdü ve bazı aygıtların kötü işleyişinin yol açtığı talihsiz bir kaza dışında elverişli koşullarda sürdürüldü. O arada bilim adamları da iki karşıt kampa bölünmüştü. Kavganın ana konusu okyanustu. Çözümlemelere dayanarak, okyanusun organik bir oluşum olduğu kabul edilmişti (o sıralar kimsenin okyanusa canlı demeye dili varmıyordu). Ama biyologlar, okyanusun, küreyi kimi yerde birkaç mil kalınlığında jelatinsi bir zarfla kaplayan ilkel bir oluşum, dev, bölünmez, tek bir varlık, "biyoloji öncesi" dedikleri akışkan bir hücre azmanı olduğu kanısında iken, astronomlar ve fizikçiler olağanüstü evrimleşmiş organik bir yapı olması gerektiğini öne sürüyorlardı. Onlara göre okyanus karmaşıklık bakımından yeryüzündeki organik yapıları da belki geride bırakırdı, çünkü yörünge üzerinde aktif bir etkide bulunabilme gücü vardı. Kuşkusuz Solaris'in davranışını açıklayabilecek başka etken de bulunamazdı. Üstelik gezegenfizikçileri, plazmamsı okyanustaki bazı süreçlerle, koca denizin "madde dönüşümlerine" bağlı olarak çekim gücünde belirlenen yerel farklılıklar arasında da bir bağıntı saptamışlardı.

Dolayısıyla "plazmal düzenek" gibi paradoksal bir deyimi ilk öne süren, biyologlardan çok fizikçiler oldu. Bu deyimle amaçlanan, belki bizim anladığımız anlamda yaşam içermeyen ama işlevsel etkinliklerde -vurgulayalım ki astronomik ölçekte- bulunma yetisi olan bir yapıydı.

Seksen yıldır dimdik duran Gamow-Shapley öğretisi, yankıları en önde gelen otoritelerin kulağına kısa sürede ulaşan bu tartışma sırasında ilk kez sarsılmıştı.

Gamow - Shapley öğretisini hâlâ savunanlar da yok değildi. Bunlara göre okyanusun yaşamla ilgisi yoktu, ne "yaşamötesi" ne "yaşamöncesi"ydi, ama çekim güçlerindeki değişmelere karşın Solaris'in yörüngesini kararlı tutmak gibi benzersiz bir kapasiteye sahip -doğrusu pek ender- bir jeolojik oluşumdu. Bu yaklaşımı desteklemek üzere Le Chatelier yasası öne sürülüyordu.

Bu tutucu yaklaşıma karşı yeni hipotezler geliştirildi. Civito-Vitta'nınki en gelişkiniydi. Bunların savı, okyanusun diyalektik bir gelişmenin ürünü olduğuydu: Okyanus başlangıçta ağır etkiyen kimyasal elementlerin oluşturduğu bir eriyik halinde okyanus öncesi biçimde iken, koşulların (yörünge değişikliklerinin varlığına yönelttiği tehdidin) da zorlayışıyla, yeryüzündeki evrimin bütün aşamalarından geçmeksizin, tek hücreli ve çok hücreli aşamaları, bitkisel ve hayvansal evreleri, beyin ve sinir sisteminin gelişmesi sürecini atlayarak bir sıçrayışta "içdengeli okyanus" aşamasına ulaşmıştı. Diğer bir deyişle okyanus, yeryüzündeki organizmaların tersine yüz milyonlarca yılı -akıl sahibi türlerin ilk temsilcilerinin ortaya çıkışıyla sonuçlanacak biçimde- çevreye uyum göstermek için harcamamış, onun yerine dosdoğdu çevreye egemen olmuştu.

Pek özgün bir görüş açısıydı bu. Yine de o jelatinsi koca topağın nasıl olup da gezegenin yörüngesini dengeleyebildiği karanlıkta kalıyordu. Gerçi yapay mıknatıs ve çekim

alanları yaratmayı beceren bir takım aygıtlar yüz yıldır vardı. Bunlara gravitör denirdi. Ama gravitörlerin karmakarışık nükleer reaksiyonlar yoluyla ve olağanüstü sıcaklıklarda geliştirebildiği bir etkiyi şu şekilsiz yapışkanın nasıl üretebildiğini kimse tahmin bile edemiyordu. Sokaktaki adamın merakını kışkırtıp bilim adamlarının da öfkesini kabartmayı çok iyi bilen günün basını "Solaris Muamması" üzerine en akıl almaz uydurmalarla dolup taşıyordu. Muhabirin biri, okyanusun bizim elektrik saçan yılan balıklarımızın, sıkı durun, uzak akrabası olduğunu üfürecek kadar zıvanadan çıkmıştı!

Perdeyi aralamakta ne zaman birazcık başarı elde edilse, getirilen açıklamanın bir bilmecenin yerine belki daha da afallatıcı bir başkasını koyduğu ortaya çıkıyordu. Solaris araştırmaları alanında sık sık olageldi bu.

Gözlemler en azından gösteriyordu ki okyanus bizim gravitörlerimizle aynı ilkelere göre işlemiyor (zaten olanaksızdı bu), yörüngenin süre düzenini doğrudan denetliyordu. Bir başka sonuç, Solaris'in tek meridyeni üzerinde yapılan zaman ölçümleri arasında da farklılıklar saptanmasıydı. Demek ki okyanus, Einstein-Boëvia kuramının "farkında" olmakla kalmayıp, bu kuramın sonuçlarından yararlanmayı da beceriyordu. İnsanoğlu için bunu pek söyleyemezdik doğrusu.

Bu hipotezin yayınlanmasıyla bilim dünyası yüzyılın en şiddetli kapışmalarından biriyle alt üst oldu. Evrensel olarak benimsenmiş, önünde saygıyla eğildiğimiz kuramlar batağa saplanıyordu. Konuya ilişkin uzmanlık yazını pek rezil, pek yakışıksız incelemelerle mezbeleye dönmüştü. "Duyarlı okyanus" mu, "çekim gücü düzenleyen jöle" mi - tartışma çok hararetliydi doğrusu.

Bütün bunlar benim dünyaya gelişimden birkaç yıl önceydi. Öğrenci olduğum yıllarda, ki bu arada yeni veriler de

birikmişti, tek canlıyla da sınırlı olsa Solaris'te yaşam olduğu üzerinde genellikle anlaşmaya varılmıştı.

Hughes ve Eugel'in bilinçsizce sayfalarını çevirdiğim kitabının ikinci cildi yalın olduğu kadar eğlenceli bir sistematizasyonla başlıyordu. Tasnif tablosunda üç tanım vardı. Cins: Hayvanüstüler. Sınıf: Eşhücreseller. Kategori: Başkalaşangiller.

Sanırdınız ki tanımlanan türün sayısız örnekleri vardı. Oysa varolan bir tek bireydi - şöyle yedi yüz milyar ton çeken tek bir birey.

Çok renkli çizimler, pitoresk grafikler, çözümleyici özetler ve tayf tabloları birbirini izliyordu. Okyanusun gösterdiği temel dönüşümlerin tür ve ritimleriyle kimyasal tepkimeleri betimliyordu bunlar. Kalın kitap, okuyucuyu matematiksel kesinliğin sarsılmaz zeminine götürüyordu bir anda. Sanki o Başkalaşangiller kategorisinin, şu anda İstasyon'un madeni gövdesinin yüzlerce metre altında uzanan, dört saatlik gecenin gölgesinde karalar bürünmüş tek temsilcisiyle ilgili her şeyi biliyormuşuz gibi.

Aslında okyanusun gerçekten canlı, hele akıl sahibi bir "yaratık" olduğuna bugün bile herkes ikna olmuş değildi. Elimdeki koca cildi yerine koyup yanındakini aldım. İki bölümden oluşuyordu. Birinci bölüm okyanusla iletişim kurmak için girişilen sayısız denemenin kısa bir özetine ayrılmıştı. O denemelerin öğrencilik yıllarımda nasıl sonu gelmez anektodlara, fıkralara, nüktelere konu olduğunu şimdi çok iyi anımsıyordum. Sorunun yol açtığı spekülatif düşünce patlamasıyla karşılaştırıldığında ortaçağ skolastiği bilimsel aydınlanma modeli gibi duruyordu. Kitabın yaklaşık bin beş yüz sayfalık ikinci bölümünde ise konuya ilişkin kaynakça yer alıyordu yalnızca. Sıralanan kitapları, benim şimdi bulunduğum kabine sığdırmak olanaksızdı.

İlk bağlantı kurma denemeleri, özel olarak o amaçla ta-

sarlanmış elektronik aygıtlarla yapılmıştı. Kullanılan araçların biçimini değiştirerek okyanus da bu işlemlere etkin olarak katılıyordu. Ama tüm bunlar yine de karanlığa gömülüydü. Okyanusun "katılımı" nasıl bir şeydi? Koca deniz, sularına daldırılan gereçlerin belli parçalarını başkalaşıma uğratıyor, bunun sonucunda elektrik yükü boşanımının normal sıklığı baştan sona bozuluyor, kayıt gereçleri bir sürü sinyal alıyordu. Sinyaller yabanıl bir etkinliğin parça bölük belirtileriydi ama her türlü çözümleme denemesini bozguna uğratıyordu. Veriler, anlık bir uyarım durumuna mı işaret ediyordu, yoksa okyanusun bir başka köşesinde, örneğin araştırmanın yürütüldüğü yerin karşı kutbunda o sırada yaratma sürecinde olduğu dev oluşumlarla bağlantılı düzenli uyaranların göstergesi miydi? Elektronik aygıtlar, okyanusun kadim sırlarının örtük belirtilerini mi saptıyordu? Okyanus en derin heyecanlarını mı açıyordu bize? Bilen biri var mıydı? Uyarımlara gelen tepkilerin biri öbürünü tutmuyordu. Bazen uyaranların şiddetiyle neredeyse gereçler havaya uçacak gibi oluyor, bazen de çıt çıkmıyordu. Bir kez gözlenmiş hiçbir olgunun yinelenmesi olanaklı değildi. Uzmanlar, durmadan kabaran bilgi yığınını çözmenin hep ama hep eşiğindeydiler. Öyle sanılıyordu. Geçmişteki hiçbir sorunun gerektirmediği ölçüde sınırsız kapasitedeki bilgisayarlar hep bu amaç için üretilmemiş miydi?

Gerçekten de bazı sonuçlar elde *edilmişti*. Elektriksel ve manyetik uyaranların ve çekim gücünün kaynağı olarak okyanus kendini az çok matematik bir dille ifade ediyordu. Dahası, istatistiksel çözümlemenin anlaşılması en güç dallarının yardımıyla, yük boşanımlarındaki bazı frekansları sınıflandırmak da mümkün olmuştu. Bilimin, enerji ile maddenin, elementlerle bileşiklerin, sonlu ile sonsuzun karşılıklı etkileşimiyle ilgilenen bölümünde fizikçilerin o güne dek saptadıklarından pek farklı olmayan yapısal ben-

zeşimler de bulunmuştu. Bu koşutluklar, bilim adamlarını, tüm gezegeni sarmalayan ve zamanını da evrenin niteliği üzerinde ölçüsüz bir kuramsal düşünmeyle geçiren bir protoplazmal okyanusbeyinle, akıl sahibi azınan bir varlıkla yüz yüze olduklarına inandırmıştı. Bu dev beynin derinliklerinde sürüp giden inanılmaz ve başsız sonsuz monologdan yalnızca ufacık, gelişigüzel parçalar yakalamıştı gereçlerimiz. Bu parçalar da elbet kavrayışımızın ötesindeydi.

Matematikçilerden bu kadardı. Kimilerine göre bu varsavımlar insan aklının gizil güçlerini küçümsüyor, kibirli kibirli yeniden canlanan kadim *ignoramus et ignorabimus** öğretisini açık açık sergileyerek bilinmeyene boyun eğiyordu. Kimileri de matematikçilerin hipotezlerini, varoluşun en yüksek amacı, yaşam bireşiminin ta kendisi sayılan - plazmaymış elektronikmiş farketmez- bu dev beyin kavramına dayalı, bir modern mitoloji olarak görüyordu.

Yine kimileri... Ama uzman taslakları tümenleydi ve her birinin kendi kuramı vardı. Yüzyılın özellikle son çeyreğinde uzmanlaşmanın hızla geliştiği Solaris araştırmalarının diğer kollarıyla "bağlantı" ekolünü karşı karşıya koyduğunuzda, sibernetikçi bir Solarisçinin, simetriadolog bir Solarisçiye kolay kolay derdini anlatamayacağını hemen anlardınız. Enstitüsü yönetmeni Veubeke benim de orada çalıştığım sıralarda bir gün şaka yollu şöyle demişti: "Daha birbirinizi anlayamazken okyanusla iletişim kurmayı nasıl uma-

---

(*) *Ignoramus et ignorabimus:* Deneysel fizyolojinin kurucularından Alman bilim adamı Emil Dubois-Reymond (Berlin 1918-Berlin 1896) tarafından ortaya atılan bir deyiş. *Über die Grenzen des Naturerkennens* (1872, *Doğa Bilimlerinin Sınırları Üzerine*) adlı kitapçığının vargılarını bu deyişle özetleyen Dubois-Reymond, bilim adamının maddesel düzlemdeki sorunlar (*die Rathsel der Körperwelt,* cisimler dünyasının bilmeceleri) karşısında her zaman geçici ve göreli olan bilemezliğinin karşısına, metafizikçinin maddenin ve kuvvetin niteliği ve bunların düşünce ile ilişkisi önündeki derin, tam bilemezliğini çıkarıyordu. *Ignorabimus* sözcüğü bilinemezciliğin parolalarından biri olmuştur.

biliyorsunuz?" Bu nüktede doğruluk payı hiç de az değildi.

Okyanusu Başkalaşangil diye sınıflandırma tercihi de pek temelsiz sayılmazdı. Koca denizin dalgalı yüzeyi, yeryüzünde görülmüş görülecek hiçbir şeye zerre kadar benzemeyen olağanüstü çeşitlilikte oluşumlar üretme yetisindeydi. Plazmal "yaratıcılığın" bu beklenmedik püskürüşlerinin, uyum göstermeye mi, araştırmaya mı, yoksa başka bir amaca mı yönelik olduğu hep bir bilmece olarak kaldı.

Dev cildi iki elimle kaldırıp raftaki yerine koydum. Bütün şu irfan arayışımızın, kitaplıkları dolduran bütün şu bilgi birikiminin, yararsız bir laf salatasından, bir savlar ve önermeler çorbasından ibaret olduğunu, araştırmaların başlayışından sonraki yetmiş sekiz yıl boyunca arpa boyu ilerlemediğimizi aklımdan geçirdim. Bugünkü durum, yola ilk çıkanların zamanındakinden de kötüydü, çünkü onca yılın bıkmaz usanmaz çabası sonunda tartışılmaz tek bir sonuca bile ulaşamamıştık.

Bilinen olguların toplamı kesinlikle negatifti. Okyanus, makine yaratma kapasitesine belirli koşullarda sahip de olsa, bu tür gereçler kullanmıyordu. Keşif çalışmalarının ilk iki yılında dalgalarına batırılan bazı gereçlerin kimi parçalarının tıpkılarını üretmişti. Ama sonra, sürdüregeldiğimiz deneylere düpedüz aldırmaz olmuştu. Sanki gereçlerimize de yaptıklarımıza da tüm ilgisini yitirmişti, artık bizi umursadığı yoktu. "Negatif bilgi" birikimimizi aktarmayı sürdürürsek, bir sinir sistemi ya da sinir hücreleri yoktu okyanusun, yapısı da protein örgüsü değildi. En güçlü uyarımlara bile her zaman karşılık vermiyordu. Örneğin ikinci Giese seferi sırasındaki korkunç kazayı tümüyle görmezlikten gelmişti: 300.000 metre yükseklikten düşen bir yardımcı roket gezegenin yüzeyinde parçalanmış, nükleer yedeklerinin yol açtığı radyoaktif patlama 2.500 metre yarıçaplık bir alanda tüm plazmayı yok etmişti.

"Solaris Vakası" bilimsel çevrelerde yavaş yavaş yitirilmiş bir dava gibi görülür olmuştu. Hele araştırmaların askıya alınması ve mali desteğin de durdurulması yönünde seslerin yükselmeye başladığı Enstitü yöneticileri arasında durum özellikle böyleydi. Gerçi İstasyon'un kesin olarak dağıtılmasını önermeyi henüz kimse göze alamamıştı, çünkü böyle bir karar çok açık bir yenilgi anlamına gelecekti ama, yarı resmi tartışmalar sırasında bir grup bilim adamı Solaris'ten "onurlu" bir ricadı önerir olmuştu.

Yine bilim dünyasında, özellikle gençler arasında çok kişi "vaka"yı bireysel değerlerin mihenk taşı gibi görmeye başlamıştı, bilincinde olmadan. Diyorlardı ki, olaya bütünüyle bakıldığında sorun Solaris uygarlığına nüfuz edip edememek diye basite indirgenemezdi, özünde kendimizi, insan bilgisinin sınırlarını sınamaktı sözkonusu olan. "Düşünen okyanus" Solaris'in, olağanüstü ölçüde gelişmiş ve bizim uygarlığımızdan birkaç milyon yıl önde dev bir beyin, bir tür "kozmik yogi", her türlü edimin boşluğunu çoktan anlamış ve bu yüzden de bölünmez bir sessizliğe çekilmiş bir bilge, alimimutlaklığın bir simgesi olduğu yönündeki kanı, günlük basının da ateşli körüklemeleriyle bir ara hayli yaygınlaşmıştı. Bu kanı yanlıştı, çünkü canlı okyanus etkin aslında. Tabii insan ölçülerine göre değil: Ne kentler köprüler kuruyor ne uçan makineler üretiyordu. Uzakları yakın etmekle de ilgilendiği yoktu, Uzay'ı fethetmekle de (kimilerine göre insan üstünlüğünün en yüksek ölçütü buydu ya). Ama sonu gelmez bir dönüştürüm sürecine, bir 'varlıkbilimsel özbaşkalaşım"a dalıp gitmişti. (Solaris araştırmaları alanında bilimsel terim uydurmaları istemediğiniz kadardı). Üstelik kendini Solaris üstüne toplanmış tüm bilgileri incelemeye adamış her bilim adamı, görünüşte oynatmış bir kafanın ürünü olan, garip bir takım olgularla hasbelkader içiçe geçmiş, belki de deha sahibi akıllı bir oluşumun izlerini

bulup çıkarabileceği gibi karşı konulmaz bir izlenime kapılırdı. "Okyanus-yogi" kavramına karşı "otistik okyanus" kavramı böyle doğmuştu.

Bu hipotezler en eski felsefi sorunlardan birini yeniden canlandırdı: Madde ile zihin ve zihin ile bilinç arasındaki ilişki sorunu. Okyanusun bir bilinci olduğunu öne sürme cüretini ilk gösteren Du Haart oldu. Yöntembilimcilerin metafizik diye çamur atma telaşına düştükleri bu sorun akla gelebilecek her türden tartışmayı körükledi. Bilinç olmadan düşüncenin olması olanaklı mıydı? Ayrıca, okyanusta gözlenen süreçlere düşünce sözcüğünü kim yakıştırabilirdi? Peki herhangi bir dağ yalnız koca bir taş mıydı acaba? Gezegen dev bir dağ mıydı yoksa? Terminoloji hangisi olursa olsun, karşı karşıya olunan yeni ölçek, yeni normların ve yeni olguların önünü açtı.

Sorun, kareyle daireyi çakıştırma probleminin çağdaş biçimi gibiydi. Her bağımsız düşünür, Solarisçi araştırmalar yığınına kendi kişisel katkısını eklemek için yanıp tutuşuyordu. Yeni kuramlar birbirini izliyordu: Okyanus "düşünsel tıkanma" evresini izleyen bir yozlaşma, bir çocukluğa dönme aşamasının kanıtıydı; ya da mideye indirip erittiği ve artıklarını da şimdiki değişmez, kendi kendini sürdüren hücreüstü yapısı içinde öğüttüğü eski gezegen sakinlerinin bedenlerinin ürünü olan sapkın bir yeniplazmaydı.

Yeryüzündeki gün ışığının soluk bir taklidi olan floresan tüplerinin beyaz ışığı altında masadaki gereç ve kitap yığınını temizledim. Kollarım iki yana iyice açılmış, ellerimle masanın krom kenarlarını sıkıca kavrayarak, plastik yüzeyin üzerine bir Solaris haritası yaydım, uzun uzadıya inceledim. Kimi yerde canlı okyanusun zirve noktaları, kimi yerde derin, uçurum biçimi vadileri görülüyordu. Bozunan bir maden yatağıyla kaplı adalar kuşkusuz okyanus yatağını oluşturan maddeyle bağlantılıydı. Ama acaba okyanus, derinlik-

lerine gömülü kayasal oluşumların yükseliş ve çöküşünü de denetliyor muydu? Kimsenin bildiği yoktu. İki yarıkürenin mavi ve kızılın tonlarıyla renklendirilmiş devasa, yassı izdüşümüne baktıkça, kimbilir kaç kez yakama yapışan ve daha okul çocuğuyken Solaris'in varlığını ilk kez öğrendiğimde de duyduğum o hayret ürperişini yeniden yaşadım.

O sersemletici haritaya kafa yora yora kendimden geçmiş, aklım karmakarışık, Gibarian'ın ölümünü örten esrarı da, kendi geleceğimin belirsizliğini de bir süre unutmuştum.

Gezegenin değişik bölgelerine oraları araştıran bilim adamlarının adları verilmişti. Ekvator bölgesindeki adalar grubunu çevreleyen Thexall kabartısına bakarken ansızın izlendiğim duygusuna kapıldım.

Hâlâ haritanın üzerine eğilmiştim, ama artık gördüğüm yoktu. Kollarıma bacaklarıma sanki inme inmişti. Sandıklarla ufak bir dolap, önümdeki kapıyı tutuyordu. Bir robot olmalı, diye düşündüm. Ama odada robot falan görmemiştim, ben farketmeden de girmiş olamazdı. Sırtımla ensem sanki ateşe tutulmuştu. Bu acımasız, kımıldamayan bakışı duymak, dayanılmaz hale geliyordu. Kamburlaşmış omuzlarının arasında kafam büzüle büzüle, masaya gitgide daha büyük güçle abanıyordum. Sonunda kaymaya başladı masa. Böylece bedenim serbest kalmıştı. Olduğum yerde döndüm.

Oda bomboştu. Önümde geniş içbükey pencereden ve onun ötesinde de geceden başka şey yoktu. Ama aynı duygu sürüyordu. Gece, gözlerini yüzüme dikmişti. Hiçbir biçime sığmaz, kör, başsız sonsuz, uçsuz bucaksız gece... Pencerenin ötesindeki karanlığı tek yıldız bozmuyordu. Kalın perdeyi çektim. İstasyon'a geleli bir saat olmamıştı, ben çoktan hastalık belirtileri göstermeye başlamıştım. Gibarian'ın ölümünün etkisi miydi? Onu tanıdığım kadarıyla, hiçbir şey sinirlerini sarsamaz sanırdım. Ama artık emin değildim.

Odanın orta yerinde, masanın yanıbaşında, ayaktaydım. Soluğum düzelmişti. Alnımda terin ürpertisini duydum. Bir saniye önce düşündüğüm neydi? Ha, tamam, robotlar! İstasyon'un tek köşesinde robota rastlamamam şaşırtıcıydı. Hepsine birden ne olmuş olabilirdi? Benimle, üstelik çok uzaktan bağlantı kuran tek robot, araç karşılama servisindekiydi. Peki diğerlerinden ne haberdi?

Saate baktım. Snow'la buluşma zamanıydı.

Odadan çıktım. Tavanda uzunlamasına sıralanan ışıklı filamanlar ortalığı zayıfça aydınlatıyordu. Gibarian'ın kapısı önünde durdum. Kımıldamıyordum. Tam bir sessizlik vardı. Kapı kolunu yakaladım. Aslında içeri girmeye hiç niyetim yoktu. Ama kol aşağı indi, kapı açıldı. İpince aralıktan önce karanlık gözüktü. Sonra ışıklar yandı. Tek, çevik bir hareketle içeri girdim, kapıyı ardımdan usulca kapadım. Ve döndüm.

Omuzlarım kapının aynalık tahtasına sürtündü. Oda benimkinden büyüktü. Pembe mavi küçük çiçeklerle süslenmiş perde (besbelli İstasyon demirbaşından değildi, özel eşyalarıyla birlikte Yer'den getirilmişti) panoramik pencerenin dörtte üçünü kaplıyordu. Duvarlarda soluk yeşile boyanmış, yer yer aydınlatılmış dolaplarla kitap rafları vardı. Raflarla dolaplarda ne varsa boşaltılmış, eşyalar arasında tepecikler halinde yığılmıştı. Ayağımın dibinde, patlarcasına açılmış şişkin evrak çantalarından döküldüğü anlaşılan bir dergi yığınının altında, ters dönmüş iki yük arabası duruyordu. Sayfaları yelpaze gibi açılmış kitaplar, tıpaları aşınmış kırık şişelerle imbiklerden sıçrayan renkli sıvılarla lekelenmişti. Bunlar öyle kalın camdan yapılmış kaplardı ki iyice yüksekten düşseler bile böyle paramparça olamazlardı. Pencerenin altında da bir masacık ters yüz olmuş duruyor, altından eziş büzüş bir akrobat lamba uzanıyordu; kapatılmış bir iskemlenin iki ayağı açık çekmecelere sanki saplan-

mıştı. İstediğiniz her boyda bir kâğıt seli yeri kaplamıştı. Gibarian'ın el yazısını tanır tanımaz ilgim canlandı. Darmadağın yaprakları toplamak için eğildiğimde elimin iki gölgesi olduğunu farkettim.

Doğruldum. Pembe perde, durmadan genişleyen akkor halinde çelik mavisi bir ışığın çizgi çizgi vuruşuyla parlıyordu. Perdeyi yana çektim. Dayanılmaz ölçüde göz yakıcı bir aydınlık ufukta yayılıyor, dalgalar arasından yükselip İstasyon yönünde gitgide belirsizleşen, ışığın dağılmasından oluşmuş sayısız gölge düşürüyordu önüne. Şafak söküyordu. Bir saatlik karanlıktan sonra gezegenin ikinci güneşi, mavi güneş gökte yükseliyordu.

Kâğıtlara döndüğümde otomatik aygıt ışıkları söndürmüştü. İlk karşıma çıkan, anlaşılan üç hafta önce kararlaştırılmış bir deneyin ayrıntılı betimiydi. Gibarian, plazmayı yoğun bir X-ışını bombardımanına tutmayı tasarlamıştı. Yazılış biçiminden anladığım, işlemleri kotaracak olan Sartorius'a seslendiğiydi. Elimdeki, asıl planın bir kopyasıydı.

Kâğıdın beyazlığı gözlerimi yakıyordu. Bu yeni gün öncekinden farklıydı. Kızıl güneşin okşayan ışıltısı altında, kara okyanus üstünde salınan sisler kan kırmızı yansılar bırakarak dolanıyor, dalgalar, bulutlar, gök hep koyu kırmızı bir pusla örtülü oluyordu. Şimdiyse mavi güneş çiçekli perdeyi billursu bir ışıkla delip geçmekteydi. Bronzlaşmış ellerim kurşuniye dönmüştü. Oda da değişmişti. Kızılı yansıtan her şey parıltısını yitirmiş, gümüşsü bir kahverengiye bürünmüştü; buna karşılık beyaz, yeşil, sarı ne varsa dipdiri bir parlaklık edinmiş, sanki kendi ışığını verir olmuştu. Gözlerimi kıstım, perdedeki ince bir aralıktan yine dışarı bakacak cesareti topladım: Akkor halindeki göğün altında bir uçtan öbürüne uzanan metal eriyiği donuk donuk titriyordu. Gözlerimi kapayıp geri çekildim. Lavabonun üstündeki rafta koyu renkli bir gözlük buldum (lavaboya pek kısa süre

önce sert bir cisimle vurulmuş olmalıydı). Gözlük o kadar büyüktü ki gözüme geçirdiğimde yüzümün yarısını kapladı. Şimdi perde sanki soda buharının sarı ışığıyla parıldıyor gibiydi. Kâğıtları toplayıp işe yarar tek masanın üstünde sıraya soktum. Metinde atlamalar vardı. Eksik sayfaları boşuna aradım.

Tamamlanmış deneylere ilişkin bir de rapor vardı. Gibarian ile Sartorius İstasyon'un şimdi bulunduğu yerden 1.400 mil uzakta, üst üste dört gün okyanusu ışınıma tutmuşlardı. Oysa X-ışını zararlı etkileri yüzünden bir Birleşmiş Milletler sözleşmesiyle yasaklanmıştı ve bu deneyler için izin istemek üzere kimsenin de Yer'e başvurduğunu sanmıyordum.

Başımı kaldırdığımda, yarı açık bir dolap kapısındaki aynada yüzümün yansısıyla karşılaştım: Kara gözlükle kaplı suratım ölü gibi renksizdi. Mavi beyaz yansılarla ışıldayan oda da bir o denli garipti. Ama ardından, uzun süren metalik bir gıcırtıyla, hava geçirmez kepenkler indi, pencereyi örttü. Bir an zifiri karanlık oldu, sonra ışıklar yandı. Garip bir donukluk vardı ışıklarda. İçerisi durmadan ısınıyordu. Havalandırmanın tek düze hırıltısı tiz bir sızlanışa dönmüştü şimdi: İstasyon'un soğutma aygıtı bütün gücüyle çalışıyordu. Ama dayanılmaz sıcak yine de gitgide yükseliyordu.

Kulağıma ayak sesleri geldi. Dışarıda biri yürüyordu. Hiç ses çıkarmadan iki büyük adımda kapıya ulaştım. Ayak sesleri yavaşladı. Ötedeki kimse, kapı önünde durmuştu. Kapı kolu oynadı. İçgüdüyle, hiç düşünmeksizin, yakaladım kolu. Ötedeki daha çok yükleniyor değildi, ama bırakmıyordu da. Ne ben ne öteki, ikimiz de tek kelime etmedik. Orada, kola sarılmış, kımıltısız duruyorduk. Kol birden doğruldu, elimden kurtuldu. Boğuk ayak sesleri uzaklaştı. Kulağım kapıya yapışmış, dinliyordum. Sonunda ses tümüyle kesildi.

3
KONUKLAR

Gibarian'ın notlarını alelacele cebime tıktım, dolaba bir göz gezdirdim. İş kılıklarıyla diğer giysiler, ardına biri saklanmış gibi yana itilmişti. Kâğıt yığını arasında bir zarf ilişti gözüme, eğilip aldım. Üstünde adım yazılıydı. Heyecandan ağzım kurumuştu. Yırtarak zarfı açtım. İçindeki katlanmış notu açabilmek için kendimi zorlamam gerekiyordu.

Küçük ama çok iyi okunan düzgün elyazısıyla Gibarian iki satır yazmıştı:

Solar. Bel. Ek. Cilt I: Ayr. Tut.

Messenger imz. ym. if. F.; Ravintzer: Kuşkulu Metinlerden Seçmeler.

Hepsi bu kadardı, başka sözcük yoktu. Bu iki satırda yaşamsal önemde bir bilgi mi gizliydi? Ne zaman yazılmıştı? İlk iş kitaplık dizinine başvurmak, dedim içimden. Solaris araştırmaları yılhğının birinci cildinin ekini biliyordum, daha doğrusu okumamıştım ama varlığından haberdardım. Ama sırf tarihsel önem taşıyan bir belge değil miydi o? Ravintzer'e ve *Kuşkulu Metinlerden Seçmeler*'e gelince, hiç duymamıştım.

Peki şimdi ne yapacaktım?

Snow'la buluşmaya şimdiden çeyrek saat gecikmiştim. Sırtım kapıya dönük, odayı bir kez daha kolaçan ettim. Dikine duvara dayalı, koca bir Solaris haritasıyla örtülmüş yatağı ancak o zaman farkettim. Haritanın ardında bir şey asılıydı. Bir cep teybiydi bu. İçindeki bantın onda dokuzu kullanılmıştı. Aygıtı kılıfından çıkarıp cebime attım. Kılıfı yerine astım.

Çıkmadan önce gözlerimi kapayıp yine kulak kesildim. Dışarıda ses yoktu. Kapı dipsiz, karanlık bir boşluğa açıldı. Kara gözlüklerimi çıkarmayı neden sonra akıl ettim. Tavandaki parıltılı filamanlar boşluğu hafifçe aydınlatıyordu.

Dinlenme odalarının dört kapısı ile yayın odasına çıkan dar geçit arasında birkaç koridor yıldız biçiminde uzanıyordu. Birden, ortak banyoya açılan kapının orada, ortalığı kaplayan alacakaranlıkta zar zor ayırt edilen upuzun bir siluet hayalet gibi belirdi. Oracığa çakılmış gibi kalakaldım. Masalsı, olağanüstü irilikte bir zenci kadın, sallana sallana, telaşsız, kayıp gidercesine bir yürüyüşle ses çıkarmadan bana doğru geliyordu. Gözlerinin akında bir parıltı vardı, çıplak ayaklarının yerde çıkardığı yumuşak sesi duyuyordum. Üstünde örme hasırdan sarı bir etek vardı yalnız. Koca göğüsleri serbestçe sallanıyordu. Simsiyah kolları kalça kalınlığındaydı. Yanımdan geçtiğinde aramızda bir metre bile yoktu ama göz ucuyla bile bana bakmadı. Eteği ritimlice salına salına, antropoloji müzelerindeki koca kalçalı heykelleri andırarak, istifini bozmadan yürüyordu. Gibarian'ın kapısını açtı ve eşikte, odadan gelen parlak ışığın önünde kadının silueti iyice belirginleşti. Sonra kapıyı çekip içeri girdi. Şimdi yalnızdım.

Dehşete uğramıştım. Issız, geniş boşluğa aval aval bakındım. Ne olmuştu? Ne görmüştüm? Snow'un uyarılarını anımsayınca birden beynim dönmeye başladı. Bu Afrodit azmanı kimdi? Gibarian'ın odasına doğru bir adım, küçücük bir adım

attım. Ama çok iyi biliyordum ki içeri girmeyecektim.

Soğuk metal duvara öylece yaslanmış, havalandırıcıların uzaktan gelen tekdüze vınlayışından başka şey işitmeksizin ne kadar durduğumu bilmiyorum. Sonunda toparlandım, yayın odasına yöneldim. Kapı kolunu indirdiğim sırada içeriden kekremsi bir ses geldi:

'Kim o?'

'Benim, Kelvin.'

Snow, bir yığın alüminyum kapla yayın vericisi arasındaki masaya çökmüş, bir konserve kutusundan et atıştırıyordu. Deminden beri burada mıydı? Hayretle yüzüne bakıyor, çiğneyişini izliyordum. Neden sonra kendimin de açlıktan öldüğümü farkettim. Dolabın birinde bulabildiğim en az tozlu tabağı seçtim, Snow'un karşısına oturdum. Çıt çıkarmadan yemeye koyulduk.

Snow kalktı, havası boşaltılmış bir şişeyi açarak iki büyücek kâseye duru, sıcak çorba boşalttı. Sonra şişeyi yere bıraktı, masanın üstü doluydu.

'Sartorius'u gördün mü?' diye sordu.

'Hayır. Nerede o?'

'Yukarıda.'

Yukarıda: Laboratuvarda demekti bu. Başka tek kelime konuşmadan yemeğimizi bitirdik. Snow elindeki konserve kutusunun dibini özenle temizledi. Dış kepenk pencerede yerli yerindeydi, tavandaki dört lambadan düşen ışık, vericinin inceltilmiş yüzeyinde pırıltılarla yansıyordu. Snow, sırtına dökümlü siyah bir süveter geçirmiş, bileklerini kıvırmıştı. Elmacık kemiklerindeki gergin teni ipince damarlarla harelenmişti.

'Ne oldu?' diye sordu.

'Hiç, niye sordun?'

'Terden sırılsıklamsın da.'

Alnını sildim. Doğruydu, her yanımdan ter fışkırıyordu.

Beklenmedik rastlaşmaya tepki olmalıydı bu. Soran gözlerle bakıyordu bana. Ona söylemeli miydim? Ne olurdu bana sırlarını açsaydı... Neydi burada dönen anlaşılmaz oyun, kim kimin düşmanıydı?

'Sıcak. Havalandırıcınızın daha iyi çalışacağını umardım!'

'Saat başı kendiliğinden ayarlanıyor.' Bana daha yakından baktı. Yalnız sıcak olduğundan emin misin?'

Yanıtlamadım. Snow boş kutularla yemek kaplarını atık çukuruna bıraktı, koltuğuna döndü, sorularını sürdürdü.

'Tasarladığın nedir?'

'Size bağlı,' diye soğuk soğuk yanıtladım. 'Bir araştırma programınız var, değil mi? Yeni bir uyarım, X-ışını falan...'

Kaşlarını çattı.

'X-ışını mı? Kim söz etti sana bundan?'

'Aklımda değil. Biri kulağıma üflediydi - *Prometheus*'ta belki. Niye ki, başladınız mı?'

'Ayrıntıları bilmiyorum. Gibarian'ın fikriydi. Sartorius'la birlikte düzenlediler. Nasıl duyduğuna şaştım.'

Omuz silktim.

'Ayrıntıları bilmemen çok komik. Bilmen gerekir, sen ki...'

Sözü yarım bıraktım. Ses çıkarmadı.

Havalandırıcının vınlaması durmuştu. Sıcaklık dayanılır düzeydeydi ama o tiz vızıltı sürüyordu. Can çekişen bir sinek gibi.

Snow oturduğu yerden kalkıp vericinin durduğu konsola eğildi. İricene düğmelere gelişigüzel dokunmaya başladı. Ama bir şey olduğu yoktu, çünkü ana şalteri açmamıştı. Bir süre daha aracı kurcaladı, sonra konuştu:

'Bazı formaliteleri çözmeliyiz ki bu...'

'Eee?' diye sıkıştırdım arkasından.

Döndü, düşmanca bir bakışla süzdü beni. İstemeden canını sıkmıştım, ama hangi rolü oynadığını bilmiyordum. Olsa olsa beklemek düşerdi bana. Süveterinin yakasındaki

Âdem'in elması, nefesleriyle birlikte inip kalkıyordu.

'Gibarian'ın odasındaydın,' diye suçlarcasına ağzından kaçırdı.

Oralı olmadan baktım yüzüne. Yineledi:

'*Orada*ydın, değil mi?'

'Madem öyle diyorsun...'

'Başka kimse var mıydı?'

Demek görmüştü onu, en azından varlığını biliyordu.

'Yo, kimse yoktu. Kim olabilirdi ki?'

'Peki beni niye içeri almadın?'

'Korktum çünkü. Uyarıların aklımdaydı ve kol kımıldayınca ister istemez yakaladım. Sen olduğunu niye söylemedin? Alırdım içeri.'

'Sartorius sandım,' diye yanıtladı. Kekeliyor gibiydi.

'Diyelim ki oydu?'

Sorumu bir başka soruyla savdı:

'Orada ne oldu sanıyorsun?'

Duraksadım.

'Bilmesi gereken sensin. Nerede o?'

'Gibarian mı? Soğuk depoda. Bu sabah dolapta bulur bulmaz dosdoğru oraya taşıdık.'

'Dolapta mı? Ölmüş müydü?'

'Yüreği çarpıyordu ama solunumu durmuştu.'

'Canlandırmayı denediniz mi?'

'Hayır.'

'Niye?'

'Fırsat olmadı,' diye mırıldandı. 'Kımıldattığım anda öldü.'

Köşedeki gömme masadan bir kâğıt aldı, bana uzattı.

'Bir ölüm raporu düzenlemiştim. Odayı gördüğüne de bozulmadım aslında. Ölüm nedeni - öldürücü dozda pernostal. Hepsi burada...'

Gözlerimi kâğıtta dolaştırdım, sonra mırıldandım:

'İntihar mı? Peki neden?'

'Sinir bozukluğu, depresyon, ne dersen de. Bu konuları sen benden iyi bilirsin.'

Hâlâ oturuyordum. Snow ise başımda dikiliyordu.

Gözlerinin içine bakarak konuştum:

'Kendim ne gördüysem o kadarını biliyorum.'

'Ne demek istiyorsun?' diye sordu, sakindi.

'Kendine pernostal iğnesi yaptı ve dolaba saklandı, öyle mi? Öyleyse durumun sinir bozukluğuyla, depresyon nöbetiyle falan ilgisi yok, çok ciddi paranoyak bir vaka bu.' Gözlerim hâlâ gözlerine çevrili, ne dediğimi gitgide daha iyi kavrayarak ekledim: 'Şurası kesin ki bir şeyler gördüğünü sanıyordu.'

Snow yine vericiyle oynamaya başladı.

Bir anlık sessizlikten sonra sürdürdüm:

'Burada senin imzan var. Sartorius'unki nerede?'

'Dediğim gibi laboratuvarda o. Yüzünü hiç göstermiyor. Sanıyorum...'

'Ne sanıyorsun?'

'Kendini oraya kilitledi.'

'Kilitledi mi? Yani... oraya sığındı diyorsun.'

'Muhtemelen.'

'Snow, İstasyon'da biri var. Üçümüzden başka biri.'

Düğmelerle oynamayı bıraktı. Kaykılıp gözlerini bana dikti.

'Gördün demek!'

'Uyarmıştın beni. Neye karşı? Kime karşı? Sanrıya mı?'

'Ne gördün?'

'Bir insan... mı demeli?'

Ses çıkarmadı. Yüzünü gizlemek ister gibi arkasını döndü, metal kaplamayı parmak uçlarıyla tıklattı. Ellerine baktım, parmaklarının arasındaki kan lekesi şimdi yoktu. Bir an başım döner gibi oldu.

Sanki bir sır veriyormuşum da başkasının işitmesinden

korkuyormuşum gibi fısıltıyla konuştum:

'Serap olamaz, değil mi? Dokunabildiğin, hatta... kanını bile alabildiğin gerçek bir insan. Üstelik, daha bugün gördüğün biri.'

'Nereden biliyorsun?'

Kımıldamamıştı. Kafası inatla hâlâ duvara dönüktü, ben de ardından konuşuyordum.

'Ben gelmeden önceydi, tam ben gelmeden önceydi, değil mi?'

Bedeni büzüldü, paniğe uğramış yüzündeki anlatımı sezebiliyordum.

'Senden ne haber?' dedi boğuk bir sesle, 'sen kimsin peki?'

Neredeyse üstüme yürüyecekmiş gibi geldi. Hiç beklemediğim bir tepkiydi bu. Durum iyice tuhaflaşıyordu. Besbelli benim de söylediğim kişi olduğuma inanmıyordu. Ama ne demekti bu? Gitgide daha çok dehşete kapılıyordu bana baktıkça. Çılgınlık nöbeti mi geçiriyordu? Gezegen atmosferinden sızan zehirli gazların mı etkisindeydi? Ama ben de görmüştüm o.. o yaratığı. Bana ne oluyordu peki?

'Kim o?' diye sordum.

Bu sözler ona güven vermişti. Bir an araştırırcasına baktı bana, hâlâ kuşkuluymuş gibiydi. Sonra koltuğuna çöktü, başını ellerinin arasına aldı. Daha ağzını açmadan biliyordum ki bana doğrudan bir yanıt verip vermemekte kararsızdı.

'Tükendim,' dedi mecalsizce.

'Kim o?' diye üsteledim.

'Bilmiyorsan eğer...'

'Devam et, neyi bilmiyorsam?'

'Hiç.'

'Bana bak Snow! Burada yalıtılmışız, hiçbir şeyle bağlantımız kalmamış. Kartları masaya koyalım. Her şey yeterince arap saçına dönmüş zaten. Ne biliyorsan söylemek zorundasın bana.'

'Senden ne haber?' diye yine suçlamayla karşılık verdi, ikircikliydi.

'Pekâlâ,' dedim, 'önce ben anlatayım sonra sen. Kaygılanma, aklını kaçırdığını düşünecek değilim.'

'Aklını kaçırmak! Hey güzel Tanrım!' Gülmeye çalışıyordu. 'Hiçbir şey anlamamışsın sen, en ufak şey anlamamışsın! Bir an bile delirdiğini düşünmedi o. Düşünseydi bunu yapmazdı. Hayatta olurdu şimdi.'

'Yani senin şu rapor, sinir bozukluğu falan, hepsi palavra.'

'Elbette.'

'Neden doğruyu yazmıyorsun?'

'Neden mi?' diye yineledi.

Uzun bir sessizlik izledi bunu. Benim hâlâ tam bir karanlık içinde olduğum doğruydu. Snow'un kuşkularını yendiğimi ve bilmeceyi çözebilmek için ikimizin de neyimiz varsa hepsini ortaya dökeceğimizi umuyordum. Peki niye konuşmaktan çekiniyordu hâlâ?

'Robotlar nerede?'

'Depolarda. Hepsini bir yerlere kapadık. Yalnızca karşılama robotları işliyor.'

'Niye?'

Yanıt vermeyi reddetti yine.

'Konuşmak istemiyor musun bu konuda?'

'Konuşamam.'

Sanki hep sırtından bir yük atmak istiyormuş, ama son anda vazgeçiyormuş gibiydi. Sartorius'la uğraşsam belki daha iyiydi. Sonra mektubu anımsadım ve ne denli önemli olduğunu anladım mektubun bir an düşününce.

'Deneyleri sürdürmek mi niyetiniz?'

Umursamazcasına omuz silkti:

'Ne işe yarar ki?'

'Ooo - öyleyse *sen* ne yapmamızı öneriyorsun?'

Sesi çıkmıyordu. Uzaktan yine çıplak ayakların yerde çı-

kardığı ölgün ses geliyordu. Sürünen adımların boğuk yankısı, varaklı nikel kaplama gereçlerle karmaşık elektronik aygıtları örten, cam tüplerle oluk oluk süslenmiş yüksek kolonlar arasında bir ürperti yayarak dolaştı.

Artık kendimi denetleyemez haldeydim. Ayağa kalktım. Yaklaşan ayak seslerine kulağımı dikmişken bir yandan da Snow'u izliyordum. Sarkık gözkapaklarının ardında hiç korku yoktu. Korkmuyor muydu ondan?

'Nereden geliyor?' diye sordum.

'Bilmem.'

Sesler uzaklaştı, duyulmaz oldu.

'İnanmıyor musun?' dedi. 'Yemin ederim bilmiyorum.'

Bunu izleyen sessizliği fırsat bilip dolabın birini açtım, hantal atmosfer giysilerini yana ittim, uzayda hareket edebilmek için kullanılan havalı tabancaların umduğum gibi arkada asılı olduğunu gördüm. Birini aldım, şarjını kontrol ettim, kayışı omzuma geçirdim. Aslında bir silah değildi ama hiç yoktan iyiydi.

Kayışı omzuma göre ayarlarken Snow alaycı bir sırıtışla sapsarı dişlerini gösterdi.

'İyi avlar!' dedi.

Kapıya doğru döndüm.

'Sağol.'

Koltuğundan zorla uzandı:

'Kelvin!'

Baktım. Artık gülmüyordu. Öylesi bir bitkinlik ifadesini kimsenin yüzünde görmemiştim.

Mırıldanırcasına:

'Kelvin, öyle değil... Gerçekten, ben... olanaksız...'

Bekledim. Dudakları kımıldadı ama ses çıkmadı. Topuklarımın üstünde dönüp çıktım.

4
SARTORIUS

Upuzun bomboş koridoru izledim, sonra sağa saptım. İstasyon'da hiç bulunmamıştım ama Yer'deki eğitimim sırasında eksiksiz bir eşörneğinde altı hafta geçirmiştim. Bodur alüminyum merdivene ulaştığımda beni nereye götüreceğini biliyordum.

Kitaplık karanlıktı, ışık düğmesini bulabilmek için duvarı yokladım. Önce dizine başvurdum, ardından *Solaris Yıllığı*'nın birinci cildi ile Ek'inin çağrı göstergelerini tuşladım. Kırmızı ışık yandı. Kayıt kartına baktım. *Kuşkulu Metinlerden Seçmeler*'le öteki iki kitap Gibarian'a kayıtlıydı. Işığı söndürüp alt güverteye döndüm.

Ayak seslerinin uzaklaştığını duymuştum ama Gibarian'ın odasına bir daha girmekten korkuyordum. O dönebilirdi. Bir süre kapı önünde duraksadım, sonunda kolu indirip içeri girmeye kendimi zorladım.

Odada kimse yoktu. Pencerenin altında darmadağın duran kitapları altüst etmeye başladım, yalnızca dolap kapısını örtmek üzere bir an ara verdim: İş kılıkları arasındaki boşluğu görmeye dayanamıyordum.

İlk yığının arasında Ek yoktu, sonra odadaki tüm kitapları sırayla tek tek elden geçirdim. Yatakla giysi dolabı arasındaki son kitap tümseğine geldiğimde aradığımı buldum.

Bir ipucu arıyordum. Yanılmamıştım, dizin sayfaları arasına bir ayraç sokuşturulmuştu. Hiç duymadığım bir adın altı kırmızıyla çiziliydi: André Berton. İlgili sayfa numaraları iki ayrı bölümdeydi. İlk bölüme bir göz atınca Berton'un Shannahan'ın gemisindeki yedek pilotlardan biri olduğunu anladım. İkinci gönderme yüz sayfa ilerideydi.

Görünüşe göre Shannahan'ın seferinde önceleri tedbirde kusur edilmemişti. Ama on altı gün boyunca plazmaması okyanus en küçük bir saldırganlık belirtisi göstermediği gibi, yüzeyine yaklaşan ne olursa olsun hemen geri çekilerek insanlarla da araçlarla da her türlü doğrudan bağlantıdan sakınıyor gibi görününce, Shannahan ve yardımcısı Timolis işin ilerlemesini zorlaştıran önlemlerden bazılarını kaldırmıştı. Çalışma bölgelerini birbirinden ayırt edip dış etkilerden korumak için kullanılan güç perdeleri üsse geri getirilmiş, sefer grubu ikişer üçer kişilik ekiplere bölünmüş, gruplardan bazıları birkaç yüz millik yarıçap içinde keşif uçuşlarına başlamıştı.

Oksijen sistemlerindeki umulmadık hasar bir yana -atmosfer, ventiller üzerinde olağandışı bir çürütme etkisi yapıyor, parçaları neredeyse her gün yenilemek gerekiyordukazasız belasız dört gün geçmişti. Beşinci günün sabahı -sefer grubunun yirmi birinci günüydü- Carucci ve Fechner adında iki bilim adamı (birincisi radyobiyolog ikincisi fizikçiydi) bir kaydırakla göreve çıkmıştı. Altı saat geçmiş, adamlar geri dönmemişti. Shannahan'ın yokluğunda üsten sorumlu olan Timolis alarm vermiş, kimi bulduysa arama ekiplerinde görevlendirmişti.

Koşulların talihsiz bir çakışmasıyla o sabah araştırma gruplarının hareketinden bir saat sonra uzun erimli yayın

bağlantısı da kesilivermişti. Kızıl güneşte koca bir leke peyda olmuş, üst atmosferde yoğun bir yüklü-parçacık bombardımanına yol açmıştı. Yalnızca çok kısa dalga vericileri çalışıyordu, bağlantı erimi kırk millik bir uzaklıkla sınırlanmıştı. Kör talih son bir darbeyle yapacağını yapmış, günbatımından hemen önce kalın mı kalın bir sis çökmüş, aramalar ister istemez durdurulmuştu.

Tam kurtarma ekipleri üsse dönüyorken kumanda gemisinden tam yirmi dört mil ötede bir çırpıntı saptanarak kaydırağın yeri belirlenmişti. Motor çalışıyor, ilk bakışta hasarsız gözüken araç da dalgalar üzerinde kayıp gidiyordu. Cam kubbeli kaptan bölmesinde yalnızca Carucci seçiliyordu. Adam yarı bilinçsizdi.

Kaydırak üsse ekipler eşliğinde döndürülmüştü. Tedaviden sonra Carucci çarçabuk bilincine kavuşmuş, ama Fechner'in yok oluşuna ışık tutamamıştı. Üsse dönmeye karar vermelerinden hemen sonra Carucci'nin oksijen takımında bir sürgü bozulmuş, atmosfer giysisine, biraz süzülmemiş gaz kaçmıştı. Sürgüyü onarmak için Fechner emniyet kemerini açmak zorunda kalmış ve ayağa kalkmıştı. Carucci'nin son anımsayabildiği buydu.

Olanların sırasını tahmin edip tutturmaya çalışan uzmanlara göre Fechner, hareketine engel olduğu için kabin kapağını açmış olmalıydı. Bunda aykırı bir yan yoktu çünkü o kabinler zaten hava geçirmez değildi, cam kapak yalnızca rüzgâra ve hava burgaçlarına karşı koruma sağlıyordu. Fechner arkadaşına yardım etmekle uğraşırken belki onun da oksijen takımı hasar görmüş, artık ne yaptığını bilmeksizin kendini üst çatkının üzerine çekmiş, oradan da okyanusa yuvarlanıvermiş olmalıydı.

Böylece Fechner okyanusun ilk kurbanı olmuştu. Atmosfer giysileri suda yüzer olduğu halde cesedini bulmak için yapılan aramalar sonuç vermemişti. Hâlâ batmamış ve bir

yerlerde yüzüyor da olabilirdi ama yoğun sis kümeleriyle kaplanmış bu uçsuz bucaksız, dalgalı çölü baştan sona aramaya olanak verecek donanım yoktu.

Şafak söktüğünde biri dışında tüm arama uçakları üsse dönmüştü, yalnızca André Berton'un ikmal helikopteri yoktu görünürde. Tam yeniden alarm verilecekken araç ortaya çıktı. Berton besbelli sinirsel şok geçiriyordu. Giysisinden kurtulmak için cebelleştikten sonra çıldırmış gibi daireler çizerek koşmaya başlamıştı. Adamı zorla yatıştırmak gerekiyordu ama bağırıp çağırıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. En azından şaşırtıcı bir davranıştı bu. Çünkü pilot on yedi senedir uçuyordu ve kozmik uçuşların cilvelerine çoktan alışmıştı. Hekimlerin varsayımına göre o da süzülmemiş gazın etkisi altındaydı.

Az çok kendine geldikten sonra da Berton üsten ayrılmaya, hatta okyanusa bakan pencerenin yanına bile gitmeye asla yanaşmamıştı. İki gün sonra, açıklayacaklarının önemini vurgulayarak bir uçuş raporu yazdırmak için izin istemişti. Rapor, sefer kurulu tarafından incelenmiş, atmosferden sızan zehirli gazların etkisi altındaki bir zihnin hastalıklı yaratımları olduğu sonucuna varılmıştı. Sözümona "açıklamalar" ise, anlaşılan seferin değil Berton'un klinik geçmişinin parçası sayılmış ve Ek'e aktarılmamıştı.

Ek'te daha fazlası yoktu. Bana göre Berton'un raporu esrarı çözebilecek şöyle böyle bir ipucu taşıyor olmalıydı. Hangi mucize, gedikli uzay pilotunda böyle alt üst edici bir etki yaratmış olabilirdi? Kitapları yeniden karıştırmaya başladım, ama *Kuşkulu Metinlerden Seçmeler* yoktu. Gitgide bitkin düşüyordum. Aramayı ertesi güne bırakmaya karar vererek odadan çıktım.

Merdivenden adımımı atarken alüminyum basamakların yukardan düşen ışıkla çizgi çizgi olduğunu farkettim. Sartorius hâlâ çalışıyordu. Çıkıp onu görmeye karar verdim.

Üst güverte daha sıcaktı, ama hava kapaklarındaki kâğıt şeritler çılgınca çırpışıyordu. Koridor geniş, tavansa alçaktı. Ana laboratuvar, kromdan bir mazgal içinde ışık geçirmez kalın bir camla çevrilmişti. Koyu bir perde kapıyı içeriden örtüyor, üst sövenin yukarısındaki camdan ışık sızıyordu. Kapı kolunu bastırdım, ama beklediğim gibi kapı kımıldamadı bile. Laboratuvardan gelen tek ses, bozuk bir gaz püskürtücüyü andıran aralıklı vınlamalardı. Kapıyı vurdum. Yanıt yoktu. Seslendim:

'Sartorius! Doktor Sartorius! Yeni gelenim ben, Kelvin. Sizi görmeliyim, çok önemli. Lütfen içeri gireyim!'

Bir kâğıt hışırtısı geldi. Yineledim:

'Benim, Kelvin. Adımı duymuş olmalısınız. Birkaç saat önce *Prometheus*'tan geldim.'

Dudaklarım kapıyla çerçevenin birleştiği köşeye yapışmış, bağırıyordum.

'Doktor Sartorius, yalnızım. Lütfen kapıyı açın!'

Ne bir ses ne bir nefes. Sonra yine deminki kâğıt hışırtısı, ardından bir tabla üstündeki metal gereçlerin çıkardığı şangırtı. Ve sonra... kulaklarıma inanamıyordum... minik ayakların hızla tepinişini andıran ufak, kısacık adımların aralıksız birbirini izlediğini duyuyordum, ya da pek çevik parmaklı biri boş bir teneke kutu kapağında ayak sesi taklidi yapıyordu.

Haykırdım:

'Doktor Sartorius, şu kapıyı açacak mısın açmayacak mısın?'

Yine yanıt yok. Yine aynı pıtırdı ve aynı anda da, parmak uçlarında yürüyen birinin sesi. İyi ama adam gerçekten yürüyorsa, aynı anda da çocuk adımlarına benzer o pıtırtıyı nasıl çıkarsındı?

Kabaran öfkemi tutamadan patladım:

'Doktor Sartorius, şu on altı aylık yolculuğa buraya dek

gelip oyun oynamak için çıkmadım ben. Beni içeri bırakmazsan kırarım kapıyı!'

Bu özel kapıyı zorlamanın o denli kolay olacağından kuşkuluydum aslında, hava tabancasının deşarjı da pek güçlü değildi. Ama ne olursa olsun, şöyle ya da böyle, tehdidimi sonuna dek götürmeye kararlıydım, patlayıcı kullanınam gerekse bile. Mühimmat deposunda patlayıcı bulabilirdim. Artık geri adım atacak değildim. Bütün kartların bana karşı dizildiği bu fıttırık oyunu sürdüremezdim.

Kavga sesi geliyordu - yoksa bir şeyler mi itiliyordu? Perde çekildi, ince uzun bir gölge camda belirdi.

Kısık, tiz bir ses konuştu:

'Kapıyı açınca içeri girmeyeceğine söz ver.'

'Öyleyse neden açacaksın?'

'Ben dışarı geleceğim.'

'Pekâlâ, söz.'

Gölge yok oldu, perde özenle yerine yerleştirildi.

Laboratuvardan anlaşılmaz sesler geliyordu. Bir sürtünme sesi duydum - masa mı sürükleniyordu? Sonunda kilit takırdadı, ancak Sartorius'un geçebileceği kadar aralandı cam tabaka.

Sırtı kapıya dönük duruyordu. Çok uzun boylu, pek zayıftı. Beyaz süveterinin altından bütün kemikleri belli oluyordu. Boynuna siyah eşarp bağlamıştı, kimyasal yanıklarla kaplı bir laboratuvar önlüğü asılıydı kolunda. Alışılmadık ölçüde ensiz olan kafası yana eğilmişti. Gözlerini göremiyordum: Suratının yarısını kaplayan kavisli bir kara gözlük takmıştı. Çenesi de ince uzundu. Mavimsi dudakları, kocaman, maviye çalan kulakları vardı. Traşsızdı. Kırmızı antiradyasyon eldivenleri bileklerinden sarkıyordu.

Gizlisi saklısı olmayan karşılıklı bir nefretle bakıştık bir an. Kabarık saçları (besbelli kendi kesmişti) kurşun rengiydi, sakalları bozarmıştı. Snow gibi alnı yanıktı, ama yalnız-

ca alt kısmıydı yanık olan, üstü soluktu. Güneşe çıktığında bir tür kasket giymiş olmalıydı.

'Evet, dinliyorum,' dedi.

Söyleyeceklerimi umursamıyor gibiydi. Sırtı kapıya yapışmış, orada öyle gerili dururken asıl geride olup bitenlerle ilgilendiği belliydi.

Bozulmuştum, nasıl başlayacağımı bilemiyordum.

'Adım Kelvin,' dedim, 'Beni işitmiş olmalısın. Gibarian'ın iş arkadaşıyım, daha doğrusu öyleydim.'

Tıpkı Don Quixote'ninkini kalamda hep canlandırdığım gibi tümüyle dikine düzlemlerden oluşmuş ipince suratı büsbütün ifadesizdi. Bu bomboş maskenin, aradığım sözcükleri bulmama en ufak katkısı yoktu.

'Gibarian'ın öldüğünü duydum...' Burada kestim sözü.

'Evet. Dinliyorum, söyle.' Sesi sabırsızlığını ele veriyordu.

'İntihar mı etti? Cesedi kim buldu, sen mi Snow mu?'

'Niye bana soruyorsun? Ne olduğunu Doktor Snow söylemedi mi?'

'Senin ne dediğini duymak istiyorum.'

'Sen ruhbilim okuduydun, değil mi Doktor Kelvin?'

'Evet. Ne ilgisi var?'

'Kendini bilimin hizmetkârı sanıyorsun herhalde?'

'Elbette. Peki ama ne ilgisi var...'

'Yasa adamı değilsin. Günün bu saatinde işinin başında olmalısın. Ama buraya ne diye gönderildiysen o işle uğraşacağına, laboratuvar kapısını kırmakla tehdit ediyorsun beni. Üstelik sanki sanıkmışım gibi sorguya çekmeye kalkıyorsun.'

Alnından ter damlıyordu. Kendimi zor tutuyordum. Adamı dize getirmeye kararlıydım. Dişlerimi gıcırdattım:

'*Şüphelisin* Doktor Sartorius. Dahası, bal gibi de farkındasın bunun.'

'Kelvin, sözünü geri almaz ya da özür dilemezsen, şikayet ederim seni.'

'Niye özür dileyecekmişim? Gelip beni karşılamak yerine, burada dönenlerle ilgili gerçeği bana açıklamak yerine, kendini şu laboratuvara kapatan şensin. Hepten mi oynattın? Kimsin sen - bilim adamı mı, zavallı korkağın teki mi?'

Adama başka ne hakaretler savurduğumu anımsamıyorum. İstifini bozmuyordu. Yanaklarının genişlemiş gözeneklerine iri iri ter damlaları iniyordu. Birden anladım ki söylediğim tek kelimeyi duymamıştı. İki eli arkasında, kapıyı yerinde tutmak için bütün gücünü harcıyordu. Kapının kalın camı sanki biri içerden makineli tüfek ateşine tutmuş gibi takırdıyordu.

Tuhaf, tiz bir sesle inledi:

'Çek git. Tanrı aşkına bırak beni. Aşağı in, sonra ben de gelirim. Ne istersen yaparım, yalnız şimdi git, lütfen.'

Sesinde öyle bir tükeniş seziliyordu ki kapıyı yerinde tutmasına yardım etmek için içgüdüyle kolumu uzattım. Adam ansızın bir dehşet çığlığı kopardı, sanki bıçak çekmiştim ona. Ben geriye çekilirken o yüksek perdeden acayip bir sesle bağırıyordu. 'Çekil! Çekil oradan! Geliyorum, geliyorum, geliyorum! Yo! Yo!' Kapıyı açıp içeriden kapadı. Göğsünün hizasında parlak, sarı bir yuvarlak görür gibi oldum.

Şimdi boğuk bir gürültü geliyordu içeriden. Bir anda perde yana çekildi, koca bir gölge belirdi. Sonra perde yine indi, hiçbir şey göremez oldum. Odada ne oluyordu? Sanki çılgınca bir yarış varmış gibi koşan ayak sesleri duyuyordum. Cam şangırtısının çıkardığı korkunç bir ses geldi ardından. Ve bir çocuk kahkahası izledi bunu.

Bacaklarım titriyordu. Şapşallaşmış, gözlerimi yere dikmiştim. Patırtı kesilmiş, gergin bir sessizliğe bırakımıştı yerini. Bir pencere çıkıntısına çöktüm, kımıldayamayacak kadar sersemlemiştim. Başım çatlıyordu.

Bulunduğum yerden, laboratuvarı çevreleyen koridorun yalnız bir bölümünü görebiliyordum. Üst çatkının hemen

altında, İstasyon'un doruğundaydım. Yaklaşık bir metre aralıklı uzun pencereleriyle duvarlar içbükey ve eğilimliydi. Mavi gün sona eriyordu. Kepenkler yukarı doğru gıcırdadıkça kalın camlar kör edici ışığı sızdırıyordu. Her metal parça, her conta, her mandal sanki alev alevdi, laboratuvar kapısının büyük cam levhası soluk bir parıltıyla yanıyordu. Kırılıp dağılan ışığın altında ellerim de kurşun rengi olmuştu. Birden hava tabancasını elimde tuttuğumu farkettim. Tabancayı kılıfından çıkardığını hiç anımsamıyordum. Yerine koydum. Ne işime yarardı ki bu - gama tabancası olsaydı bile ne işe yarardı? Laboratuvarı zorla ele geçirmek çocuk oyuncağı değildi.

Kalktım. Hidrojen patlamasını andıran güneş tepsisi okyanusa dalıyordu; neredeyse ellerimle tutabileceğim yatay bir ışın fıskiyesi bedenime işliyordu merdivenden inerken. Merdivenin yarısındayken bir an düşündüm, basamakları gerisin geri çıktım, laboratuvarı çevreleyen koridoru dolandım. Tıpkı deminki gibi ikinci bir cam kapının önündeydim az sonra. Açmayı denemedim. Kapalı olduğuna emindim.

Bir delik, bir çatlak arıyordum. Sartorius'u gözetleme fikri çok doğal geliyordu, hiç de utanma duymuyordum. Bu karmakarışık düğümü çözüp gerçeği bulmaya kararlıydım. O gerçek kavranamaz olsa bile, ki öyle olduğunu sanıyordum, yine de kararlıydım. Laboratuvarın, kümbet biçimi damındaki pencerelerden ışık alıyor olması gerektiği birden kafama çakıldı. Öyleyse Sartorius'u dışardan gözetlemek olanaklı olmalıydı. Ama önce bir atmosfer giysisiyle oksijen takımı bulmalıydım.

Alt güverteye indiğimde yayın odası kapısının aralık olduğunu gördüm. Snow koltuğuna gömülmüş uyuyordu. Ayak seslerimi duyunca irkilerek gözlerini açtı.

'Selam Kelvin!' diye hırıldadı. 'Ne haber, bir şey buldun mu?'

'Evet... yanında biri var.'

Acı acı gülümsedi.

'Ya, sahiden mi? Eh, bu da bir şeydir. Konukları mı var?'

'Neler döndüğünü niçin anlatmadığını bir türlü anlamıyorum,' diye suçlayarak karşılık verdim, hiç düşünmeden. 'Ben de burada kalmak zorunda olduğuma göre, elim mahkûm, sonunda gerçeği bulacağım. 'Neden bütün bu esrar?'

'Sana da konuklar gelince anlarsın.'

Varlığım canını sıkıyor gibiydi, konuşmayı sürdürmeye hiç niyeti yoktu.

Gitmek için davrandım.

'Nereye?'

Yanıtlamadım.

Hangar katı bıraktığım gibiydi. İşi bitik kapsülüm, oturağı üstünde öyle ağzı açık duruyordu. Atmosfer giysisi aramak için yola koyulduğumda birden uyandım ki Sartorius'u gözetlemeyi umduğum tepe pencereleri ışık geçirmez camdan yapılmış olabilirdi. Dış çatıya çıkma serüveni bütün çekiciliğini yitirmişti.

Bunun yerine alt güvertedeki depo bölmelerine giden sarmal merdivenden indim. En alttaki bükümlü geçitte yine sandıklarla yuvakların oluşturduğu malum döküntü vardı. Duvarlar mavimsi bir pırıltı yayan çıplak metalle kaplanmıştı. Az ilerideki kemerin altında soğutma aygıtının buzlanmış boruları gözüküyordu. Koridorun sonuna dek boruları izledim, geniş, plastik yakalı bir soğutma ceketinin altında görünmez oluyordu borular. Soğuk depoya açılan kapı beş santim kalınlığındaydı, yalıtkan bir bileşikle kaplanmıştı. Açar açmaz buz gibi soğuk kavradı bedenimi. Buzdağına oyulmuş bir mağaranın eşiğinde tiril tiril titreyerek duruyordum. Koca koca kangallar, heykeltraş elinden çıkmış kabartmalar gibi sarkıtlar biçiminde aşağı sarkıyordu. Burada da bir kar örtüsüne gömülü sandıklarla yuvaklar,

yağsı sarı bir maddeyle dolu saydam torbalarla kutuların sıralandığı raflar vardı. Kemer aşağı doğru bir eğim alıyor, bir yerden sonra da mağaranın öte yanını bir buz perdesi gizliyordu. Buz perdeden dalıp içeri girdim. Alüminyum rafın üzerinde yelken beziyle örtülmüş ince uzun bir insan figürü serilmiş yatıyordu.

Örtüyü köşesinden kaldırdım. Gibarian'ın katı, sert çizgilerini hemen tanıdım. Parlak siyah saçı kafasına iyice yapışmıştı. Cam gibi gözleri kemere bakıyor, iki gözkapağının köşesinden donmuş birer gözyaşı sarkıyordu. Soğuk o denli şiddetliydi ki dişlerim zangırdamasın diye iki çenemi birbirine geçirmiştim. Gibarian'ın yanağına dokundum. Siyah dikensi kıllarla pötür pötür, taşlaşmış bir odun kalıbını elliyormuşum gibiydi. Dudaklarının kıvrımı sonsuz, tepeden bakan bir sabrın anlatımıydı sanki.

Tam örtüyü indirirken ayakucundaki kıvrımların altında, siyah incilere benzer, boy sırasına dizilmiş, beş tane yusyuvarlak, parıldayan nesnenin yavaşça kımıldadığını gördüm. Korkudan kaskatı kesilmiştim.

Gördüğüm, çıplak beş ayak parmağının yuvarlacık tabanlarıydı. Örtünün altında, Gibarian'ın cesedinin karşısına serilmiş, Dev Zenci yatıyordu. Örtüyü yavaşça kaldırdım. Ufak topaklar biçiminde burulmuş büklüm büklüm saçla kaplı başı kocaman kolunun çukuruna yaslanmıştı. Teni omurgasının üstünde gergindi, sırtı parlıyordu. Bu koca bedende yaşam belirtisi yok gibiydi. Çıplak tabanlara baktım bir daha. Taşıdıkları ağırlığın altında ne düzleşmiş ne biçimsizleşmişti bunlar. Tıpkı omuz derisi gibi pürüzsüzdü, yürümekten nasır filan da bağlamış değildi.

Gibarian'ın cesedine dokunurken gereksindiğimden çok daha büyük bir çabayla çıplak ayaklarından birine dokunabilmek için olanca gücümle zorladım kendimi. Ve beni serseme çeviren bir buluş daha yaptım: Şiddetli soğuk altında-

ki bu beden, bu görünüşteki ceset, yaşıyor ve kımıldıyordu. Ayağını geri çekmişti, tıpkı uyuklayan bir köpeğin pençesine dokunduğunuzda yaptığı gibi.

'Donacak,' diye düşündüm sersem sersem, oysa kadının teni ılıktı ve sanki nabzının düzenli atışını duyuyordum. Geriye çekildim ve kaçtım hemen.

Beyaz mağaradan çıktığımda sıcak pek boğucu geldi. Sarmal merdiveni tırmanıp hangar güvertesine çıktım.

Katlanmış bir paraşütün kasnaklarına çöktüm, başımı ellerimin arasına aldım. Neye uğradığını şaşırmıştım. Düşüncelerimin dizgini kopmuştu. Ne oluyordu bana? Eğer aklımı kaçırıyorduysam, ne kadar çabuk bilincimi yitirsem o kadar iyiydi. Birden yok oluvermek düşüncesi anlatılmaz ama hiç de gerçekçi olmayan bir umut uyandırdı içimde.

Gidip Snow'u ya da Sartorius'u bulmanın hiç yararı yoktu: Az önce görüp yaşadığımı, kendi ellerimle dokunduğumu, kimse anlayamazdı olduğu gibi. Bir tek mümkün açıklama, bir tek mümkün sonuç vardı: Çıldırmıştım. Evet öyleydi, buraya gelir gelmez çıldırmıştım. Okyanusun yaydığı bir şeyler beynimi çarpmış, sanrı sanrıyı izler olmuştu. Kuruntu ürünü bu bilmeceleri çözeyim diye kendimi tüketmektense yardım istemeliydim. *Prometheus*'u ya da bir başka gemiyi aramalı, SOS vermeliydim.

Garip bir değişiklik çöktü üstüme: Çıldırmış olduğum düşüncesi beni sakinleştirmişti.

Ama yine de... Snow'un sözlerini gayet iyi duymuştum. Tabii Snow gerçekten var idiyse ve ben de onunla konuştuysam. Sanrılar çok daha önce başlamış olabilirdi. Belki hâlâ *Prometheus*'taydım, belki apansız bir akıl hastalığına tutulmuştum, kavrulmuş beynimin yaratılarıyla yüzyüze geliyordum şimdi de. Hastaysam, iyileşeceğime inanmak için de bir neden vardı. Bu bir parça kurtuluş umudu veriyordu. Deminden beri yaşadığım içiçe geçmiş karabasanla-

rın gerçekliğine inanmakla bağdaşmayan bir umuttu bu.

Kafamda bir mantık deneyi kurabilsem ne iyi olurdu. Ya gerçekten çıldırdığımı, kendi imgelemimin uydurmalarının umarsız kurbanı olduğumu, ya da bütün saçmasapanlığına, bütün olanaksızlığına karşın, gerçek olaylar yaşadığımı ortaya çıkaracak, denek taşı olacak bir deney.

Aklımdan bunları geçirirken fırlatma yastığına giden tekraya bakıyordum. Yerden bir metre kadar yüksekte, soluk yeşile boyanmış, çelikten bir döşeme tabanıydı bu. Boya orada burada kazınmış, roket taşıyıcıların sürtünmesiyle aşınmıştı. Çeliğe dokundum, elimin altında ısındığını duydum, metal kaplamayı parmaklarımla tıkırdattım. Çılgınlık bunca gerçeklik düzeyine ulaşabilir miydi? Evet, diye yanıtladım kendimi. Önünde sonunda kendi konumdu bu, neden söz ettiğimi biliyordum.

Ama kontrollü bir deney geliştirmek olanaklı mıydı? Önce, hayır olanaksız, dedim kendi kendime, çünkü hasta beynim (eğer gerçekten hastaysa) öngördüğüm yanılsamaları da yaratacaktı. Tam sağlıklı olduğumuz koşullarda da düş görürken başkalarıyla konuşur, onlara sorular sorar, yanıtlarını işitirdik. Üstelik konuştuğumuz insanlar, aslında kendi ruhsal etkinliğimizin başına buyruk gibi gözüken bir süreçle türeyen yaratımları olduğu halde, onlar söze başlayana dek bilmezdik hangi sözcüklerin ağızlarından çıkacağını. Ama yine de o sözler zihnimizin ayrı bir bölümünce formüle edilmiş olurdu, bu yüzden de düşsel varlıkların ağzına yerleştirmek için o sözleri kafamızdan geçirdiğimiz anda ayrımına da varırdık onların. Dolayısıyla aklıma koyduğum deney hangi biçimi alırsa alsın, deneyi hangi yöntemle uygularsam uygulayayım, tıpkı düşteymiş gibi davranınam olasılığı hep vardı. Ne Snow ne de Sartorius gerçekten var olmadığına göre, onlara soru yöneltmenin de anlamı yoktu.

Güçlü bir uyuşturucu, örneğin peyotl içmeyi ya da canlı

sanrılar uyandıracak bir başka ilaç almayı düşündüm. Ardından hayaller görmeye başlarsam, önceki olayları gerçekten yaşadığımı, o olayların çevremdeki maddesel gerçekliğin birer parçası olduğunu kanıtlardı bu. Ama sonra, hayır, diye düşündüm, bu da istediğim kanıtı sağlamazdı. Çünkü ilacın etkisini bildiğime göre, ilacı kendim seçeceğime göre, imgelemim bu kez de ilaç aldığım ve onun etkilerini yaşadığım gibi bir çifte yanılsama sunacaktı bana.

Döngüler arasında dolanıp duruyordum, hiç kaçış yok gibiydi. İnsan ancak kendi beyniyle düşünebilirdi, kendi iç süreçlerinin işleyişini sınamak üzere kimse kendinin dışına çıkamazdı. Birden bir düşünce parladı kafamda, hem basit hem de sonuç alıcıydı.

Fırlayıp yayın odasına koştum. Kimse yoktu. Duvardaki elektrikli saate baktım. Yaklaşık dörttü, istasyonun yapay gece vaktinin dördüncü saatiydi. Dışarıda kızıl güneş parlıyordu. Uzun erimli vericiyi çalıştırdım, aracın ısınmasını beklerken deneyin başlıca aşamalarını kafamdan geçirdim.

Uydudaki otomatik istasyonun arama işaretini unutmuştum, ama ana gereç tablosuna asılı bir kartta buldum işareti. Formülü morsla gönderdim, sekiz saniye sonra da yanıt veren sinyali aldım. Uydu, daha doğrusu elektronik beyni, ritmik vuruşlarla kendini tanıtıyordu.

Uydudan, Solaris'in çevresinde dönerken yirmi iki saniyelik aralıklarla geçtiği galaktik meridyenlerin değerlerini vermesini istedim, beşinci ondalığa kadar yanıt vermesini vurguladım.

Sonra da oturup yanıtı beklemeye koyuldum. On dakika sonra yanıt geldi. Yeni yazılmış kâğıt şeridini yırttım, bakmamaya büyük özen göstererek bir çekmeyeceye sakladım. Kitaplığa gittim, büyük galaktik haritaları, logaritma cetvellerini, uydunun günlük yörüngesini belirten bir takvimi ve birkaç ders kitabını aldım. Sonra da oturup uyduya sordu-

ğum sorunun yanıtını kendi başıma bulmak için çalışmaya koyuldum. Bir saat, belki daha çok, denklemlerle boğuştum. Böyle ince iş isteyen işlemlerle uğraşmayalı çok olmuştu. Bu tür son büyük uğraşım pratik astronomi sınavındı herhalde.

İstasyon'un dev bilgisayarının yardımına başvurdum. Şöyle düşünüyordum: Galaktik haritalar üzerinde ölçümlerimi yaptıktan sonra, uydunun verdiği sonuçla kendi ölçümlerimin yaklaşık bir sağlamasını elde etmiş olacaktım. Yaklaşık olacaktı, çünkü uydunun yörüngesi, Solaris'le iki güneşinin çekim güçlerinin etkisinden doğan karmaşık oynamaların yanısıra okyanusun yol açtığı yerel çekim oynamalarına da bağlıydı. Elimde biri uydunun sağladığı diğeri de galaktik haritalara dayanarak kuramsal yoldan hesaplanmış iki ölçüm dizisi olduğunda, ikincisi üzerinde gerekli düzeltmeleri yapacaktım. İki grup ölçümün o zaman dördüncü ondalığa dek çakışması gerekirdi. Okyanusun öngörülemez etkisine bağlı çakışmazlıklar yalnız beşinci ondalıkta yansıyacaktı.

Uydunun gönderdiği değerler düpedüz benim bozuk aklımın ürünüyse, bunların ikinci diziyle çakışması elbette olanaksızdı. Beynim yerinden oynamış olabilirdi ama İstasyon'un dev bilgisayarıyla yarışıp aylarca çalışma isteyen ölçümleri gizlice yapıvermek olacak iş değildi. Dolayısıyla rakamlar çakışırsa bu demek olacaktı ki İstasyon'un bilgisayarı gerçekten vardı, onu gerçekten kullanmıştım ve ben de çıldırmış değildim.

Telgraf kâğıdını çekmeceden çıkarıp bilgisayarın geniş kâğıt bandının yanına koyarken ellerim titriyordu. Tahmin ettiğim gibi dördüncü ondalığa dek çakışıyordu iki rakam dizisi.

Kâğıtların hepsini çekmeceye koydum. Demek ki bilgisayar benden bağımsız olarak vardı, öyleyse İstasyon ve sa-

kinleri de vardı gerçekten.

Çekmeceyi kaparken gördüm ki üstünde telaşla karalanmış toplamlar okunan birtakım kâğıtlarla tıka basa doluydu. Benden önce biri daha benzer bir deney yapmış, galaktik meridyenlere ilişkin bilgi yerine Solaris'in elektromanyetik ışınını yansıtma yetisinin kırk saniye aralıklı ölçümlerini istemişti uydudan.

Çıldırmış değildim. Son umut ışığı da sönmüştü. Vericiyi kapattım, termosta kalan çorbayı da diktim, gidip yattım.

5
RHEYA

Bilgisayarla uğraştığım sürece umarsızlık ve dilsiz bir öfke ayakta tutmuştu beni. Şimdi, mecalsizliğe yenik düşmüş, mekanik yatağı indirmeyi bile beceremiyordum. Mandalları kaldırmayı akıl edemeden kola bütün gücümle abanınca somya tepeme iniverdi.

Giysilerimi çıkarıp fırlattım, kendimi şilteye bıraktım. Şilteyi adam gibi şişirmedim bile. Işığı söndürmeden uyuyakaldım.

Birkaç dakika kestirmişim duygusuyla gözlerimi açtım. Loş bir kırmızı ışık içindeydi oda. Serinlemişti, ferahlamış hissediyordum.

Örtüyü yana itmiş, çırılçıplak yatıyordum. Perde yarı çekiliydi. Ve orada, tam karşımda, kızıl güneşin aydınlattığı pencerenin yanıbaşında biri oturuyordu. Rheya'ydı. Üstünde beyaz bir plaj giysisi vardı, göğüslerinin üzerinde sıkıca geriliydi. Bacak bacak üstüne atmış, yalınayaktı. Hareketsiz, güneş yanığı kollarına yaslanmış, kapkara kirpiklerinin altından bana bakıyordu: Siyah saçları geriye doğru taralı, Rheya'ydı bu. Olduğum yerde uzanmış, ben de sakin sakin

bakıp durdum ona uzun süre. İlk düşüncem güven vericiydi: Düş görüyordum, düş gördüğümün de farkındaydım. Yine de Rheya'nın orada olmamasını yeğlerdim. Gözlerimi kapayarak düşü dağıtmaya çalıştım. Açtığımda yine karşımdaydı. Dudaklarını hafifçe bükmüştü -âdetiydi bu onunsanki ıslık çalacak gibiydi. Ama yüzündeki anlatım ciddiydi. Düş görmekle ilgili deminki varsayımlarımı kafamdan geçirdim.

Onu son gördüğümden beri hiç değişmemişti, on dokuzunda bir kızdı o zaman. Şimdi yirmi dokuzunda olmalıydı. Ama kuşkusuz ölüler değişmezdi, sonsuza dek genç kalırdı onlar. Şaşkın bir ifadeyle yine bana bakıyordu. Üzerine bir şey fırlatmayı düşündüm, ama düşte de olsa bir ölüye zarar veremezdim.

Mırıldandım: 'Vah benim küçüğüm, beni görmeye mi geldin?'

Sesimden ürkmüştüm. Oda, Rheya, her şey olağanüstü gerçek gözüküyordu. Yarım ton renklendirilmiş, üç boyutlu bir düş... Yatmadan önce farketmediğim bir şeyler vardı yerde. Uyanınca, dedim kendime, bakarım bunlar hâlâ duruyor mu orada, yoksa Rheya gibi onları da mı düşümde gördüm...

'Çok kalacak mısın?' diye sordum. Fazlasıyla kısık sesle konuştuğumu farkettim, sanki birilerinin işitmesinden korkuyordum. Düşteydim, ne diye kulak misafirlerinden çekineydim ki?

Ufukta güneş yükseliyordu. İyi belirtiydi bu. Yattığımda kızıl gün bitmemişti daha. Sonra bir mavi gün, ardından bir kızıl gün daha gelecekti. Bir yatışta on beş saat uyumuş olamazdım. Öyleyse *düştü* gördüğüm.

Kendimden emin, Rheya'ya daha yakından baktım. Güneş ışığında silüeti beliriyordu. Kıpkırmızı ışınlar sol yanağının pürüzsüz teninde yalım yalım parlıyor, kirpiklerinin

gölgesi yüzüne düşüyordu. Ne kadar da güzeldi! Onun anısı düşümde bile ürpertecek denli kusursuzdu. Güneşin devinimini izliyor, dudaklarının bitiştiği yerin hemen altında, o hiç alışılmadık yerde, gamzesinin belirivermesini bekliyordum. Yine de uyansam daha iyi olurdu. Hayli vakit geçmişti. Gözlerimi sıkıca kapadım.

Metalik bir ses duydum, gözlerimi açtım. Rheya yanıbaşımda oturuyordu, bakışı yine çok ciddiydi. Gülümsedim. O da gülümsedi, bana doğru uzandı. Öpüştük. Önce çekingen, çocuksu bir öpüşme, ardından daha uzunları. Bir süre kollarımda tuttum onu. Hayret edilecek şeydi, düş sırasında bunca hissetmek olanaklı mıydı? Onun anısına ihanet ediyor değildim, onun düşüydü gördüğüm çünkü, yalnızca onun. Böylesi hiç olmamıştı şimdiye dek...

O zaman mı kuşkulanmaya başlamıştım? Durmadan düş gördüğümü söylüyordum kendime, ama yüreğim sıkışıyordu.

Yataktan fırlamaya hazırlandım, kaslarımı gerdim. Becerebileceğimi sanmıyordum aslında, çünkü hantal bedenimiz düş görürken çoğunlukla karşılık vermez isteklerimize. Ama gösterdiğim çaba beni uyandırır diye umuyordum. Ne gezer, hâlâ uyuyordum. Yatağın kenarına oturdum, ayaklarımı sarkıttım. Yapacak başka şey yoktu, tatsız sonucuna dek bu düşe katlanmak zorundaydım. Ferahladığım duygusu yok olup gitmişti. Korkuyordum.

'Ne...' diyebildim. Boğazımı temizledim. 'Ne istiyorsun?'

Yalınayak yeri yokladım, terlik arıyordum. Ayağım keskin bir şeye çarptı ansızın, acının boğazıma dek getirdiği iniltiyi boğdum. Böylece uyanırım, diye rahatladım, terliğim olmadığını anımsadım o anda.

Ama değişen bir şey yoktu. Rheya geri çekilmiş, yatağın öteki ucuna yaslanmıştı. Soludukça giysisi hafifçe inip kalkıyordu. Büyük bir ilgiyle izliyordu beni.

Çabuk, diye düşündüm, bir duş! Hemen anımsadım ki düş sırasında suya girmek uyandırmazdı beni.

'Nereden geldin?'

Elimi tuttu, sonra çok iyi bildiğim bir edayla bırakıp yine tuttu. Ardından parmaklarımla oynamaya koyuldu.

'Bilmem,' diye yanıtladı. 'Kızdın mı?'

Onun sesiydi. Onun o bildik, alçak perdeden, sanki biraz uzaktan gelen sesiydi. Aslında başka şeyle uğraşıyormuş, söylediğine pek de öyle aldırmıyormuş gibi o aynı edaydı. Herkes onu hep acemi taze, hattâ kaba sanırdı, çehresindeki hemen hiç değişmeyen belli belirsiz hayret anlatımı yüzünden.

'Gören... oldu mu seni?'

'Bilmem. Hiç güçlük çekmeden geldim buraya. Niye Kris, ne önemi var?'

Yine parmaklarımla oynuyordu, ama şimdi kaşları hafif çatılmıştı.

'Rheya.'

'Söyle sevgilim.'

'Nerede olduğumu nasıl bildin?'

Düşündü. Yayık bir gülümseme dişlerini gösterdi.

'En ufak fikrim yok. Ne komik, değil mi? Geldiğimde uyuyordun. Uyandırmadım, çünkü hemen aksileşirdin. Çok huysuzsun sen.'

Elimi sıktı. Sordu:

'Aşağıya mı indin?'

'Evet. Buz gibiydi. Kaçtım.'

Elimi bıraktı, sırt üstü uzandı. Saçları bir yanına sarkmış, yarım bir gülümsemeyle baktı bana. Önce huylandırdı, sonra da büyüledi bu beni.

'Ama, Rheya...' Kekeliyordum.

Eğildim, giysinin kısacık kolunu kıvırdım. Aşı izinin hemen üzerinde kırmızı bir noktacık vardı. Deri altı iğnesinin

iziydi bu. Aslında şaşırmamıştım ama yüreğim küt küt atı yordu.

Kırmızı noktaya dokunduum. Yıllar boyu, bir daha, bir daha, kim bilir kaç kez hep bunun düşünü görmüştüm. Tıpkı o'nu öyle, bedeni çoktan soğumaya başlamışken bulduğum o konumda, dolaşmış çarşaflar arasında belimden ikiye katlanmış, tüylerim ürpererek uyanırdım hep. Onun başından geçenleri uykularında yeniden yaşamaya çalışırdım sanki. Sanki zamanı geriye döndürüp ondan bağışlamasını dilemeyi, hiç olmazsa ilacın etkilerini duymaya başladığı, dehşete boğulduğu o son dakikalarında ona eşlik etmeyi umardım. Küçücük sıyrıktan ödü kopan, acıya da kan görmeye de dayanamayan o, Rheya, bile bile yapmıştı o korkunç şeyi. Benim için de topu topu üç beş sözcük karalamıştı. O notu hep cüzdanımda taşırdım. Şimdiye dek kirlenip buruşmuştu tabii, ama onu atacak yüreği bulamamıştım.

Kaç kez o sözcükleri karalarken, son hazırlıklarını yaparken düşlemiştim onu. Sırf rol yaptığına, aslında sırf beni korkutmak istediğine, dozu da yanlışlıkla fazla kaçırdığına inandırmıştım kendimi. Herkes de böyle olması gerektiğini, olsa olsa apansız bir depresyon sonucunda, anlık bir kararla kendini öldürmüş olabileceğini söylerdi. Ama kimse daha beş gün önce ona neler dediğimi bilmezdi. Kimse bilmezdi ki, sanki bıçağı daha da acımasızca saplamak istercesine eşyalarımı da alıp götürmüştüm ve sonunda artık bavullarımı kaparken, dinginliğini hiç bozmadan şunları söylemişti o: 'Sanırım biliyorsun bunun demek olduğunu?' Neyi kastettiğini bal gibi biliyordum ama anlamamazlıktan gelmiştim. Onu sırsıklam korkağın biri sayıyordum, kaç kez kendisine de söylemiştim bunu... Ve şimdi yatakta boylu boyunca yatıyor, beni dikkatle süzüyordu, onu öldürenin ben olduğumu bilmiyormuş gibi.

'Efendim?' diye sordu. Gözlerinde kızıl güneş yansıyor-

du. Tüm oda kıpkırmızıydı. O da koluna merakla baktı, çünkü çoktandır inceliyordum onu. Geri çekildim, yumuşacık, serin yanağını avucuma dayadı.

'Rheya,' diye kekeledim, 'olanaksız...'

'Şşşt!'

Örtük gözkapaklarının altında gözlerinin oynadığını hissediyordum.

'Neredeyiz Rheya?'

'Evde.'

'Evimiz neresi?'

Gözlerinden biri açılıp kapandı. Upuzun kirpikleri avcuma değdi.

'Kris.'

'Ne var?'

'Mutluyum.'

Başımı kaldırınca lavabo aynasında yatağın bir bölümünü görebildim: Yumuşacık saçlardan bir çağlayan -Rheya'nın saçları- ve benim çıplak dizlerim. Ötedeki kutuda bulduğum biçimsizleşmiş nesnelerden birini ayağımla çektim, boş elimle kaldırdım. İğne gibi sivriltilmiş bir mildi bu. Sivri ucu derime yaklaştırdım, ufak pembe bir yara izinin yanına daldırdım. Acı bütün bedenimi sarstı. Bacaklarımın arasından süzülen kanın yere sessizce damlayışını izledim.

Neye yarardı ki? Dehşet verici düşüncelerin saldırısına uğradım bir an, gitgide belirgin biçim alan düşüncelerin. Artık 'Düş bu,' demiyordum kendime. İnanmıyordum artık buna. Şimdi şöyle düşünüyordum: 'Kendini savunmaya hazır olmalısın.'

Omuzlarını, sımsıkı beyaz giysinin altındaki kalçasını, yere sarkan çıplak ayaklarını yokladım.

Yeni doğmuş bir çocuğunki gibi yumuşacıktı teni.

Onun Rheya olmadığını artık anlamıştım. Ama bunu onun bilmediğinden hiç kuşkum yok gibiydi.

Çıplak ayakları gıdıklanmış gibi ürperdi, sessiz bir gülüşle dudakları aralandı.

'Dur, yapma,' diye mırıldandı.

Elimi sakına sakına yanaklarından çektim, ayağa kalktım. Hızla giyindim sonra. O da oturup beni izledi.

'Eşyaların nerede?' diye sordum. Sorduğuma da pişman oldum hemen.

'Eşyalarım mı?'

'Bu giysiden başka şeyin yok mu?'

Artık oyunu gözlerim açık sürdürecektim. İlgilenmiyormuş, umursamazmış gözükmeye çalışıyordum. Sanki daha dün ayrılmıştık, sanki hiç ayrılmamıştık.

Kalktı. Yine bildik bir tavırla eteğini düzeltti. Sözlerim onu kaygılandırmıştı, ama bir şey söylemedi. Araştıran, inceleyen bir bakışla ilk kez göz gezdirdi odaya. Sonra hayretle yanıtladı:

'Bilmem.' Dolap kapısını açtı. 'Buradadır belki?'

'Yo, orada yalnız iş kılıkları var.'

Lavabonun yanında bir priz bulup traş olmaya başladım. Gözlerimi ondan ayırmamaya özen gösteriyordum.

Her şeyi karıştırıyor, bir oraya bir buraya seğirtiyordu. Sonunda yanıma geldi:

'Kris, sanki bir şey olmuş gibi...'

Sustu. Makineyi prizden çektim. Bekledim.

'Unuttuğum bir şey var gibi,' diye sürdürdü, 'çok şeyi unutmuşum gibi. Yalnız seni anımsıyorum. Başka... başka şey yok belleğimde.'

İlgilenmez gözükmeye kendimi zorlayarak onu dinliyordum.

'Ben... hasta mıydım?' diye sordu.

'Evet... bir bakıma. Evet, hastaydın biraz.'

'Tamam işte. Belleğimdeki kopukluğu açıklıyor bu.'

Yine neşelenmişti. O anda neler duyduğumu asla anlata-

mam. Onu öyle bir güler bir ciddileşir, bir an candan konuşur sonra suskunlaşır, önce oturur sonra yine ayağa fırlar izledikçe, orada, odada benimle birlikte olanın gerçek Rheya olduğu inancı, korkumu gitgide bastırıyordu. Gerçi sağduyum kızın bir bakıma yalnız anahatlarıyla çizildiğini, birkaç karakteristik ifadeye, birkaç edaya, üç beş tavra indirgendiğini söylüyordu, ama böyleydi.

Birden yapıştı bana.

'Ne oluyor bize, Kris?' Yumruklarını göğsüme bastırmıştı. 'Her şey yolunda mı? Bir aksilik mi var?'

'Bundan iyisi can sağlığı.'

Benzi atık gülümsedi.

'Böyle dedin mi, beterin beteri demektir.'

'Ne saçmalık!' dedim telaşla. 'Rheya, sevgilim, seni bırakmam gerek. Burada bekle beni.' Kendim de adamakıllı acıktığım için ekledim sonra: 'Bir şey yemek ister misin?'

'Yemek mi?' Başını salladı. 'Hayır. Seni çok bekler miyim?'

'Bir saatçik.'

'Ben de geleyim.'

'Gelemezsin. Çalışmam gerek.'

'Geliyorum.'

Değişmişti. Artık Rheya değildi. Gerçek Rheya kendini başkasına yük etmezdi, varlığını bana hiç dayatmazdı.

'Olanaksız, canım.'

Beni baştan aşağı süzdü. Sonra birden elimi yakaladı. Elim elinde, ılık, yuvarlacık kolunu kaldırdı. Okşuyordum onu istemeden. Bedenim bedenini tanıdı. Bedenim arzuluyordu onu, ona doğru çekiliyordu. Aklın, düşüncenin, korkunun ötesinde...

Umarsızca sakin olmaya çalışarak, yineledim:

'Rheya, tartışmaya bile gerek yok. Burada kalmalısın.'

Tek bir sözcük odada yankılandı:

'Hayır!'

'Neden?'

'Bil... bilmiyorum.' Çevresine bakındı, sonra yine gözlerini bana çevirdi. 'Yapamam,' diye fısıldadı.

'Ama neden?'

'Bilmiyorum. Yapamam. Sanki... sanki... Yanıtı arıyordu. Sözcükler ağzından çıktığında adeta vahiyle konuşuyordu: 'Sanki seni gözden yitirmemen gerekirmiş gibi.'

Sesinin kararlı tonunda hiç de sevgi yakınlığı yoktu, bambaşka şeydi bu. Bunu anlar anlamaz, onu kucaklayışımdaki tavır da değişti, hemen sezilemese bile değişti.

Onu kollarımla sarmış, gözlerinin içine bakıyordum.

Algılanamaz biçimde, neredeyse içgüdüyle, iki kolunu da arkasına itmeye başladım, bir yandan da gözlerimle odayı tarıyordum. Ellerini bağlamam için bir şey gerekliydi.

Birden dirseklerini geriye çekti, sonra şiddetle itti beni. Bir an direndim. Sırt üstü yuvarlanmıştım, ayaklarım neredeyse havalanmıştı; atlet olsam bile kurtaramazdım kendimi. Rheya doğruldu, kollarını iki yana bıraktı. İkircikli bir gülümsemeyle aydınlanan yüzü boğuşmamızdan hiç iz taşımıyordu.

İlk uyandığımdaki gibi dingin bir ilgiyle bakıyordu bana - umarsız kurtuluş denememden sanki hiç mi hiç etkilenmemiş, ne olduğundan büsbütün habersiz, beklenmedik telaşımın farkına bile varmamış gibi. Önümde dikilmiş bekliyordu - ciddi, edimsiz, belki bir parça şaşırmış.

Onu odanın ortasında bırakarak lavaboya yöneldim. Her ne pahasına olursa olsun kurtulmaya kararlı olduğum saçmasapan bir tuzağa yakalanmış, sanki tutukluydum. Olup bitenin ya da aklıma olanların anlamını sözcüklere dökebilecek durumda değildim, ama artık anlıyordum ki benim durumum da İstasyon'daki diğerlerinden farksızdı. Yaşadığım, farkına vardığım ya da tahmin yürüttüğüm her şey

dehşet verici, kavranamaz bir bütünün parçalarıydı. İşe yarayacak bir düzen kurmak, bir kaçış yolu bulmak için de aklımı paralıyordum o arada. Rheya'nın gözleriyle beni izlediğini sırtım dönük de hissediyordum. Lavabonun üstünde bir ilaç dolabı vardı. Apar topar içindekileri elden geçirdim, bir uyku hapı şişesi buldum. Dört tableti -en yüksek dozdu bu- bir bardağa yuvarladım, bardağı sıcak suyla doldurdum. Yaptıklarını Rheya'dan gizlemek için pek de çaba harcamadım. Neden mi? Bunu sorma zahmetine bile katlanmadım kendime.

Haplar eriyince, yine aynı yerde duran Rheya'ya döndüm.

'Kızdın mı bana?' diye sordu alçak sesle.

'Yo. İç şunu.'

Hiç kafa yormadan baştan biliyordum ki karşı koymayacaktı bana. Tek kelime söylemeden bardağı aldı, kaynar suyu bir dikişte içti. Boş bardağı bir tabureye bıraktım, gidip köşedeki iskemleye oturdum.

O da geldi, o alışılmış tavrıyla bacaklarını altına toplayıp yere çöktü, saçlarını arkaya attı. Artık yanılsama içinde değildim: Bu Rheya değildi - ama yine de her edasını tanıyordum onun. Dehşet boğazıma yapışmıştı. Daha da korkuncu, sanki gerçekten Rheya'ymış gibi davranarak onu aldatmayı sürdürmek zorunda oluşumdu. Çünkü o Rheya *olduğuna* içtenlikle inanıyordu. Bundan emindim, tabii insan bu koşullarda bir şeyden emin olduğunu hâlâ söyleyebilirse.

Dizlerime yaslanmıştı, saçı elime değiyordu. Bir süre öylece kaldık. Ara sıra saate bakıyordum. Yarım saat geçti, haplar etkisini göstermeye başlamış olmalıydı. Bir şeyler mırıldandı:

'Ne dedin?'

Yanıt yoktu.

Suskunluğunu uykunun bastırışına yordum, ama hapların etkili olacağından için için kuşku da duyuyordum. Yine

sormadım neden diye kendime. Belki de başvurduğum oyun çok basit gözüküyordu.

Başı dizlerimden yavaşça kaydı, siyah saçı yüzüne düştü. Soluğu şimdi daha derin, daha düzenliydi, uyumuştu. Onu yatağa taşımak için eğildim. Tam o sırada gözlerini açtı. Kollarını boynuma doladı, tiz bir kahkaha kopardı.

Serseme dönmüştüm. Neşesini zor gizliyordu. Hem candan hem muzip bir anlatımla kısık gözkapaklarının arasından beni süzüyordu. Gerili, aptallaşmış, ne yapacağımı bilmez halde oturdum yine. Bir kahkaha daha koparark bacaklarıma sokuldu.

İfadesiz bir sesle sordum:

"Niye gülüyorsun?'

Yine bir kaygı ve şaşkınlık görünüşü kapladı yüzünü. Bana dürüst bir açıklamada bulunmak istediği belliydi. İç geçirdi, bir çocuk gibi burnunu oğdu.

'Biliyorum,' dedi sonunda, katıksız bir hayretle. 'Aptalca davranıyorum, değil mi? Ama sen de... sen de budalaca davranıyorsun, pek şişiniyorsun... Pelvis gibi.'

Kulaklarıma inanamıyordum.

'Kimin gibi, kimin?'

'Pelvis gibi. Biliyorsun kimden söz ettiğimi, şu şişko...'

Rheya'nın Pelvis'i tanıması da beni ondan söz ederken işitmiş olması da olanaksızdı. Çünkü adam Rheya'nın ölümünden üç yıl sonra dönmüştü seferden. Ondan önce de tanımazdım onu ve Enstitü'deki toplantıları yönetirken görüşmeleri sonu gelmezce uzatmanın müzmin alışkanlığı olduğunu da bilmezdim dolayısıyla. Üstelik adı Pelle Villis'ti ve 'Pelvis" diye ad takıldığından da dönene dek haberim yoktu.

Rheya dirseklerini dizlerime dayadı, gözlerimin içine baktı. Elimi uzattım, kollarını, omuzlarını, çıplak gerdanını yokladım, parmaklarının altında nabzı atıyordu. Okşarmış gibi yapıyordum ama (yüzünden anladığım da ellerimin

dokunuşunu onun gerçekten böyle yorumladığıydı) aslında kaslarıyla, kemikleriyle, eklemleriyle basbayağı insan bedeni olan bu vücudun ılıklığını sınıyordum bir kez daha. Gözlerine dingin dingin bakarken boynunu daha da sıkmak için korkunç bir istek duydum içimde.

Birden Snow'un kan lekeli ellerini anımsadım, bıraktım.

'Nasıl bakıyorsun bana öyle,' dedi Rheya usulca.

Yüreğim öyle şiddetli atıyordu ki konuşamıyordum. Gözlerimi kapadım. Tam o anda, bütün ayrıntılarıyla eksiksiz bir tasarı doğdu kafamda. Yitirecek saniye yoktu. Kalktım.

'Gitmem gerek, Rheya. Eğer gelmekte kesinlikle üsteliyorsan, seni de alırım.'

'Çok iyi.'

Ayağa fırladı.

Dolabı açıp ikimize de birer giysi seçtim. Sonra sordum:

'Niye yalınayaksın?'

İkirciklenerek yanıtladı:

'Bilmem. Ayakkabılarımı bir yerde bırakmış olmalıyım.'

Lafı uzatmadım.

'Üstündekini çıkarıp bunu giymelisin.'

'Uçuş tulumu mu? Niye ki?'

Soyunmaya çalışırken olağanüstü bir şey daha anlaşıldı: Giysisinde ne fermuar ne toka vardı, öndeki kırmızı düğmeler de sırf süstü. Gülümsedi, huzursuzlanmıştı.

Sanki çok olağanmış gibi yerden keskiye benzer bir şey alıp ensesinden beline dek giysisini yırttım, böylece üstten çıkarabilirdi.

Uçuş tulumunu üstüne geçirdi (biraz büyük geliyordu) çıkmak üzereyken sordu:

'Uçacak mıyız?'

Yalnızca başımı salladım. Snow'a rastlamaktan korkuyordum. ama ortalık bomboştu, yayın odasına giden kapı kapalıydı.

Hangar güvertesinde yine ölümcül bir sessizlik vardı. Rheya hareketlerimi dikkatle izliyordu. Bir bölmeyi açıp içindeki mekik gereçlerini inceledim. Mikroayırıcıyı, kumanda düzeneklerini, süzgeçleri bir bir gözden geçirdim. Boş kapsülü yerinden aldıktan sonra elektrikli taşıyıcıyı eğimli piste yönelttim.

İstasyon'la uydu arasında malzeme gönderimi için kullanılan küçük mekiklerden birini seçmiştim. İçeriden açılmadığı için olağan koşullarda personel taşımada kullanılmazdı bunlar. Planım uyarınca özenle tasarlamıştım bunu. Kuşkusuz mekiği fırlatmak niyetinde değildim, ama gerçek bir kalkış için gerekli tüm hazırlıkları yapıyordum. Uzay uçuşlarında bana çok kez eşlik ettiği için uçuş öncesi işlemlere aşinaydı Rheya. Kumanda bölmesine girdim, havalandırıcıyla oksijen takımlarının çalışıp çalışmadığına baktım. Ana devreyi kapadım, gereç tablasındaki göstergeler aydınlandı. Sonra araçtan indim, merdivenin ayağında bekleyen Rheya'ya döndüm:

'Bin.'

'Ya sen?'

'Geliyorum ben de. Lombozu arkadan kapamam gerek.'

Tuzaktan kuşkulandığını gösteren tek belirti yoktu. İçeride kaybolunca başımı aralığa dayayıp sordum:

'Rahat mısın?'

Daracık kumanda bölmesinden boğuk bir 'evet' geldi. Başımı geri çektim, lombozu bütün gücümle kapadım. İki sürgüyü yerine yerleştirdim, beş güvenlik vidasını da yanımda getirdiğim özel gergiyle sıkıştırdım. İnce uzun madeni puro, ucu havada, gerçekten hemen uçmak üzereymiş gibi orada duruyordu.

Tutuklu da tehlikede değildi: Oksijen takımları doluydu, kaptan bölmesinde yeterince yiyecek vardı. Ayrıca onu süresiz kapalı tutmak niyetinde de değildim. Yalnızca özgür

iki saate gereksinimim vardı. Gerekli kararlar üzerinde yoğunlaşmalı, Snow'la ortak bir eylem planı geliştirmeliydim.

Son vidayı sıkıştırıyordum ki mekiğin zeminini tutan üç çatallı kelepçede bir titreşim farkettim. Ağır gergiye büyük bir heyecanla sarılmışken desteği gevşetmiş olduğumu sandım. Bakmak için bir adım geri attığımda, bir daha asla tanık olmayacağımı umduğum bir görüntüyle yüz yüze geldim.

Araç baştan aşağı zangırdıyor, sanki insanüstü bir güçle içeriden sallanıyordu. Sekiz tonluk bir kütlede böyle çırpınırcasına bir sarsılışı çelik robot bile sağlayamazdı. Oysa zayıf nahif bir esmer güzeli vardı yalnızca araçta.

Mekiğin parlak böğürlerine vuran ışık titreyerek yansıyordu. Darbeleri duyamıyordum, aracın içinden hiç ses gelmiyordu. Ama yana açılmış payandalar gepegergin tel örgüler gibi titreşiyordu. Şok dalgaları öyle şiddetliydi ki tüm çatkının yerle bir olacağından korktum.

Son vidayı ellerim titreyerek sıkıştırdım, gergiyi yere fırlatıp merdivenden aşağı atladım. Usulca geri çekilirken, kesintisiz basınca dayanacak biçimde tasarlanmış tamponların zangır zangır titrediğini gördüm. Mekiğin çeperleri buruş buruş oluyordu sanki.

Çılgınca kumanda tablosuna koştum, işletme kolunu iki elimle kaldırdım. Mekiğin içine bağlı haberleşme düzeneğinden içe işleyen bir ses geldi o anda. Çığlık değildi bu, insan sesine en ufak benzerliği olmayan bir haykırıştı. Yine de kendi adımı seçebiliyordum, durmadan yinelenen adımı: 'Kris! Kris! Kris!'

Kumanda tablasına öyle şiddetle abanmış, düğmeleri alelacele öyle beceriksizce yoklamıştım ki ellerim berelenmiş, kanıyordu.

Hayal meyal şafağa benzer mavimsi bir parıltı duvarda yansıdı. Dumansı bir toz bulutu fırlatma yastığının çevresini burgaç gibi dolanclı ve öfkeyle uçuşan kıvılcımlardan

oluşmuş bir sütuna döndü sonra, gök gürültüsünü andıran bir kükreyişle bütün sesler boğuldu. Bir anda tek bir ateş sütununa dönen üç alev aracı kaldırdı. Araç yukarıdaki tepe deliğinden geçerek yükseliyor, yatıştıkça dalga dalga olan yalımdan bir kuyruk bırakıyordu ardında. Tepe deliğinin kepenkleri örtüldü, otomatik havalandırıcı yayıla yayıla ortalığı kaplayan keskin kokulu dumanı emmeye koyuldu.

Bu ayrıntıları ancak sonra anımsayabildim, o anda ise ne gördüğümün bile ayrımında değildim. Kumanda tablosuna yapışmış, şiddetli ısıdan yüzüm kavrulmuş, saçlarım alazlanmış, iyonizasyondan çıkan ozonla tutuşmuş yakıt karışımı kokan keskin dumanı soluyordum. Kalkış arasında içgüdüyle gözlerimi kapamıştım, ama şiddetli parıltı gözkapaklarıma da işlemişti. Gitgide ölgünleşen kara, kırmızı, altın rengi sarmallar görebildim bir süre yalnızca. Havalandırıcı homurdanıp duruyor, tozu dumanı ağır ağır emiyordu.

Radar ekranının yeşil ışıltısını görür görmez uyandım. Mekiği aramaya koyuldum, radarın kumanda düğmeleri arasında uçuşmaya başladı ellerim. Yerini saptadığımda atmosfer üsünde uçmaya başlamıştı bile. Öylesine gözüm kararmış, öylesine düşüncesiz, ne saptanmış bir hız ne yön belirtmeden, bir aracı böyle fırlattığım olmamıştı hiç. Seyir erimini de bildiğim yoktu, önceden kestirilemez bir faciaya yol açmaktan korkuyordum. Düşündüm ki aracı Solaris'in çevresinde değişmez bir yörüngeye oturtmak, sonra da motorları durdurmak en kolayıydı. Gerekli yüksekliğin 725 mil olduğunu saptadım tablolardan. Güvencesi yoktu ama başka çare de yoktu.

Kalkış sırasında kesilmiş olan haberleşme bağlantısını yeniden kuracak yüreği bulamadım. İnsanla uzaktan yakından ilgisi olmayan o korkunç sesi bir daha işitmeyi göze alamazdım.

"Suret"i yendiğimi düşünmekte haklı olduğumu sanıyor-

dum. Ve her türlü beklentinin ötesinde, o yanılsamanın ardında, gerçek Rheya'yı bulmuştum yeniden, anılarımın Rheya'sını. Aklımı kaçırmış olsaydım, bu anıların da yok olması gerekirdi.

Saat birde hangar güvertesinden ayrıldım.

6
KUŞKULU METİNLERDEN SEÇMELER

Yüzümle ellerim kötü kavrulmuştu. Rheya'ya uyku hapı ararken (saflığıma gülmek geliyordu şimdi içimden) bir de yanık merhemi gördüğümü anımsadım ve odaya döndüm.

Kapıyı açtım. Oda kızıl alacakaranlıkla kaplıydı. Rheya'nın çömeldiği yerdeki koltukta biri oturuyordu. Karşı konulmaz bir dönüp kaçma isteğiyle, bir iki saniye dehşetten donakaldım. Sonra oturan adam başını kaldırdı: Snow'du. Bacak bacak üstüne atmış, altında yine asit lekeli pantolonu, yanında duran ufak masadaki kâğıt tomarını karıştırıyordu. Elindeki kâğıtları bıraktı, gözlüklerini kaydırdı, kaşlarını çatarak bana baktı.

Tek kelime söylemeden lavaboya gittim, ilaç dolabından merhemi çıkardım, alnıma ve yanaklarıma sürdüm. İyi ki yüzüm şişmemişti, içgüdüyle kapadığım gözlerim yanmamış gibiydi. Şakaklarımla elmacık kemiklerimin üstünde oluşmuş koca koca kabarcıkları sterilize iğneyle deldim. Boşalan akışkan sıvıyı antiseptik tamponla sildim. Sonra gazlı bezle bastırdım.

İlk yardım işlemleri boyunca Snow hep beni izledi, hiç aldırmadım. İşimi bitirince (yanıklarım daha da acı veriyordu şimdi) öteki koltuğa gidip oturdum. Önce Rheya'nın giysisini, görünüşte pek normal olan ama nedense hiç tokası olmayan o giysiyi kaldırdım.

Snow, ellerini sıska dizlerinden biri üstünde kenetlemiş, eleştirir bir edayla gözlüyordu beni.

'Evet, iki laf etmeye hazır mısın şimdi?'

Yanıtlamadım, yanağımdan kayan gazlı bez parçasını düzelttim.

'Konuğun vardı, değil mi?'

'Evet,' diye yanıtladım kısaca.

Hiç de hoşuma gitmeyen bir girişle başlamıştı söze.

'Ve paçayı kurtarmış bulunuyorsun, ha? İyi, iyi? Çabuk olmuş!'

Hâlâ soyulan, pembe pembe taze deri parçacıklarıyla beneklenmiş alnına dokundu. Beynimden vurulmuş gibi oldum. Snow'la Sartorius'un "güneş yanıklarının" anlamını neden daha önce akıl edememiştim? Burada kimsenin güneşe çıktığı yoktu ki.

Yüzümdeki apansız anlatım değişikliğini farketmeden sürdürdü:

'Dosdoğru en aşırı yöntemlere başvurmadın sanırım. Önce neyi denedin - ilaç mı, zehir mi, judo mu?'

'Konuyu ciddi ciddi tartışmak mı niyetin, yoksa maskaralık mı? Yardım etmek istemiyorsan rahat bırak beni.'

Gözlerini kıstı.

'Elinde olmadan maskaralık eder bazen insan. Boğmaya mı kalktın, yumrukladın mı? Yoksa Luther gibi güzelce nişan alıp mürekkep şişesi mi fırlattın? Yoo mu?' Yüzünü buruşturdu. 'Senin kanın donmuş, kanın! Lavabo hâlâ sapasağlam, kafanı duvarlara da çarpmamışsın, odayı alt üst bile etmemişsin. Bir, iki ve dosdoğru rokete, aynen!' Saatine

baktı. 'Sonuç olarak iki üç saatimiz var... Tepeni mi attırıyorum?' diye ekledi, berbat bir gülümsemeyle.

'Evet,' dedim kısaca.

'Öyle mi? Peki sana küçük bir öykü anlatsam inanır mısın?'

Sustum.

Yine pis pis sırıtarak sürdürdü:

'İş Gibarian'la başladı. Kendini odaya kapadı, bizimle yalnızca kapıdan konuşmaya başladı. Aklımıza ne geldi bil bakalım.'

Ses çıkarmadım.

'Tabii adamın çıldırdığını düşündük. Kapıdan bir şeyler sızdırdı bize ama her şeyi değil. Yanında biri olduğunu neden mi söylemedi diyorsun? Eh, *suum cuique!** Ama gerçek bir bilim adamıydı o. Bir fırsat tanımamız için yalvardı bize.'

'Ne fırsatı?'

'Sorunu çözmek, dibine inmek için besbelli kahrediyordu kendini. Gece gündüz çalışıyordu. Biliyor musun ne yapıyordu? Bilmen gerek.'

'Şu ölçümler, yayın odasının çekmecesindeki - onun muydu?'

'Evet.'

'Ne kadar sürdü?'

'O ziyaret mi? Yaklaşık bir hafta... Sanrılar görüyor ya da sinirsel çöküntü geçiriyor sandık. Biraz skopalamin verdim ona.'

'Verdin mi?'

'Evet. Aldı, ama kendine değil. Başkasında denedi.'

'Ne yaptınız?'

'Üçüncü gün, başka çare kalmazsa kapısını kırmaya karar

(*) *Suum cuique:* 'Herkese düşen bir olmaz,' anlamında bir deyiş - ç.n.

verdik. Belki özsaygısını yaralardık ama hiç olmazsa iyileştirirdik onu.'

'Ya...'

'Evet.'

'Sonra o dolaba...'

'Evet dostum, dediğin gibi. Fakat o sırada bizlere de konuklar geldiydi. İkimizin de eli kolu bağlıydı, neler döndüğünü söyleyecek fırsatımız olmadı ona. Şimdi... şimdi ise alıştık konuklara.'

Öyle usulca konuşuyordu ki son birkaç sözcüğü işitmedim de karineyle anladım.

'Hâlâ anlamıyorum!' diye haykırdım. 'Kapısını dinlediyseniz iki kişi sesi duymuş olmalısınız.'

'Hayır, yalnız onun sesini duyduk. Tuhaf gürültüler de vardı ama onları da onun çıkardığını sandık.'

'Yalnız onun sesiymiş! Nasıl olur da duymazsınız... o kadını?'

'Bilmiyorum. Bununla ilgili bir kuram taslağı var kafamda ama şimdilik boş verdim ona da. Ayrıntılara batmanın âlemi yok. Senden ne haber? Dün sen de bir şeyler görmüş olmalısın, yoksa kafayı üşüttüğümüzü düşünürdüm.

'Keçileri kaçıranın kendim olduğunu düşündüm.'

'Kimseyi görmedin mi yani?'

'Gördüm.'

'Kimi?'

Bir süre yüzüne baktım -yüzünde gülümsemenin artık izi yoktu- ve yanıtladım:

'Şu... şu siyah kadını...' Eğilmişti, ben konuştukça neredeyse algılanamaz biçimde gevşiyordu. 'Beni uyarmalıydın.'

'Uyardım seni.'

'Daha iyi bir yol seçebilirdin!'

'Başka türlüsü olanaksızdı. Kiminle karşılaşacağını bilemezdim. Kimse bilemezdi, asla...

'Bak, Snow, bir şey sormak istiyorum sana. Bir biçimde denemiş olmalısın bu... olayı. O... bugün bana gelen... ?'

'Dönecek mi, mi diyorsun?

Başımı salladım.

'Hem evet, hem hayır,' dedi.

'Ne demek bu?'

'O... kimse işte, hiçbir şey olmamış gibi, sanki ilk gelişiymiş gibi dönecek. Daha açıkçası, yakayı kurtarmak için yaptığından habersiz, peyda olacak yine. Kurallara uyarsan saldırmayacak da.'

'Ne kuralları?'

'Koşullara bakar.'

'Snow!'

'Efendim?'

'Bilmecelerle konuşup vakit öldürmeyelim.'

'Bilmecelerle mi? Kelvin, korkarım hâlâ anlamadın.' Gözleri ışıldadı. 'Peki öyleyse!' diye kaba kaba sürdürdü. 'Söyler misin bana, konuğun kimdi?'

Yutkundum, sırtını döndüm. Yüzüne bakmak istemiyordum. Ondan başka kim olsa konuşmayı yeğlerdim, yeter ki o olmasındı, ama seçeneğim yoktu. Bir gazlı bez parçası elime düştü. Başladım:

'Bir kadın...' Durdum. 'Ölmüştü. Damarcılan...'

'İntihar mı?'

'Evet.'

'Hepsi bu kadar mı?'

Bekledi. Ses etmediğimi görünce mırıldandı:

'Ya, hepsi bu kadar değil...'

Birden yüzüne baktım, o bana bakmıyordu.

'Nereden bildin?' dedim. Konuşmadı. 'Doğru, dahası var.' Dudaklarımı ıslattım. 'Kavga ettik. Daha doğrusu ben ölçüyü kaçırdım, bir sürü şey söyledim istemeden. Bavullarımı topladım, çekip gittim. Çıtlatmak istediydi bana... öyle çok

sözle de değil - insan yıllar boyu birlikte yaşadıysa gerek de kalmaz buna. O işe niyetlenmediğinden emindim, göze alamazdı, çok korkardı, böyle de dedim ona. Ertesi gün... o ampulleri çekmecede unuttuğumu anımsadım. Yerini biliyordu. Bana gerektiği için laboratuvardan getirmiştim, ona da söylemiştim aşırı dozun öldürücü olduğunu. Kaygılanmıştım biraz, dönüp almak istedim ampulleri, ama sözlerini önemsediğim izlenimini verecekti bu. Üçüncü gün büsbütün kaygılanmıştım artık, dönmeye karar verdim. Eve vardığımda ölmüştü.'

'Seni gidi zavallı, masum çocuk!'

İrkilerek yüzüne baktım. Ama o benimle eğlenmiyordu. Onu ilk kez görüyormuşum gibi geldi. Yüzü kül rengiydi, yanaklarıyla burnu arasındaki depderin çizgiler anlatılmaz bir bitkinliğin kanıtıydı: Hastaydı sanki.

Tuhaf bir korkuyla, sordum:

'Ne dedin, ne?'

'Pek trajik bir öykü çünkü.' Şaşkına döndüğümü görünce hemen ekledi: 'Yo, yo, hâlâ anlamadın. Elbet taşıması korkunç bir yük bu, kendini katil gibi hissediyorsunclur, ama... beterin beteri var.'

'Ya, öyle mi?'

'Evet, öyle. Bana inanmak istememen de hoşuma gidiyor aslında. Bazı olaylar, gerçekten yaşanmış bazı olaylar korkunçtur tabii, ama daha da korkuncu hiç yaşanmamış, asla yaşanmamış olanlardır.'

'Ne diyorsun sen?' diye sordum. Sesim titriyordu.:

'Normal insan,' dedi. 'Kimdir normal insan? Onursuz, utanç verici bir işe hiç kalkışmamış olan mı? Belki, ama hiç mi dizginleyemediği düşünceler geçmemiştir kafasından? Belki geçmemiştir. Ama belki on yıl önce, otuz yıl önce, içinde bir şeyler kımıldamıştır, bir kuruntu boy vermiştir belki, ama bastırmıştır, unutmuştur sonra da, korkmaz da

artık ondan, çünkü gelişip serpilmesine eyleme yol açmasına izin vermeyecektir asla. Ama şimdi, ansızın, güpegündüz o şeyle... o düşünceyle yüz yüze gelir, ete kemiğe bürünmüş, kendi benliğine sanki perçinlenmiş, yok edilemez biçimde. Nerede olduğunu bilmek ister... Biliyor musun nerededir o adam?'

'Nerede?'

'Burada,' diye fısıldadı Snow, 'Solaris'te.'

'Ama ne demek bu? Önünde sonunda sen de Sartorius da cani değilsiniz ki...'

'Sen de kendine ruhbilimci diyorsun Kelvin! Kim, yaşamının herhangi bir anında kim çılgınca bir düş kurmamıştır, kim bir takınağa kaptırmamıştır kendini? Düşün... bir fetişist düşün, diyelim pis bir giysi parçasıyla baştan çıkan, o maşuk paçavrayı elde etmek için tehditler savuran, diller döken, her tehlikeyi göze alan bir fetişist düşün. Ne garip düşünce, değil mi? Arzuladığı şeyden hem utanç duyan hem de onu her şeyden üstün tutan, tutkusu için yaşamını vermeye hazır bir adam. Ona karşı duydukları belki Romeo'nun Juliet'e duyduklarından da karşı konulmaz güçtedir çünkü. Var böyle durumlar, biliyorsun. İşte öyle, aynı biçimde, insanın dışsallaştırmaya cüret edemediği, ama bir sapkınlık, bir çılgınlık anında, ne dersen de, zihnin kazara ürettiği şeyler, kazara ürettiği durumlar vardır. Ve bir sonraki sahnede işte o düşünce ete kemiğe bürünür. Hepsi bu kadar.'

Sersemlemiş, ağzım kurumuş, yineledim:

'Hepsi bu kadar mı? Başım dönüyordu. 'Ama İstasyon'a ne bundan? Ne ilgisi var bunun İstasyon'la?'

'Sanki özellikle yanaşmıyorsun anlamaya,' diye inledi. Başından beri Solaris'ten söz ediyorum ben, yalnızca Solaris'ten. Yenir yutulur gibi değilse gerçek, benim suçum değil bu. Ama şöyle ya da böyle, başından geçen bunca şey-

den sonra, sonuna dek dinlemek zorundasın beni. Kozmosa çıkıyoruz, her şeye hazırız: Yalnızlığa, zorluğa, tükenişe, ölüme hazırız. Alçak gönüllülükten söylemeye dilimiz varmıyor ama, kendimize hayran hayran baktığımız oluyor. Ama çok, çok yazık! Birazcık yakından baktığımızda bütün o şevkin aslında düzmece olduğunu görüyoruz. Aslında kozmosu ele geçirmek değil istediğimiz, yalnızca Yer'in sınırlarını kozmosun sınırlarına dek genişletmek. Filanca gezegen bizim gözümüzde Büyük Sahra gibi kıraç, öteki Kuzey Kutbu gibi buz tutmuş, başkası Amazon Havzası kadar bereketli olsa olsa. İnsansever ve şövalye ruhluyuz: Başka soyları köleleştirmek değil niyetimiz, onlara kendi değerlerimizi miras bırakmak, karşılığında da onların mirasını devralmak istiyoruz. Kutsal Bağlantı'nın Savaşçıları sayıyoruz kendimizi. Bu da bir başka yalan! Yalnızca İnsan'ı arıyoruz biz, başka dünyalara gereksinimimiz yok. Ayna gerek bize. Başka dünyaları ne yapacağımızı da bilmiyoruz. Tek bir dünya, kendi dünyamız, yetiyor bize. Ama olduğu gibi de kabul edemiyoruz onu. Kendi dünyamızın ülküsel bir imgesi peşinde koşup duruyoruz hep: Bizimkinden üstün bir gezegen, üstün bir uygarlık arıyoruz, ama kendi geçmişimizin prototipi üzerinde gelişmiş olsun istiyoruz. Ve aynı zamanda yüzyüze gelmek istemediğimiz, kendimizi sakınmaya çalıştığımız bir şey var içimizde. Ama o hep içimizde kalıyor, çünkü Yer'den yola çıkarken bir ilk günahsızlık durumunda değiliz. Gerçeklikte nasılsak buraya öyle geliyoruz, sayfa çevrilip de gözlerimizin önüne serilince gerçeklik -kendi gerçekliğimizin sessizce geçiştirmeyi yeğlediğimiz yanı yani- artık sevmiyoruz onu.'

Onu sabırla dinlemiştim.

'Yahu neden söz ediyorsun sen?'

'Hepimizin özlediği şeyden söz ediyorum: Başka uygarlıklarla bağlantı kurmaktan. Al sana bağlantı! Artık mikros-

kop altında inceleyebiliriz korkunç çirkinliğimizi, budalalığımızı, rezilliğimizi!' Sesi öfkeyle sarsılıyordu.

Yani... diyorsun ki... okyanus? Okyanus mu sorumlu tüm bunlardan? Ama neden? Nasıl diye sormuyorum, neden diyorum yalnızca. Bizimle eğlenmek ya da bizi cezalandırmak istediğine ciddi ciddi inanıyor musun okyanusun - bir tür şeytanlık manisi ha? İblisçe keyfinin isteklerini bilim adamlarına baştan çıkarıcı dişi şeytanlar musallat ederek doyuran dev bir cinin egemen olduğu bir gezegen... Öyle mi? Snow, bunca saçmalığa inanıyor olamazsın!'

Fısıltıyla söylendi:

'Bu cin o kadar aptal değil...'

Hayretle baktım yüzüne. Olup bitenleri aklımız başımızdayken yaşamış olduğumuzu varsaysak bile, bunca olaydan sonra adam eşiği aşmıştı belki. Bir tepki psikozu muydu?

Kendi kendine gülüyordu.

'Teşhis mi koyuyorsun? O kadar acele etme! Tek sınavdan geçtin sen daha - üstelik pek insaflı, hoş bir sınavdan.'

'Ya, cin kıyamadı bana!'

Bu konuşmadan sıkılmaya başlamıştım.

'Nedir senin tam istediğin?' Snow sürdürdü. 'Bu başkalaşımsal plazma kitlesinin, *x* milyar tonluk başkalaşımsal plazmanın bize karşı neler tasarladığını mı söyleyeyim istiyorsun? Belki de hiçbir şey.'

'Ne demek hiçbir şey?'

'Bilirsin, bilim nedenlerden çok olgularla ilgilenir. Buradaki olgu da X-ışını deneyinden sekiz on gün sonra kendini gösterdi. Belki okyanus ışınıma karşı-ışınımla tepki gösterdi, belki beyinlerimizi didik didik etti ve ruhsal bir ur buldu, içine işledi onun.'

Gözlerimi kırpıştırdım.

'Ur mu?'

'Evet, yalıtılmış ruhsal süreçler, bir yere kıstırılıp tutuk-

lanmış, boğulmuş, kist haline sokulmuş süreçler - belleğin külleri altında için için yanan odaklar. Okyanus okudu bunları ve uyguladı, tıpkı bir tarifeyi, kâğıda çizilmiş bir planı uygular gibi. Kromozomun bakışımsız billursu yapıları, bellek süreçlerinin altyapısını oluşturan cerebroid bileşeni DNA molekülünün yapısına ne denli benzer bilir misin? Bu madde aslında "anımsayan" bir plazmadır. Okyanus da bu yolla okudu bizi, en ufak ayrıntıyı bile atlamadı, öyle ki sonunda... eh, sonucu biliyorsun. Ama niçin? Pah! En azından bizi yok etmek için değil. Çok daha kolay yok edebilirdi bizi. Diyebilirim ki, elindeki teknolojik olanaklarla her istediğini yapabilirdi - örneğin benim karşıma senin tıpkını, senin karşına da benimkini çıkarabilirdi.'

'Demek o yüzden geldiğim gece öyle telaşlandın?'

'Evet. Aslında ne biliyorsun okyanusun o işi becermemiş olduğunu? Ne biliyorsun benim iki yıl önce buraya inen Faresurat olduğumu gerçekten?'

Sessizce gülmeyi sürdürdü, benim bozguna uğrayışım hoşuna gitmişti. Ardından homurdandı:

'Yo, yo, yeter. İkimiz de mutlu birer ölümlüyüz. Ben seni öldürebilirim, sen de beni.'

'Peki ötekiler, onları öldürmek olanaksız mı?'

'Denemeni önermem - müthiş bir gösteri olur!'

'Öldürmenin hiç mi yolu yok?'

'Bilmiyorum. Ama zehirle, silahla, iğneyle olmadığı kesin.'

'Gama silahına ne dersin?'

'Göze alır mıydın sen?'

'İnsan olmadıklarını bildiğimize göre...'

'Belli öznel bir anlamda *insan* onlar da. Kökenlerine ilişkin hiçbir şey bilmiyorlar. Bunu farkettin herhalde?'

'Evet. Ama öyleyse, nasıl açıklıyorsun...?'

'Onlar... bütün nesne, olağanüstü bir hızla, inanılmaz bir

süratle yoktan türüyor - göz açıp kapayıncaya dek. Ve sonra davranmaya başlıyor, tıpkı...

'Tıpkı?'

'Tıpkı onları anımsadığımız gibi, belleklerimize kazındığı gibi, ardından da...'

'Gibarian biliyor muydu?' diye kestim sözünü.

'Bizim bildiğimiz kadarını mı, demek istiyorsun?'

'Evet.'

'Büyük olasılıkla.'

'Sana bir şey söyledi mi?'

'Hayır. Odasında bir kitap buldum...'

Fırladım:

'Kuşkulu Metinlerden Seçmeler!'

'Evet.' Kaygıyla baktı bana. 'Kim söz etmiş olabilir sana bundan?'

Başımı salladım.

'Telaşlanma, görüyorsun derim kavrulmuş, tam da yenilemiyor kendini. Yo, Gibarian bir mektup bırakmış bana.'

'Mektup mu? Ne diyor?'

'Çok şey değil. Mektuptan çok bir not. Kaynakça göndermeleri var - *Yıllık*'ın Ek'ine ve *Kuşkulu Metinler*'e. Nedir şu *Kuşkulu Metinler!*'

'Bizim durumumuzla ilgili gözüken bir antika. İşte! Cebinden küçük, deri kaplı, köşelerinden yenmiş bir cilt çıkarıp uzattı.

Kitabı kaptım.

'Peki Sartorius'tan ne haber?'

'Sorma! Her yiğidin bir yoğurt yiyişi var. Sartorius normal kalmaya çalışıyor - yani resmi görevle gönderilmiş bir yetkili olarak saygınlığını korumaya.'

'Şaka ediyorsun!'

'Yo, çok ciddiyim. Bir kez daha onunla birlikte olmuştuk. Seni ayrıntılarla sıkmak istemem. Sekiz kişiydik ve 1.000

pound oksijenimiz kalmıştı. Hepimiz günlük âdetleri koyvermiştik teker teker, sonunda Sartorius dışında herkes sakal da bıraktı. Tek traş olan, ayakkabılarını tek boyayan oydu. Böyledir o. Tabii şimdi ancak rol yapabiliyor, hava basıyor yalnız - yoksa suç işleyecek adam.'

'Suç mu?'

'Belki en iyi terim bu değil. "Nikahlı karıyı sokağa atma!" Ne dersin buna?'

'Çok komik!'

'Beğenmediysen başka öner.'

'Öf, yalnız bırak beni.'

'Yo, ciddi ciddi tartışalım konuyu. Benim kadar senin de bilgin var şimdi. Bir planın var mı?'

'Yo, yok. En ufak fikrim yok ne yapacağımla ilgili... o yine geldiğinde. Dönecek, değil mi, yanlış anlamadıysam seni?'

'Herhalde.'

'Nasıl içeriye giriyorlar? İstasyon sımsıkı kapalı. Belki de dış tekne...'

Kafasını salladı.

'Dış tekne çok iyi durumda. Nasıl girdiklerini bilmiyorum. Çoğunlukla uyandığımızda peyda oluyorlar, önünde sonunda uyumak zorundayız tabii!'

'Bir bölmeye güvenle sığınmak olanaksız mı?'

'Barikatın falan uzun süre dayanacağı yok. Tek çözüm var, anlarsın...'

İkimiz de kalktık.

'Bir dakika Snow! İstasyon'u dağıtmayı öneriyorsun ve ilk girişimde benim bulunup sorumluluğu da üstlenmemi bekliyorsun, öyle mi?'

'O kadar basit değil. Kuşkusuz uyduya kadar da olsa çekip gidebiliriz ve oradan SOS gönderebiliriz. Kalıbımı basarım bize kaçık diye bakarlar ve sözümüzü geri alacak sağgörüyü göstermezsek Yer'de bir tımarhaneye tıkarlar. Uzak

bir gezegen, yalıtılmışlık, topluca kafayı üşütme - bizim durumumuzda hiç de öyle olağandışı gözükmez. Ama en azından akıl hastanesinde buradakinden daha iyi oluruz: Huzur dolu bir bahçe, küçücük beyaz hücreler, hemşireler, gözetim altında gezintiler...'

Elleri ceplerinde, gözleri odanın bir köşesine çakılmış, en ciddi haliyle konuşuyordu.

Kızıl güneş ufukta kaybolmuş, okyanus loş bir çöle dönmüştü. Ölgün pırıltılarla benek benekti. Dalgaların upuzun lüleleri arasında son ışınlar can çekişiyordu. Gök alev alevdi. Mor kenarlı bulutlar o kapkara dünyayla kasvetli kızıl arasında sürükleniyordu.

'Pekâlâ,' dedim, 'gitmek istiyor musun, istemiyor musun? Yoksa henüz değil mi?'

'Hep savaşım ruhu! Sorduğunun tüm sonuçlarının farkında olsaydın bu kadar üstelemezdin. Benim ne istediğime bağlı değil bu, daha nelerin olacağına bağlı.'

'Ne gibi?'

'Sorun da bu ya, bilmiyorum.'

'Kalıyor muyuz burada yani? Bir yolunu buluruz mu diyorsun?'

Sıskacık, hasta görünüşlü, yüzülmüş suratı derin çizgilerle kaplıydı. Bana döndü:

'Kalmaya değer belki. Onunla ilgili bir şey öğrenebilecek gibi değiliz ama belki kendimizle ilgili...'

Döndü, kâğıtlarını toplayıp çıktı. Alıkoymak için ağzımı açtım, ama dudaklarımdan tek ses çıkmadı.

Beklemekten başka yapacak şey yoktu. Pencereye gittim, gölgeye bürünmüş okyanusun koyu kızıl parıltısında gözlerimi boş boş gezdirdim. Kendimi hangar güvertesindeki kapsüllerden birine kapamayı düşündüm bir an, ama uzun süre kafa yormaya değecek düşünce değildi bu. Bu geçmek zorunda kalacaktım.

Pencerenin yanına oturdum. Snow'dan aldığım kitabın sayfalarını karıştırmaya başladım. Parıltılı alacakaranlık odaya doluyor, sayfaları renklendiriyordu. Doktor Otho Ravintzer'in derlediği bir makaleler ve denemeler toplamıydı, genel düzeyi hemen belli oluyordu. Her bilim birtakım sözdebilimlere can verir, garip tali yollar arayan ayrıksı kafaları esinlendirirdi. Astronominin gülünç taklitçileri astrolojide boy vermişti, kimyanınkiler simyada. Dolayısıyla Solaris biliminin de ilk günlerinde bir marjinal düşünce patlamasına yol açması hiç şaşırtıcı değildi. Ravintzer'in kitabı bu tür entelektüel kurgularla doluydu. Ama hakkını vermek gerekir ki kitabın başına yazdığı bir sunuşla özgün metinlerin bir bölümüyle farklılığını ortaya koyuyordu Ravintzer. Böyle bir derlemenin, bilim tarihçileri için olduğu kadar bilim ruhbilimcileri için de paha biçilmez bir dönemsel belge olacağı kanısındaydı. Bunda da doğruluk payı vardı.

Berton'un, iki bölüme ayrılmış ve görev günlüğünün bir özetiyle tamamlanmış olan raporu kitapta onur yerini tutuyordu.

Sefer zamanıyla saat 14.00 ile 16.40 arasında görev günlüğüne yazılanlar kısa kısaydı ve hiç ipucu taşımıyordu.

'Yükseklik 3.000 - ya da 3.500 ayak; bir şey göremiyorum; okyanus bomboş.' Aynı sözcükler haberi yineleniyordu.

Sonra 16.40'ta: 'Kırmızı bir sis yükseliyor. Görüş alanı 700 yarda. Okyanus bomboş.'

'17.00: Sis kalınlaşıyor, görüş alanı 400 yarda, bazı aydınlık boşluklar var. 600 ayağa iniyorum.

'17.20: Sis içindeyim. Yükseklik 600. Görüş alanı 20-40 yarda. 1.200'e çıkıyorum.'

'17.45: Yükseklik 1.500. Ufka kadar sis kaplı. Okyanus yüzeyini görebildiğim oluk biçiminde açıklıklar var. Bunlardan birine dalmayı deniyorum; bir şey kımıldıyor.'

'17.52: Su hortumuna benzeyen bir şey saptadım, sarı bir

köpük yayıyor. Bir sis duvarıyla sarıldım. Yükseklik 300. 60 ayağa iniyorum.'

Berton'un günlüğünden alıntı burada bitiyordu. Ardından Berton'un olgu geçmişi daha doğrusu, Berton'un yazdırdığı ve Soruşturma Komisyonu üyelerinin sorularıyla ara sıra kesilen ifadesi geliyordu.

BERTON: 100 ayağa indiğimde yüksekliği korumak çok güçleşti, çünkü koninin içinde şiddetli rüzgâr patlamaları oluyordu. Kumanda düzeneğine sıkıca tutunmak zorundaydım ve kısa süre -on onbeş dakika- hiç dışarıya bakmadım. Aşağıdan yukarıya, yine sise doğru kuvvetle sürüklendiğini çok geç algıladım. Sıradan bir sis değildi bu, pencereleri kaplayan kalın, jelatinsi bir maddeydi. Pencereleri silmek çok zordu, sis -daha doğrusu yapışkan- çok inatçıydı. Direnç, döner kanatlarımın hızını yüzde otuz azaltmıştı, yükseklik yitirmeye başlıyordum. Dalgaların üstünde alabora olmaktan korkuyordum, ama tam güçle bile yüksekliği ancak koruyabiliyor, artıramıyordum. Kullanılmamış dört yükseltici roketim daha vardı, ama durum henüz onlara başvurmayı gerektirecek kadar umutsuz değil gibiydi. Araç durmadan şiddetlenen tüyler ürpertici titreşimlerle sarsılıyordu. Döner kanatlarımın yapışkan maddeyle kaplanmış olacağını düşünerek aşırı yük göstergesine baktım, ama hayretle gördüm ki sıfır okunuyordu. Sise girdiğimden beri güneşi görmemiştim - yalnızca kızıl bir parıltı vardı. Oluklardan birine dalabilme umuduyla uçup durdum. Bir saat sonra da daldım birine. Kendimi yeni bir "kuyuda" buldum, tam yuvak biçiminde, birkaç yüz yarda çapındaydı. Yuvağın çeperleri, yukarı doğru sarmallaşan devasa bir sis çevrintisinden oluşmuştu. Rüzgârın az şiddetli olduğu orta yerde dur-

maya çalıştım. Okyanus yüzeyinde bir değişme olduğunu o zaman algıladım. Dalgalar neredeyse tümüyle kaybolmuş, akışkanın -ya da okyanus neden yapılmışsa onun- üst katmanı saydamlaşmaya başlamıştı. Şurada buradaki bulanık, düzensiz çizgiler gitgide dağıldı, sonunda iyice berraklaştı yüzey. Birkaç yardalık derinliği açık seçik görebiliyordum. Filiz sürer gibi dikine lifler yükselten, sarı, köpüren bir çamur sezdim önce. Lifler su yüzüne çıktıkça camsı bir parlaklığa bürünüyor, sonra fokurdayan bir köpük salmaya başlıyor, ardından köpük kaskatı kesiliyordu. Koyulmuş şeker pekmezini andırıyordu. Birazdan tutkalımsı lifler içiçe geçip birbirlerine örüldü, yüzeyde koskoca kabarcıklar belirip irileşti, yavaşça değişmeye koyuldu. Birden aracın sis duvarına sürüklendiğini farkettim. Rüzgâra doğru yön değiştirmek zorundaydım ve yeniden aşağıya bakabildiğimde bahçeye benzer bir şey gördüm. Evet, bahçeye. Ağaçlarıyla, çitleriyle, küçücük yollarıyla bir bahçeye. Ama gerçek bir bahçe değildi bu, artık katılaşıp sapsarı sıvaya dönmüş deminki maddeden yapılıydı. Dibinde okyanus parıldıyordu. Daha yakından bakabilmek için alçaldım, cesaretim elverdiğince.

SORU: Gördüğünüz ağaçlarla bitkiler yapraklı mıydı?

BERTON: Hayır, biçimler yalnızca yaklaşıktı, adeta bahçe maketi gibiydi. Tam öyleydi gerçekten: Maket, ama gerçek ölçülerde bir maketti. Ansızın çatlayıp yarıldı, karanlık yarıklara bölündü, kopkoyu beyaz bir sıvı sızılı yarıklardan, gölcükler biçiminde birikmeye, süzülmeye başladı. "Deprem" gitgide şiddetlendi, nesne bütünüyle fokurdayıp kabarmaya başladı, ardından da büsbütün köpüklere gömüldü. Aynı anda sisin çeperleri de daralmaya başlamıştı. Hızla yükseldim, 1.000 ayakta açıklığa çıktım.

SORU: Gördüğünüzün bahçeye benzediğinden kesinlikle emin misiniz? Başka yorum olamaz mı?

BERTON: Hayır, eminim. Bazı ayrıntıları da belirledim. Örneğin sıra sıra kutuların bulunduğu bir yer gördüğümü anımsıyorum. Sonradan ayrımsadım ki belki arı kovanıydı bunlar.

SORU: Sonradan mı ayrımsadınız? O anda, onları gerçekten gördüğünüz anda değil mi?

BERTON: Hayır, çünkü her şey alçıdan yapılmış gibi sanki. Bir şey daha gördüm yalnız.

SORU: O neydi?

BERTON: Tam ad veremiyorum gördüklerime, çünkü özenle inceleyecek zamanım yoktu. Çalıların dibinde galiba birtakım aletler, sivri uçlu uzun nesneler vardı. Bahçe aletlerinin alçıdan modeli olabilirdi bunlar. Tam emin değilim. Ama bir kovanlığın ayrımına vardığıma eminim, kesinlikle eminim.

SORU: Sanrı olabileceğini hiç düşünmediniz mi?

BERTON: Hayır. Serap gördüğümü düşündüm. Ama sanrı olduğunu hiç düşünmedim, çünkü kendimi çok iyi hissediyordum ve önceden de benzerini hiç görmüş değildim. 1.000 ayağa çıktığımda sisi yeniden inceledim, peynir gibi delik deşikti. Değişik büyüklükteydi delikler. Kiminin içi bomboştu, dalgaları seçebiliyordum. Diğerleri fincan tabağı gibiydi, bir şey kabarcıklanıyordu içlerinde. Bir başka kuyuya dalarak yine alçaldım, 120 ayaktayken okyanus yüzeyinin altında bir duvar uzandığını gördüm. Derin değildi, dalgaların dibinde rahatça seçebiliyordum onu. Çok büyük bir yapı duvarına benziyordu, pencere gibi dikdörtgen delikleri vardı. Deliklerin ardında bir şeyin kımıldadığını bile görür gibi oldum, ama kesinlikle emin değildim. Yavaşça yüzeye çıktı duvar, kenarlarından balgamsı, fıkırdayan bir sıvı süzülüyordu. Sonra birden ortasından bölündü, derinlerde kayboldu.

Yeniden yükseldim, sis üstünde uçmaya başladım. Ara-

cım neredeyse dokunuyordu sise. Neden sonra bir açıklık buldum, deminkinden çok daha genişti.

Henüz hayli uzaktayken solgun, neredeyse renksiz bir nesnenin yüzeyde salındığını farkettim. Önce Fechner'in uçuş giysisi sandım, çünkü belli belirsiz insan biçimini andırıyordu. Yolumu yitirip bir daha aynı noktayı bulamayacağımdan korka korka aracı süratle çevirdim. Şekil, ya da vücut, kımıldıyordu. Dalga çukurları arasında ayağa kalkıyor gibiydi bazen. Hızlandım, o kadar alçaldım ki aracım hafifçe sarsıldı. İnerken dev bir dalganın tepesine çarpmış olmalıydım. Vücut -evet, bir insan vücuduydu, atmosfer giysisi değildi- vücut hareket ediyordu.

SORU: Yüzünü görebildiniz mi?

BERTON: Evet.

SORU: Kimdi?

BERTON: Bir çocuk.

SORU: Çocuk mu? Tanıdınız mı onu?

BERTON: Hayır. Hiç değilse, daha önce görmüş olduğumu anımsamıyordum. Dahası, yaklaşınca -kırk yarda kala ya da önce- alelade bir çocuk olmadığını anladım.

SORU: Ne demek istiyorsunuz?

BERTON: Anlatacağım. Beni huylandıranın ne olduğunu anlamadım önce, bir iki dakika sonra ayrımsadım bunu: Çocuk olağanüstü iriydi. Kocamandı. Yatayca serilmiş bedeni okyanus yüzeyinden on iki ayak kadar yükselmişti. And olsun ki böyleydi. Çünkü dalgaya değdiğimde onun yüzünün benimkinden biraz daha yüksekte olduğunu anımsıyorum, benim kabin yüksekliğimse en az on ayaktı.

SORU: O denli iri olduğuna göre nasıl çocuk diyebilirsiniz?

BERTON: Küçücük bir çocuktu çünkü.

SORU: Yanıtınızın pek anlamlı olmadığının farkında mısınız, Berton?

BERTON: Tam tersine. Yüzünü görebiliyordum, minicik bir bebekti. Üstelik bedeninin oranları da çocuk bedenine tıpatıp uyuyordu. Kun... kundaklık bir bebekti. Yo, abartıyorum. Belki iki, bilemediniz üç yaşındaydı. Siyah saçlı, mavi gözlüydü - kocaman mavi gözler! Çıplaktı, çırılçıplaktı, yeni doğmuştu adeta. Üstü ıslaktı, daha doğrusu perdahlanmış gibiydi, teni parlıyordu. Neye uğradığını şaşırdım. Açık seçik görüyordum. Dalgalarla birlikte inip kalkıyordu. Ama bu genel devinimin dışında da hareket ediyordu ve dehşet vericiydi bu.

SORU: Neden? Ne yapıyordu?

BERTON: Daha çok müzelerdeki oyuncak bebekler gibiydi, ama canlı bir oyuncak. Ağzını açıp kapıyor, eliyle, koluyla, başıyla türlü hareketler yapıyordu. Korkunç hareketler.

SORU: Yani?

BERTON: Yaklaşık yirmi yardadan izliyordum. Daha fazla yaklaştığını sanmıyorum. Ama demin de söylediğim gibi bebek kocamandı. Çok iyi görebiliyordum. Gözleri çakmak çakmaktı. Gerçekten canlı bir çocuk sanırdınız, o hareketler, o davranışlar olmasaydı eğer, adeta biri uğraşıyordu da... Sanki başka biri sorumluydu bu devinimlerden...

SORU: Biraz daha açık olmaya çalışınız.

BERTON: Çok zor. Bir izlenimden, bir sezgiden söz ediyorum daha da çok. Dikkatle incelemediysem de bu davranışların doğal olmadığını biliyordum.

SORU: Yani örneğin ellerinin insan eli gibi devinmediğini, çünkü eklemlerinin yeterince esnek olmadığını falan mı söylemek istiyorsunuz?

BERTON: Yo, hiç de değil. Yalnız... hiçbir anlamı yoktu hareketlerin. Her hareketimizin bir anlamı vardır bizim, az çok bir amaca yarar hepsi...

SORU: Öyle mi dersiniz? Bebek davranışlarının pek anlamı yoktur ama!

BERTON: Biliyorum. Ama bir çocuğun davranışları da ayrımsız, gelişigüzel, eşgüdümsüzdür yalnızca. Oysa benim gördüğüm davranışlar... e... evet, *yöntemli* hareketlerdi. Hepsi birbirini izliyordu, sanki bir alıştırma dizisi gibi. Sanki biri elleriyle, gövdesiyle, ağzıyla bebeğin neler yapabileceğini sınamak istiyordu. Yüz hepsinden korkunçtu. İnsan yüzünün bir anlatımı vardır çünkü, oysa bu yüz... Nasıl betimlemeli bilmiyorum. Canlıydı, evet, ama insansı değildi. Daha doğrusu, yüz çizgilerinin hepsi, gözler, çehre, bunlar insansaydı, ama anlatım, yüz devinimleri kesinlikle değildi.

SORU: Surat buruşturur gibi miydi? Sara nöbeti sırasında insan yüzü nasıl olur, bilir misiniz?

BERTON: Bilirim. Sara nöbeti izlemiştim, ne demek istediğinizi anlıyorum. Hayır, çok farklıydı. Kasılma, katılma getirir sara. Benim söz ettiğim hareketler akıcı, sürekli, ince... melodikti adeta, hareketten söz ederken bu nitelemeyi kullanabilirsek eğer. Ama o yüze... İnsan yüzü ikiye bölünemez, yarısı neşeli yarısı üzgün, yarısı çatık yarısı sevimli, yarısı ürkek yarısı utkulu olamaz. Ama onun yüzü tam böyleydi işte. Ayrıca bütün o devinimler, bütün o anlatım değişiklikleri inanılmaz bir hızla izliyordu birbirini. Çok kısa süre kaldım orada, belki on saniye, belki daha az.

SORU: Ve bütün bunları o denli kısa sürede mi gördüğünüzü söylüyorsunuz? Ayrıca ne kadar kaldığınızı nereden biliyorsunuz? Kronometrenize mi baktınız?

BERTON: Hayır, ama on yedi senedir uçuyorum ben ve benim işimde insan, an denebilecek süreleri bile saniyesi saniyesine kestirebilir içgüdüyle. Kazanılmış bir yetidir bu ve başarılı uçuş için zorunludur. Hangi koşulda olursa olsun belli bir olayın beş saniye mi yoksa on saniye mi sürdüğünü bilemeyen adama pilot denmez. Gözlem için

de öyledir. Yıllar boyu öğrendiğimiz, her şeyi bir bakışta ayrımsamaktır bizim.

SORU: Bütün gördüğünüz bunlar mıydı?

BERTON: Hayır, ama gerisini o denli eksiksiz anımsamıyorum. Zaten yeterinden çok şey görmüş olmalıydım, dikkatim dağılmıştı. Sis de yaklaşıyordu, yükselmek zorundaydım. Yükseldim ve yaşamımda ilk kez alabora oldum. Ellerim öyle titriyordu ki kumanda kollarını güçlükle tutuyordum. Haykırıp üsse bile seslendim sanırım, telsiz bağlantısı olmadığını bile bile.

SORU: Sonra hemen geri dönmeye mi çalıştınız?

BERTON: Hayır. Sonunda, yeniden yükseldiğimde, belki de Fechner o kuyulardan birinin dibindedir diye düşündüm kendimce. Biliyorum, aptalca gözüküyor ama, düşündüğüm buydu. Diyordum ki her şey olanaklıysa Fechner'i bulmam da olanaklıydı. Yoluma çıkan her açıklığı incelemeye karar verdim. Ama üçüncü denemede vazgeçtim. Yeniden yükseldiğimde anlamıştım ki o kez, yani üçüncü kez gördüğümden sonra üstelemekte yarar yoktu. Sürdüremezdim bu işi. Biliyorsunuz ama, o arada bulantı nöbetleri geçirip kaptan bölmesine kustuğumu da eklemeliyim. Aklım almıyordu, hiç hasta olmamıştım yaşamımda.

YORUM: Zehirlenme belirtisiydi bu.

BERTON: Belki. Bilmiyorum. Ama üçüncü kez gördüğüm hayal değildi. Zehirlenme de değildi.

SORU: Nasıl bilebilirsiniz ki?

BERTON: Sanrı değildi. Sanrıyı insanın kendi beyni yaratır, öyle değil mi?

YORUM: Evet.

BERTON: Tamam işte o gördüğümü yaratmış olamazdı beynim. Asla inanamam buna. Beynim yapamazdı bunu.

YORUM: Gördüğünüzü betimlemeyi sürdürünüz!

BERTON: Buraya kadarki ifademin nasıl yorumlanacağını bilmek isterim önce.

SORU: Ne önemi var bunun?

BERTON: Benim için çok önemi var gerçekten. Asla unutamayacağım şeyler gördüğümü söyledim. Belli çekincelerle de olsa ancak Komisyon benim tanıklığını güvenilir sayıyor ve okyanusun benim ifadem ışığında incelenmesi gerektiği sonucuna varıyorsa, ancak o zaman her şeyi anlatabilirim. Ama Komisyon bütün bunların birer sabuklama olduğu kanısındaysa daha fazla konuşmayı reddediyorum.

SORU: Neden?

BERTON: Çünkü Solaris'te gördüklerimi açıklamak benim yükümlülüğümse de sanrılarımın içeriği yalnızca bana aittir ve bunların hesabını vermek zorunda değilim.

SORU: Yetkililer vargılarını açıklayana dek yeni soruları yanıtlamayı reddettiğiniz anlamına mı geliyor bu? Komisyon'un hemen karar alma yetkisinde olmadığını biliyorsunuzdur herhalde.

BERTON: Evet.

İlk tutanak burada sona eriyordu. Bunu on gün sonra düzenlenen ikinci tutanaktan bir bölüm izliyordu.

BAŞKAN: ... üç hekim, üç biyolog, bir fizikçi ve bir makine mühendisi ile sefer başkan yardımcısından oluşan Komisyon, gerekli değerlendirmelerden sonra, Berton'un verdiği raporun, beyin kabuğunun ilgili bölümünde atmosfer zehirlenmesi sonucunda ortaya çıkan hücre zedelenmesinin doğurduğu sanrı belirtilerinden oluştuğu ve Berton'un anlattıklarının gerçeklikle hiçbir ya da en azından dikkate değer hiçbir ilişkisi bulunmadığı vargısına ulaşmıştır.

BERTON: Kusura bakmayın ama, "dikkate değer ilişki" ne demek acaba? Gerçeklik hangi ölçüler içinde dikkate de-

ğer ya da değildir?

BAŞKAN: Henüz bitirmedim. Komisyon, bu vargılarından ayrı olarak, Berton'un betimlediği olguları nesnel bakımdan olanaklı gören ve titiz bir incelemeden yana olduğunu bildiren Dr. Archibald Messenger'in karşıoyunu gerekli usul çerçevesinde kaydetmiş bulunmaktadır.

BERTON: Sorumu yineliyorum.

BAŞKAN: Sorunuzun yanıtı çok basit. "Gerçeklikle dikkate değer ilişkisi yok" demek, sanrılarınızın temelini gerçekten gözlediğiniz bazı olguların oluşturmuş olabileceği demektir. Tam aklı başında biri de gece yolda yürürken rüzgârın kımıldattığı çalılar arasında bir yaratık gördüğünü sanabilir. Yabanıl bir gezegende kaybolmuş, zehirli atmosferi soluyan bir araştırmacının o tür sanrılardan etkilenmesi çok daha olasıdır. Kararın hakkınızda hiçbir olumsuz sonucu olmayacaktır, Berton. Şimdi siz bize kararınızı bildirmek inceliğinde bulunur musunuz?

BERTON: Önce Dr. Messenger'in karşıoyunun mümkün sonuçlarını bilmek isterim.

BAŞKAN Aslında hiç. Çalışmalarımızı en başta saptanan doğrultuda sürdüreceğiz.

BERTON: Görüşmemiz kaydediliyor mu?

BAŞKAN: Evet.

BERTON: Öyleyse şunu söylemek isterim ki, Komisyon kararının kişisel olarak bana hiçbir zararı dokunmayacaksa da bizzat sefer görevimizin ruhu yara alacaktır. Dolayısıyla, daha önce de bildirdiğim gibi, bundan sonra her türlü soruyu yanıtlamayı reddediyorum.

BAŞKAN: Hepsi bu kadar mı?

BERTON: Evet. Yalnız Dr. Messenger'le görüşmek isterim. Olanaklı mı bu?

BAŞKAN: Elbette.

Bu da ikinci tutanağın sonuydu. Sayfanın en altında küçük harfli elyazısıyla bir not vardı. Buna göre ertesi gün Dr. Messenger Berton'la üç saat süren bir görüşme yapmıştı. Görüşmeden sonra Messenger bir kez daha Sefer Kurulu'ndan pilotun ifadelerini irdelemek üzere yeni incelemelerin yapılmasını istemişti. Berton kendisine yepyeni ve çok inandırıcı açıklamalarda bulunmuştu, Kurul olumsuz kararını geri almadıkça Dr. Messenger bunları açıklamayacaktı. Kurul -Shannahan, Timolis ve Trahier- bu öneriyi reddetmiş, olay da kapanmıştı.

Kitaba bir de mektubun, daha doğrusu bir mektup taslağının son sayfasının fotokopisi alınmıştı. Ölümünden sonra Messenger'in vasiyetini uygulamakla görevlendirilenler bulmuştu mektubu. Tüm araştırmalarına karşın Ravintzer, mektubun gönderilip gönderilmediğini bir türlü ortaya çıkaramamıştı.

"...kalın kafalılar, aptallık anıtları," diye başlıyordu metin. "Otoritesini koruma derdine düşmüş Kurul -daha doğrusu Shannahan ve Timolis (Trahier'in oyu sayılmaz)- önerilerimi reddetti. Şimdi konuyu doğrudan Enstitü'ye götürüyorum. Ama tahmin edeceğin gibi benim karşı çıkışlarım kimseyi inandırmayacak. Verdiğim andı bozamam, o yüzden ne yazık ki Berton'un anlattıklarını sana da açıklayamam. Kurul Berton'un tanıklığını görmezlikten geldiyse hiç bilimsel öğrenimi olmadığı içindi bu, oysa pilotun sergilediği akıl tezliği ile gözlem yeteneğine her bilim adamı gıpta ederdi. İlk postayla bana şu bilgileri iletirsen gönül borcu duyarım:

i) Fechner'in yaşam öyküsü, özellikle çocukluğuna ilişkin ayrıntılar.

ii) Ailesiyle ilgili bildiğin her şey, olaylar, tarihleri - anababasını çocukken yitirmiş olmalı büyük olasılıkla.

iii) Büyüdüğü yerin topoğrafyası.

"Bunlarla ilgili ne düşündüğümü sana bir kez daha anlatmak isterim. Bilindiği gibi Fechner ve Carucci'nin göreve çıkışından bir süre sonra kızıl güneşin merkezinde bir leke belirmişti. Güneş atmosferinin alt kesiminde olan bu patlama, uydunun sağladığı bilgilere göre, özellikle üssün bulunduğu güney yarımküre üzerinde bir manyetik fırtına yaratmış, telsiz bağlantıları kesilmişti. Diğer ekipler gezegen yüzeyinin görece sınırlı bir alanını tararken Fechner'le Carucci üsten oldukça uzaklaşmıştı.

"Gezegene vardığımızdan beri öyle inatçı sis, öyle kesintisiz sessizlik gözlememiştik.

"Sanıyorum ki Berton'un gördüğü, o tutkalsı, korkunç yaratığın giriştiği bir tür "İnsan Operasyonu"nun evrelerinden biriydi. Berton'un gözlediği tüm değişik biçimlerin kaynağı Fechner'di - daha doğrusu Fechner'in beyniydi; belleğine kazınmış (kuşkusuz en kalıcı) izlenimlere dayanarak bir tür baştan yaratma, deneysel bir tıpkıyapım amacıyla bizlerin düşleyemeyeceği bir "ruhsal teşrih"ten geçirilmiş beyni.

"Biliyorum, düş ürünü gibi geliyor bunlar. Yanılıyor olabileceğimi de biliyorum. Ama lütfen yardım et bana. Şu anda *Alaric* 'teyim ve dört gözle yanıtı bekliyorum.

Sevgiyle,
A."

Karanlık basıyordu. Kurşun rengine dönmüş sayfanın - Berton'un serüvenini betimleyen son sayfanın- tepesindeki büsbütün bulanık yazıları zor seçiyordum. Berton'u güvenilir bir tanık saymaya yöneltiyordu beni kendi deneyimim.

Pencereye döndüm. Ufkun üzerinde tek tük bulutlar ölgün közleri andırırcasına ışıldıyordu. Okyanus görünmez olmuştu, erguvani bir karaltıyla örtünmüştü.

Hava kapaklarının dibinde kâğıttan şeritler uyuşuk uyuşuk çırpışıyordu. Durgun, ılık havada ozon esintisi vardı.

İstasyon'da kalma kararımızda hiç de kahramanca bir yan yoktu. Kahramanlık çağı kapanmıştı, gezegenler arası büyük utkuların, gözü pek seferlerin, özverilerin devriyle birlikte o çağ da sönüp gitmişti. Okyanusun ilk kurbanı Fechner artık uzak bir geçmişe aitti. Snow'la Sartorius'un konuklarının kim olduğuna da neredeyse aldırmaz olmuştum. Çok sürmez, diyordum kendime, utanç duymayı, birbirimizden uzak durmayı da bırakırız. Konuklarımızdan kurtulamıyorsak, onların varlığına alıştırırız kendimizi, onlarla yaşamayı öğreniriz. Başlangıçta biraz ayak dirediysek, hattâ başkaldırdıysak, içimizden biri umarsızlığa düşüp kendini öldürdüyse bile, konuklarınızın Yaratıcısı bundan böyle kuralları değiştirdi mi biz de uyum gösterirdik yenilerine. Belli bir denge kurulurdu önünde sonunda.

Akşam olmuştu. Yer'deki pek çok akşamdan hiç de farklı değildi. Artık yalnızca lavabonun beyaz çizgileriyle aynanın pürüzsüz yüzeyini seçebiliyordum.

Ayağa kalktım. Dolaba doğru sendeleyerek yürüdüm ve rafa gelişigüzel yerleştirilmiş nesneleri el yordamıyla yokladım. Bir parça pamuk bulup yüzümü kuruladım ve yatakta gerindim. Bir pervane kanat çırptı... yo, hava kapağının şeridiydi bu. Vızıldama durdu, sonra yeniden başladı. Artık pencereyi de göremiyordum. Her şey karanlığa gömülmüştü. Gizemli bir ışın demetçiği karanlığı yardı, önümde eğleşip durdu - duvar mıydı önüm yoksa kapkara gök mü? Gecenin bomboş bakışının önceki gün beni nasıl ürküttüğünü anımsayıp gülümsedim. Artık geceden korkmuyordum, hiçbir şeyden korkmuyordum. Bileğimi kaldırdım, fosforlu rakamların oluşturduğu halkaya göz attım: Bir saat geçecek, ardından mavi gün sökecekti.

Derin derin soludum, karanlığı çektim içime, kafamın içi

bomboştu, dingindi.

Oturuşumu düzeltirken kalçamda bant kayıt aygıtının yassı biçimini hissettim: Gibarian'dı o, bantın sargısında ölümsüzleşmiş sesiydi Gibarian'ın. Onu canlandırmayı, dinlemeyi unutmuştum - onun için yapabileceğim tek şey buydu artık. Aygıtı cebimden çıkardım, yatağın altına soktum.

Bir hışırtı duydum, kapı açıldı.

'Kris?' Tedirgin bir ses adımı fısıldıyordu. 'Kris, orada mısın? Çok karanlık...'

Yanıtladım:

'Evet buradayım. Korkma, gel!'

7
TOPLANTI

Sırtüstü uzanmıştım, Rheya'nın başı omzumdaydı. Karanlıkta birileri vardı şimdi. Ayak sesleri duyuyordum. Üstümde bir şey yığılıyordu. Durmadan yükseliyor, sonsuza dek yükseliyordu. Yarıp geçmişti beni gece. Beni elde etmiş, sarmış, içime işlemişti, asla dokunamadığımız, gerçekliği olmayan gece. Taşlaşmış, solumaz olmuştum, soluyacak hava yoktu. Yüreğimin atışını adeta uzaktan duyuyordum. Kalan gücümü topladım, bütün sinirlerimi gerdim, ölümü beklemeye başladım. Bekledim, bekledim... sanki durmaksızın uçalıyordum, görünmez gök, bulutsuz, yıldızsız, hiçbir şeysiz bir uzayın biçimdışı, uçukötesi uçsuz bucaksızlığı gerisin geri çekiliyor, genleşiyor, çevremde durmadan büyüyordu. Sürüne sürüne yataktan inmeye çalıştım, ama ne yatağı, kapkaranlık örtünün altında yalnızca boşluk vardı. Ellerimi yüzüme bastırdım. Ne elim ne parmaklarım vardı artık. Haykırmak istiyordum...

Odam adeta güneş tutulmasını izleyen mavimsi bir alacakaranlıkta yüzüyordu. Gök rengi gölge, odadaki eşyaların, dopdolu kitap raflarının silüetini çıkarıyor, renkli her şeyi

boğuyordu. İncimsi bir beyazlık pencereden dolup taştı.

Terden sırılsıklamdım. Bir yanıma baktım: Rheya'nın gözleri üzerimdeydi.

Başını kaldırdı.

'Kolun mu uyuştu?'

Onun da gözlerinden renk gitmişti, kurşun gibiydi, ama kapkara kirpiklerinin altından ışık saçıyordu.

'Ne?' Mırıldandığı sözcükler okşama gibi gelmişti bana, anlamını bile sökmeden önce. 'Hayır. Ha, evet!' dedim sonunda.

Elimi omzuna koydum, parmaklarım iğne iğneydi.

'Kötü bir düş mü gördün?' diye sordu.

Öteki elimle yanıma çektim onu.

'Düş mü? Evet, düş görüyordum. Ya sen, uyumadın mı?'

'Bilmiyorum. Sanmam. Ama uykum var. Sen uyumana bak yine de... Niye öyle bakıyorsun bana?'

Gözlerimi kapadım. Yüreğimin karşısında onun yüreği atıyordu. Onun yüreği mi? Sırf bir uzantı, dedim kendi kendime. Ama hiçbir şey şaşırtmıyordu beni artık, kendi aldırmazlığım bile. Korku ve umutsuzluk sınırını aşmıştım. Uzun bir yol almıştım - şimdiye dek kimsenin almadığı kadar.

Dirseğimin üstünde doğruldum. Gündoğumu... ve şafakla birlikte gelen huzur mu? Sessiz bir fırtına bulutsuz ufku alevlendirmişti. Bir ışık damarı, mavi güneşin ilk ışını, odaya sızdı, köşeli yansılarla dağıldı. Kıvılcımlar sanki çapraz ateş açmış, aynayı, kapı kollarını, nikel boruları tarıyordu. Işık durmadan serpiliyordu, sanki her an yeni bir alanı ele geçirmek, odayı ışığa boğmak istercesine bulduğu her pürüzsüz yüzeye kuruluyordu. Rheya'ya baktım. Kurşun rengi gözlerinin bebekleri ufalmıştı.

İfadesiz bir sesle sordu: 'Gece bitti mi artık?'

'Burada gece hiç uzun sürmez.'

'Peki biz?'

'Bizde ne var?'

'Burada çok kalacak mıyız?'

Sorunun ondan gelişi biraz gülünçtü, ama konuşmaya başladığımda sesimde hiç de neşe belirtisi yoktu.

'Çok uzun süre belki. Niye, kalmak istemiyor musun?'

Gözlerini kırpmamıştı. Araştıran bakışlarla beni izliyordu. Gözünü kırptığını görmüş müydüm hiç? Emin değildim. Örtüyü üzerinden itti, kolundaki küçük pembe iz gözüktü.

'Niye bana öyle bakıyorsun?'

'Çok güzelsin çünkü.'

Gülümsedi. Şımarıklığın izi yoktu, gönül okşayıcı sözümü alçakgönüllüce onaylıyordu.

'Sahi mi? Sanki... sanki...'

'Ne?'

'Sanki bir şeyden kuşku duyuyormuşsun gibi.'

'Saçmalama!'

'Sanki bana güvenmiyormuşsun, sanki senden bir şey saklıyormuşum gibi...'

'Delinin zoruna bak!'

'Yalanlayışından belli haklı olduğum.'

Işık kör edici olmuştu. Gözlerimi ellerimle gölgeleyerek kara gözlüğümü aradım. Masadaydı. Yine yanına geldiğimde Rheya güldü:

'Peki ben?'

Ne dediğini anlayana dek bir dakika geçti.

'Kara gözlük mü?'

Kalktım, kitaplarla gereçleri ite ite çekmeceler, raflar arasında aranmaya başladım. Bir gözlük buldum, Rheya'ya verdim. Kocamandı, burnunun ortasına dek iniyordu.

Dış kepenkler gürültüyle indi. Yine karanlık çöktü. Rheya'nın gözlüğünü çıkarmasına el yordamıyla yardım ettim, ikimizinkini de yatağın altına koydum.

'Şimdi ne yapıyoruz?' diye sordu.

'Gece uyunur!'

'Kris...'

'Efendim?'

'Alnına ıslak bez ister misin?'

'Yo, sağol. Sağol... sevgilim.'

Son sözcüğü neden eklediğimi bilmiyordum. Güzelim omuzlarını tutmuştum karanlıkta, titrediğini duyuyordum. Birden ayrımsadım ki Rheya'ydı kollarımdaki, en ufak kuşku yoktu. Anladığım şuydu daha doğrusu: Beni kandırmaya çalışan o değildi, çünkü o Rheya olduğuna içtenlikle inanıyordu. Bendim onu kandıran.

Sonra birkaç kez kendimden geçtim, her defasında boğuntulu bir sıçrayışla uyandım. Soluğum kesile kesile, tükendiğimi duya duya, Rheya'ya sokuldum durmadan. Yüreğim gitgide dinginleşiyordu. Rheya parmak uçlarıyla sakına sakına yanaklarımı, alnımı yokluyor, ateşime bakıyordu. Rheya'ydı o, gerçek Rheya'ydı, tek ve biricik Rheya.

Bir değişiklik çöktü üstüme, kendimle didişmeyi bıraktım, uyuyakaldım.

Hoş bir serinlik duygusuyla uyandım. Yüzüm ıslak bezle kaplıydı. Bezi kaldırdım, Rheya'nın eğildiğini gördüm. Gülümsüyor, bir çanağa ikinci bezi sıkıyordu.

'Ne uyku!' dedi, ıslak bezi alnıma koydu? Hasta mısın?'

'Hayır.'

Alnımı kırıştırdım, tenim yine yumuşamıştı. Rheya yatağın kenarına oturmuş, saçını bornozunun arkasına doğru taramıştı - portakal rengi siyah şeritlerle taralı bir erkek bornozuydu üstündeki, yenleri dirseğe kadar kıvrılıydı.

Kötü acıkmıştım, en azından yirmi saattir ağzıma bir şey koyduğum yoktu. Rheya hastabakıcılık işlemlerini bitirince kalktım. Bir iskemlenin arkalığına asılmış birbirinin aynı iki giysi ilişti gözüme - ikisi de birer dizi kırmızı düğmeyle süslenmiş tıpatıp özdeş iki beyaz giysi. Bunlardan birini çı-

karması için Rheya'ya ben yardım etmiştim ve dün gece sırtında ikincisiyle yeniden ortaya çıkmıştı.

Bakışlarımı izledi.

'Dikiş yerinden makasla açmak zorunda kaldım,' dedi. 'Fermuarı sıkışmış galiba.'

Tıpatıp özdeş iki giysiyi görmek hiç yaşamadığım bir dehşete boğdu beni. Rheya ilaç kutusunu toplamakla uğraşıyordu. Arkamı döndüm, parmaklarımın oynak yerlerini dişledim bir bir. İki giysiden -ya da ilk giysi ile onun eşindengözlerimi ayırmadan kapıya doğru geri geri seğirttim. Lavabo musluğu şarıl şarıl akıyordu. Kapıyı açtım, aralıktan sıyrılarak dikkatle kapadım. Su sesini, şişe şangırtılarını duyuyordum, sonra birden bütün sesler kesildi. Dişlerim birbirine geçmiş, ellerim kapı kolunu sıkıca kavramış, ama kapıyı kapalı tutabileceğimden pek az umutlu, bekledim. Şiddetli, vahşice bir çekişle adeta elimden koparıldı kol. Ama kapı açılmadı. Baştan aşağı titreşiyor, zangırdıyordu. Dehşetten donakalmıştım, kolu bırakıp bir adım geriledim. Çelik kasa gitgide içe bükülüyor, boyası çatlıyordu. Birden uyandım: Dışa açılan kapıyı iteceğine kendine doğru çekiyordu Rheya. Tavandaki aydınlatma şeridinin kapının beyaz kasasına vuran yansısı çarpılmıştı. Korkunç bir patırtıyla her yan çınladı, sonuna dek zorlanan kapı ortadan yarılmıştı. O anda kol da yerinden fırlamış, yok olmuştu. Kanlı iki el belirdi, delikten uzandı, beyaz kaplamayı kana buladı. Kapı iki parça olmuş, iki yarısı duvardaki tutamaklara iğreti iğreti asılı duruyordu. Önce ölü gibi solgun bir yüz gözüktü, yabanıl görünüşlü bir hayalet izledi onu, portakal rengi siyah şeritli bornoza sarılıydı, hıçkıra hıçkıra göğsüme atıldı.

Kaçmak istiyordum, ama iş işten geçmişti, oraya çakılmıştım. Rheya katıla katıla soluyordu, darmadağınık başı göğsüme tokmak gibi çarpıyordu. Onu ayakta tutabilmek için kollarımla sarınama fırsat kalmadan oracığa yığıldı.

Kırık kapının kesici kenarlarından sakına sakına Rheya'yı odaya taşıdım, yatağa yatırdım. Parmak uçları sıyrılmış, tırnakları kırılmıştı. Ellerini kaldırdığımda avuçlarının kemiğe kadar yarılmış olduğunu gördüm. Yüzünü inceledim: Camlaşmış gözlerinde en ufak bilinç belirtisi yoktu.

'Rheya!'

Tek yanıt, sözcüklere dökülemeyen bir iniltiydi.

Sağlık dolabına yöneldim. Yatak gıcırdadı. Döndüm. Kanayan ellerine hayretle baka baka oturuyordu Rheya.

'Kris,' diye hıçkırdı, 'Ben... ben... ne oldu bana?'

'Kapıyı kırmaya çalışırken yaralandın,' diye yanıtladım kısaca.

Dudaklarım çırpınırcasına seğiriyordu, alt dudağımı ısırmak zorunda kaldım.

Rheya'nın bakışı, kapının çelik çerçeveden sarkan parçalarında bir an gezindi, sonra bana döndü. Dehşetini gizlemek için elinden geleni yapıyordu, ama çenesinin titrediğini seziyordum.

Bir parça gazlı bez kopardım, antiseptik toz kabını alıp yatağın yanına döndüm. Cam kap birden elimden kaydı, yerde parçalandı - ama artık gerek kalmamıştı bile.

Rheya'nın bir elini kaldırdım. Pıhtılaşmış kan izleriyle çevrili tırnakları çoktan yenilenmişti. Avuç içinde pembe bir yara izi vardı, ama bu da gözlerimin önünde yok olup gidiyordu.

Yanına oturdum, yüzünü okşadım, pek de beceremeden gülümsemeye çalıştım.

'Niye yaptın bunu Rheya!'

'Bunu mu... ben yaptım?'

Gözleriyle kapıyı gösterdi.

'Evet... Unuttun mu?'

'Yo... yani, göremedim orada seni, çok korktum ve...'

'Ve ne?'

'Aradım seni. Belki banyodasındır diye düşündüm...'

O zaman ayrımsadım ki banyonun sürmeli kapısı açıktı.

'Sonra?'

'Kapıya koştum.'

'Peki sonra?'

'Anımsamıyorum... Bir şey oldu galiba...'

'Ne?'

'Bilmiyorum.'

'Anımsadığın ne?'

'Burada, yatakta oturuyordum.'

Yatağın kenarından ayaklarını indirdi, kalktı, parça parça duran kapıya seğirtti.

'Kris!'

Ardından gidip omuzlarından tuttum, sarsılıyordu. Birden döndü, fısıltıyla:

'Kris, Kris...'

'Sakin ol!'

'Kris, ben yaptıysam bunu... Saralı mıyım ben Kris?'

'Şu düşündüğüne bak, canım benim. Buradaki kapılar biraz özel sayılır...'

Dışarı çıktık. Dış kepenk yukarı doğru gıcırdıyordu, mavi güneş okyanusa dalmak üzereydi.

Rheya'yı öte yandaki küçük mutfağa götürdüm. Dolaplarla soğutuculara daldık. Çok geçmeden farkına vardım ki yemek pişirmekte, hatta konserve kutusunu açmakta bile Rheya benden becerikli sayılmazdı. İki kutu konserveyi mideye indirdim, fincan fincan kahveyi birbiri ardına yuvarladım. Rheya da yedi, ama acıkmadığı halde anababasını üzmemek için zorla yiyen çocuklar gibiydi. Zorlamıyordu da kendini, mihaniki bir edayla, kayıtsızca atıştırıyordu.

Yemeği bitirdikten sonra telsiz odasının yanındaki sağlık bölmesine gittik. Onu bir sağlık gözleminden geçireceğimi, ayaküstü bir check-up yapacağımı söyledim Rheya'ya. Me-

kanik koltuğa oturttum, sterilizasyon aygıtından bir şırıngayla birkaç iğne çıkardım. Neyi nerede bulacağını çok iyi biliyordum, eğitimim sırasında okutmanlar istasyon içinin modelinde en küçük ayrıntıyı atlamamıştı. Rheya parmaklarını uzattı, bir kan örneği aldım. Örneği damlattığım lamı emme borucuğuna, onu da vakum tankına yerleştirdim, gümüş iyonu bombardımanına başladım.

Bildik bir işlemi yürütmek insanı yatıştırıyordu, daha iyiceydim. Rheya mekanik koltuğun yastıklarına sırtım dayamış, bölmedeki gereçleri izliyordu.

Videofon gürültüsü sessizliği bozdu, kulaklığı kaldırdım:

'Kelvin.'

Rheya'ya baktım. Hâlâ sakindi, demin harcadığı müthiş çaba tüketmişti onu görünüşe göre.

Rahatlama belirten bir iç çekiş geldi kulaklıktan:

'Nihayet!'

Snow'du. Alıcıyı kulağıma iyice bastırdım, bekledim.

'Konuğun var, değil mi?'

'Evet.'

'Meşgul musun?'

'Evet.'

'Vücut seslerini falan mı dinliyorsun?'

'Umarım daha iyi bir önerin vardır - bir satranç partisi örneğin?'

'O kadar alıngan olma Kelvin! Sartorius seninle görüşmek istiyor, üçümüz toplanalım diyor.'

'Ne incelik!' diye yanıtladım, şaşırmıştım. 'Ama...' Durdum, sonra sürdürdüm: 'Yalnız mı o?'

'Hayır. Tam açıklamadım aslında. Konuşmak istiyor bizimle. Teleekran camlarını kapatıp üçlü videofon bağlantısı kuracağız.'

'Anlıyorum. Niye kendisi aramadı beni? Benden korkuyor mu?'

'Pek mümkün,' diye homurdandı Snow. 'Ne diyorsun?'

'Toplanalım. Bir saat sonra. Oldu mu?'

'Güzel.'

Ekranda yüzünü görebiliyordum, yumruk kadardı. Bir an dikkatle baktı bana. Elektrik akımının çıtırtısını duydum. Ardından ikirciklenerek konuştu:

'Nasıl gidiyor?'

'Fena değil. Senden ne haber?'

'Senin kadar iyi değil sanırım. Acaba...?'

'Buraya mı gelmek istiyorsun?'

Omzumun üstünden Rheya'ya baktım. Arkasına yaslanmış, bacak bacak üstüne atmış, başını eğmişti. Hoşnutsuz bir edayla, kol dayağına bağlı zincirin ucundaki krom bilyecikle sinirli sinirli oynuyordu.

Snow'un sesi gürledi:

'Bırak şunu, duyuyor musun? Bırak şunu dedim!'

Ekranda profilini görebiliyordum, dudakları oynuyordu ama sesini duyamıyordum - elini mikrofona dayamış olmalıydı.

'Yo, gelemem,' dedi telaşla. 'Sonra belki. Neyse, bir saat sonra ararım seni.'

Ekran kardı, kulaklığı yerine koydum.

'Kimdi?' diye sordu Rheya, ilgisizce.

'Snow, sibernetikçi. Tanımazsın.'

'Çok sürecek mi bu?'

'Sıkıldın mı?'

İlk lam dizisini nötron mikroskobuna yerleştirdim, sonra birer birer rengârenk düğmelere basmaya koyuldum. Manyetik alanlar, uğulduyordu.

'Burada çok şey yok yapacak, benim işe yaramaz varlığım da sana yetmiyorsa...'

Aklımı başka yerde gibi konuşuyordum, uzun uzun aralarla kesiyordum sözlerimi.

Mikroskobun göz merceğini çevreleyen siyah başlığı çektim, süngerden yapılmış esner görgece alnımı dayadım. Rheya'nın sesini işitiyordum, ama ne dediğini duymuyordum. Bakışının altında birdenbire açılan, simli ışığa boğulmuş uçsuz bucaksız bir çöldü; çöle saçılmış yumrular -alyuvarlar- bir sis örtüsünün ardında titreşip kıvrılıyordu. Göz merceğinin odağını ayarlayarak gümüşsu peyzajın derinlerine daldım. Gözlerimi görgeçten ayırmadan görüntü arayıcıyı çevirdim. Yumrulardan biri, tek bir alyuvar diğerlerinden ayrılıp çapraz tutamakların birleştiği noktada belirince görüntüyü büyüttüm. Mercek, bozulmuş bir eritrositi yakalamıştı anlaşılan, ortası gömüktü, düzensiz kenarları yusyuvarlak bir yanardağ ağzının derinlerine köşeli gölgeler düşürüyordu. Gümüş iyonlarının vuruşuyla diken diken olan krater, görüş alanımı aşana dek genişledi. Eğri büğrü, sanki sıskalaşıp kurumuş albümin liflerinin bulutsu, belli belirsiz çizgileri güngözü taşı gibi rengârenk bir sıvının ortasında belirdi. Albüminden bir solucan kıvrıldı, merceğin çapraz tutamağının altında büküldü. Durmadan daha çok büyütüyordum görüntüyü. Derinlerdeki araştırmanın sonuna her an gelebilirdim. Bir molekül gölgesi tüm alanı kapladı, görüntü tüy tüy oldu ardından.

Görülecek şey kalmamıştı artık. Titrek atom bulutlarının kaynaşımını görüyor olmalıydım aslında, ama ne gezer. Göz kamaştırıcı bir aydınlık doldurdu ekranı, en ufak gölge yoktu. Kolu sonuna dek ittim. Öfkeli, vızıldayan ses daha da yükseldi, ama ekran bomboştu yine. Alarm sinyali bir kez çaldı, sonra yinelendi. Devre aşırı yüklenmişti. Simli çöle son kez baktım, akımı kestim.

Rheya'ya çevirdim gözümü. Ensemesi yarıda kaldı, gülücüğe çevirdi bunu ustaca.

'Sağlığım yerinde mi?' diye sordu.

'Harika. Bundan iyisi olamaz.'

Hâlâ bakıyordum ona. Yine sanki alt dudağımda bir şey sürünüyormuş gibi geldi. Tam ne olmuştu? Anlamı neydi bunun? Bu beden, görünüşte pek çelimsiz, zayıfçacık, ama gerçekte yok edilemez olan bu beden bir hiçten mi yapılmıştı? Mikroskop yuvağına yumruğu indirdim. Gereç bozuk muydu? Hayır, çok iyi işlediğini biliyordum. Sırayı tastamam izlemiştim: Önce hücreler, sonra albümin, sonra moleküller. Buraya dek her şey binlerce lamı inceleye inceleye ezberlediğim gibiydi tıpkı. Ama son adım, sorunun özüne doğru attığım son adım beni hiçbir yere götürmemişti.

Rheya'nın kolunu bir ligatürle sıktım, ortadaki bir damardan biraz kan aldım, dereceli cam kaba aktardım kanı, sonra birkaç deney tüpüne böldüm, incelemeye başladım. Olağandan daha uzun sürdü bu, pratiğimi yitirmiş sayılırdım. Bütün tepkimeler normaldi.

Mercan rengine dönmüş armut şişelerden birine bir parça katılaşmış asit bıraktım. Önce duman çıktı. Kan grileşti, kirli bir köpük yükseldi sonra. Kan durmadan parçalanıyor, bozunuyordu. Başka bir deney tüpü almak için sırtımı döndüm, gözümü yeniden ilk tüpe çevirdiğinde elimdeki ince uzun şişeyi az daha yuvarlıyordum.

Kirli köpüğün altında koyu bir mercan rengi boy atıyordu. Asidin parçaladığı kan yeniden yapıyordu kendini. Kaçık işiydi bu, olanaksızdı!

'Kris.' Sanki çok uzaktan adımın söylendiğini duymuştum. 'Kris, videofona bak!'

'Ne? Oo, sağol.'

Araç bir süredir uğulduyordu, ben yeni ayılmıştım.

Kulaklığı kaldırdım:

'Ben Kelvin.'

'Ben de Snow. Şu anda üçümüz aynı devreye bağlandık.'

Kulaklıktan Sartorius'un tiz sesi geldi.

'Esenler olsun, Doktor Kelvin!' Bastığı yerin desteksiz olduğunu bilen konuşmacının sahte güvenle dolu sakıngan ses tonuydu bu.

'İyi günler size de, Doktor Sartorius!'

Gülmek geldi içimden, ama kendimi bir şenlik havasına bırakabilirmiş gibi değildim bu koşullarda. Üstelik gülünecek ahmak hangimizdi acaba? İçinde biraz kan bulunan bir deney tüpü kalmıştı elimde. Salladım. Kan pıhtılaşıyordu. Demin bir yanılsamaya mı uğramıştım yoksa? Aldanmış mıydım?

"Belli sorular ortaya atmak istiyorum, sayın baylar... hayaletlerle ilgili.'

Sartorius'u dinliyordum, ama zihnim onun sözlerini buyur etmeye yanaşmıyordu. Pıhtılaşan kanı düşünüyor, ilgimi dağıtan o sese kapıyordum zihnimi.

'Φ - yaratık diyelim,' diye Snow araya girdi.

'Güzel, anlaştık.'

Ekranı ortadan bölen ve belirginçe seçilebilen dikey çizgi, iki kanala bağlandığını gösteriyordu. Çizginin iki yanında Snow'la Sartorius'un görüntüleri olmalıydı. Ama kenarlarından ışık sızdıran ekran kapkaraydı. İkisi de gereçlerinin merceğini kapamıştı.

'Hepimiz çeşitli deneyler yaptık.' Genizden gelen seste yine aynı sakınganlık vardı. Söze bir an ara verdi.

'Önce her birimizin şimdiye dek edindiği bilgileri ortaya sermeyi öneriyorum,' diye sürdürdü. 'Sonra da kişisel olarak kendi ulaştığım vargıları sizlere iletmeye çalışacağım. İlk sözü almak inceliğini gösterir misiniz, Doktor Kelvin...'

'Ben mi?'

Ansızın Rheya'nın beni izlediğini sezinledim. Elimi masaya koydum, gereçlerin durduğu parmaklıklı rafların altına yuvarladım deney tüpünü. Ardından ayağımla sürdüğüm bir tabureye tünedim. Görüş belirtmek istemediğimi söyle-

yecektim ki birden, kendim de şaşa şaşa, yanıtladığını duydum sesimin:

'Pekâlâ. Kısa kessem? Çok şey yapmadım ama size söz edebilirim. Bir kan örneği aldım... bazı tepkimeler. Mikrotepkimeler. Şu izlenimdeyim ki...' Nasıl sürdüreceğimi bilmiyordum. Birden dilim çözüldü, sürdürdüm: 'Her şey normal gözüküyor ama bir kamuflaj bu, bir örtü aslında. Bir bakıma bir üstün-eşörnek sözkonusu olan, özgününden üstün bir tıpkıyapım. Anlatacağım ne demek istediğimi: Yapısal bölünebilirliğin mutlak bir sınırı, mutlak bir sonu vardır insanda, buradaysa sınırlar geriye itilmiş bulunuyor. Atomaltı bir yapıyla karşı karşıyayız.'

'Bir dakika, bir dakika! Lütfen biraz daha açık olunuz!' diye kesti Sartorius.

Snow susuyordu. Telaşla soluyuşunun yankısı mıydı kulağıma gelen? Rheya yine bana bakıyordu. Heyecandan son sözleri bağırarak söylediğimi farkettim. Az buçuk rahatlamıştım, tabureme biraz daha yerleştim, gözlerimi kapadım. Nasıl daha açık olabilirdim?

'Bizim bedenlerimizin en son bileşenidir atom. Kanımca Φ-varlıklar bildiğimiz atomlardan küçük, çok daha küçük birimlerden oluşuyor.'

'Mezon,' diye buyurdu Sartorius. Hiç şaşırmış gözükmüyordu.

'Yo, mezon değil... Mezon olsaydı, görürdüm. Bu aracın gücü angstromun onda biriyle yirmide biri arasında, değil mi? Ama gözüken hiçbir şey yok, kesinlikle yok. Öyleyse mezon olamaz. Daha çok nötrino gibi.'

'Bu kuramı nasıl destekliyorsunuz? Nötrino yığışımları kararsızdır...'

'Bilmiyorum. Fizikçi değilim. Belki bir manyetik alan kararlılık kazandırıyor nötrinolara. Benim konum değil bu. Şöyle ya da böyle, gözlemlerim doğruysa eğer, bu yapı

atomdan en az on bin kez daha küçük parçacıklardan oluşuyor. Bir dakika, bitirmedim! Eğer albümin molekülleriyle hücreler doğrudan mikroatomlardan yapılmış olsaydı, oranca daha ufak olmaları gerekirdi. Kan yuvarları, mikroorganizmalar, her şey için geçerli bu. Ama boyutları yine de atomsal yapıların boyutları. Dolayısıyla albümin de, hücre de, hücre çekirdeği de hepsi birer kamuflaj. Konuklarımızın işlevlerini belirleyen gerçek yapı hep gizli kalıyor.

'Kelvin!'

Boğuk bir çığlık kopardı Snow. İrkilerek kestim sözü: "Konuklarımız", demiştim.

Rheya duymamıştı. En azından anlamamıştı. Başı avcunda pencereden bakıyor, zarif profili mor şafağın önünde alev alev aylalanıyordu.

Uzaktaki muhatapların susuyordu, soluyuşlarını duyuyordum.

'Söyledikleri boş değil,' diye mırıldandı Snow.

'Evet,' diye katıldı Sartorius, 'ama bir olgu var: Kelvin'in varsayımsal parçacıklarının okyanusun yapısıyla ilgisi yok. Okyanus atomlardan oluşuyor.'

'Belki nötrino üretme yetisi var,' diye yanıtladım.

Ansızın bütün bu konuşmadan sıkıldığını sezinledim. Konuşmamız anlamsızdı, eğlendirici bile değildi.

'Kelvin'in varsayımı o olağanüstü direnci ve yenilenme hızını açıklıyor,' diye homurdandı Snow. 'Belki kendi güç kaynaklarını da birlikte taşıyorlar, besine falan gereksinmeleri yok...

'Söz sırası bende sanıyorum,' diye kesti Sartorius. Tartışmanın kendi kendini atamış yöneticisi, insanın tepesini attıracak biçimde sarılmıştı bu role. 'Φ-yaratıkların belirişinin ardındaki güdülenim sorununu ortaya atmak istiyorum baylar. Sorunu şöyle koyuyorum: Nedir Φ-yaratıklar? Ne başına buyruk birer birey, ne gerçek kişilerin eşörnekleri...

Belirli bir bireyi temel alarak beyinlerimizden maddeleşen birer izdüşüm yalnızca.'

Betimlemenin kusursuzluğuna çarpılmıştım. Sartorius pek sempatik değildi belki ama kuşkusuz aptalın biri de değildi.

Konuşmaya yeniden katıldım.

'Sanırım haklısınız. Bu tanımlama, başkasının değil de neden belli bir ki... belli bir yaratının ortaya çıktığını açıklıyor. Maddeleşmenin kökeni bellekteki en kalıcı izlerde, özellikle çok iyi tanımlanmış izlerde yatıyor. Fakat tek başına hiçbir iz bütünüyle yalıtılmadığı için tıpkıüretim sırasında ilintili izlerden de bazı parçalar alınıyor. Böylece yeni oluşum, eşörneği olduğu bireyden bazen daha geniş bir bilgi dağarcığı sergiliyor...'

'Kelvin!' diye bağırdı Snow bir kez daha.

Yalnız Snow'du dil sürçmelerime tepki gösteren, Sartorius etkilenmiş gözükmüyordu. Sartorius'un konuğunun Snow'unkinden daha mı az kavrayışlı olduğunu gösteriyordu bu? Pek bilgin Sartorius'umuzu avanak bir cüceyle başbaşa getirdim gözümün önüne bir an.

'Gerçekten de gözlemlerimizle çakışıyor bu,' dedi Sartorius. Peydahlanışın ardındaki güdülenimi ele alalım şimdi de! İlkin, bir deney konusu olduğumuzu varsaymak çok doğal gözüküyor. Bu önermeyi incelediğimde ise deney pek kötü tasarlanmış geliyor bana. Bir deney yaptığımızda bizler sonuçlardan yararlanırız ve her şeyden önce de, yöntemlerimizdeki gedikleri özenle saptarız. Sonuç olarak sonraki işlemlerde de bazı değişiklikler yaparız. Φ-yaratıklar ise son ayrıntısına dek tıpkı bir önceki gibi yeniden peydahlanıyor... her... her onlardan kurtulmayı denediğimizde eskisi kadar savunmasız...

'Kesinlikle öyle,' diye girdim araya, 'hiçbir telafi düzeneği olmayan bir geri tepme bu. Doktor Snow böyle derdi sanırım. Peki sonuç?'

'Şu kadar basit bence: Deney savının bu... bu inanılmaz acemilikle bağdaşması olanaksız. Okyanus santim sektirmiyor... Φ-yaratıkların iki düzeyli yapısı bunu doğruluyor. Öngörülmüş sınırlar içinde Φ-yaratıklar öyle davranıyor ki tıpkı... ee... tıpkı..."

Dili bir türlü dönmüyordu.

'Özgünleri gibi,' dedi Snow, yüksek perdeden bir fısıltıyla.

'Evet, özgünleri gibi. Ama koşullar artık... ee... özgün'ün olağan yetileriyle bağdaşmaz olduğunda Φ-yaratık bir "bilinç kesintisi"ne uğruyor, bunun hemen ardından da olağandışı, insansı olmayan belirtiler ortaya çıkıyor...'

'Doğru.' dedim, 've biz de bu... bu yaratıkların davranışının bir kataloğunu çıkarmakla pek güzel eğlenebiliriz - ne de incir çekirdeğini doldurmaz bir uğraş olur!'

'Bundan emin değilim,' diye karşı çıktı Sartorius. Birden beni bu kadar sinirlendirenin ne olduğunu anladım. Adam konuşmuyordu, Enstitü'de kürsüye çıkmış gibi söylev veriyordu aslında. Başka türlü kendini anlatma yetisinden yoksundu adeta. 'Burada bireysellik sorununa geliyoruz işte,' diye sürdürdü, 'ki okyanusun bu sorunun zerrece farkında olmadığından kesinlikle eminim. Bana göre... ee... şu andaki durumumuzun nazik ve sarsıcı yönü okyanusun kavrayışının tümüyle ötesinde.'

'Etkinliklerinin hesaplı kitaplı, önceden tasarlanmış olmadığı kanısında mısınız?'

Sartorius'un görüşü beni az çok şaşırtmıştı, ama ikinci kez düşündüğümde bu bakış açısının da öyle kestirip atılamayacağını fark ettim.

'Evet, arkadaşımız Snow'dan farklı olarak, bir kötü niyet, bile bile bizlere eziyet amacı olduğunu sanmıyorum ben ortada...'

Snow araya girdi:

'İnsansı duyguları olduğunu öne sürmüyorum ben de, o

sürekli peydahlanışlara bir açıklama bulmaya çalışıyorum yalnızca.'

Zavallı Sartorius'u azarlamak için gizli bir arzuyla şöyle dedim:

'Takılmış plak gibi durmadan yinelenerek hep başa dönen bir düzeneğe bağlıdırlar belki de...'

'Sayın baylar, rica ederim, vakit öldürmeyelim. Bitirmedim daha. Olağan koşullarda araştırmalarım henüz sürerken geçici de olsa bir rapor sunmayı erken sayardım, ama şimdiki durumda kendimi konuşmaya mezun sayabileceğimi sanıyorum. Doktor Kelvin'in varsayımının geçerlikten yoksun olmadığı izlenimindeyim - yalnızca bir izlenim bu, dikkatinizi çekerim. Nötrinal yapı varsayımından söz ediyorum... Bu alandaki bilgimiz tümüyle kuramsal. Karşımıza açık seçik tanımlanmış bir çözüm çıkıyor şimdi: Yapının kararlılığını sağlayan manyetik alanı etkisizleştirmenin bir yolunu...

Ekranda bir ışığın titreştiğini birkaç saniye önce algılamıştım. Şimdiyse sol yanda yukarıdan aşağı bir yarık belirmişti. Pembe bir nesnenin yavaşça görüntüden çıktığını gördüm. Ardından mercek örtüsü yine kaydı, ekran ortaya çıktı.

Sartorius boğuntu dolu bir çığlık kopardı:

'Çekil! Çekil!'

İnip kalkan, bir şeyle mücadele eden ellerini gördüm önce, ardından da laboratuvar önlüğünün geniş yeniyle örtülü kollarını. Altın rengi parlak bir yuvarlak belirdi bir an, sonra her şey karanlığa gömüldü. Sonra ayrımsadım ki altın sarısı yuvarlak bir hasır şapkaydı.

Derin bir soluk aldım.

'Snow?'

Bitkin bir sesle yanıtladı:

'Evet, Kelvin...' Sesini duyunca anladım ki ondan epey

hoşlanır olmuştum ve yanında da kim ya da ne olduğunu bilmemeyi yeğliyordum. 'Şimdilik yeter mi, ne dersin?' diye sordu.

'Anlaştık,' O devreyi kapatmadan ben çabucak ekledim: 'Dinle bak, gelebilirsen gel, gör beni, ister işletme odasında ister odamda.'

'Olur, ama ne zaman bilemem.'

Toplantı bitmişti.

8
CANAVARLAR

Gece yarısı uyandığımda Rheya'yı yatak ucuna çömelmiş, üstünde bir çarşaf, sessiz gözyaşlarıyla omuzları sarsılır durumda buldum. Seslendim, ne olduğunu sordum, o yalnızca daha sıkı kapandı dizlerine.

Bir an öncesine dek beni işkenceden geçiren karabasandan yeni çıkmış, uyku sersemi, yattığım yerde doğruldum. Göz kamaştırıcı ışıktan sakınmak için ellerimi siper ederek baktım ona. Hâlâ titriyordu. Kolumu uzattım, ama itti beni, gözlerini gizledi.

'Rheya...'

'Konuşma benimle!'

'Rheya, ne oldu?'

Taşkın duygularla altüst olmuş, gözyaşı izleriyle kaplı yüzünü yakaladı gözlerim bir an. İri iri çocuksu damlalar yanaklarından süzülüyor, çenesinin üstündeki ufacık çukurda parıldıyor, sarındığı çarçafa damlıyordu sonra.

'İstemiyorsun sen beni'

'Neden söz ediyorsun?'

'Kulaklarımla duydum...'

Dişlerim birbirine geçmişti: 'Neyi duydun?' Anlamıyorsun...'

'Yo, yo, anlıyorum. Dedin ki Rheya değilmişim sözde. Gitmemi istiyorsun. Giderdim aslında, gerçekten giderdim... ama yapamam. Neden bilmiyorum, ama yapamam. Denedim gitmeyi ama olmuyor işte. Ödleğin biriyim ben.'

'Gel bakayım bana...' Bütün gücümle sarıldım ona. Başkasına aldırdığım yoktu, başka her şey anlamsızdı. Ellerini öptüm, dil döktüm, yalvardım, af diledim, söz üstüne söz verdim, aptalca korkunç bir düş gördüğümü söyleyip durdum ona. Yavaş yavaş dinginleşti, sonunda ağlamayı kesti. Gözleri cam gibiydi, uykuda gezen biri gibi. Yüzünü öbür yana çevirdi.

'Hayır,' dedi sonunda, 'sakin ol, böyle konuşma. Yararı yok bunun, artık aynı adam değilsin.' Karşı çıkmaya çalıştım, ama o sürdürdü: 'Yo, istemiyorsun beni. Önce de anlamıştım bunu, ama anlamamış gibi yaptım. Hepsini kuruyorum sandım, ama doğruymuş... değişmişsin. Dürüst değilsin bana karşı. Düşlerden söz ediyorsun ama sendin düş gören, benim düşümü görüyordun. Adımı tiksinircesine söylüyordun. Niçin? Niçin, bunu söyle yalnız.'

'Rheya, canım...'

'Benimle böyle konuşma. Anladın mı? İstemiyorum böyle konuşmanı. Canın manın değilim senin. Çocuk değilim ben. Ben...'

Yine gözyaşlarına boğuldu, yüzünü yastığa gömdü. Kalktım. Havalandırma usul usul vınlıyordu. İçerisi serinlemişti, omzuma bir şey alıp yanına oturdum. Kolunu tuttum: 'Dinle beni, bir şey söyleyeceğim sana. Doğruyu söyleyeceğim.'

Doğruldu. Boynunun narin teninin altında damarlarının attığını duyabiliyordum. Dişlerim yine birbirine geçti. Şimdi daha da soğumuş gibiydi, kafamın içi bomboştu.

'Doğruyu mu?' dedi. 'Onur sözü mü?'

Dudaklarımı araladım, ama tek sözcük çıkmadı. "Onur sözü."... Özel bir parolaydı bu aramızda, koşulsuz bir söz verirken hep böyle derdik. Bir kez bu iki sözcüğü kullandık mı ikimiz de yalan söyleyemezdik, yarım bir doğruya bile sığınamazdık. Abartılmış bir içtenlik çabasıyla birbirimize eziyet ettiğimiz o günleri anımsadım. O açık yürekli dürüstlüğün ilişkimizin ön koşulu olduğuna inanırdık.

'Onur sözü, Rheya,' diye sakına sakına yanıtladım. Sürdürmemi bekliyordu. 'Sen de değiştin - hepimiz değişiyoruz. Ama sana söylemek istediğim bu değil. İkimizin de anlayamadığı bir nedenle, öyle görünüyor ki... benimle kalmak zorundasın. Benim için pek güzel bu, çünkü ben de bırakamam seni...

'Hayır, Kris, değişen sen değilsin,' diye mırıldandı. 'Benim. Aksayan bir şey var. Bir kaza mı oldu yoksa?'

Kapı yerindeki karanlık, ıssız boşluğa baktı. Kalıntıları önceki gece kaldırdıydım. Yerine yenisi konulmalıydı. Bir başka düşünce kafama çakıldı:

'Uyumaya mı çalışıyordun?'

'Bilmem...'

'Ne demek yani?'

'Bir sürü düş görüyorum... Gerçekten düş olduğundan da emin değilim. Belki de hastayım ben. Öylece uzanıp, durmadan düşünüyorum ve...'

'Ne?'

'Garip, tuhaf düşünceler takılıyor kafama. Bilmem nereden çıkıyor bunlar.' Sürdürmesini söylerken sesimin ayarını bozmamak için tüm gücümle kendimi topladım. Suratıma yumruk inmesini bekliyor gibi gerilmiştim yanıtını beklerken.

'Hep düşünceler, hep...' Çaresizce başını salladı, '... her yanımda düşünceler.'

'Anlamıyorum.'

'Düşünceler sanki içimden değil de çok, çok uzaktan ge-

liyormuş duygusu var içimde. Anlatamıyorum bunu, sözcüklere dökemiyorum...'

Aslında isteksizce kestim sözünü: 'Düş olmalı bir tür.' Sonra, denetimi yeniden ele geçirmiş olarak: 'Ve artık ışıkları söndürüp gün doğana dek sorunlarımızı unutalım. Yarın yenilerini uydururuz istersen. Tamam mı?'

Düğmeyi çevirdi, ikimizin arasında karanlık vardı şimdi. Yatağa sereserpe yayılmış, ılık soluyuşunu yanıbaşımda duyuyordum. Onu kollarımla sardım.

'Daha sıkı!' diye fısıldadı. Ardından, uzun bir aradan sonra:

'Kris!'

'Söyle canım?'

'Seni seviyorum.'

Az daha çığlığı basıyordum.

Kızıl gün doğmuştu, güneşin tombul yuvarı ufukta yükseliyordu.

Kapı boşluğunda bir zarf vardı. Açtım. Rheya'nın banyoda bir ezgi mırıldandığını duyuyordum. Ara sıra odaya bakıyordu, ıslak saçlarının yarı yarıya örttüğü yüzünü görüyordum.

Pencereye gittim, okudum:

"Kelvin, işler gelişiyor. Sartorius; nötrinal yapının kararlılığını bozmak için bir güç türünden yararlanabileceğimizde karar kılmış. Bir miktar Φ-plazmayı yörüngede incelemek istiyor. Senin bir keşif uçuşu yapmanı ve kapsüle biraz plazma almanı öneriyor. Sana kalmış tabii, ama kararını bana bildir. Benim fikrim yok. Bundan sonra da hiç fikrim olmayacakmış gibi. Gitmenden biraz yanaysam, bir parça yol almış gibi yapabileceğimizden. G.'a olsa olsa gıpta edebiliriz, yoksa.

Hamiş: Senden bütün istediğim benim odaya girmemen. Videofonla arayabilirsin."

Mektubu okurken bir irkilti dalgası duydum içimde. Bir kez daha dikkatle okudum, sonra yırttım, parçaları atık yerine fırlattım.

Dün başladığım korkunç oyunda biraz daha yol aldım. Rheya'nın işine yarayacak bir öykü uydurdum. Kandırıldığını anlamamıştı. Bir araştırma yaptığımı ve isterse onun da gelebileceğini söyleyince sevindi. Kahvaltı için biraz mutfakta kaldık -Rheya çok az yedi- sonra kitaplığa gittik.

Sartorius'un önerdiği göreve kalkışmadan önce manyetik alanlar ve nötrinal yapılarla ilgili kaynakçayı gözden geçirmek istiyordum. İşe nasıl başlayacağıma ilişkin açık seçik bir düşüncem yoktu. Ama Sartorius'un çalışmalarını kendi başıma sınamayı aklıma koymuştum. Yokedici tamamlandığında Snow'la Sartorius'un kendilerini "kurtarmalarını" önleyecek değildim: Niyetim Rheya'yla birlikte İstasyon'dan ayrılmak, deneyin sonucunu bir uçuş aracında beklemekti. Otomatik kitaplık aygıtını kullanarak işe başladım. Sorularımı bazen üstünde kısaca "Yok" yazan bir kartla yanıtlıyor, bazen de beni uzmanlık fiziğiyle ilgili öylesine bir kitap yığınına boğuyordu ki aracın önerilerine başvurmakta ikircikliendim. Yine de bu büyük dairesel odadan çıkmak istemiyordum. Bant ve mikrofilmlerle tıka basa dolu dizi dizi dolap arasında kendimi kabuğumda hissediyordum. İstasyon'un tam ortasındaki kitaplıkta tek pencere yoktu: Koca çelik kabuğun en yalıtılmış bölmesiydi bu ve araştırmam yürümese de kendimi gevşemiş hissetmemi sağlıyordu.

Gepgeniş odada dolana dolana tavana dek yükselen bir raf bölmesi önünde durdum. Altı yüze yakın kitap vardı

bunda - Giese'in anıtsal ve bugün görece eskimiş monografisinin dokuz cildiyle başlamak üzere Solaris tarihi üzerine yazılmış tüm klasiklerdi. Sırf sergileme bile öncülerin anısına saygıyla ödenen bir gönül borcuydu. Giese'in koca koca ciltlerini indirdim, oturup sayfalarını çevirmeye başladım. Rheya da okuyacak bir şey bulmuştu. Omuzlarının üzerinden bakınca, ilk sefer sırasında getirilmiş bir sürü kitap arasından *Gezegenlerarası Yemek Pişirme Kitabı*'nı seçtiğini gördüm. Belki de Giese'in kendi malıydı bu. Yıldızlararası uçuşun çetin koşullarına uyarlanmış yemek tariflerine dalmıştı Rheya. Bir şey demedim, dizlerimde duran kitaba döndüm. *Solaris: On Keşif Yılı* Solariana külliyatının 4-12 numaralı ciltlerini oluşturuyordu. Külliyata eklenen son katkılar artık binlerle numaralanmıştı.

Duygulu, coşkulu biri değildi Giese, ama o vakitler duyarlılık Solaris'i inceleyen araştırmacı için olsa olsa bir engeldi. Düşgücü ve erken kuramlaştırma, apaçık ortaya çıktığı üzere her şeyin olanaklı olduğu bu gezegene yaklaşırken düpedüz bir sakıncaydı. Okyanusun "plazmal" başkalaşımlarının akıl almaz betimlerinin, gözlenen olguların sadık birer anlatımı olduğuna hemen hiç kuşku yoktu. Gerçi bunları doğrulamak ya da yanlışlamak olanaksızdı, çünkü okyanus pek ender kendini yineliyordu, ama betimlemeler yine de güvenilirdi. O olguların olağanüstü, tansıksı niteliği ve dev boyutları, ilk kez gözleyen birinin kavramasına olanak vermeyecek denli insan deneyiminin sınırlarını aşıyordu. Herhangi biri benzeri olguları, diyelim Yer'de çamur püskürten bir yanardağda küçültülmüş boyutlarda gözlese, "doğanın eğlentisi", kör güçlerin rastlantısal gösterisi sayardı bunları.

Solaris'teki okyanusal oluşumların sonu gelmez çeşitliliği dehayı da sıradan kafayı da serseme çeviriyordu. Bu oluşumların erbabı sayılacak adam daha çıkmamıştı. Giese hiç

de sıradan bir kafa değildi, deha olduğu da söylenemezdi. Kendini içten gelen bir zorlamayla işine adadı mı gündelik yaşamın sıkıştırmalarından iyice uzaklaşan tiplerdendi o. İşini bilgince yürüten bir tasnifçiydi. Kendi buluşu olan terimleri de kattığı duru bir betimleme terminolojisi geliştirmişti. Gerçi terimler yetersiz, kimi zaman da biçimsizdi ama okyanusun davranışını sözcüklere dökecek bir semantik dizgenin de ortada olmadığı tartışmasızdı. "Üçdağlar", "uzatankaslar", "mantarsılar", "öyküncelerˮ, "bakışıkçalar", "bakışımsızlar", "omurgamsılar", "çevikçeler", uydurma, dilbilimi bakımından pek sakil terimlerse de Solaris'i çok çok bulanık fotoğraflarla yarım yamalak filmlerden tanıyanlara gezegenle ilgili bir izlenim vermiyor da değildi. Ne var ki kılı kırk yaran kişiliğine karşın ölçülü Giese'in bile henüz olgunlaşmamış vargılara sıçradığı az olmamıştı. Ne denli sakınsa da insan denen varlık kuram geliştirmeden duramazdı. Aklının hiç çelinmez olduğunu düşünen Giese "uzatankas"ın temel biçimlerden olduğunda karar kılıvermişti. Bu oluşumları bizdeki Yer okyanuslarındaki gelgitleri andıran dev dalga birikimlerine benzetiyordu. Kitabının birinci baskısındaki özgün terim de "gelgitler"di. Bu yermerkezci tutum eğlenceli bile sayılabilirdi ama Giese'in içinde bulunduğu ikilemi vurguluyordu aslında.

Yerküre'yle karşılaştırma sorunlarına değinmişken hemen belirtmeli ki "uzatankaslar"ın yanında Büyük Kanyon' bile cüce kalıyordu. "Uzatankaslar" dışından mayamsı jelatini andıran bir maddeden yapılmıştı. Akıllara durgunluk veren o "tahammür" süresince koyulaşan maya, kolalı dantelalardan bir mahya biçimini alırdı (kimi uzmanların bunlar için "kemikleşmiş ur" dediği de olmuştu). Derine indikçe tıpkı gerili kas gibi direngenleşir, yüzeyin on beş metre kadar altında neredeyse kayalaşır, ama eğilip bükülebilirliğini yine de korurdu. Görünüşe göre "uzatankas" okyanusun bağım-

sız bir yaratısıydı. "Kemikleşmiş şişler"in yer yer kabarttığı zarımsı duvarlar arasında kilometrelerce uzanırdı. Koca bir dağı mideye indirip miskin miskin lokmasını sindirmeye koyulan dev bir boa yılanını andırır, sürünerek ilerleyen gövdesi ara sıra hafif bir ürpertiyle titrerdi. Kuşbakışı uyuşuk bir sürüngenden farksızdı. Ama iki yandaki "uçurum duvarlar" inceleme uçağının yukarısında yüzlerce metre yükseklikte bir karartıya bürünene dek yaklaşıldı mı bir ufuktan öbürüne uzanan bu göbekli silindirin hayret verici bir devinimle dipdiri olduğu görülürdü. Kör edici gün ışığını yansıtan gümüşi yeşil, yağsı, yapışkan bir tortunun kendi ekseni çevresinde kesintisiz dönüşünü algılardınız önce. Ama "yılanın sırtı"nı sıyırır sıyırmaz ("uzatankas"ın koruganı gibi iki yanda yükselen "kayalık" duvarlar artık birer fay kenarını andırıyor olurdu) devinimin çok daha karmaşık olduğunu, esmer akıntıların çaprazdan böldüğü eşmerkezli dalgalanmalardan oluştuğunu anlardınız. Sırt, ara sıra göğü ve bulutları yansıtan parlak bir kabuğa döner, sonra ansızın içteki gaz ve sıvıların patlarcasına fışkırışıyla kalbura çevrilirdi. Gözlemci birazdan anlardı ki, gitgide billur biçimini alan jelatinsi iki duvarı dışa ve yukarı doğru şiddetle iterek yol açan kuvvetlerle karşı karşıyadır. Ama başka kanıt olmadıkça bilim apaçık olanı kabule yanaşmazdı. Canlı okyanusta kırış kırış izler bırakan "uzatankas"ın içinde olup bitenlerin tam hangi sırayı izlediği gibi kilit bir sorun üzerindeki ateşli tartışmalar yıllar boyu sürüp gitmişti.

"Uzatankaslara" bir sürü organik işlev de yakıştırılmıştı. Kimi uzmana göre "uzatankas"ın işlevi maddenin dönüştürümüydü, diğerleriyse solunum süreçlerinden söz ediyordu. Besin taşıdığını öne sürenler de yok değildi. Ama bu ardı arkası kesilmez varsayımlar artık kitaplık bodrumlarında birer toz yığınına dönmüş sayılırdı. Her birini elemek için ustaca, bazen tehlikeli deneylere başvurulmuştu. Bugünse

bilim adamları, "uzatankaslar"ın, süresi haftalarla ölçülebilen görece basit, kararlı oluşumlar olduğunu -bu da gezegende kaydedilen olgular arasında istisnai bir özellikli- belirtmekten öteye gidemez olmuşlardı.

"Öykünce" oluşumları daha da karmaşık ve şaşırtıcıydı. Gözlemcide ateşli bir tepki, diyebilirim ki içgüdüsel bir tepki uyandırırdı. Giese, hiç abartmasız; "öykünceleree" tutulmuş, tüm vaktini onlara ayırır olmuştu. Kalan ömrü boyunca "öykünceleri" inceleyip betimlemekle uğraştı, özelliklerinin tanımlanmasına bütün ustalığını kattı. Seçtiği ad, bu oluşumların en hayret verici özelliğini, okyanus dışındaki yakın ya da uzak birtakım nesnelere öykünüşlerini, o nesneleri düpedüz taklit edişlerini belirliyordu.

Katransı bir kaplamayla örtülü, eski püskü, yamyassı, kocaman bir yuvarlak ilkin okyanus yüzeyinin biraz altında belirirdi. Birkaç saat sonra incecik yapraklara ayrılır, yapraklar yavaşça yükselirdi. O zaman büzülmüş, etli ağızlar biçiminde küme küme toplaşan dalgalar her yönden uzanır, çırpınan partal yaprağı dört yanından açgözlüce ısırmaya çabalar, sonra yine derinlere gömülür, gözlemci kendini ölümcül bir kavga izliyormuş sanırdı. Her dalga parçalanıp dibe indikçe, yüz binlerce tonluk bu kütlenin çöküşüne ağdalı bir gümbürtü, dev bir şimşek gürlemesi eşlik ederdi. Katransı yaprak eziş büzüş olur, iyice partallaşır, yırtılır; her yeni hücumla ortalığa yuvarlak parçacıklar dağılır, acz içinde çarpışan kanatçıklar gibi su yüzeyinin altında salınmaya koyulurdu. Bunlar, armut biçiminde salkımları ya da upuzun sicimleri andırarak toplaşırlar, içiçe geçip yeniden yükselirler, başlangıçtaki yuvarlağın pıhtılaşmış dilimlerinden oluşan bu sualtı akıntısını da peşlerinde sürüklerdi. Kuşatan dalgalar, durmadan genişleyen kraterin çevresinde kırılmaya devam ederdi. Oluşum bir gün boyu sürebilir, hatta ay boyu öyle kalabilirdi, kimi zaman başka şey de olmazdı.

Kılı kırk yaran Giese, birinci tür gelişme biçimine "ölüdoğum" adını yakıştırmıştı. Kabarışlardan her birinin nihai bir biçime, "büyük öyküncе"ye yöneldiğine inanıyordu... nesnelere öykünme yetisi olan solgun yüzeçıkışlardan oluşma bir bitkimsi hayvanlar kümesi gibi (tabii bu kümenin kent büyüklüğünü aşan bir alanı kapladığı unutulmamalı). Uyvens ise son aşamayı bir yozlaşma ya da çürüme gibi görmekten yanaydı: Ona göre "eşörnekler"in belirişi, yarattığı özgün biçimleri artık denetiminde tutamayan okyanusun yaşama enerjilerinin yerel ölçekte bozunumunun göstergesiydi.

Giese, sürecin çeşitli aşamalarını yetkinliğe doğru kesintisiz, sağlam adımlarla bir ilerleyiş olarak gören yorumundan cayacak değildi. Bu kanının, okyanusun diğer yaratılarına ilişkin en önemsiz varsayımları geliştirirken bile onca ılımlı, sakıngan bir kafa yapısı ortaya koyan birinde doğması özellikle şaşırtıcıydı. Buzula tırmanan bir karıncanın tüm yürekliliğini taşıyordu Giese doğallıkla.

Yukarıdan bakıldığında öyküncе bir kente benzerdi. Her şeye bildiklerimizden esinlenerek birtakım analojiler yakıştırma yönündeki karşı konulmaz eğilimimizin doğurduğu bir yanılsamaydı bu. Gökyüzü açıksa, zarsı koruganlarla örtülmüş salkım salkım mercanların eğilip bükülebilen yapısı donuk donuk parlayan kızgın bir pusla kaplanırdı. Üstünden geçen ilk bulut uyandırırdı öyküncеyi. Su üstündeki tüm oluşumlardan birden yepyeni filizler sürer, ardından mercan yığını kapkalın bir zar katmanı salardı. Bu katman şişer, kabarır, renk değiştirir, birkaç dakikada da bulut kıvrımlarının hayret verici bir benzerini üretiverirdi. O dev "nesne" öyküncenin üstüne kızılımsı bir gölge düşürür, dorukları dalga dalga olur, gerçek bulutun hareketinin hep karşı yönünde bükülür dururdu. Öyküncеleri böyle davrandıranın ne olduğunu bilebilmek için Giese hiç kuşkusuz

sağ elini gözden çıkarırdı. Ama bu "yalıtılmış" yaratıklar, öykünceninin insan kökenli nesnelerle "uyarılınca" sergilediği çılgınca etkinliğin yanında hiç kalırdı.

Tıpkıyapım süreci sekiz dokuz millik yarıçap içindeki bir nesneyi içine alırdı. Eşörnek, çoğunlukla özgünün büyütülmüş bir tıpkısı olur, özgün biçimler bazen kabaca örnek alınırdı. Hele makinelerin tıpkı üretimi gülünç denecek basitleştirmeler içerirdi, aslında birer karikatürdü bunlar. Eşörnek hep aynı renksiz zardan yapılmış olurdu. Zar katmanı yüzeydeki oluşumların üstünde kayar, tabanına sanki incecik, seyrek göbekbağlarıyla ilişmiş gibi gözükürdü. Sürünür, kendi üstüne katlanır, şişer büzülür, sonunda en karmaşık biçimlere bürünürdü. İster uçak, ister kafes, isterse sıradan bir direk olsun, hepsi aynı hızla üretilirdi. İnsanlarca uyarılmazdı öykünce, aslında hiçbir canlı maddeye tepki göstermezdi. Deneysel amaçlarla gezegene getirilmiş bitkileri hiç örnek almamıştı. Ama örneğin bir kukla, bir taş bebek, kabartma bir köpek, herhangi bir maddeden oyulmuş bir ağaç buldu mu hemen tıpkısını üretirdi.

Gözlemci, öykünceninin "uysallığının" bir işbirliği belirtisi olmadığını hiç unutmamalıydı, çünkü asla tutarlı değildi öykünce. En gelişmiş öykünceninin bile dinlenme günleri vardı. Bu günlerde yavaş çekimle "yaşar", nabzı yavaşlardı (nabız atışı çıplak gözle görülemez, ancak hızlıçekim filmi yakından incelendiğinde belli olurdu. Bu filmler her "atışın" ikişer saat aldığını göstermişti).

"Dinlenme günlerinde", özellikle de kocamışsa, öykünceyi incelemek pek kolay olurdu. Çünkü okyanusa tutunan tabanı, kendisinden türeyen yumrular gibi görece katılaşmış olur, insanın sağlamca ayak basmasına olanak verirdi. Faaliyet dönemlerinde de öykünceninin içinde kalmak olanaklıydı, ama bu sıralarda görüş olanağı hemen hemen ortadan kalkardı, çünkü tepedeki zar katmanının yırtıkların-

dan sürekli jelatinsi, beyaz bir toz dökülürdü. Kaldı ki zarın aldığı biçimleri yakın gözle ayırt etmek, öncelikle uçsuz bucaksız ölçeği yüzünden olanaksızdı. En küçük "eşörnek" bir dağ büyüklüğünde olurdu. Üstüne üstlük kalın, jelatinsi bir kar örtüsü öykünceninin tabanını hızla kaplar, mantarsı halı ancak saatler sonra katılaşırdı (bileşimi sünger taşından da hafif olduğu halde, bu "donmuş" kabuk bir insan ağırlığını çekebilirdi). Sorun şuydu ki, eğer özel gereçler yoksa, kimi karman çorman sıra sütunları, kimi de taşlaşmış kazanları andıran içiçe geçmiş çatkıların, kocaman yarıkların karmaşasında kaybolma tehlikesi vardı. Gün ışığında bile yönünü yitirmek işten değildi, çünkü "öyküncel patlamalarla" atmosfere doğru fırlatılmış bembeyaz tavanını güneş ışıkları delip geçemezdi.

Şölen günlerinde ise (hem bilim adamı hem öykünce için) unutulmaz bir gösteri gelişirdi. Öykünce bir üstünyapıma girişir, sanki düş evrenlerinde uçup giderdi. Belli bir nesneden esinlenen ana tema üzerinde sayısız çeşitleme döktürür, saatler boyu eğlene eğlene nakış gibi işler, "biçimsel zenginleştirmede" bulunurdu. Bunlar nonfigüratif sanatçıda hayranlık uyandırır, yapıtın sergilenişinde tek bir ortak tema bile yakalamayı beceremeyen bilim adamındaysa umarsızlık yaratırdı. Öykünce "ilkel basitleştirmeler" üretebileceği gibi "barok" sapkınlıklara da kapılabilir, aşırı, abartılmış bir neşeyle ve ruh parlaklığıyla dolu coşku nöbetlerine girerdi. Kocamış öykünceler çok gülünç biçimler yaratma eğilimindeydi. Yine de bunların fotoğraflarını görünce kahkahayı basmak içimizden zor gelirdi, çünkü önümüze serdikleri bilmece eğlenceli olamayacak denli tedirginlik vericiydi.

İlk araştırma yıllarında bilim adamları, sözcüğün tam anlamıyla öykünceleri üzerine atılmışlardı. Okyanusun açık penceresi, iki uygarlık arasında umutla beklenen iletişimi

kurmanın en iyi olanağı diye söz ediliyordu bunlardan. Ama kısa sürede kabullenmek zorunda kalınmıştı ki en küçük iletişim umudu yoktu, çünkü tüm süreç birtakım biçimlerin tıpkıüretimiyle başlayıp yine öyle bitiyordu. Bir çıkmaz sokaktı öykünceler.

Örtük bir insanmerkezciliğe ya da hayvanmerkezciliğe sürüklenme yolları açılınca türlü okyanusal oluşumları "duyu organı", hatta okyanusun "kolu bacağı" diye niteleyen bir dolu düşünce okulu türemişti. Maartens ve Ekkonai gibi işinin ehli adamlar Giese'in "omurgamsılar"ıyla "çevikçe"lerini bir süre böyle adlandırmıştı. Atmosfer içinde yaklaşık iki mil yükselen yumrukları kol bacak gibi görecek kadar cüretli olanlar depreme de Yer kabuğunun beden eğitimi diyebilirdi bal gibi!

Giese'in kitabındaki tam üç yüz bölüm, canlı okyanusun yüzeyinde beliren ve herhangi bir gün boyunca düzinelercesine, hatta yüzlercesine rastlanabilecek standart oluşumları sınıflandırıyordu. Bakışıkçalar -Giese okulunun terminoloji ve tanımlarını kullanmayı sürdürelim- en az "insansı" oluşumlardı, yani Yer'deki hiçbir şeye en uzak benzerlikleri yoktu. Bakışıkçaların incelenmeye başladığı sıralarda okyanusun saldırgan olmadığı, plazmal gelgitlerin, en delifişek araştırmacıyı bile yutmaya kalkışmayacağı artık anlaşılmıştı (mekanik hatalardan doğan kazalar dışında tabii). Uzatankasların, omurgamsıların, bulutlar arasında salına salına göğe doğru uzayan Yakup merdivenlerinin yuvaksı gövdesinin bir yanından öbürüne tam güvenlik içinde uçmak olanaklıydı: Plazma, yabancı cisimlere yol açmak için ses hızıyla geri çekiliyordu. Okyanus yüzeyinin altında bile derin oluklar açılıyordu (çok büyük enerji harcanıyordu bunun için, Scriabin'in ölçümlerine göre 10^{19} erg). Yine de bakışıkçalara girmek için ilk deneme en yüksek sakınganlık ve disiplinle yürütülmüş, boşuna olduğu anlaşılan bir alay

güvenlik önlemi alınmıştı. Yer'deki her okul çocuğu bu öncülerin adını ezbere bilirdi.

Dev bakışıkça oluşumlarını tehlikeli kılan karabasan gibi görünüşleri değildi aslında, fizik yasalarının bile geçersiz kaldığı yapılarının bütünüyle kararsız, maymun iştahlı oluşuydu. Canlı okyanusun akıl sahibi olduğu kuramı, en katı yandaşlarını, bakışıkçaların kestirilmez derinliklerine dalacak cüreti göstermiş bilim adamları arasında bulmuştu.

Bakışıkçanın doğumu apansız bir püskürme gibi olurdu. Daha bir saat önceden onlarca mil karelik alanda okyanus sanki perdahlanır, ışıldamaya başlardı. Yine de akışkan kalır, dalgaların ritminde bir değişme olmazdı. Perdahlanma zaman zaman bir çevikçeden arta kalan oluğun yanıbaşında oluşurdu. Okyanusun parıltılı kını kabarır, uçsuz bucaksız bir kabartı biçimini alır, göğü, güneşi, bulutları, tüm ufku, değişen, renkten renge giren görüntülerin oluşturduğu bir alacayla yansıtırdı. Işınların dağılışı resimli dürbünlere taş çıkartan bir renk oyunu yaratırdı.

Işığın bakışıkçalar üstündeki etkisi mavi gün ve kızıl günbatımı sırasında özellikle çarpıcıydı. Gezegen, an be an oylumlanan ikizler doğuruyordu adeta. Yalım yalım parlayan dev küre, genişlemesinin sınırına tam erişecekken tepesinden çatlar, dikine yarılmaya başlardı. Bu henüz dağılıp parçalanma değildi, o daha sonra gelir ve topu topu birkaç saniye sürerdi. "Çiçek zarfı aşaması" denirdi buna. Ardından, göğe doğru yükselen zarsı kemerler içe katlanır, birbirine örülür, hummalı bir etkinliği sarmalayan kalın çeperli bir gövde oluştururdu. İlk kez yetmiş kişilik Hamalei sefer grubunca incelenen gövdenin tam ortasında dev ölçekte bir çoklubillurlaşma süreci, çoğunlukla "belkemiği" diye adlandırılan (ben bu terimi aykırı bulurum) bir eksen yükseltirdi. Bu orta direğin akıllara durgunluk veren mimarisini ayakta tutan, gepgeniş yarıklardan durmadan fışkıran jela-

tinsi, neredeyse sıvı kıvamındaki dikine merdanelerdi. O arada bütün gövde kocaman hava kabarcıklarıyla fokurdayan karsı bir köpük kuşağıyla çevrelenir, bütün bu sürece kesintisiz, kasvetli bir kükreyiş eşlik ederdi. Merkezden çevreye doğru sapasağlam payandalar uzanır, okyanusun derinliklerinden yükselen adeta yeni haddeden geçmiş bir maddenin akıntılarıyla kaplanırdı. Aynı anda jelatinsi kaynarcalar oynak sütunlara dönüşür, tüm çatkının topluca devinimiyle inceden inceye saptanmış noktalara doğru salkım salkım uzanan sarmaşık filizler çıkarmaya başlardı: Bunlar ana rahmindeki canlının solungaçlarını anımsatırdı, ama düşlere özgü bir hızla kendi çevresinde döner pembemsi "kan" damlalarıyla koyu yeşil bir salgı bırakırdı.

Bakışıkça artık en yabanıl özelliğini sergilemeye koyulurdu - birtakım fizik yasalarını "canlandırma", bazen de bu yasaları yalancı çıkarma özelliğini. (Hiçbir bakışıkçanın asla benzeri olmadığını, her birinin geometrisinin canlı okyanusun eşsiz bir "ilkyapımı" olduğunu unutmayalım.) Bakışıkçanın içi "anıtsal makinelerin" üretildiği bir yapımevine dönerdi. O yapılar böyle adlandırılsa da insan soyunun üretme yetisi içinde olan hiçbir makineye benzemezdi. Adlandırmanın nedeni, tüm bu etkinliğin sonlu amaçları oluşu, dolayısıyla bir bakıma "mekanik" oluşuydu.

Okyanusal maddeden yapılmış kaynarcalar, galerilerle geçitlerden oluşan üç boyutlu birer ağ örgüsü ya da birer sütun biçiminde katılaşıp, zarlar da katlardan, duvarlardan, kemerlerden dokunmuş içinden çıkılmaz birer örüntüye dönünce bakışıkça bu ada hak kazanırdı: Tüm çatkı, birbirini en küçük ayrıntıya dek tıpatıp yansıtan iki parçaya ayrılmış olurdu.

Yirmi otuz dakika sonra, eksen yatayla sekiz on derecelik bir açı oluşturuncaya kadar eğildiğinde dev yapı usulca alçalmaya başlardı. (Bakışıkçaların boyutu değişirdi, ama ta-

ban batmaya başladığı sırada en küçüğü bile yarım mil yüksekliğe erişir, millerce öteden izlenebilirdi.) Sonunda yapı durallaşır, bir bölümü okyanusun altında kalan bakışıkçanın etkinliği durdurdu. Böylece doruğun yanıbaşından, kubbe biçimindeki çatıdan yükselen çok sayıda deveboynunun birinden dalarak tam güvenlik içinde bakışıkçayı incelemek olanaklı olurdu. Tamamlanmış bakışıkça, kimbilir hangi transandental denklemin uzaysal benzeşini andırırdı.

Herkes bilir ki her denklem Euklidesci olmayan geometrinin figüratif diliyle anlatılabilir, üç boyutlu olarak da canlandırılabilir. Bu yorum bakışıkçayı Lobachevsky'nin konileriyle ve Riemann'ın eksi eğrileriyle ilişkilendiriyordu ama yaratının insan imgelemine sığmayan karmaşıklığı o ilişkiyi pek zayıflatıyordu. Bakışıkça son biçimiyle birkaç mil küplük bir hacim kaplar, tüm matematik dizgemizin sınırlarını aşardı. Üstelik böylece ulaşılan ölçek dört boyutluydu, çünkü denklemlerin temel terimlerinde, belli bir süreyi kaplayan içsel değişikliklerde anlatımını bulan zamansal bir simgeleştirme kullanılmaktaydı.

Bakışıkçanın, bizlerin kavrayamadığı bir amaçla çeşitli ölçümler yapan canlı okyanusun bir tür "bilgisayarı" olduğunu varsaymak çok doğaldı. Fremont'un şimdi gözden düşmüş olan kuramı buydu. Çekici bir hipotezdi bu, ama canlı okyanusun, her parçasının sonsuz durulukta bir analitik dizgede kontrollü birer öğe olarak vazgeçilmez işlevi olduğu insanüstü püskürüşler aracılığıyla maddenin, kozmosun, varoluşun sorunlarını incelediği düşüncesini desteklemek olanaksız gözüküyordu. Gerçekten de bu aşırı basitleştirilmiş (kimilerine göre çocukça) kavramı sayısız olgu yalanlıyordu.

Bakışıkçayı başka düzleme taşıyarak "resmetmek" için de sayısız girişimde bulunulmuş, Averian'ın sergilemesi özellikle alkış toplamıştı. Görkemli Babil çağından kalma, ama

bir tür canlı, evrimleşme yetisi olan duyumlu bir tözden yapılmış dev bir yapı düşünelim, diyordu Averian. Bu yapının mimarisi bir dizi aşamadan geçiyor, önce Yunan, sonra da Roma yapım tarzının biçimlerini ediniyordu. Sütunlar dal gibi uzanıp daralıyor, çatılar giderek hafifliyor, yükselip eğriliyor, kemerler önce kesik, köşeli birer parabol çizdikten sonra birden ok biçiminde kırılıyordu: Böylece Gotik doğuyor, olgunlaşıyor, zamanı gelince de yeni biçimlerin önünü açıyordu. Çizgilerin süssüzlüğü, kükrercesine serpilen yeni çizgi ve biçimlerin görkemleriyle sona eriyor, Barok alıp başını gidiyordu. Bu ilerleyiş sürdükçe -nitekim evrimleşen bir organizmanın yaşamındaki evreler gibi ardışık değişinimler gözleniyordu- uzay çağının mimarisine erişiyor, bakışıkçaları kavramakta da bir parça yol alınıyordu belki.

Ama bu sergileme ne denli genişletilip yetkinleştirilse de (anlatılanları maket ve filmlerle görselleştirmek için de bazı denemeler yapılmıştı) karşılaştırma yüzeysel kalıyordu. Kaçamaklı, yanıltıcı bir açıklamaydı bu. Bakışıkçanın, yerkürenin bugüne dek ürettiği üreteceği hiçbir şeye benzemediği temel olgusunu göz ardı ediyordu.

İnsan aklı ancak pek az şeyi aynı anda sindirebilme yetisindedir. Ancak şuracıkta ve şu anda önümüzde olup biteni görebilir, ne ölçüde bütünleşmiş, ne ölçüde birbirini tamamlıyor olsa da bu süreçler silsilesine zihnimizde asla eşanlı yer veremeyiz. Dolayısıyla algılama yetilerimiz de pek basit olgular karşısında bile sınırlıdır. Tek insanın yazgısı anlamla dolup taşabilir, birkaç yüz kişininki az da olsa yine anlamlı olabilir, ama binlerce, milyonlarca insan tekinin öyküsü, sözcüğün geçerli hiçbir anlamıyla asla anlam taşımaz. Bakışıkça ise milyon, hatta milyar üzeri N idi: Kavrayış ötesindeydi. Her biri on Kronecker birimi sığasında uçsuz bucaksız dehlizlerden geçer, araştırma ışıklarının parlaklığında renkten renge bürünerek yükseklerde kanat

çırpan kirişlerin uçuşunu, çapraz inerek asla yanılmaksızın birbirini dengeleyen esnek kubbeleri izleyebilmek için, soluk alıp veren kemerlerin büklümlerine tutuna tutuna, kuşlar gibi boynumuzu uzata uzata, sürüyle karınca misali emeklerdik yalnızca. Gördüğümüz bir tek anın yetkinliğiydi, o kadar. Çünkü burada, her şey gelip geçer, sonunda sönüp giderdi. Çok kesin bir ereğe doğru eşanlılaştırılmış devinimdi bu mimarinin özü. Sürecin yalnızca bir bölümünü gözleyebilir, bir devler orkestrasında yalnızca bir tek telin titreşimini duyar gibi. Yukarıda ve aşağıda, algılamanın da imgelemin de sınırları ötesinde, adeta matematiksel kontrpuanla yazılmış bir partisyon gibi içiçe geçmiş binlerce, milyonlarca eşanlı dönüşümün sürüp gittiğini bilirdik, ama asla, kavrayamazdık. Geometrik bir senfoni gibi tasarlanmıştı her şey, ama onu işitecek kulak yoktu bizde.

Ancak uzaktan bir bakış tüm süreci gözler önüne serebilirdi belki, ama bakışıkçanın dış örtüsü, yaratımın kesintisiz olduğu, yaratılanın yaratana dönüştüğü, kule gibi yükselen çatkılarla ve millerce uzaklıkla ayrılan karşıt kutuplarda kesinlikle tıpatıp "ikizlerin" doğduğu inanılmaz büyüklükteki iç matrisi gizlerdi bizden. Senfoni kendi kendini besteler, son vuruşlarını da kendisi yazardı. Dehşet vericiydi o son vuruşları izlemek. Kim gözlese sanki bir trajedinin, bir kitle kırımının karşısında sanırdı kendini. İki ya da üç saat içinde -asla daha uzun sürmezdi- canlı okyanus saldırıya geçerdi. Perdahlanmış yüzeyi burgaçlanmaya, kırış kırış olmaya başlar, kurumuş köpük yeniden sıvılaşır, fokurdamaya koyulur, bölük bölük dalgalar ufkun her noktasından içeri boşalırdı. Ne bulursa yutmaya hazır ağızları, doğum öncesi öykünceyi kuşatan açgözlü dudaklardan kat kat daha büyüktü. Bakışıkçanın batık tabanı sıkışır, dev yontu, gezegenin çekim alanından fırlayacakmış gibi yükselir, yükselirdi. Okyanusun üst katmanlarındaki hareketlilik de iki

katına çıkar, dalgalar bakışıkçanın her bucağını yalayacak biçimde durmadan yükselirdi. Bakışıkçayı dört yandan sarar, katılaşır, her açıklığı tıkardı. Ama bu saldırı içerideki görünümün yanında hiç kalırdı. Önce yaratım süreci bir anda kesilir, ardından "panik" başlardı. Devingen biçimlerin düzenli örülüşü, düzlem ve çizgilerin uyumlu raksı hızlanır, bakışıkçanın adeta tehlike karşısında belli bir görevi tamamlamak için ivedilendiği izleniminden insan kurtulamazdı. Kubbenin gururlu yayı sendelemeye, sarsılmaya başlayıp kemerler de bel vere vere sarktıkça, "yanlış notalar" -eksik kalmış, ezilivermiş biçimler- endamlarını gösterdikçe, bakışıkçanın başkalaşım ve deviniminin uyandırdığı korku ve huşu da şiddetlenirdi. Can çekişmeyi andıran bir kükreyiş görünmez derinliklerden yükselir, daracık oluklarda yankılanır, yerle bir olan kubbeler arasında gürlerdi. Bu katılmaların durmadan artan şiddetine karşın gözlemci öylece çakılmış kalırdı yerinde. Derinlerden yücelip binlerce dehliz arasında uluya uluya dolaşan kasırganın gücüydü dev yapıyı ayakta tutan. Biraz sonra boyun eğmeye, parça parça olmaya başlardı. Son çırpınışlar, burkulmalar, kör, gelişigüzel katılmalar görülürdü. Kemirilmiş, süklüm püklüm olmuş, kökünden sarsılmış dev, usul usul batıp gözden kaybolur, ondan boşalan alan köpük çevrintileriyle kaplanırdı.

Peki ne anlama geliyordu bütün bunlar?

Gibarian'ın asistanı olarak görev yaptığım günlerdeki bir olayı anımsardım hep. Aden'deki Solaris Enstitüsü'nü gezen bir grup öğrenci ana kitaplık salonundan geçiyor, sol yanı baştan başa kaplayan mikrofilm raflarını izliyordu. Görüntülerde ölümsüzleşmiş yığınla olayın yanısıra çoktan yitip gitmiş bakışıkçalardan da parça bölük görüntüler bulunduğunu söylemişti kılavuz - tek tek pozlar değil, bütün bütün makaralardı bunlar, hem de doksan bin adet!

Tombul bir kızcağız (on beşinde gibiydi, sorgularcasına

merakla bakıyordu gözlüğünün üstünden) ansızın sorduydu: 'Peki neden bütün bunlar?'

Ardından gelen sıkıntılı sessizlik boyunca kadın öğretmen oyun bozan öğrencisine azarlayan bir bakış fırlatmakla yetinmişti. Kılavuz olarak görevli Solarisçilerden kimse (ben de onlardan biriydim) soruya yanıt bulamamıştı. Her bakışıkça benzersizdi ve can evindeki gelişmeleri önceden kestirmek olanaksızdı genellikle. Bazen hiç ses çıkmazdı. Kırılma indisi bazen yükselir bazen düşerdi. Bakışıkçanın yürek atışları bir çekim gücü yaratıyormuş gibi, ritmik nabız atışlarına çekim etkisindeki yerel değişimler eşlik ederdi kimi zaman. Kimi zaman da pusulalar çılgıncasına fırıldamaya başlar, iyonlaşmış katmanlar yerinden sıçrayarak yitip giderdi. Bu listenin sonu yoktu. Dahası, bakışıkçalar bilmecesini bir gün çözsek bile o kez de bakışımsızlarla boğuşmaya sıra gelecekti!

Bakışımsızlar da bakışıkçalarla aynı biçimde doğar ama başka türlü sonuçlanırdı. Titreyişlerden, çırpınışlardan, ürperişlerden başka şey gözükmezdi iç süreçlerde. Yine de bilirdik ki, bakışımsızın bağrında, fizik yasalarına meydan okurcasına hızla ilerleyen ve "dev kuantik olaylar" diye adlandırılan şaşırtıcı işlemler sürüp gitmektedir. Bazı iç boyutlu atom modelleriyle yapılan matematiksel analojiler öylesine kararsız, öylesine gelip geçiciydi ki, düpedüz rastlantısal değilse bile ikincil önemde görerek bir yana itiyordu bazı yorumcular o analojileri. Bakışımsızların on beş yirmi dakikalık kısacık bir ömrü olurdu. Ölümüyse bakışıkçaların göçüşünden de daha düş kırıcı, daha iç karartıcıydı: Tüm dokusuna yayılan kasırga ulumasıyla birlikte kalın, kopkoyu bir akışkan fışkırır, iğrenç bir görünümle çağıldar, her şeyi tiksindirici, fokur fokur bir köpüğe gömerdi. Ardından, bir çamur püskürüşüne eşlik eden bir patlamayla enkaz yığını göğe fışkırır, kaynayan okyanusun üzerine ağır

ağır dökülürdü. Döküntüler bazen patlama merkezinden millerce ötede bulunur, kurumuş, sararmış, düzleşmiş, kıkırdak parçalarını andırırdı.

Okyanusun çok daha ender ve çok daha değişken ömürdeki diğer yaratıları ana gövdeden büsbütün ayrılırdı. "Bağımsızların" ilk örnekleri -yanlışlığı daha sonra kanıtlanmak üzere- okyanus derinliklerindeki yaratıkların kalıntıları olarak tanımlanmıştı. Sonu gelmez çeşitlilikteki biçimler çoğunlukla bir çevikçenin oynak gövdesinden fırlayarak uçmaya koyulan çok kanatlı kuşları anımsatırdı. Ama Yer kökenli önkavramlar Solaris'in gizlerini aralamakta hiç işe yaramıyordu. Bir adacığın kayalık yüzeyinde ara sıra yabanıl, ayı balığını andıran gövdeler peydahlanır, bunlar ya güneşin altına sırtüstü serilir ya da tembel tembel gerisin geri sürünüp okyanusa dönerdi.

İnsanın Yer'deki deneyimlerinden kaynaklanan izlenimlerden kurtuluş yoktu. Okyanusla bağlantı olasılığı gitgide azalıyordu.

Araştırmacılar bakışıkçaların yüzlerce mil derinlerine inmiş, buralara ölçme aygıtları, uzaktan kumandalı kameralar yerleştirmişlerdi. Yapay uydular öyküncelerle uzatankasların doğuşunu saptamış, büyüme ve yok oluşlarının görüntülerini gerçeğe sadık biçimde sunmuştu bizlere. Kitaplıklar dolup taşıyor, arşivler kabarıyor, bütün bu belgeleme genellikle çok pahalıya patlıyordu. Kötü ünlü bir facia, Giese ile birlikte yüz altı insanın yaşamına mal olmuştu: Bakışıkça olduğundan en küçük kuşku bulunmayan bir oluşumu incelerken ansızın bakışımsızlara özgü bir sürecin kıyımına uğramıştı adamlar. Yapışkan bir çamur püskürtüsü iki saniyede yetmiş dokuz adamla tüm araç gereçlerini yutmuştu. Alanı uçak ve helikopterlerle tarayan yetmiş yedi görevli de püskürtüye yakalanmıştı.

Yüz Altılar Patlaması'nın ertesinde Solaris araştırmaları

tarihinde ilk kez okyanusa termonükleer bir saldırı düzenlenmesini öneren toplu istemler gelmeye başlamıştı. Böylesi bir karşılık öç almaktan çok kıyıcılık olurdu, çünkü kavrayamadığımız şeyi yok etmek anlamına gelirdi. Tsanken'in hiçbir zaman resmen doğrulanmayan muhtırası böyle bir önerge üzerine yapılan ilk oylamanın olumsuz sonuçlanması yönünde belki etki de bulunmuştu. Tsanken, Giese'in yedek ekibinin başındaydı ve yolunu saptıran bir iletim yanlışı sayesinde kurtulmuş, patlamadan birkaç dakika sonra, kapkara mantar bulutu daha oradayken facia alanına ulaşmıştı. Nükleer saldırı önergesi verildiğini öğrenir öğrenmez, sağ kalan on dokuz kişiyle birlikte İstasyon'u havaya uçurma tehdidinde bulunmuştu.

Şimdiyse İstasyon'da yalnızca üç kişiydik. Uydular aracılığıyla yürütülmüştü İstasyon'un inşası. Çok daha etkileyici yapıları okyanus birkaç saniyede yaratıyor olsa bile insan soyunun gurur duymakta haklı olduğu teknik utkulardan biriydi o. İki yüz metre çapında bir yuvarlaktı; orta bölümünde dört, çember bölümündeyse iki katı vardı. Okyanusun kendi çekim alanını dengelemek üzere programlanmış gravitörlerce yüzeyden beş yüz ile bin beş yüz metre yüksekte tutuluyordu. Başka gezegenlerin çevresinde yörüngede bulunan sıradan İstasyon'larla büyük yapay uyduların da taşıdığı gereçlerin yanısıra, yeni plazmal kabarışların ilk belirtisinde çelik yuvarlağı stratosfere fırlatabilecek yardımcı güç devrelerini devime geçiren ve okyanus yüzeyinin en ufak kıpırdanışlarına duyarlı özel radar aygıtlarıyla donatılmıştı.

Ama bugün, sadık "konuklarımızın" da varlığına karşın, İstasyon pek garip biçimde metruk haldeydi. Robotlar alt kattaki depo bölmelerine kapatılalı -bunun niçinini hâlâ anlayamamıştım- hayalet gemimizin mürettebatından tek kişiye rastlamaksızın ortalıkta dolaşmak olanaklıydı.

Giese'in dokuzuncu cildini rafa koyduğum sırada plastik

kaplamalı çelik zemin ayaklarımın altında titremeye başladı. Bir an kımıldamadan durdum, titreşim kesildi. Kitaplık diğer odalardan tümüyle yalıtılmıştı, titreşimin tek kaynağı İstasyon'dan ayrılan bir mekik olabilirdi. Bu düşünce beni yeniden gerçekliğe döndürdü. Sartorius'un önerisini kabul ederek İstasyon'dan ayrılma konusundaki kararımı daha vermemiştim. Planı yalandan onaylar gözükerek aramızdaki çatışmanın patlak vermesini yalnızca biraz ertelemiştim, çünkü Rheya'yı esirgemeye kararlıydım. Bununla birlikte Sartorius'un başarı şansı yine de yok değildi. Kuşkusuz onun nitelikli bir fizikçi olma üstünlüğü vardı, bense okyanusun üstünlüğü üzerine hesap yapmak gibi alay uyandıran bir konumdaydım. Bir saat boyunca mikrofilm metinlerini dikkatle inceledim; nötrino fiziğinin hiç de aşina olmadığım diliyle boğuşmaya giriştim. Deneme önce pek umutsuz gözüktü: Nötrino alanlarıyla ilgili en az beş güncel kuram vardı, hiçbirinin nihai olmadığına da bu sayı yeterli kanıttı. Ama sonunda ayağımı basabileceğim sağlam gözüken bir dayanak buldum. Bir sürü denklemi süratle kâğıda aktarmaya koyuldum. Kapının vurulduğunu duyana dek sürdü bu. Hemen kalkıp kapıyı hafifçe araladım, Snow'un kan ter içindeki yüzüyle ardındaki bomboş koridorla karşılaştım.

'Evet, benim,' dedi. Sesi boğuktu, kan çanağına dönmüş gözlerinin altında koyu koyu şişler gözüküyordu. Üstünde parlak kauçuktan bir antiradyasyon önlüğü ile esnek askılarla duran aynı eskimiş pantolon vardı.

Snow'un bakışı ikircikli ikircikli çember biçimi odada dolaştı, öteki uçta Rheya'nın oturduğu koltukta duraladı, sonra bana döndü. Gözkapağımı algılanmaz biçimde indirdim. O başını salladı, ben teklifsizce konuştum:

'Rheya, gel Doktor Snow'la tanış... Snow - eşim.'

'Ben... ben yalnızca sıradan bir üyesiyim mürettebatın. Çok dolaşmam... Kekeledi, güç bela ağzından çıkardı söz-

cükleri: 'Daha önce sizinle tanışma fırsatını bulamamamın nedeni bu...'

Rheya gülümsedi, elini uzattı. Snow şaşkınlıkla sıktı bu eli. Birkaç kez gözünü kaptı, Rheya'ya bakakalmış, dili tutulmuş, duruyordu öylece. Sonunda kolundan tuttum.

'Özür dilerim,' dedi Rheya'ya. 'Seninle bir iki şey konuşmak istiyorum Kelvin.'

'Elbette.' (Benim dingin görünüşüm de çirkin bir sahtecilikti yalnızca, ama başka ne yapabilirdim ki?) 'Bize aldırma, Rheya. İş konuşacağız...'

Snow'u odanın uzak yanındaki iskemlelerden birine götürdüm, Rheya da demin benim olduğum koltuğa oturdu, başını kitabından kaldırıp bizi gözetleyebileceği biçimde koltuğu biraz kaydırdı. Sesimi alçalttım.

'Bir haber mi var?'

'Nikahı bozdum' diye mırıldandı. Birkaç gün öncesine dek birinin söze böyle girdiğini duysaydım gülmekten kırılırdım herhalde, ama İstasyon mizah duygumu da köreltmişti. 'Dün sabahtan beri sanki yıllar geçti,' diye sürdürdü. 'Ya sen?'

'Hiç.' Sözcük bulamıyordum. Snow'u seviyordum ama ona güvenmiyordum, daha doğrusu ziyaretinin amacına güvenmiyordum.

'Hiç mi? Kuşkusuz...'

'Ne?' Anlamazlıktan geldim.

Gözleri yarı kapalı, soluğunu suratımda duyurana dek yaklaştı bana.

'Bu iş hepimizi şaşkına çevirdi, Kelvin. Sartorius'la bağlantı kuramıyorum. Sana yazdıklarımdan başka bildiğim yok, onu da bana şu kısa toplantımızdan sonra söylemişti...'

'Videofon bağlantısını mı kesti?'

'Yo, onun tarafında bir kısa devre oldu. Bilerek o da yapmış olabilir ama...' Yumruğunu sıkıp dudaklarını da şeytan-

ca kıvırarak birine vurmak üzereymiş gibi yaptı. 'Kelvin, buraya şunun için geldim... Niyetin ne?'

'Mektubuna yanıtımı istiyorsun. Pekâlâ, uçuşa çıkacağım, reddetmem için bir neden yok. Yalnız hazırlanıyordum...'

'Yo,' diye kesti sözümü. 'Bu değil...'

'Ne peki? Devam et.'

'Sartorius doğru iz üzerinde olabileceği kanısında,' diye mırıldandı. Gözlerini benden ayırmıyordu, olduğum yerde öylece durmak, teklifsiz gözükmek zorundaydım. 'Her şey onunla Gibarian'in düzenlediği X-ışını deneyiyle başladı, biliyorsun. Bu bir başkalaşıma yol açmış olabilir...'

'Ne gibi bir değişme!'

'Işınları doğrudan okyanusa gönderdiler. Yoğunluk yalnızca önceden belirlenmiş programa göre ayarlandı.'

'Biliyorum. Nilin ve başkalarınca da yapılmıştı bu şimdiye kadar.'

'Evet, ama diğerleri düşük enerjiyle çalışmıştı. Bu kez elimizde ne var ne yok kullandılar.'

'Bu sorun çıkarabilir işte... çünkü hem dörtlü sözleşmeyi hem de Birleşmiş Milletler...'

'Hadi Kelvin, sen de benim gibi biliyorsun ki bunun hiç önemi yok artık. Gibarian öldü.'

'Ve Sartorius onu günah keçisi yapıyor, öyle mi?'

'Bilmiyorum. Bu konuda konuşmadık. Sartorius konukların geldiği saatlere kafayı takmış. Hep uykudan kalktığımızda geliyor konuklar, bu da okyanusun özellikle uyuduğumuz saatlerle ilgilendiğini ve örüntülerini de bu sırada konumlandırdığını akla getiriyor. Sartorius ise uyanık benliklerimizi, bilinçli düşüncelerimizi göndermek istiyor. Anladın mı?'

'Postayla mı gönderecek?'

'Nüktelerini kendine sakla. Düşündüğü şu: X-ışınlarının yoğunluğunu birimizden alınmış bir elektroensefalografa

bağlayarak ayarlayacak.'

'Ha!' Kafamda ışık yanmaya başlamıştı. 'Ve o birimiz de benim.'

'Evet, Sartorius seni düşünüyor.'

'Göğsümün kabardığını söyle ona.'

'Yapacak mısın bunu?'

Duraksadım. Kitabına iyice dalmış gözüken Rheya'ya bir bakış attı Snow. Benzimin solduğunu hissettim.

'Evet?' diye ekledi.

'İnsan soyunun yüceliği üzerine vaaz vermek için X-ışınlarını kullanma düşüncesi bana kesinlikle gülünç geliyor. Sen o kanıda değil misin?'

'Ciddi mi söylüyorsun?'

'Evet.'

'Tamam,' dedi. Onun da düşüncesiyle çakışmışım gibi gülümsüyordu, 'öyleyse plana karşı mısın?'

Yüzündeki anlatım nasılsa hep benden bir adım ilerdeymiş gibiydi.

'Pekâlâ,' diye sürdürdü. 'Bir plan daha var - bir Roche aygıtı yapmak.'

'Yokedici ha?'

'Evet. Sartorius şimdiden ilk ölçümleri yapmış. Olabilir gibi gözüküyor, hatta öyle büyük bir enerji harcamayı gerektireceğe benzemiyor. Aygıt sınırsız bir süre için günün yirmi dört saatinde çalışıp bir eksi alan oluşturacak.'

'Peki etkisi?'

'Basit. Eksi nötrino alanı olacak bu. Sıradan madde hiç etkilenmeyecek. Yalnız... yalnız nötrinal yapılar yok olacak. Anladın mı?'

Snow keyiflice dişlerini gösterdi. Bense ağzım açık, öyle kalakalmıştım. Sırıtmayı bıraktı, bana doğru kaşlarını çattı, söze başlamadan bir an bekledi. Sonra:

'Öyleyse birinci planı, yani "Beyin Dalgası" planını bir ya-

na bırakıyoruz, ha? İkincisi üzerindeyse Sartorius şu anda çalışıyor. Ona da "Kurtuluş Projesi" diyelim.'

Çarçabuk karar vermeliydim. Snow fizikçi değildi, Sartorius'un videofonuysa ya kesilmiş ya paralanmıştı. Şansımı denedim:

'İkinci öneriye "Mezbaha Operasyonu" demeyi yeğlerim.'

Kafanı kullan! Son olarak senin de aynı şeyi denemediğini söyleme bana. Yalnız bu kez köklü bir fark var, ne konuk ne Φ-yaratık olacak artık, peydahlanır peydahlanmaz yok olacak hepsi.'

Başımı salladım, inandırıcı olduğunu umduğum bir gülümseme takınmaya çalıştım.

Dediğimi anlamadın. Ahlâk başka şey, kendini korumaysa... Hepimizin birden ölmesini istemiyorum, Snow.'

Çiziktirdiğim denklemleri gösterirken bana kuşkuyla bakıyordu.

'Ben de aynı doğrultuda çahşıyordum. Öyle şaşkın durma: Nötrino kuramı önce benim düşüncemdi, anımsa. Bak: Eksi alanlar pek güzel oluşturulabilir. Sıradan madde de etkilenmez. Ama nötrinal yapı çözüldüğünde onu ayakta tutan enerji ne olur acaba? Çok yüksek bir enerjinin serbest kalması gerekir. Sıradan maddenin bir kilogramın 10^8 erg'e karşılık düştüğünü varsayarsak bir Φ-yaratık için 5^7 çarpı 10^8 elde ederiz. İstasyon'un içinde patlayacak küçük bir atom bombasına eşdeğer demektir bu.'

'Sartorius bütün bunları akıl edemedi mi demek istiyorsun?'

Kötü kötü sırıtma sırası bana gelmişti:

'Şart değil. Sartorius Frazer-Cajolla okulunu izliyor. Onların kuramına göre enerji potansiyeli ışık biçiminde serbest kalır - evet yine çok güçlü ama yıkıcı olmayan bir biçimde. Ama nötrino alanlarına ilişkin tek kuram bu değil. Cayette'e, Avalov'a ve Sion'a göre radyasyon spektrumu çok

daha geniş olmalı. En yüksek kertesinde, şiddetli bir gama radyasyonu boşanımı beklenir. Sartorius kendi hocalarına tapıyor. Buna saygı duyamayacağımızı söylemiyorum, ama başka hocalar, başka kuramlar da var. Bir şey daha var Snow,' -yavaş yavaş tereddüde kapıldığını sezebiliyordum- okyanusun kendisini de unutmamalıyız! Yaratılarını tasarlarken optimum araçları kullanmış olmalı. Bana sorarsan okyanusa karşı ne Sartorius'a ne de diğer kuramlara arka çıkmayı göze alabiliriz.'

'Ver o kâğıtı bana Kelvin.'

Verdim, denklemlere göz attı.

'Bu ne?' Bir denklem satırını gösteriyordu.

'O mu? Manyetik alanın dönüşüm tensörü.'

'Bende kalsın.'

'Niye?' Yanıtını biliyordum aslında.

'Sartorius'a göstermeliyim.'

'Madem istiyorsun,' diye omuz silktim, 'keyfin bilir. Ama bu kuramların hiçbirinin deneysel olarak sınanmış olmadığını unutmaman koşuluyla. Sartorius Frazer'e dayanıyor, bense Sion'un kuramını izledim. Benim, hatta Sion'un fizikçi olmadığını söyleyecek, en azından kendi açısından. Benim rakamlarıma karşı çıkacak. Ama kendi keyfi için beni yıldırmaya çalışacağı bir tartışmaya da girecek değilim onunla. Seni inandırabilirim. Ama Sartorius'u inandırmayı denemem bile, denemeye niyetim de yok.'

'Peki o zaman sen ne yapmak niyetindesin? O çoktan başladı çalışmaya.'

Deminki canlılığı bütünüyle gitmişti, tekdüze bir sesle konuşuyordu. Bana güvenip güvenmediğini bilmiyordum, pek de aldırmıyordum.

'Ne yapmak mı niyetindeyim? Yaşamı tehlikeye girince insan ne yaparsa onu.'

'Onunla bağlantı kurmaya çalışacağım. Belki bir tür gü-

venlik aygıtı geliştirebilir... Olmazsa, birinci plan var. Yardımcı olur musun? Sartorius razı olacaktır, eminim buna. En azından denemeye değer.'

'Öyle mi dersin?'

'Hayır,' diye tersledi. 'Ama yitirecek neyimiz var ki?'

Evet demek için acelem yoktu. Bana gerekli olan zamandı ve Snow bu erteleyişi uzatmakta bana yardımcı olabilirdi:

'Düşünürüm.'

'Pekâlâ, ben gidiyorum.' Kalkarken kemikleri çatırdadı. 'Ensefalogramla işe başlamalıyız,' dedi. Sanki görünmez bir lekeden kurtulmak istercesine üstünü silkti.

Rheya'ya tek kelime söylemeden kapıya yöneldi. Kapı ardından kapanınca kalktım, elimdeki kâğıdı buruşturdum. Denklemleri çarpıtmamıştım, ama kendi kuramından çıkardığım sonuçlara Sion'un katılacağından kuşkuluydum. Rheya'nın eli omzuma değdiğine birden irkildim.

'Kimdi o, Kris?'

'Söyledim ya, Doktor Snow.'

'Ne biçim adam?'

'Çok iyi tanımıyorum... niye?'

'Çok tuhaf bakıyordu bana.'

'Demek ki çekici bir kadınsın...'

'Hayır, başka türlü bir bakıştı bu... sanki...' Ürperdi, başını kaldırıp bir an bana baktı, sonra gözlerini indirdi. 'Odamıza gidelim.'

9
SIVI OKSİJEN

Kol saatimin ışıklı kadranına baka baka ne kadar süre karanlıkta öylece yattığını bilmiyordum. Soluk alıp verdiğimi duyunca belli belirsiz bir şaşkınlık geçirdim. Ama asıl duyduğum, hem fosforlu rakamların yuvarlağı hem de kendi şaşkınlığım karşısında derin bir umursamazlıktı. Sırtüstü döndüm, olağandan daha genişmiş gibime geldi yatak. Soluğumu tuttum, sessizliği bozan tek çıt yoktu. Rheya'nın soluduğunu işitiyor olmalıydım. Uzandım, hiçbir şey duyumsamadım. Yalnızdım.

"Rheya" diyecektim ki ağır ağır bana doğru gelen ayak sesleri işitir gibi oldum. Uyuşuk bir durgunluk çöktü üzerime:

'Gibarian?'

'Evet, benim. Işığı yakma.'

'Yakmayayım mı?'

'Gerek yok, karanlıkta kalmamız daha iyi ikimiz için de.'

'Ama ölüsün sen...'

'Aldırma buna. Sesimi tanıyorsun, değil mi?'

'Evet. Niçin öldürdün kendini?'

'Başka seçeneğim yoktu. Dört gün geciktin sen. Daha ön-

ce gelseydin kendimi öldürmek zorunda kalmayabilirdim. Aldırma yine de, pişman değilim.'

'Gerçekten burada mısın? Uyumuyor muyum ben?'

'Oo, düşümü mü gördüğünü sanıyorsun? Rheya için düşündüğün gibi mi?'

'O nerede?'

'Ne bileyim?'

'Biliyormuşun gibime geliyor.'

'Gibi'ne gelenleri kendine sakla. Onun vekiliyim diyelim.'

'Onu da istiyorum ben!'

'Olanaksız.'

'Niye? Gerçek sen olmadığını bal gibi biliyorsun, yalnızca benim...'

'Yo, gerçek Gibarian'ım ben - yeni bir bedenleşme yalnızca bu. Ama gereksiz laf kalabalığıyla vakit öldürmeyelim.'

'Gidecek misin yine?'

'Evet.'

'O zaman Rheya geri mi dönecek?'

'Niye tasalanıyorsun bundan?'

'Benim o.'

'Korkuyorsun Rheya'dan.'

'Hayır.'

'Tiksindiriyor seni.'

'Ne istiyorsun benden?'

'Acıma duygunu kendine sakla -buna hakkın var- ama Rheya'ya değil. Hep yirmisinde kalacak o. Bilmelisin bunu.'

Belirgin bir neden olmaksızın birden rahatlamıştım yine. Onu dinlemeye hazırdım. Karanlıkta onu göremiyordum ama yaklaşır gibiydi. Sordum:

'Nedir istediğin?'

'Sartorius Snow'u senin onu oyuna getirdiğine inandırdı. Şu anda seni yine oyalamanın yolunu arıyorlar. X-ışını yayıcısı, manyetik alan dağıtıcısı için bir örtü yalnız.'

'Rheya nerede?'

'Duymuyor musun beni? Seni uyarmaya geldim.'

'Rheya nerede?'

'Bilmiyorum. Dikkatli ol. Bir silah bulmalısın. Kimseye güvenemezsin.'

'Rheya'ya güvenebilirim.'

Kahkahasını bastırdı: 'Elbette, Rheya'ya güvenebilirsin - bir ölçüye dek. Ve başka çare kalmazsa benim yolumu izleyebilirsin her zaman.'

'Gibarian değilsin sen.'

'Değil miyim? Kimim peki? Düş müyüm?'

'Yo, kuklasın yalnızca. Ama kukla olduğunun farkında değilsin.'

'*Senin* de kukla olmadığın ne malum?'

Kalkmaya çalıştım, kımıldayamıyordum. Gibarian hâlâ konuşuyordu ama sözlerini seçemiyordum, yalnızca sesinin tınlayışını duyuyordum. Bedenimin denetimini yeniden kazanmak için çabaladım, apansız bir burkulma hissettim ve... uyandım, derin derin soludum. Karanlıktı, bir karabasan görmüştüm. Ve uzaktan, tekdüze bir ses duydum sonra: '... çözme olanağımız olmayan bir ikilem. Acılarımızın kaynağı kendimiziz. Yüksekyaratıklar, bizim düşüncelerimizin bir tür amplifikatörü gibi davranıyor tamı tamına. Bu peydahlanışların ardındaki güdülenimi kavramak için yaptığımız her denemenin önünü kendi insanbiçim'ciliğimiz kesiyor. İnsanın olmadığı yerde insanın ulaşabileceği güdüler de olamaz. Araştırmamızda ilerleyebilmemiz için ya düşüncelerimizi ya da onların maddeleşmiş biçimlerini yok etmemiz gerek. Maddeleşmiş biçimleri yok etmeye gelince bu da cinayetten farksız olabilir.'

Gibarian'ın sesini hemen tanımıştım. Kolumu uzattığımda yalnız olduğumu anladım. Yine dalmış olmalıydım. Bu da başka bir düştü. 'Gibarian,' dedim, ses yarıda kesildi. Öl-

gün bir iç çekişi bir soluk sesi izledi.

'Evet Gibarian,' dedim esneyerek, 'bir düşten ötekine beni izliyor gibisin...'

Çok yakından bir hışırtı geliyordu, yine 'Gibarian' diye seslendim. Yatak yayları gıcırdadı, kulağımda bir ses fısıldadı:

'Kris... benim...'

'Rheya? Sen misin? Gibarian'a ne oldu?'

'Ama... öldüğünü söylemiştim onun, Kris.'

'Düşte canlanabilir,' diye kederli kederli yanıtladım, ama düş olduğundan da tam emin değildim. 'Konuştu benimle... Şuradaydı...'

Başım yine yastığa gömüldü. Rheya bir şeyler söyledi, ama uyuyakaldım.

Sabahın kızıl aydınlığında dün gecenin olaylarını belleğimden geçirdim. Gibarian'la konuştuğum düşünü görmüştüm. Ama gerçekten sesini duyduğuma da and verebilirdim. Ne dediğini açıkça anımsamıyordum. Karşılıklı bir konuşma da değildi, daha çok bir söylevdi bu, ama sesini duymuştum.

Rheya banyodaydı. Yatağın altına, birkaç gün önce bant kayıt aygıtını sakladığım yere baktım. Yerinde yoktu.

'Rheya!' Kapıdan başını uzattı. 'Yatağın altında bir teyp gördün mü, ufak bir cep aygıtı?'

'Yatağın altında bir sürü bez vardı, hepsini şuraya koydum.' Sağlık dolabının yanındaki bir rafı gösterdi, yine banyoda kayboldu.

Rafta aygıt falan yoktu. Rheya banyodan çıkınca bir daha düşünmesini söyledim. Saçını tarıyordu, yanıtlamadı. Ne kadar solgun olduğunu, aynada beni ne denli özenle izlediğini o ana dek farketmemiştim. Saldırıya geçtim:

'Bant aygıtı kayıp, Rheya.'

'Bana söyleyeceğin başka şey yok mu?'

'Özür dilerim. Haklısın, bir bant aygıtına bunca kafayı takmak saçma.'

Tartışmayı savuşturmak için uydurmuştum bunu.

Birazdan, kahvaltıdan sonra, Rheya'nın tavırlarındaki değişme apaçıktı artık, ama tanımlayamıyordum. Gözlerini benden kaçırıyor, bazen öyle düşünceye dalıyordu ki söylediklerimi bile duymuyordu. Bir ara yüzünü kaldırdı, yanaklarının ıslandığını gördüm.

'Bir şey mi var? Ağlıyorsun.'

'İlişme bana,' diye istemeye istemeye konuştu. 'Gerçek gözyaşı değil bunlar.'

Belki de yanıtını o kadarla bırakmasına izin vermemeliydim. Ama "dobra dobra konuşmak" da istediğim son şeydi. Üstelik kafamda başka sorunlar da vardı. Düşümde Snow'la Sartorius'un bana karşı komplo kurduklarını görmüştüm. Bunun yalnızca bir düş olduğunu kesinlikle bildiğim halde, İstasyon'da kendimi savunabileceğim bir şey bulup bulamayacağımı düşünüyordum. Aklımdan geçenler, bir silah bulabilsem onunla ne yapacağımı belirleyecek noktaya varamadı. Depo bölmelerinde bir inceleme yapmam gerektiğini söyledim Rheya'ya, sessizce peşimden geldi.

Ambalaj kutularıyla kapsülleri iyice aradım. Alt kata indiğimizde soğuk depoya da bakmaktan kendimi alamadım. Rheya'nın içeri girmesini istemiyordum, kafamı kapıdan uzattım, çevreye bakındım. Boylu boyunca uzanmış insan bedeni siyah örtünün altında yatıyordu yine, ama siyah kadının da Gibarian'ın yanıbaşında yatıp yatmadığını göremiyordum. Artık orada olmadığı izlenimi uyandı içimde.

Bir depo bölmesinden ötekine dolandım durdum. Silaha benzer hiçbir şey yoktu. Yükselen bir çöküntü duygusu içindeydim. Birden Rheya'nın yanımda olmadığını farkettim. Ardından yine gözüktü, koridorda peşim sıra utana sıkıla geliyordu. Beni göremediği zaman çektiği büyük acıya

karşın benden uzak durmaya çalışıyordu. Hayrete düşürmüş olmalıydı bu beni: Oysa küsmüş gibi duruyor -kim küstürdüyse- çocuk gibi somurtuyordum.

Başım çatlıyordu, sağlık dolabının altını üstüne getirdim ama bir ağrı kesici bulamadım. Hiçbir şey yapmak istemiyordum. Bundan daha karanlık bir ruh halinde olmamıştım hiç. Ayak uçlarına basa basa gölge gibi dolaşıyordu Rheya da odanın içinde. Ara sıra çıkıp bir yere gidiyordu. Nereye gittiğini bilmiyordum, ilgi de göstermiyordum. Sessiz sedasız dönüyordu birazdan.

O öğleden sonra mutfakta (yemeği yeni bitirmiştik, o aslında hiç dokunmamıştı önündekine, ben de söz dinletmeye çalışmamıştım) Rheya kalktı, gelip yanıma oturdu. Kolumun üstünde elini hissettim, homurdanarak sordum: 'Ne var?'

Yukarı kata çıkmak niyetindeydim. Meraklanmıştım: Yüksek voltaj aygıtlarının çıkardığı keskin, çatırtılı ses geliyordu borulardan. Ama Rheya'yı da yanıma almak zorundaydım. Kitaplıkta onun varlığını gerekçelendirmek yeterince güç olmuştu zaten. Makine bölmesine çıkarsak Snow'un gelip münasebetsiz bir laf etmesi olasılığı vardı. Çıkıp bakmaktan vazgeçtim.

'Kris,' diye mırıldandı, 'ne oluyor bize?'

Dün geceden beri olup bitenlerin uyandırdığı bir bozgun anlatımıyla iç çektim istemeden: 'Her şey yolunda. Niye?'

'Konuşmak istiyorum.'

'Peki dinliyorum.'

'Böyle değil ama.'

'Nasıl yani? Başımın ağrıdığını biliyorsun, üstelik tek sıkıntım da bu değil...'

'İçten değilsin.'

Gülümsemeye çalıştım zorla. Berbat bir taklit oldu bu: 'Devam et, konuş sevgilim, lütfen.'

'Bana doğruyu söyleyecek misin?'

'Niçin yalan söyleyeyim?' Uğursuz bir başlangıçtı bu.

'Kendi nedenlerin olabilir... zorunlu olabilir... Ama istersen... Bak, sana bir şey söyleyeceğim, sonra söz senin - sakın yarım doğru söyleme ama. Söz ver!' Gözlerine bakamıyordum. 'Buraya nasıl geldiğimi bilmediğimi söyledim sana. Belki sen biliyorsun. Belki! - belki de bilmiyorsun. Ama biliyorsan ve şimdi bana söyleyemiyorsan, sonra, günün birinde söyler misin? Söyledin diye daha kötü olmam, bana bir fırsat vermiş olursun en azından.'

'Neden söz ediyorsun, yavrum,' diye geveledim. 'Ne fırsatı?'

'Kris, ne olursam olayım, bebek değilim herhalde. Yanıtlamaya söz verdin.'

Ne olursam olayım... boğazım sıkışmıştı, bön bön kafamı sallayarak baktım Rheya'ya. Sanki daha çoğunu duymamaya çalışıyordum böylece.

'Açıklama istemiyorum. Söylemene izin olmadığını söyle, yeter.'

'Bir şey gizlediğim yok,' dedim çatlak bir sesle.

'Pekâlâ.'

Kalktı. Bir şeyler söylemek istedim. Her şeyi böyle bırakamazdık. Ama sözcükler çıkmıyordu.

'Rheya...'

Sırtını dönmüş, pencere önünde duruyordu. Lacivert okyanus bulutsuz bir göğün altında uzanmıştı.

'Rheya, inan bana... Seni sevdiğimi çok iyi biliyorsun.'

'Beni mi?'

Sarılmak için yanına gittim, itti.

'Çok naziksin,' dedi. 'Beni sevdiğini söylüyorsun, ha? Dövsen daha iyi.'

'Rheya, sevgilim!'

'Yo, yo, bir daha söyleme.'

Masaya gidip tabakları temizlemeye başladı. Okyanusa baktım. Güneş batıyor, İstasyon'un uzayan gölgesi dalgalar üzerinde dans ediyordu. Yere bir tabak düşürdü. Eviyeye çarpan suyun sesi geldi. Altın sarısı donuk bir ayla ufku kaplamıştı. Bir bilebilseydim ne yapacağımı... bir bilebilseydim... Birden sessizlik çöktü. Rheya arkamda duruyordu.

'Yo, dönme' diye fısıldadı. 'Senin suçun değil, biliyorum. Kendine eziyet etme.'

Kolumu uzattım, odanın uzak köşesine savuşuverdi, bir tabak istifini eline aldı: 'Şunların kırılmaz olması ne rezalet. Hepsini unufak etmek isterdim, hepsini!'

Bir an gerçekten elindekileri yere fırlatacağını sandım, ama bana bakıp gülümsedi: 'Merak etme, olay çıkaracak değilim.'

Gecenin ortasında ansızın uyanıverdim, cin gibiydim. Oda karanlıktı, kapı aralık duruyordu. Koridorda ölgün bir ışık parıldıyordu. Islık gibi tiz bir ses geliyor, ağır bir nesnenin duvarı dövüşünü andıran şiddetli, boğuk darbelerle kesiliyordu ses. Bir göktaşı İstasyon kabuğunu delmişti! Yo, göktaşı değil bir mekikti bu, ürkütücü, telaşlı bir vınlama duyuyordum...

Silkindim. Göktaşı da değildi mekik de. Ses, koridorun ucunda birinden geliyordu. Kapısından ışık sızan küçük işletme odasına koştum, içeri daldım. Dondurucu bir buğu odayı kaplamıştı, soluğum kar gibi yere düşüyordu. Rheya'nın ara sıra hafifçe canlanıp sonra yine yere çarpan, sabahlığa sarınmış vücudunun üzerinde sanki beyaz bir toz bulutu burgaç gibi dönüyordu. Donmuş pus yüzünden neredeyse hiçbir şey göremiyordum. Onu kaptığım gibi kucağıma aldım, sabahlığının değişiyle tenim kavruldu. Koridorda sendeleye sendeleye yürürken Rheya yine aynı hırıltılı sesi çıkarıyordu. Soğuğu duymuyordum. Yalnızca boynumda ateş gibi yanan soluğu vardı.

Rheya'yı ameliyat masasına yatırdım, sabahlığını açtım. Yüzü acıyla burulmuştu, dudakları kalın, simsiyah, donmuş bir kan katmanıyla kaplıydı, parıldıyan buz taneciklerıyle örtülüydü dili.

Sıvı oksijen... İşletme odasındaki Dewar şişelerinde sıvı oksijen vardı. Rheya'yı dışarı çıkarırken kırık cam parçacıkları ayağımın altında çıtırdamıştı. Ne kadar içmişti acaba? Hiç önemi yoktu. Nefes borusu, boğazı, ciğerleri kavrulmuş olmalıydı. Sıvı oksijen insan etini en güçlü asitlerden de etkili biçimde çürütürdü. Gitgide daha zahmetli soluyor, kâğıt yırtılışına benzer kuru bir ses çıkarıyordu. Gözleri kapalıydı. Ölüyordu.

Gereç ve ilaçlarla dolu kocaman, cam kapılı dolapları gözlerimle taradım. Nefes borusunu mu açmalıydı? Boğazına boru mu salmalıydı? Ciğer miğer kalmamıştı ki! Renkli şişelerin, karton kutuların dizildiği raflara baktım. Boğuk boğuk solumayı sürdürüyordu, açık ağzının köşesinden bir parça buhar yükseldi.

Isı taşıyıcı...

Isı taşıyıcı aramaya başladım, sonra vazgeçtim, başka bir dolaba koştum, bir ampul kutusunu devirdim. Deri altı iğnesi - nerede şunlar? - halı, sterilize etmeli. Sterilizasyon aygıtının kapağını açmak için boşuna çabaladım, uyuşuk parmaklarım duyumsuzdu, kıvıramıyordum bile.

Boğuk ses yükseldi, masaya vardığımda Rheya'nın gözleri açılmıştı. Adını söylemek için ağzımı açtım, ama sesim çıkmıyordu, dudaklarım benim değildi sanki. Yüzüm de benim değildi, alçıdan bir maskeydi.

Rheya'nın kaburgaları bembeyaz teninin altında kabarıyordu. Buz tanecikleri erimişti, ıslak saçları baş dayanağına dolanmıştı. Ve bana bakıyordu.

'Rheya!' Bütün söyleyebildiğim buydu. İnme inmiş gibi duruyordum, ellerim aptal aptal iki yana sarkıyordu, sonra

bir yanma duygusu bacaklarımdan yükselerek dudaklarıma, göz kapaklarıma ulaştı.

Bir kan damlası eriyip yanağını sıyırdı. Dili titreyip geri çekildi. Zahmetli soluyuşu sürüyordu.

Bileğinde nabzını bulamadım, dönmüş göğsüne kulağını dayadım. Kavurucu soğuğun ardında güç bela duyulan yürek atışları öyle hızlıydı ki saymam olanaksızdı, üzerine eğilmiş, gözlerim kapalı, öyle kalakaldım. Başıma bir şey değdi - Rheya'nın eliydi bu, saçlarımdaydı. Kalktım.

'Kris!' Acı acı içini çekti.

Elini tuttum, karşılaştığım basınç kemiklerimi çıtırdattı. Sonra yüzü yine ıstırapla burkuldu, yine bilincini yitirdi. Gözleri yukarı döndü, gırtlaktan gelen bir takırdı boğazını paraladı, vücudu katıla katıla ikiye büküldü. Onu ameliyat masasında tutabilmek için bütün gücümü kullanıyordum. Elimden kurtuldu, başı porselen havuza çarptı. Geriye doğru çektim, yatık tutabilmek için bir savaş veriyordum, ama şiddetli kasılışlarla hep elimden kurtuluyordu. Kan ter içindeydim, bacaklarım yapış yapıştı. Kasılışlar yatışınca yüzükoyun yatırmayı denedim, ama göğsü boğulur gibi sarsıntılarla kabarıyordu. Birden, yüzünün kana bulanmış maskesinin ardında gözlerinin bana dikili olduğunu gördüm.

'Kris... ne zamandır... ne zamandır?'

Yine boğuldu. Ağzında pembe bir köpük belirdi, kasılmalar ona büyük acı veriyordu. Kalan son gücürnle omuzlarına abandım, sırtüstü indi. Dişleri yüksek sesle zangırdıyordu.

'Yo, yo, yo,' diye birden hıçkırdı, ölümün iyice yaklaştığını sandım.

Ama kasılmalar yine başladı, bir kez daha vücudunu bastırmam gerekti. Ara sıra kuru kuru yutkunuyor, kaburgaları yükseliyordu. Ardından, görmeyen gözlerinin üzerinde göz kapakları iyice kısıldı, sonra nefesi tıkandı. Bu, son olmalıydı. Ağzındaki köpüğü bile silmeye çalışmadım. Kafamın için-

de uzaktan gelen bir çınlama vardı. Son soluğunu vermesini bekliyordum. Sonunda gücüm tükendi, yere yığıldım.

O hâlâ soluyordu, hırıltılı ses usuldan bir inleyişe dönmüştü. Göğsü artık şişmiyordu, yürek atışının hızlı ritmine ayak uydurmuştu inip kalkışı. Yanaklarına renk geliyordu. Olup bitenin hâlâ ayrımında değildim. Ellerim yapışmıştı, kulaklarıma pamuk tıkanmış gibiydi, çınlama sesi de sürüyordu.

Gözkapakları kımıldadı, gözlerimiz buluştu.

Yüzümdeki maskenin ardından konuşup da adını bile söyleyemiyordum. Tek yapabildiğim ona bakmaktı.

Başını çevirip odaya bakındı. Arkamda bir yerde, sanki bir başka dünyada, bir musluk damlıyordu. Rheya dirsekleri üstünde yükseldi. Irkildim, gözlerimiz yeniden buluştu.

'Olmadı... olmadı,' diye kekeledi. 'Niye bana öyle bakıyorsun?' Sonra bağırdı: 'Niye bana öyle bakıyorsun?'

Hâlâ bir şey diyemiyordum. Ellerini inceledi, parmaklarını oynattı...

'Ben miyim bu?'

Dudaklarımdan onun adı çıktı ve onun ağzında bir soruya dönüştü: 'Rheya?'

Ameliyat masasından kayarak indi, bir an sendeledi, dengesini buldu, birkaç adım yürüdü. Hayret ve korkuya boğulmuş bana bakıyordu, ama hiç görmüyormuş gibiydi.

'Rheya mı? Ama... Rheya değilim ben. Kimim peki? Ya sen, ya sen?' Gözleri büyüyüp parıldadı, şaşkınlık dolu bir gülümseme yüzünü aydınlattı. 'Sen de Kris. Belki sen de...'

Gerileye gerileye duvara dayandım. Gülümsemesi yok oldu.

'Yo, hayır. Sen korkuyorsun. Katlanamam artık buna, katlanamam... Bilmiyordum, hâlâ da anlamıyorum. Olanaksız bu.' Yumruklarını sıkmış göğsünü dövüyordu. 'Başka ne sanabilirdim. Rheya olduğumdan başka ne sanabilirdim ki? Belki bütün bunların rol olduğunu düşünüyorsundur. Değil Kris, and olsun değil.'

Zihnimde bir kıvılcım yanıp söndü. Sarılmak için yanına gittim, kaçtı:

'Dokunma bana! Yalnız bırak beni! Tiksindiriyorum seni, biliyorum öyle, uzak dur! Rheya değilim ben...'

İkimiz de bağırıyorduk. Rheya beni kol uzaklığında tutmaya çalışıyordu. Ama bırakacak değildim onu, sonunda başı omzuma düştü. Diz çökmüştük, soluk soluğaydık, tükenmiştik.

'Kris... buna bir son vermek için ne yapmalıyım?'

'Sakin ol!'

'Anlamıyorsun!' Başını kaldırıp bana baktı. 'Yapamıyorum, olmuyor!'

'N'olursun...'

'Gerçekten denedim... Yo, git, çekil. Tiksindiriyorum seni - kendimi de, kendimi de tiksindiriyorum. Bir bilebilsem...'

'Kendini öldürecektin.'

'Evet.'

'Ama yaşamanı istiyorum ben. Burada kalmanı istiyorum, her şeyden çok.'

'Yalan söylüyorsun.'

'Seni inandırmak için ne yapabilirim, söyle bana. Buradasın. Varsın. Ötesini gördüğüm yok.'

'Doğru olamaz bu, çünkü Rheya değilim ben.'

'Kimsin peki?'

Uzun bir sessizlik oldu. Ardından başını eğip mırıldandı:

'Rheya... Ama senin bir zamanlar sevdiğin kadın olmadığımı biliyorum.'

'Evet, ama o çok eskidendi. O geçmiş yok artık, sense varsın, burada, şu anda, varsın sen. Görmüyor musun?'

Başını salladı:

'Sırf iyiliğinden böyle davrandığını biliyorum, ama yapacak şeyim de yok. Senin uyanmanı beklerken kendimi yatağının dibinde bulduğum o ilk gün hiçbir şey bilmiyordum.

Üç gün önce olduğuna bile inanamıyorum bunun. Kaçık gibi davrandım. Her şey sise bürünmüştü. Hiçbir şey anımsamıyordum, hiçbir şeye de şaşmıyordum. İlaç alıp uyuduktan sonra uyanmış ya da uzun bir hastalıktan kalkmış gibiydim. Hasta olduğumu, senin de bunu bana söylemek istemediğini bile düşündüm. Sonra beni düşünmeye iten bir iki şey oldu - ne demek istediğimi biliyorsun. Sen kitaplıkta o adamla konuştuktan sonra ve bana da hiçbir şey söylemeye yanaşmayınca bantı dinlemeye karar verdim. Sana ilk yalan söyleyişimdi bu Kris. Sen kayıt aygıtını ararken nerede olduğunu biliyordum. Saklamıştım. Bantı dolduran adam - neydi onun adı?'

'Gibarian.'

'Evet, Gibarian - her şeyi açıkladı; aslında hâlâ anlamadıysam da. Eksik olan tek şey şuydu... hiç son yoktu artık... hiç. Bundan o söz etmedi, ettiyse bile sen uyandıktan sonradır, bantı kapattıktan sonra. Ama gerçek bir insan olmadığımı, yalnızca bir araç olduğumu anlayacak kadar şey öğrendim.'

'Neden söz ediyorsun?'

'Evet, bir aracım ben. Senin tepkilerini incelemenin bir aracı, bunun gibi bir şey ya da. Her birinizin başında... benim gibi birer araç var. Belleğinizden ya da imgeleminizden çıkıyoruz, tam bilemiyorum - neyse, benden iyi biliyorsundur sen. Böyle korkunç şeylerden söz ediyordu... inanılmaz şeylerden... her şeyle tamı tamına çakışmasa inanmazdım kuşkusuz ona.'

'Başka?'

'Başka mı? Uyuma gereksinimi duymamak, hep peşinizden gelmeye zorunlu olmak, daha bir sürü şey. Daha bir gün önce benden tiksindiğini düşüne düşüne nasıl da perişan olmuştum? Ne aptallıktı! Ama nasıl kestirebilirdim ki gerçeği! O -Gibarian- o kadından, ona gelen kadından nef-

ret etmiyordu, ama öyle kötü söz ediyordu ki ondan. Ne yaparsam yapayım umarsız olduğumu, sana işkence etmekten kurtulamayacağımı o zaman anladım. Bu kadar da değil aslında, çünkü işkence aracı edilgendir, tıpkı insanın tepesine inip öldüren bir taş gibi edilgendir. Ama seni seven, senin yalnızca iyiliğini isteyen bir işkence aracı olmak - buna dayanamazdım. *Daha önce* anlayabildiğim pek az şeyi sana da anlatmak istemiştim. Belki sana yararı olur, demiştim kendimce. Düşündüklerimi not almaya bile çalıştım...'

'O ışığı açtığın sırada mı?'

'Evet. Ama bir şey yazamadım. Kendimi inceliyordum... biliyorsun, bir "dış etki" izi, bulabilir miyim diye... Çıldıracaktım. Tenimin altında kimse yokmuş da başka bir şey varmış gibi geliyordu: Seni şaşırtmak için tasarlanmış bir yanılsamaydım sanki yalnızca. Anlıyor musun?'

'Anlıyorum.'

'Gece uyuyamaz da kafan saatlerce dönüp durursan, çok, çok uzaklara götürür bu seni, garip garip yönlere gittiğini sanırsın yalnızca...'

'Anlıyorum ne demek istediğini.'

'Ama yüreğimin attığını da duyuyordum. Kanımı incelediğini anımsadım o zaman. Ne bulmuştun? Artık söyleyebilirsin bana gerçeği.'

'Senin kanın da tıpkı benimki gibi.'

'Gerçekten mi?'

'Yemin ederim.'

'Neyi gösteriyor peki bu? Kendime diyordum ki o... o bilinmeyen güç, içime gizlenmiş olabilir, büyük bir yer de kaplamayabilir. Ama nerede olduğunu bilemiyordum. Şimdiyse gerçek sorundan kaçtığımı, çünkü karar verecek soğukkanlılığı gösteremediğimi düşünüyorum o zaman. Korkuyordum ve bir çıkış yolu arıyordum. Ama Kris, benim kanım da seninki gibiyse... eğer gerçekten... yo, olamaz. Öl-

müş olmalı değil miydim çoktan? Bir ayrım olduğunu gösteriyor bu da, ama nerede? Zihnimde mi? Ama öyle geliyor ki her insan gibi düşünüyorum ben de... ve hiçbir şey bilmiyorum! Eğer o yabanıl şey kafamın içinde düşünüyor olsaydı, her şeyi bilmem gerekirdi. Seni de sevmemem gerekirdi. Her şeyi yalandan yapıyor olmalıydım, yalandan yaptığımın da farkında olmalıydım. Kris, bildiğin her şeyi söylemelisin bana. Belki aramızda bir çözüm bulabiliriz.'

'Nasıl bir çözüm?' Sustu. 'İstediğin ölüm mü?'

'Evet, sanırım.'

Yine sessizlik. Rheya yerde oturuyordu, dizlerini çenesinin altına çekmişti. Bense beyaz emaye takımlara, pırıldayan araçlara bakıyordum, umulmadık bir ipucunun birden ortaya çıkmasını bekliyordum belki.

'Rheya, benim de sana söyleyeceğim var.' Ses çıkarmadan bekledi. 'Tıpatıp benzer olmadığımız doğru. Ama kötü bir yan yok bunda. Üstelik ne düşünürsek düşünelim bu... bu ayrım... yaşamını kurtardı.'

Acı dolu bir gülümseme yüzünde dolaştı: 'Yani... ölümsüz müyüm?'

'Bilmiyorum. Yine de benden çok daha dayanıklısın sen.'

'Korkunç bu...'

'Belki de sandığın kadar korkunç değil.'

'Ama imrenmiyorsun bana.'

'Rheya, yazgının ne olduğunu bilemem. Önceden kestirilemez bu. En az benim ya da İstasyon'daki diğerlerinin yazgısı kadar belirsiz seninki de. Deney sürecek, her şey olabilir...'

'Ya da hiçbir şey, değil mi?'

'Ya da hiçbir şey. Ve itiraf etmeliyim ki hiçbir şey olmamasını yeğlerim. Korktuğum için değil -gerçi ne yalan söylemeli korku da bu işin bir parçası- ama hiçbir kesin sonuç olmayacağı için aslında. Bundan kesinlikle eminim.'

'Sonuç mu? Okyanusu mu kast ediyorsun?'

'Evet, okyanusla bağlantı! Bana göre sorun temelde çok basit. Bağlantı belirli bir bilginin, düşüncelerin, en azından bulguların, açık seçik olguların değiş dokuşu demektir. Ama ya değiş tokuş olanaksızsa? Fil nasıl dev bir mikrop değilse, okyanus da dev bir beyin değil ki. Kuşkusuz çeşitli yaklaşımlar olabilir, bunlardan birinin sonucu da işte senin burada, şimdi, benimle olman. Ve seni sevdiğimi kavraman için kahrediyorum kendimi. Yalnızca senin burada olman bile yaşamımın Solaris'in incelenmesine adanmış on iki yılını götürüyor ve ben seni alıkoymak istiyorum.

'Bana işkence etmek üzere de gönderilmiş olabilirsin, yaşamımı daha mutlu kılmak için de. Lamında benim olduğum bir mikroskop gibi işlevinden habersiz bir araç da olabilirsin. Belki bir dostluk nişanı olarak buradasın, belki ustaca tasarlanmış bir ceza olarak, hatta belki bir şakasın yalnızca. Aynı anda bunların hepsi de olabilirsin, büsbütün başka bir şey de - ki çok daha olası bu. Geleceğimizin okyanusun keyfine bağlı olduğunu söylersen, yadsımam bunu. Yarını senden daha iyi bilemem. Sana and veririm ki her zaman seveceğim seni. Şimdiye dek olup bitenden sonra her şeyi bekleyebiliriz. Düşün ki yarın yemyeşil bir denizanasına çevirmiş beni! Elimizde değil. Ama bugün vereceğimiz karar, elimizde. Birlikte olmaya karar verelim. Ne diyorsun?'

'Dinle Kris, bir şey daha sormalıyım sana... Ben... çok mu benziyorum ona?'

'Benziyordun önce. Şimdiyse bilmiyorum.'

'Anlamadım.'

'Artık tek gördüğüm sensin.'

'Emin misin?'

"Evet. Gerçekten o olsaydın eğer, sevemezdim seni.'

'Neden?'

'Yaptıklarım yüzünden.'

'Çok mu kötü davrandın ona?'

'Evet, biz...'

'Yeter, başka şey söyleme.'

'Niye?'

'Benim, o değil, şimdi şuracıkta duran kadın olduğumu unutmamalısın çünkü.'

10
GÖRÜŞME

Ertesi sabah Snow'dan bir not daha aldım: Sartorius yokedici üzerinde çalışmayı bırakmış, yüksek güçte X-ışınlarıyla son bir denemeye hazırlanıyordu.

'Rheya, sevgilim, Snow'a uğramam gerek.'

Pencereden dolan kızıl gündoğumu odayı ikiye bölüyordu. Mavi bir gölge altındaydık ikimiz de. Gölgeli alan dışında her şey yanık bakır rengiydi: Raftan bir kitap inseydi madeni bir ses bekleyecektim içgüdüyle.

'Deneyle ilgili,' dedim. 'Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum ama. Lütfen anla, istedim ki...'

'Gerekçelendirmem gerekmez Kris. Ama çok uzun sürmesin.'

'Biraz sürer elbet. Bak, koridorda beklemeye ne dersin?'

'Denerim. ama ya denetimimi yitirirsem?'

'Neler hissediyorsun Rheya? Sırf meraktan sormuyorum, inan bana, o etkinin nasıl işlediğini tartışırsak, belki bir yolunu bulabilirsin denetime almanın.'

Soldu, açıklamaya çalıştı:

'Korkuyorum Kris, bir şeyden ya da birinden değil - bir

odağı yok korkunun, yalnızca bir yitiklik duygusu bu. Ve korkunç utanıyorum kendimden. Sonra, sen döner dönmez, kesiliyor. Hasta olabileceğimi düşündüren de buydu.'

'Belki yalnızca şu lanet İstasyon'da işliyordur. Çekip gitmemiz için ne hazırlık gerekiyorsa hemen başlayacağım.'

'Başlayabilecek misin gerçekten?'

'Neden olmasın? Burada tutuklu değilim ben. Snow'la konuşmam gerek. Bensiz ne kadar durabilirsin acaba?'

'Duruma bağlı... Sesini duyabilirsem eğer, sanırım becerirım sensiz kalmayı?'

'Dinlememeni yeğlerim konuştuklarımızı. Saklayacak bir şey olduğundan değil, ama Snow'un ne diyeceği belli olmaz.'

"Tamam, tamam, anladım. Yalnız sesini duyabileceğim kadar yaklaşırım.'

'Snow'u aramak için işletme odasına gidiyorum. Kapılar açık kalacak.'

Onaylarcasına başını salladı.

Kızıl bölgeyi geçtim. Aydınlatmaya karşın koridor kontrast yüzünden karanlık gözüküyordu. İşletme odasında dün geceden kalan Dewar şişesi kırıkları, bir sıra sıvı oksijen kabının dibinde parlıyordu. Kulaklığı kaldırınca küçük ekran aydınlandı, yayın odasının numarasını tuşladım. Donuk camın ardında mavimsi bir ışık noktası büyüyüp genişledi. Snow, iskemlesinin köşesine tünemiş, bana bakıyordu.

"Notunu aldım, seninle konuşmak istiyorum. Gelebilir miyim?'

'Peki. Hemen mi?'

'Evet.'

'Özür dilerim ama yalnız mı geliyorsun, yoksa yanında...?'

'Yalnız.'

Kırışık alnıyla sıska, yanmış yüzü ekranı doldurdu. Düş-

bükey camda beni daha iyi görebilmek için eğilmiş olmalıydı. Sonra ansızın karar vermiş gibi konuştu:

'Güzel, güzel, bekliyorum seni.'

Odaya döndüm. Kızıl günışığı perdesinin ardında Rheya'nın çizgilerini zor seçiyordum. Elleri kol dayaklarına yapışmış, bir koltukta oturuyordu. Ayak seslerimi duymamıştı. Her yanını kavrayan o anlatılmaz zorlanışla savaşıyordu. Tüm bedeninin şiddetle kasılışıyla boğuşurken gördüm onu bir an. Beni görür görmez sona erdi savaşı. Kör bir öfke ve acıma duygusunu içimde boğdum.

Rengârenk duvarlı uzun koridor boyunca sessizce yürüdük. Tasarımcılar renk değişimleriyle İstasyon'un zırhlı kabuğu içindeki yaşamı daha çekilir kılmak istemişlerdi. Önümüzde uzanan kızıl ışık sütunu, yayın odası kapısının aralık olduğu anlamına geliyordu. Rheya'ya baktım. Gülümseyişime karşılık vermeye çalışmadı. Kendisiyle vereceği savaşın hazırlıklarına dalmıştı. Sınav gelip çatmıştı, yüzü kasılmış, bembeyaz kesilmişti. Kapıya on-on beş adım kala durdu, parmak uçlarıyla beni hafifçe ileri itti. Dönmek üzereyken birden öyle geldi ki ne Snow, ne deney, ne hatta İstasyon, Rheya'nın hazırlandığı ölümcül ıstıraba asla değmezdi. Ben de yardımcı işkenceci konumundaydım bu tezgâhta. Geri dönebilirdim, ama kapı aralığına bir gölge vurdu, telaşla içeri girdim.

Snow, ardındaki kızıl güneşin kül rengi saçıyla karışarak oluşturduğu mor bir aylayla karşımdaydı. Konuşmadan yüz yüze durduk. Neredeyse onu göremeyeceğim denli göz kamaştıran gün ışığının sağladığı fırsattan yararlanıyor, beni inceliyordu.

Yanından geçip yürüdüm, eğilip bükülür ayaklı mikrofonların yükseldiği yüksekçe bir masaya yaslandım. Snow ağır ağır olduğu yerde döndü, hoşnutluktan en ufak iz taşımayan, yalnız bezdirici bir yorgunluğu çağrıştıran o alışıl-

mış, keyifsiz gülümseyişiyle bana bakmayı sürdürdü. Bakışını üzerimden çekmeksizin, odaya yayılmış bir sürü nesne yığını -ısıl piller, türlü türlü gereçler, elektronik araç yedek parçaları- arasından kendine bir yol bulup çelik dolap kapısının önüne bir tabure çekti, oturdu.

Kaygıyla kulak kesilmiştim, ama koridordan hiç ses gelmiyordu. Snow niye susuyordu? Uzayan sessizlik öfke vericiydi.

Boğazımı temizledim:

'Sartorius'la sen ne zaman hazır olursunuz?'

'Bugün başlayabiliriz ama kayıt zaman alır.'

'Kayıt mı? ensefalogram mı demek istiyorsun?'

'Evet, anlaşmıştık ya. Bir şey mi var?'

'Yo, yok.'

Uzayıp giden bir sessizlik daha. Yine Snow'un sesi:

'Bana bir diyeceğin mi var?'

'Rheya öğrendi,' diye fısıldadım.

Kaşlarını çattı, ama aslında şaşırmamış gibiydi. Öyleyse neden rol yapmalıydı? Ona açılmak için bütün dürtümü yitirmiştim. Yine de dürüst olmalıydım:

'Kitaplıktaki görüşmemizden sonra kuşkulanmaya başlamış. Davranışımdan, başka göstergelerden falan. Sonra da Gibarian'ın bantını bulup dinlemiş.' Snow dikkat kesilmiş kımıldamadan oturuyordu. Masanın yanında durduğum için, yarı örtük kapı dışarıyı görmemi önlüyordu. Sesimi yine alçalttım:

'Dün gece, ben uyurken, kendini öldürmek istedi. Sıvı oksijen içmiş... Rüzgârda kâğıt uçuşuyormuş gibi bir hışırtı vardı. Durdum, dışarıya kulak kabarttım, ses oradan gelmiyordu. Odada fare mi vardı? Olacak şey değildi, Solaris'ti burası. Snow'a baktım.

'Devam et,' dedi sakince.

'İşe yaramadı elbet. Her neyse, kim olduğunu biliyor yani.'

'Niye bana anlatıyorsun bunu?'

Bir an afalladım, sonra geveledim:

'Haberin olsun diye, durumla ilgili gelişmeleri bilesin...'

'Uyarmıştım seni.'

'Biliyordum mu, demek istiyorsun?' Sesim istemeden yükselmişti.

'Şimdi söylediğini mi? Tabii bilmiyordum. Ama durumu anlatmıştım sana. İlk geldiğinde konuk sanki bomboş kâğıt gibidir... kaynağından serpiştirilmiş anıların, belli belirsiz imgelerin oluşturduğu bir hayalet gibidir yalnızca. Ne kadar seninle kalırsa o kadar insanlaşır ama. Ayrıca daha bağımsız olur, bir ölçüye kadar tabii. Ve uzadıkça zorlaşır işler...' Sustu, süzdü beni, isteksizce sürdürdü:

'Her şeyi mi biliyor?'

'Evet, dedim ya.'

'Her şeyi mi? Önce bir kez daha geldiğini ve senin de...'

'Hayır!'

'Dinle Kelvin,' pişmanca gülümsedi, 'öyleyse ne yapmak niyetindesin - İstasyon'dan ayrılmak mı?'

'Evet.'

'Onunla mı?'

'Evet.'

Yanıtı kafasından geçirdiği süredeki sessizlik bir şeyi belli etti. Oldukça yakından, ama tam yerini saptayamadan, aynı ölgün hışırtıyı duydum yine. Sanki incecik bir perdeden geliyordu.

Snow taburesinde duruş değiştirdi:

'Pekâlâ. Niye öyle bakıyorsun bana? Sana engel olacağımı mı sandın? İstediğini yapabilirsin Kelvin. Birbirimize baskı yapmadan da yeterince sıkıntımız var. Seni ikna etmeye çalışmanın da boşuna olduğunu biliyorum, ama bir çift sözüm var sana: İnsansı olmayan bir durumda hâlâ insanca davranabilmek için elinden geleni yapıyorsun. Soyluca ola-

bilir bu belki ama seni götüreceği hiçbir yer yok. Soyluca olduğundan da emin değilim, çünkü aynı zamanda budalaca. Yine de senin bileceğin iş. Asıl konuya gelelim biz. Deneyden vazgeçiyor ve onu da... Böylece kendinin de aslında değişik bir deneye kalkıştığını hiç düşündün mü?'

'Ne demek istiyorsun? Becerip beceremeyeceğini merak ediyorsan, yanında ben oldukça sanmıyorum ki...' Duraksadım.

Snow iç geçirdi:

'Hepimiz başımızı kuma gömmüşüz Kelvin ve bunu da biliyoruz. Caka satmaya gerek yok.'

'Caka maka satmıyorum.'

'Özür dilerim, kırıcı olmak istemedim. Caka sözünü geri alıyorum. Ama yine de devekuşunu oynadığın kanısındayım, üstelik en tehlikeli türünü. Hem kendini aldatıyorsun hem onu ve kendi kuyruğunu kovalıyorsun. Nötrinal alanı kararlı tutmanın koşullarını biliyor musun?'

'Hayır ama sen de bilmiyorsun. Kimse bilmiyor.'

'Aynen dediğin gibi. Tüm bildiğimiz, yapının özünde kararsız olduğu ve ancak sürekli enerji girdisiyle ayakta tutulabileceği. Sartorius söyledi bunu. Dönüşlü bir kararlılaştırma alanı yaratıyormuş bu enerji. Acaba "konuklarımıza" dıştan mı geliyor, yoksa içten mi üretiliyor? Ayrımın farkında mısın?'

'Evet. Dışarıdan geliyorsa eğer, o vakit...'

Tümceyi benim yerine Snow tamamladı:

'Solaris'ten uzaklaşınca yapının çözünmesi gerekiyor. Yalnızca bir kuram bu kuşkusuz, ama sen çoktan bir deney düzenlemiş olduğun için doğru mu yanlış mı öğrenebileceğimiz bir kuram. İçinde kızla fırlattığın mekik hâlâ yörüngede. Boş zamanlarımda o aracın tam yörüngesini bile hesapladım. Çık, buluş o araçla, bak bakalım yolcuya bir şey olmuş mu...'

'Delisin sen,' diye haykırdım.

'Öyle mi dersin? Peki mekiği geri getirmeye ne buyrulur? Hiç sorun değil, biliyorsun uzaktan kumandalı araç. Yörüngeden indiririz ve...'

'Kes sesini!'

'Bu da mı olmaz? Bir yöntem daha var, çok basit bir yöntem. Mekiği geri getirmeye de gerek yok, yalnızca yayın bağlantısı kurmak da yeter. Yaşıyorsa yanıt verecektir ve...'

'Oksijen çoktan tükenmiştir...'

'İhtiyacı yok sanırım oksijene. Deneyelim mi?'

'Snow... Snow...'

Öfkeyle taklit etti ses tonumu:

'Kelvin... Kelvin... Düşün, yalnızca biraz, biraz düşün. Adam gibi davran. Kimi sevindirmek istiyorsun? Kimi kurtarmak istiyorsun? Kendini mi? Onu mu? Onuysa, hangisini? Bunu mu ötekini mi? İkisiyle birden yüzleşecek yüreğin yok mu? Kuşkusuz farkındasın ki yeterince düşünmemişsin. Son kez söyleyeyim sana, ahlâkın ötesine geçen bir durumla karşı karşıyayız.'

Hışırtı yine başladı, bu kez tırnağın duvara sürtünüşü gibiydi. Alıkça bir umursamazlık kaplamıştı birden içimi. Kendimi, Snow'la ikimizi, çok uzaklardan, sanki bir teleskopun ters ucundan görüyordum, her şey anlamsız, her şey önemsiz, bir parça da gülünç gözüküyordu.

'Sen ne öneriyorsun peki! diye söze başladım. 'Bir mekik daha göndermeyi mi? Yarın geri döner kuşkusuz. Sonra ertesi gün, sonra bir gün daha. Ne kadar sürsün istiyorsun bu? Her defasında dönüp gelecekse ondan kurtulmanın anlamı ne? Bana, sana, Sartorius'a ya da İstasyon'a ne yararı var?'

'Yo, benim önerim şu: Çek git onunla. Değişimi göreceksin hemen. Birkaç dakika sonra göreceksin ki...'

'Ne göreceğim? Canavar mı, cin mi?'

'Yo, öldüğünü göreceksin. Hepsi o kadar. Ölümsüz ol-

duklarını sanma - and veriyorum ki ölümlü bunlar. Sonra ne yapacaksın? Dönecek misin... taze bir örnekle karşılaşmak için mi? Alaycı bir büyüklenmeyle bakıyordu bana.

'Yeter!' diye patladım, yumruklarımı sıkılıydı.

'Oo, ben mi susmalıyım acaba? Bak Kelvin, bu görüşmeyi ben başlatmadım, bana sorarsan yeterince de uzadı. Kendini eğlendirebileceğin bir şeyler salık vereyim sana. Okyanusu döve döve cezalandırabilirsin örneğin. İhanet etmiş olacağını düşünüyorsan eğer... Veda eder gibi elini salladı, uçan bir gemiyi izliyormuşçasına başını kaldırdı. '... onu yanında tutarsan da sadakat göstermiş olacağını sanıyorsun. Peki içinden haykırmak gelirken gülümsemek, kafanı duvarlara çarpmak isterken güler yüzlü görünmeye çalışmak, ihanet değil mi bu da? Ya ister istemez ihanetten başka çare yoksa, o zaman ne yapacaksın? Her şeyin şu Snow piçinin mi başının altından çıktığını düşüneceksin? Öyleyse Kelvin, tam bir ahmak gibi davran, bütün o sorunlarının üzerine üstüne bir güzel kılıf geçir sen.'

'Kendi açından konuşuyorsun. Seviyorum bu kızı ben.'

'Onun anısını mı, demek istiyorsun?'

'Hayır, kendisini. Ne yapmak istediğimi söyledim sana. Kaç "gerçek" insan o yürekliliği gösterir?'

'Yani diyorsun ki...'

'Sözü dolaştırma.'

'Dolaştırmıyorum. Yani diyorsun ki kız seni seviyor, sen de onu sevmek istiyorsun. Ama aynı şey değil bunlar.'

'Yanılıyorsun.'

'Kusura bakma Kelvin, bütün bunları ortaya dökmek senin fikrindi. Ötekini sevmiyorsun. Ama bunu seviyorsun. Yaşamını gözden çıkarmaya hazır. Sen de öylesin. Dokunaklı, görkemli, daha bilmem ne belki, ama yeri değil burası, sahne yanlış dostum. Anlamıyor musun? Yo, anlamak istemiyorsun. Kavrayamadığımız, denetleyemediğimiz bir

gücün merakını doyurmak için bir sürü döngü içinde sürüklenip gidiyorsun. Ve kız da o gücün bir görünümü, dönemsel bir belirişi. Eğer o... baştan çıkmış cadı karının teki başına musallat olsaydı eğer, sepetlemek için ikinci kez düşünmezdin herhalde, değil mi?'

'Herhalde.'

'Tamam işte, niye bir cadı karı olmadığını da belki bu açıklıyor. Elin kolun bağlı gibi mi geliyor? Çok doğru, tastamam öyle!'

'Kitaplıktaki milyonlarca kurama bir yenisini eklemek bütün yaptığın. İlişme bana, Snow, o... Yo, başka şey söylemeyeceğim.'

'Sen bilirsin. Ama unutma ki bilincinin bir bölümünü yansıtan bir ayna o. Güzelse eğer, anıların güzel olduğu için. Formülü sen veriyorsun. Ne ektiysen onu biçersin, unutma bunu.'

'Ne yapmamı bekliyorsun peki? Sepetleyeyim mi? Niçin diye sordum demin sana. Yanıtlamadın.'

'Yanıtlayacağım. Bu konuşmayı sen istedin, ben değil. İşlerine burnumu ben sokmadım, ne yapman ne yapmaman gerektiğini de ben söyleyecek değilim. Hakkım olsaydı bile söylemezdim. Buraya kendi ayağınla geliyor, sonra her şeyi bana yüklüyorsun. Biliyor musun niye? Sırtındaki yükten kurtulmak için. Evet, o ağırlığı ben de yaşadım -susturmaya çalışma beni- kendi çözümünü bulmakta seni özgür bırakıyorum. Ama sen, biri karşı çıksın *istiyorsun.* Sana engel olmaya kalksam kavga edeceksin benimle. Ele avuca sığar bir şeyim nasıl olsa, senin gibi bir insanım, aynı etten kemikten. Dövüş bari benimle, kendinin de insan olduğunu algılarsın böylece. Dövüşecek bahaneyi bulamadın diye tartışıyorsun benimle, daha doğrusu kendinle tartışıyorsun. Kız birden yok olsa kederden öleceğini söylemediğin kaldı tek...'

Beceriksizce karşı çıktım:

'Onu da alıp İstasyon'dan ayrılmak istediğimi bildirmek için geldim buraya. Bilmen gerektiğini düşündüm.'

'Hâlâ aynı yoldasın,' diye omuz silkti. 'Sana kendi görüşümü söyledim, çünkü anladım ki gerçeklikle bağını yitiriyorsun. Ne kadar havalanırsan, o kadar fena düşersin. Yarın sabah dokuz gibi gelip Sartorius'u görebilir misin?'

'Sartorius'u mu? Kimseyi içeri bırakınıyor sanıyordum. Adamı telefonla bile arayamadığını söylemiştin bana.'

'Bir anlaşma yolu bulmuş gözüküyor. Özel sorunlarımızı hiç tartışmayız biz. Seninle durum başka. Gelecek misin yarın sabah?'

'Pekâlâ,' diye homurdandım.

Birden sol elini dolaba soktuğunu farkettim. Kapı ne zamandır aralıktı? Belki bir süredir, ama görüşmenin gerginliği içinde elinin duruşundaki tuhaflığı algılayamamıştım. Bir şey saklıyor gibiydi - ya da birinin elini tutuyordu.

Dudaklarımı ıslattım.

'Snow, neyi...'

'Artık gitsen iyi olur,' dedi dosdoğru.

Kızıl alacakaranlığın son parıldayışları arasında kapıyı kapadım. Rheya birkaç adım ilerde duvar dibine çömelmişti. Hemen fırladı:

'Gördün mü? Becerdim, Kris. Çok daha iyi hissediyorum şimdi... Belki gitgide kolaylaşacak...'

'Evet, elbette...' diye umursamazca yanıtladım.

Odamıza gittik. Hâlâ Snow'un odasındaki o dolabı, orada neyin saklandığını düşünüyordum. Belki bütün konuştuklarımızı duymuştu. Yanaklarım öyle şiddetle yanıyordu ki istemeden elimin tersiyle dokundum yüzüme. Ne budalaca bir görüşmeydi! Bizi nereye götürmüştü? Hiçbir yere. Ama bir de yarın sabah vardı...'

Apansız bir ürperti bedenimde dalgalandı. Ensefalogramım, beynimin işleyişinin eksiksiz bir tutanağı, ışınım biçi-

minde okyanusa gönderilecekti. Neydi Snow'un dediği? Rheya gitseydi çok mu acı çekerdim? Ensefalogram bilinçli bilinçdışı her zihinsel süreci kaydedecekti. Gerçekte Rheya'nın yok olmasını istiyorsam, yok olur muydu? Ama salıiden ondan kurtulmak isteseydim, ölümünün an meselesi olduğu düşüncesiyle yine de öyle dehşete düşer miydim? Bilinçdışımdan sorumlu muydum? Olsa olsa ben sorumluydum, başkası olamazdı. Bunu yapmalarına izin vermek ne de aptalcaydı! Kuşkusuz kullanılmadan önce kaydı inceleyebilirdim. Ama deşifre edemezdim. Kimse de edemezdi. Uzmanlar bile ancak genel zihinsel eğilimleri belirleyebilirdi. Örneğin deneğin bir matematik problemiyle uğraştığını söyleyebilirlerdi, ama problemin kesin terimlerini saptayamazlardı. Genellemelere sığınmak zorunda kaldıklarını, çünkü ensefalogramın, yalnızca bir bölümünün ruhsal "karşılığı" olan eşanlı itkiler arasında ayrım yapamadığını söylerlerdi. Dolayısıyla bilinçdışı süreçlerle ilgili bir yorum atıp tutturmaya yanaşmazlardı. Hele az çok bastırılmış olması gereken anıları deşifre etmeleri nasıl beklenebilirdi?

Öyleyse neden o kadar korkuyordum? Daha bu sabah Rheya'ya deneyin yürümeyeceğini söylememiş miydim? Yer'deki nörofizyologlar bile o tutanağı çözemiyorsa ne şansı vardı ki şu dev yabanıl yaratığın...?

Evet ama, yine de ben hiç algılamadan zihnime sızmış, belleğimi incelemiş, en incinir, en duyarlı noktamı bulup çıkarmıştı. Bu yadsınamazdı. Ne kimseden ne ışınımdan yardım görmüş, İstasyon'un zırhlı kabuğunu delip beni bulmuş, avını avlamıştı...

'Kris?' Rheya fısıldıyordu.

Görmeyen gözlerle pencerenin yanında dikilirken karanlığın çöktüğünü algılamamıştım. Yitik güneşin aydınlığında ipince, yüksek bir bulut tavanı donuk bakır renginde parlıyor, yıldızları bulandırıyordu. Deneyden sonra Rheya yok

olursa, onun yok olmasını istediğim anlamına gelecekti bu - onu ben öldürmüş olacaktım. Yo, Sartorius'a gitmeyecektim. Onlara yardım etmeye zorlayamazlardı beni. Ama doğruyu da söyleyemezdim, renk vermemek, yalan söylemek zorundaydım. Ve böyle gidecekti bu... Çünkü kafamın içinde hiç bilmediğim düşünceler, farkında olmadığım niyetler, acımasız özlemler olabilirdi, çünkü farkında olmaksızın bir katildim ben. İnsanoğlu başka dünyalar, başka uygarlıklar bulmak için yola düşmüştü ama, karanlık geçitlerde gizli bölmelerden oluşan kendi öz labirentini tanımamış, kendi mühürlediği kapıların ardında neler yattığını bulup çıkaramamıştı. Sahte bir utanç yüzünden mi terk edecektim Rheya'yı oracıkta, yoksa korkağın biri olduğum için mi?

'Kris,' dedi Rheya, bu kez daha usulca.

Şimdi bana iyice sokulmuştu. Duymazlıktan geldim. Kendimi yalıtmak istiyordum o anda. Hiçbir şeyi çözebilmiş değildim, hiçbir karar verememiştim. Kımıldamadan duruyor, karanlık göğe, donuk yıldızlara bakıyordum, Yer'in üstünde parıldayan yıldızların o solgun hayaletlerine. Kafam bomboştu. Dönüşü olmayan bir noktayı geride bırakmış olmanın acımasız, korkunç kesinliği vardı yalnız içimde. Asla ulaşamayacağım bir şeye doğru yol aldığımı kabullenmek istemiyordum. Duyumsuzluk, kendimden tiksinme gücünü bile alıp götürmüştü.

11
DÜŞÜNEN ADAMLAR

'Şu deneye mi aklını taktın Kris?'

Rheya'nın sesiyle irkilmiştim. Saatlerdir gözlerim açık, bir türlü uyuyamadan yatıyordum karanlıkta. Onu unutmuştum, soluğunu da duymuyordum, amaçsız bir kafa yoruşun gelgitine bırakmıştım kendimi. Uykumu yarıda kesen düş, gerçekliğin ölçüsünü de, anlamını da göremez hale getirmişti beni.

'Uyumadığımı nereden anladın?'

'Uyurken soluk alışverişi değişir insanın,' dedi çekine çekine, sorusu yüzünden özür dilemek ister gibi. 'Karışmak istemedim... Yanıtlayamam diyorsan, yanıtlama.'

'Yok canım niye söylemeyeyim sana? Doğru bildin zaten, deneyi düşünüyordum!

'Neyi başarmayı umuyorlar?'

'Kendileri de bilmiyor. Ne olursa işte. Hangisi olursa. "Beyin Dalgası Harekâtı" değil bu aslında, "Umarsızlık Harekâtı" düpedüz. Aslında birimizin deneye son verme yürekliliğini gösterip kararın sorumluluğunu da yüklenmesi gerekiyor ama, o yürekliliğin bir korkaklık belirtisi, geri çe-

kilmede ilk adım olacağına inanıyor çoğunluk. İnsanoğlu adına onursuz bir teslimiyet anlamına geleceğini sanıyor - kavrayamadığımız ve asla da kavrayamayacağımız bir şeye boğazımıza dek gömülmek sanki pek onurluymuş gibi.' Sustum, ama yeni bir öfke dalgası kabardı içimde. 'Hiç gerekçeleri de yok değil tabii. İletişim kurmayı beceremesek bile plazmayı incelemekle vakit yitirmiş olmayız, sonunda da maddenin sırrını çözeriz, diyorlar. Kendi kendilerini kandırdıklarını çok iyi biliyorlar. Bütün kitapların kimsenin bilmediği bir dilde yazılı olduğu bir kitaplıkta dolanıp durmaktan farksız bu. Gözümüzün ısırdığı tek şey cilt kapaklarının rengi!'

'Böyle başka gezegen yok mu?'

'Olabilir tabii. Karşılaştığımız tek örnek Solaris. Yine de son kertede ender bir kategori. Yer gibi değil. Yer pek basmakalıp - evrenin çimenliği o! Bu evrensellikten de gurur duyuyoruz biz. Gidemeyeceğimiz yer yok. O inanışla, özgüvenle dopdolu, yola çıktık başka dünyalara. Peki ne yapacaktık o dünyalarla? Ya biz onların efendisi olacaktık ya da onlar bizim: Yetmezlik içindeki zihinlerimizde tek düşünce buydu! Ne yararsız bir har vurup harman savurma...'

Kalktım, ilaç kutusunun altını üstüne getirdim. Uyku hapı şişesini parmak uçlarımla tanıdım, karanlıkta yatağa döndüm:

'Ben uyuyacağım, sevgilim.' Tavanda havalandırıcı homurdanıyordu. 'Biraz uyumalıyım...'

Sabah uyandığımda dingin, ferahlamış hissediyordum. Deney ufacık bir sorun gibi gözüküyordu şimdi. Ensefalogramı nasıl o denli ciddiye alabildiğime şaşıyordum. Rheya'yı laboratuvara götürmek zorunda oluşuma da aldırmıyordum. Bütün çabalarına karşın beni görüp sesimi işitmeksizin beş dakikadan çok yalnız kalmaya dayanamıyordu. Bir kez daha denemekten vazgeçmiştim o yüzden (Rhe-

ya kilitlenmeye bile razıydı). Benimle gelmesini istedim, yanına okuyacak bir şey almasını söyledim.

Laboratuvarda neyle karşılaşacağımı çok merak ediyordum. Mavi beyaz badanalı büyük odanın görünümünde olağandışı bir şey yoktu. ama cam gereçlerin bulunması gereken raflarla dolaplar bomboştu. Dolap kapılarından birinin camı yıldız yıldız ufalanmıştı, bazılarında hiç cam kalmamıştı. Sanki az önce bir kavga olmuş, biri de elinden geldiğince izleri silmeye çalışmıştı.

Snow aygıtla uğraşıyordu. Bu kez oldukça görgülü davrandı, Rheya'yı görünce hiç şaşırmadı, hızla kafasını sallayarak esenledi onu.

Uzandım. Snow alnıma ve şakaklarıma tuz eriğiyi sürdü. O sırada dar bir kapı açıldı, karanlık bir odadan Sartorius seğirtti. Üstünde beyaz iş kılığıyla ayak bileklerine kadar uzayan antiradyasyon giysisi vardı. Esenleyişi otoriter ve pek profesyonelceydi. Yer'deki büyük bir enstitüde dün kaldığı yerden işini sürdüren iki araştırmacıydık sanki. Kara gözlüğünü takmamıştı, gözlerinde lens vardı. Yüzündeki anlatımsızlığı buna yordum.

Snow elektrotları bağlayıp kafama bir sargı geçirirken Sartorius kollarını kavuşturarak bizi izledi. Odaya birkaç kez göz gezdirdi. Sırtını duvara verip bir tabureye oturmuş okur gibi yapan Rheya'yı görmezlikten geldi.

Snow geri çekildi. Düğmeye bastığını görebilmek için, metal plaka ve kablolarla irileşmiş başımı kaldırdım. Sartorius o sırada elini kaldırarak tumturaklı bir söyleve başladı.

'Doktor Kelvin, ilgi ve dikkatinizi izninizle bir an kendime çevirmek istiyorum. Belirli bir düşünce dizisi dayatmak niyetinde değilim size, çünkü deneyimizi geçersiz kılar bu. Ama kendinizi, beni, meslektaşımız Snow'u ya da herhangi birini artık düşünmemeniz gerektiğini vurgulamak istiyorum. Bireysel kişiliklerin zihninize takılınasını önlemeye

çalışınız ve önümüzdeki sorun üzerinde yoğunlaşınız. Yer ve Solaris; kuşaklar birbirini izlese ve birey olarak insanın sınırlı bir ömrü olsa da tek bir bütün olarak kavranan bilim adamları topluluğu, özlemlerimiz, düşünsel bir iletişim kurma çabasındaki direşkenliğimiz, insanlığın uzun tarihsel yürüyüşü, bu ilerleyişi daha da ileri götürmekteki kararlılığımız, özgörevimizi yerine getirebilmek için bütün kişisel duygulardan feragat etmekteki azmimiz, hazır olduğumuz özveriler, yenmek için göğüs gerdiğimiz güçlükler... Bilincinizi doldurması uygun olacak konular bunlardır. Düşünce çağrışımları tümüyle istemimize bağlı değildir kuşkusuz. Ne var ki sizin burada bulunmanız gerçeği bile dikkatinizi çektiğim ilerlemenin sağlamlığını, güvenirliğini kanıtlar. Bu görevin üstesinden geldiğiniz konusunda bir kuşkunuz olursa lütfen söyleyiniz, arkadaşımız Snow yeni bir kayıt yapacaktır. Çok vaktimiz var.'

Son sözcükleri söylerken kuru bir gülümseme yüzünde dolaştı, ama yüz anlatımındaki abusluk değişmedi. Büyük bir ciddiyetle uzun uzadıya sıraladığı tantanalı lafları sökmeye çalışıyordum hâlâ.

Uzayan sessizliği Snow bozdu:

'Hazır mısın, Kris?'

Elektroensefalogramın kumanda tablasına dirseğiyle yaslanmış, iyice gevşemiş gözüküyordu. Sesinin güvenli tonu bana da güven verdi, beni ilk adımla çağırdığı için teşekkür borçluydum ona.

"Başlayalım,' dedim. Gözlerimi kapadım.

Snow elektrotları bağlayıp kumanda tablasına yanaştığında apansız bir telaş kaplamıştı içimi, şimdiyse birden yok olmuştu bu duygu. Siyah kumanda tablasındaki kırmızı ışıkların kırpışmasını kısık göz kapaklarımın arasından izleyebiliyordu. Yapışkan elektrotlardan oluşan tacının ıslak, huylandırıcı değişini duymuyordum artık. Zihnim

bomboş kurşun rengi bir arenaydı, oturma yerlerine üst üste yığılmış, dikkat kesilmiş, çıt çıkarmayan görünmez bir izleyici kalabalığı dört bir yanı doldurmuştu, sessiz duruşuyla Sartorius'a ve Özgörev'e karşı alayla karışık bir aşağılama gönderiyordu. Bu izleyiciler önünde neler söyleyecektim doğaçtan?... Rheya... Adını sakına sakına andım, hemen geri almaya hazırdım, ama karşı çıkan olmadı. Sürdürdüm. Keder ve şefkatle esrimiştim, sonu gelmez özverilere sabırla katlanmaya hazırdım. Tüm bilincim Rheya'yla dolmuştu, bedeni ya da yüzü yoktu, ama içimde capcanlıydı, hem gerçek hem algılanamazdı. Birden, bu elem dolu varoluşun üstüne işlenmiş gibi, duman rengi gölgelikte Giese'in, Solaris araştırmalarının ve Solarisçilerin babası Giese'in bilgin, öğretmence yüzünü gördüm. Altın çerçeveli gözlüklerle özenle taranmış bıyıkları yutuveren o iç bulandırıcı çamur püskürtüsünü gözümün önüne getiriyor değildim. Klasik yapıtının kapak sayfasındaki kabartmaydı gördüğüm, ipince çizgilerden bir çerçeve içinde sanatçı elinin canlandırdığı başıydı - babamın başına, kendine özgü çizgileriyle olmasa bile o çağını doldurmuş bilgelik ve alçak gönüllülük anlatımıyla babamın başına öyle benziyordu ki bana bakanın hangisi, babam mı Giese mi olduğunu ayırdedemez oldum. İkisi de ölmüştü ve ikisi de gömülmemişti, ama ölüp de gömülememek hiç mi hiç olağandışı değildi günümüzde.

Giese'in görüntüsü yok oldu. İstasyonu, deneyi, Rheya'yı, okyanusu bir anda unuttum. Artık külden ibaret o iki insanın, babamın ve Giese'in, bir zamanlar, varoluşlarının bütünselliğine hiç de yüzlerini buruşturmadan bakabildikleri inancı her şeyden üstün gelmiş, son günlerin anılarını silmişti. Bozguna uğrayışımı bekleyerek kurşun rengi arenanın çevresine yığılmış biçimden yoksun o topluluğu da dağıtmış, derin bir dinginlik getirmişti.

Devre kesicilerin sesini duydum, ışık gözkapaklarımı delip geçti, gözlerimi açtım. Sartorius deminki duruşunu bozmamış, bana bakıyordu. Snow ise sırtı dönük, kumanda tablasıyla uğraşıyordu. Sandallarını yere vurarak eğleniyor gibiydi.

'Birinci perdenin başarılı olduğu kanısında mısınız, Doktor Kelvin?' diye sordu Sartorius, artık tiksinti vermeye başlayan genizden gelen sesiyle.

'Evet.'

'Emin misiniz?' diye üsteledi. Besbelli biraz şaşırmıştı, hatta kuşkuluydu belki.

'Evet.'

Kendime güvenişim ve yanıtlarının sakınmazlığı bir an dinginliğini bozar gibi olmuştu.

'Oo... çok iyi.' diye kekeledi.

Snow yanıma geldi, başımdaki sargıyı çözmeye koyuldu. Sartorius geriledi, biraz duraksadı, sonra karanlık odada kayboldu.

Elinde banyo edilmiş filmle geri döndüğünde bacaklarımı oğuyordum. Elli ayaklık pırıl pırıl siyah şerit üzerindeki zigzaglar bir dantela örgüsü çiziyordu. Orada bulunmama artık gerek kalmamıştı, ama çıkmadım. Snow şeridi ışın ayarlayıcısına yerleştirdi Sartorius, sargıyı son kez kuşkuyla inceledi, dalgalı çizgilerin neler gizlediğini okumak ister gibiydi.

Deney gürültüsüz patırtısız sürdü. Snow ve Sartorius birer kumanda sırasına oturdular, ardı ardına düğmelere bastılar. Enerji üreten türbinlerin sesini betonarme döşemeden duyuyordum. Koca X-ışını yayıcısının yuvasında dibe kadar inişiyle birlikte cam örtülü göstergelerdeki ışıklar aşağı kaydı. Göstergelerin en alt sınırında durdu.

Snow enerjiyi artırdı, gerilimölçerin beyaz ibresi soldan sağa bir yarım çember çizdi. Yuvarlak iki başlık ardında gö-

rünmez olan film boşanırken akımın horultusu da açıkça duyuluyordu.

Rheya'nın yanına gittim, kitabının üzerinden bizi gözlüyordu. Sorarcasına baktı. Deney bitmişti, Sartorius aygıtın koni biçimli ağır başlığına doğru yürüyordu.

'Gidebilir miyiz?' diye sessizce, sözcükleri eze eze sordu Rheya.

Başımı sallayarak yanıtladım, kalktı, ötekilere hoşçakalın demeden çıktık.

Üst güverte koridorunun pencerelerinde eşsiz bir günbatımı alev alev yanıyordu. Bu saatlerde ufuk genellikle kızılımsı ve kasvetli olurdu. Şimdiyse simle işlenmiş donuk donuk titreyen bir pembeye bürünmüştü. Yumuşak, okşayan yalımların altında okyanusun loş bayırları solgun menekşe renginde parlıyordu. Gök yalnızca tepe noktasında kızıldı.

Basamakların sonuna gelmiştik, durdum, kendimi yine o tutukevi hücresine kapatmak istemiyordum.

'Rheya, kitaplıkta bir şeye bakmak istiyorum. Sıkılır mısın?'

'Tabii sıkılmam,' diye atıldı, zorlama bir neşeyle, 'Okuyacak bir şey bulurum kendime...'

Dünden beri aramızda bir uçurumun açılmaya başladığını çok iyi biliyordum. Daha düşünceli davranmalıydım, kayıtsızlığıma söz geçirmeliydim, ama gücümü toplayamıyordum.

Kitaplığa giden eğimli yol boyunca yürüdük. Küçük giriş salonuna açılan üç kapı vardı, çiçek dolu billur küreler duvarlarda sıralanmıştı. İki yanı yapay deriyle kaplı ortadaki kapıyı açtım. Kitaplığa girerken bu döşemeye değmekten hep sakınırdım. Hoş bir temiz hava esintisi bizi karşıladı. Tavana çizilmiş stilize güneşe karşın büyük yuvarlak salon yine de serindi.

Parmaklarımı kitap sırtlarında tembel tembel dolaştırdım. Kapak sayfasındaki portrenin anısını tazeleyebilmek

için onca Solaris klasiği arasından Giese'in ilk cildini çekmek üzereyken daha önce fark etmediğim bir kitaba rastladım. Cildi kırışık, oktavo boyutu bir kitaptı. Gravinsky'nin *Özetçe*'siydi, çoğunlukla öğrenciler tarafından kullanılırdı, kopyalık olarak.

Koltuğa gömülmüş, yanımda Rheya, Solaris kuramlarının abeceli tasnifini karıştırmaya başladım. Solaris'e yaşamında ayak basmamış olan Gravinsky, her monografı, her sefer raporunu, parça bölük her bilgi özetini, her geçici raporu taramış, hatta diğer dünyalarla ilgili gezegenbilimsel yapıtlarda Solaris üzerine ara sıra yapılan yorumlardan bile parçalar almıştı. Özetlediği düşüncelerin inceliklerini kabaca yontan basite indirgeyici formülasyonlarla dolu bir döküm çıkarmıştı ortaya. Başlangıçta tam kapsamlı bir değerlendirme olarak tasarlanmış olan kitap bugün bir antikadan öteye anlam taşımıyordu. Yayımlanalı yalnızca yirmi yıl olmuştu ama o günden beri öylesine bir yeni kuramlar yığını birikmişti ki bütün bunları tek bir cilde sığdırmak olanaksızdı. Dizine göz attım - düpedüz bir ölüm ilanları listesiydi, çünkü sözü edilen yazarların pek azı yaşıyordu ve yaşayanların da hiçbiri artık Solaris araştırmalarında etkin rol oynamıyordu. Tüm adları okuyup bütün araştırma alanlarında her birinin temsil ettiği düşünsel çabaların toplamını bir araya getirince, sözü edilen kuramlardan birinin kuşkusuz doğru olması gerektiğini, binlerce varsayımdan her birinin elbette birer parça doğruluk taşıdığını, hepsinin de gerçeklikle tümüyle ilişkisiz olamayacağını düşünmek işten değildi.

Sunuş bölümünde Gravinsky Solaris araştırmalarının ilk altmış yılını dönemlere ayırmıştı. Gezegeni yörüngeden inceleyen izci gemisiyle başlayan ilk dönem boyunca kimse tam anlamıyla bir kuram geliştirmemişti.. "Sağduyuya" göre okyanus, cansız bir kimyasal yığışım, "yanardağ benzeri" etkinliğiyle olağanüstü yaratılar üreten bir sarkacın bir kez

devinime girdikten sonra değişmez bir yay çizmesi gibi mekanik bir süreçle dışmerkezli yörüngesini kararlaştıran jelatinsi bir kütleydi. Doğrusunu söylemek gerekirse daha ilk seferden üç yıl önce Magenon "jelatinsi aygıt"ın canlı olduğu savıyla ortaya çıkmıştı, ama *Özetçe*'ye göre biyolojik varsayımlar dönemi ancak Magenon'un savının sayısız yandaş bulduğu dokuz yıl sonra başlamıştı. Sonraki yıllarda canlı okyanusun son kertede karmaşık, biyomatematik çözümlemelerle desteklenen kuramsal değerlendirmeleri ortalığı kaplamıştı. Üçüncü dönemde ise o güne dek oybirliği bozulmayan bilimsel kamuoyu bölünmüştü.

Ve ardından çok sayıda yeni düşünce okulu arasında kıran kırana bir savaş başlamıştı. Panmaller, Strobel, Freyus, Le Greuille ve Osipowicz'in devriydi bu: Giese'in tüm mirası acımasız bir irdelemeden geçiriliyordu. İlk atlaslar ve dökümler yayımlanmış, yeni uzaktan kumanda tekniklerinin yardımıyla, önceleri incelenemez sanılan bakışımsızların içinin stereofotoğrafları alınabilir olmuştu. Büyük tartışmanın patırtısı içinde "ufak tefek" varsayımlar aşağısamayla bir yana itiliyordu: "Düşünen dev yaratıkla" uzun yıllar beklenen iletişim gerçekleşmesi bile öyküncelerin kıkırdaksı kentleriyle okyanus üzerinde yükselen balon gibi dağları incelemeye yine de değer olduğu öne sürülüyordu. Çünkü böylece çok değerli kimyasal ve fizikokimyasal bilgiler edinilebilir, dev moleküllerin yapısını kavrayışımız derinleştirilebilirdi. Bu bozguncu düşünce çizgisini savunanları çürütmek için kimse başını ağrıtmıyordu. Bilim adamları kendilerini okyanustaki tipik başkalaşımların bugün de standart olan kataloglarını geliştirmeye adamışken Frank, geçersizliği o günden bu yana belirlenmiş olsa da düşünsel cüretle mantıksal yaratıcılığın eşsiz, üstün örneklerinden biri olmayı hâlâ sürdüren biyoplazmal öykünce kuramını geliştirmişti.

İlk üç "Gravinsky döneminin" kapladığı yaklaşık otuz yıl, apaçık özgüveni ve karşı konulmazcasına iyimser romantizmiyle Solaris araştırmalarının çocukluk dönemini oluşturuyordu. Gitgide boy atan bir kuşkuculukla zamanla olgunluk çağına girildi. İlk çeyrek yüzyılın sonuna doğru eski jelatinci - mekanist kuramlar "tinsiz okyanus" kavramıyla son bir torun vermişti. Neredeyse oybirliğiyle benimsenen yeni bir ortodoksluk akımıydı bu. Gözlemlerinin bilinçli bir istemin, erekli süreçlerin, okyanusun içsel gereksinimleriyle güdülenen bir etkinliğin varlığını kanıtladığına inanan bilim adamları kuşağının görüşlerini silip süpürmüştü. O yeni - ortodoks yaklaşım da artık ezici bir çoğunlukla yadsınıyor, durmadan büyüyen veri yığınını duru, çözümlemeci temellere dayalı usavurmalarla titiz bir irdelemeden geçirmeye ağırlık veren Holden, Ionides ve Stoliva'nın başını çektiği ekibin önü açılıyordu. Belgeler öyle kabarıyordu ki mikrofilm kitaplıklarında neredeyse yer kalmamıştı! Kiminde bini aşkın kişinin görevlendirildiği sefer grupları Yer'in sağlayabileceği en çeşitli, en bol gereçlerle donanıyordu - robot kayıt aygıtları, su altı sis ölçücüleri, radarlar, akla gelebilecek her türde tayfölçer, ışınım sayaçları ve daha neler neler. Malzeme ivmeli bir hızla birikiyordu ama araştırmanın ruhu tavsamaya yüz tutmuştu. Her şeye karşın hâlâ iyimser de olsa bu dönem süresince yokuş aşağı bir iniş kendini göstermişti.

Solaris biliminin ilk aşamasını, herhangi bir kuramsal konumu savunsalar da eleştirseler de her zaman serüveni göze alabilen Giese, Strobel, Sevada gibi adamların kişiliği biçimlendirmişti. Büyük Solarisçilerin sonuncusu olan Sevada, gezegenin güney kutbu yakınlarında kaybolmuş, ölümü hiçbir zaman doyurucu biçimde açıklanamamıştı. Acemilerin bile düşmeyeceği bir yanlışa kurban gitmişti çünkü. Yığınla gözlemcinin gözü önünde alçaktan uçarken kesinlikle

yolu üstünde olmayan bir çevikçenin içine dalıvermişti. Apansız bir kalp krizi ya da baygınlık nöbeti geçirdiği ya da mekanik bir arıza olduğu gibi tahminler yürütülmüştü, ama ben bunun, ilk keskin umutsuzluk bunalımının yol açtığı ilk intihar olduğuna inanmıştım hep.

Gravinsky'nin sözünü etmediği başka "bunalımlar" da olmuştu. Sararmış, sık arayla dizilmiş sayfalarda bakışlarımı dolaştırdıkça o bunalımların ayrıntılarını dağarcığımda birleştiriyordum.

Umutsuzluğun sonraki belirişleri yine de daha az dramatikti, çünkü seçkin kişilikler gitgide daha az yetişiyordu. Bilim adamlarının şu ya da bu araştırma alanına girişleri, hak ettiği gibi başlı başına bir olgu olarak hiç incelenmemiştir. Her kuşak az çok değişmez sayıda parlak ve kararlı insan yetiştirir, tek ayrım bunların seçtiği yönlerdedir. Belirli bir araştırma alanında böyle insanların varlığı ya da yokluğu belki de sunulan yeni perspektiflerle açıklanabilir. Solaris araştırmalarının klasik çağındaki araştırmacılarla ilgili olarak da değişik görüşler olabilirdi, ama onların çaplarını da dehalarını da kimse yadsıyamazdı. Gizemli okyanus birkaç onyıl boyunca en iyi matematikçileri, en iyi fizikçileri, biyofizik, bildirişim kuramı, elektrofizyoloji uzmanlarının en önde gelenlerini kendine çekmişti. Şimdiyse araştırmacılar ordusu farkına bile varmadan başsız kalıvermişti. Çalışkan ama çapsız bir derlemeciler yığını kalmıştı geriye. Ara sıra özgün bir deney tasarlanıyor, dünya ölçeğinde oluşturulan kalabalık sefer grupları birbirini izledikçe işler tavsıyordu. Bilim dünyasında artık o eskinin o hırslı, birbirleriyle savaşan kuramları yankılanmıyordu.

Solaris bilimi köhnüyor, yalnız ufak tefek ayrıntılarda farklılaşan ama okyanusun yozlaşması, gerilemesi, içedönükleşmesi gibi konular üzerinde oybirliğiyle yoğunlaşan oybirliği içinde olan varsayımların çoğalmasıyla birlikte mi-

adını dolduruyordu. Zaman zaman daha gözüpek, daha ilginç bir kavramın boy verdiği oluyor, ama önünde sonunda o da okyanusa karşı bir suçlama biçimine dönüşüyordu: Okyanus çok eskiden, binlerce yıl önce üstün bir örgenleşme aşamasından geçmiş bulunan bir gelişimin bugün yalnızca fiziksel bütünlükten ibaret en son ürünü olarak görülüyordu. Bu sava göre okyanusun bir sürü yararsız, saçmasapan yaratısı da yüzyıllardır süregiden -yine de yeterince etkileyici- can çekişmelerdi. Dolayısıyla örneğin uzatankaslarda öykünceler birer ur gibi görülüyor, koca akışkan nesnenin yüzey süreçleri kargaşa ve başsızlığın belirtileri sayılıyordu. Bu yaklaşım biçimi bir takınak halini almıştı. Yedi sekiz yıl boyunca akademik literatür, görgülü ve sakıngan terimlerin kalıbına dökülmüş de olsa, en karşı konulmaz iltifatları döktürdükleri sevgilinin onların bütün hamlelerini inatla görmezlikten gelecek kadar umursamaz olduğunu anlayan başıboş bir âşıklar güruhunun öç alışından, hareketlerinden öteye gidemeyen bir suçlamalar seli üretti yalnızca.

Avrupalı bir grup ruhbilimci, birkaç yıllık dönemi kapsayan bir kamuoyu araştırması düzenlemişti bir kez. Raporlarının Solaris araştırmaları üzerinde doğrudan bir etkisi olmamış, kitaplığı da alınmamıştı. Ama raporun bulguları belleğimde canlıydı. Araştırmacılar çarpıcı biçimde göstermişti ki sokaktaki adamın görüşlerindeki değişmeler, bilimsel çevrelerde saptanan görüş dalgalanmalarıyla yakından bağlantılıydı.

Bu değişmeler, araştırmaya yönelik akçalı katkıları denetleyen Gezegenbilim Enstitüsü'nün eşgüdüm kurulunda bile kendini göstermiş, Solaris araştırmalarıyla ilgili enstitü bütçeleri ve atamalar gitgide sınırlanırken araştırma ekiplerinin sayısında da kısıtlamaya gidilmişti.

Bazı bilim adamlarıysa öteki uçta bir konum benimsemiş,

daha atılgan adımlar önermeye başlamıştı. Evrensel Kozmoloji Enstitüsü'nün yönetsel işler yetkilisi, canlı okyanusun insanları hiç mi hiç aşağısamadığını, fil nasıl sırtında emekleyen karıncaları ne duyar ne görürse onun da insanları yalnızca ayrımsayamadığını öne sürecek yürekliliği göstermişti. Okyanusun ilgisini çekip koruyabilmek için daha güçlü uyarımlar, gezegen boyutlarında dev aygıtlar tasarlamalıydı. Kötü niyetli yorumcular, bay yönetmenin tevekkeli o kadar cömert olmadığını, çünkü faturayı kendisinin değil Gezegenbilim Enstitüsü'nün ödeyeceğini belirterek taşı gediğine oturtmakta gecikmemişlerdi.

Hipotezler gökten rahmet gibi yağıyordu hâlâ -şöyle böyle onarılarak basite indirgenen ya da iyice karmaşıklaştırılan eski, "dirilmiş" hipotezlerdi hepsi- ve alanının genişliğine karşın görece iyi tanımlanmış bir inceleme dalı olan Solaris bilimi de görünüşteki her çıkış yolunun çıkmaz sokağa götürdüğü, durmadan arap saçına dönen bir dolangaç olup çıkmıştı. Genel umursamazlık, uyuşukluk ve umut kırıklığı havası içinde, Solaris okyanusu neredeyse bir basılı kâğıt okyanusu içinde gömülüp gidecekti.

Gibarian'ın laboratuvarındaki, Enstitü diplomasını alana dek süren görevime başlamadan iki yıl önce Mett-Irving Vakfı okyanus enerjisini yararlı hale getirmenin uygulanabilir bir yöntemini bulana büyük bir ödül koymuştu. Düşünce yeni değildi. Plazmal peltenin birkaç örneği geçmişte de Yer'e taşınmış, çeşitli saklama yöntemleri sabırla sınanmıştı: Yüksek ve düşük sıcaklık, yapay mikro atmosferler, mikro hava koşulları, uzun süreli ışınım gibi. Her türlü fiziksel ve kimyasal süreç denenmiş, hep aynı sonuçla, önce bir bozulmayla başlayıp ardından yumuşamayla sonra da birinci derece (birincil) ve ertel (ikincil) sıvılaşmayla gelişerek çok belirli aşamalardan geçen adım adım bir bozunma süreciyle karşılaşılmıştı. Plazmal kabartılarla diğer yaratılar-

dan alınan örnekler de bozunma aşamalarındaki belli farklarla aynı yazgıyı izliyordu. Elde kalan son artık hafif, metalik bir küldü hep.

Okyanusun büyük küçük herhangi bir parçasını tüm organizmadan ayırarak "bitkisel" durumda dahi canlı tutmanın olanaksız olduğunu bilim adamları bir kez kabullendikten sonra, Meunier-Proroch okulunun da etkisiyle, bu sorunu Solaris gizeminin anahtarı olarak ötekilerden ayırma yönünde gitgide büyüyen bir eğilim belirdi. Bir yorum konusu gibi gözüküyordu bu anahtar - o bir kez çözüldü mü gerisi çorap söküğü gibi gelecekti.

Solaris araştırmalarının bu tılsımlı taşının arayışı, belki hiç bilimsel eğilimi olmayan her çeşit kafanın vaktini ve çabasını tüketmeye başlamıştı. Solaris biliminin dördüncü onyılı boyunca bu çılgınlık salgın gibi yayılmış, ruhbilimciler için verimli bir alan olmuştu. Kimbilir kaç dengesiz kafa, kaç bilgisiz bağnaz, yok kesintisiz devinimle yok kareyle daireyi çakıştırmakla bozmuş eski meczuplara güç verenden bile daha büyük bir şevkle, kuşkusuz yüzüne gözüne bulaştırdığı araştırmalara kendini kaptırmıştı. Bu çılgınlık birkaç yılda sönmüş, benim Solaris'e doğru yola düşmek üzere olduğum sıralarda gazete başlıklarından inmiş, sohbet konusu olmaktan çıkmış, okyanus da aslında kamuoyunca unutulmuştu.

Özetçe'yi abece sırasındaki yerine özenle yerleştirirken Solaris yazınının en garipsenmiş yazarlarından Grastrom'un ince uzun kitapçığı yerinden kımıldadı. İnsanoğlunun kavrayış sınırlarının ötesinde yatanı anlama dürtüsüyle kaleme alınmış ve özellikle bireyi, insanı ve insan türünü amaçlayan bu kitapçığı okumuştum. Önceleri kuantum fiziğinin kıyıda köşede kalmış, çok özel kafalara özgü uçup gitmiş kimi dallarına bir dizi olağandışı katkıda bulunmuş olan, kendi kendini yetiştirmiş bir adamın soyut, insana buruk tad veren bir

yapıtıydı. On beş sayfalık kitapçığında (en büyük yapıtıydı bu!) Grastrom bilimin en soyut başarılarının, matematiğin en ileri kuram ve utkularının, çevremizdeki evrenin acemice, tarih öncesi, insanbiçimci kavranışından ancak arpa boyu öteye gidebilen, tökezleye tökezleye bir ilerleyişten ibaret olduğunu tanıtlamaya girişmişti. Görelilik kuramının denklemleriyle, manyetik alanlar teoremiyle, türlü birleşik alan kuramlarıyla insan bedeni -duyularımızın izdüşümleri, fiziksel örgenleşmemizin yapısı, insanın fizyolojik kısıtlılıkları- arasındaki bire bir koşutluklara işaret ediyordu. Grastrom'un vargısı, insan soyu ile insandışı herhangi bir uygarlık arasında "bağlantı" gibi bir sorunun olmadığı ve olamayacağıydı. İnsanlığa karşı böylece dil uzatılırken, canlı okyanusa özel bir değinmede bulunulmuyordu ama her satır arasında onun sürekli varlığı, aşağısayıcı, utkulu sessizliği duyuluyordu, en azından benim izlenimim bu olmuştu. Kitaba ilk dikkatimi çeken Gibarian'dı ve kişisel yetkisine dayanarak İstasyon'daki külliyata ekleten de o olmalıydı, çünkü Grastrom'un kitapçığı Solarisçi yazına gerçek bir katkıdan çok bir gariplik ürünü olarak görüldü hep.

İnce uzun kitapçığı tıkış tıkış raftaki yerine garip bir saygı duygusuyla özenle yerleştirdim. *Solaris Yıllığı*'nın nefti cildine parmak uçlarımla dokundum. Denizler dolusu mürekkep tüketip sayısız tartışmayı beslemiş, ama ses getirir savların yokluğu yüzünden yine de sonuçsuz kalmış bir dizi temel sorunla ilgili hiç kuşkusuz pozitif denebilecek bir bilgi edinmiştik son birkaç günde. Gizem bugün bizi düpedüz tutsak almıştı, ama buna karşılık güçlü argümanlarımız vardı şimdi.

Okyanus canlı bir yaratık mıydı? Bundan ancak paradoks ya da dikkafalılık düşkünleri kuşku edebilirdi artık. Terim nasıl tanımlanırsa tanımlansın okyanusun "tinsel" işlevlerini de yadsımak artık olanaksızdı. Okyanusun bizi "ayrımsa-

dığı" da apaçık ortadaydı. Tek başına bu olgu bile iki güneşin çevresinde dönüp duran o olağandışı yaratının, kendi derinliklerinde oluşup yine oracıkta kalan zihinsel akışların dev çevrintisinin tutsağı, bir zamanlar sahip olduğu düşünme organlarından bir yozlaşma süreci sonunda yoksun kalmış "içedönük" bir dünya, bir "münzevi varlık" olduğunu öne süren Solaris kuramlarını geçersiz kılmaya yetiyordu.

Bu kadar da değildi. Yapay olarak üretmeyi bizlerin asla başaramadığı bir şeyi, kestiremediğimiz amaçlarla atomaltı yapısı değiştirilmiş de olsa kusursuz bir insan bedeni üretme yetisinde olduğunu da görmüştük okyanusun.

Okyanus yaşıyor, düşünüyor, davranıyordu. "Solaris sorunu" kendi anlamlandırılamazlığıyla ortadan kalkmış değildi. Gerçekten de canlı bir yaratıkla karşı karşıyaydık. "Yitirilmiş" yeti asla yitirilmiş değildi. Bütün bunlar şimdi her türlü kuşkunun ötesinde kanıtlanmıştı. Beğense de beğenmese de insanoğlu, bu komşusunu, ışık yıllarınca uzakta da olsa yine de erişme alanı içindeki, geri kalan tüm evrenden de huzur bozucu olan bu komşusunu umursamak zorundaydı.

Belki bir dönüm noktasındaydık şimdi. Üst kademelerin kararı ne olacaktı? Bu işten vazgeçip hemen ya da çok yakında Yer'e dönmemiz mi buyurulacaktı? İstasyon'u dağıtmamızın istenmesi bile olanaklı mıydı? En azından olasılık dışında değildi. Ama çözümü geri çekilmekte aramaktan yana değildim ben. Bu düşünen azmanın varlığı, insan aklının yakasını ister istemez bırakmayacaktı. İnsan kozmosun her köşesini araştırdığı, kendine benzer yaratıklarca kurulmuş diğer tüm uygarlıklarla ilişki kurduğu zaman bile Solaris ölümsüz bir meydan okuma olarak kalacaktı.

Yıllık'ın kalın ciltleri arasına yanlışlıkla karışmış vidala ciltli küçük bir kitap fark ettim, yıpranmış sırt yazısını gözlerimle taradım. Muntius'un yıllar önce basılan *Solaris Bili-*

mine Giriş'iydi. Gibarian kendi nüshasını gülümseyerek bana verdiğinde bir gecede okumuştum bu kitabı ve son sayfasını çevirirken taptaze bir Yer şafağı söküyordu penceremde. Muntius'a göre Solaris bilimi dinin uzay çağındaki eşdeğeriydi: Bilim kılığına bürünmüş inançtı. Solaris biliminin açıklanan ereği bağlantı, azizler topluluğundan* ya da Mesih'in ikinci gelişinden daha az belirsiz, daha az karanlık değildi. Araştırma, yöntembilim dilini kullanan bir ayin düzeniydi. Solarisçilerin çilesi yalnızca ve yalnızca bir bütünlenme, bir Muştu** beklentisiyle sürüp gidiyordu, çünkü Solaris'le Yer arasında bir köprü ne vardı, ne kurulabilirdi. Karşılaştırma apaçık koşutluklarla pekişiyordu. Tıpkı inananların inançlarının temelini sarsan savları yadsıdığı gibi Solarisçiler de her türlü karşı savı yadsıyordu - ne paylaşılabilir deneyimler sözkonusuydu ne iletilebilir kavramlar. İnsanoğlu, canlı okyanusla "bilgi paylaşımı"ndan ne bekleyebilir, ne umabilirdi? Kökenlerine ilişkin belki hiçbir anısının olamayacağı ölçüde sonsuz bir süreme yayılan varoluşuna eşlik etmiş iniş çıkışların bir kataloğunu mu? Durup dinlenmeden dipdiri dağlar yaratarak anlatımını bulan özlemlerin, tutkuların, elemlerin bir betimlemesini mi? Matematiğin ululanmasını, inziva ve gönül tokluğu içinde yetkinliğin açınlanmasını mı? Ama tüm bunlar, iletişimi olanaksız bir bilgi toplamıydı. Herhangi bir insan diline aktarıldığında sözkonusu tüm değerler, tüm anlamlar özünü

(*) *Azizler Topluluğu:* Hıristiyan Tanrıbiliminde, aynı inanışı ve aynı düzenceyi benimsemiş, aynı kilisenin çatısı altında toplanmış inananların tümü. Bu bağlamda "aziz" sözcüğü "Hıristiyan"la aynı anlamı taşır. Katolik öğretisince, Cennet'teki Hıristiyanların Gönençli Kilisesi'yle, bağışlanır günahlarının kefaretini Araf'ta ödeyen Hıristiyanların Çilekeş Kilisesi ve yeryüzündeki Hıristiyanların Savaşan Kilisesi arasında kopmaz bir bağ ve dayanışma vardır. - Türkçeye çeviren.

(**) *Muştu (Anonsiyasyon):* Hıristiyan inanışında melek Cebrail aracılığıyla Meryem'e İsa'nın doğuşunun müştulanması. - Türkçeye çeviren.

yitiriyordu. Hiç bozulmadan engeli aşmaları olanaksızdı. Zaten "arifler" de böyle -bilim düzeyinden çok şiir düzeyindeki- açınlamalar bekliyor değillerdi, çünkü bilinçdışında asıl bekledikleri Açınlama'nın* kendisiydi ve bu açınlama onlara insan yazgısının anlamını bildirecekti. Solaris bilimi, çoktan sönüp gitmiş söylencelerin bir yeniden doğuşu, insanın açık açık itiraf etmeye yanaşmadığı gizemci yurtsamaların bir anlatımıydı. Köşe taşı, ulu yapının temelinin derinlerine gizlenmiş, orada berkitilmişti: Kurtarılma** umuduydu bu.

Solarisçiler bu gerçeği kabullenemiyor; o yüzden de Bağlantı'nın her türlü yorumundan uzak durmaya özen gösteriyorlardı. İlkin yalnızca bir başlangıç, başka birçok olası yoldan yalnızca biri olan yeni bir yoldaki ilk adım olarak görülen Bağlantı, Solarisçilerin yazılarında artık son erek

---

(*) *Açınlama:* Hıristiyan Tanrıbiliminde, bir, Tanrısal gerçeğin insan gönlüne doğması, *Vahiy,* iki, yargı gününde İsa'nın yeniden görünmesi, *Görünüş, Zuhur* anlamlarında kullanılır. Bu iki anlam arasında bağ vardır. Çünkü İsa'nın önadlarından sayılan "Allah'ın Oğlu" sıfatı *İncil*'de vahye kavuşmuş herkesi kapsar. "Allah'ın Ruhu'nun yol gösterdiği herkes Allah'ın oğludur." Lem'in tartışması bakımından önemli bir parça şöyledir: "Yaradılış susuzlukla bekliyor görünsün diye Allah'ın oğulları. Öz isteğiyle değil, boyun eğdirtenin yetkesiyle hiçliğin (batılın) boyunduruğuna salınmış olan yaradılış da umudunu tüketmedi elbet, değil mi ki o da kurtulacak fesat kulluğundan, o da paylaşacak Allah'ın çocuklarının özgürlüğünü, onların yücelişini. Biliriz ki tüm yaradılış doğum sancılarıyla inliyor bugün. Ve tek başına değil bu bekleyişinde: Ruh'un yalnız ilk yemişlerini bağrında taşıyan bizler de için için inlemiyor muyuz, evlad sayılalım diye artık, çözülsün diye bedenlerimizin boyunduruğu? Doğru, kurtarıldık bizler şimdiden, ama umutla kurtarıldık yalnız. Ya umut bağlanamı gözlerimizle görsek umut kalır mı geriye, gözleriyle gördüğünü bir de nasıl umut eder kişi? Ancak görünmeze umut bağladıysa insan, sebatla bekler onun yolunu." (Pavlus'un Romalılara Mektubu, 8: 14, 19-25. *Traduction Oecuménique de la Bible*'deki (Kanada, 1979) Fransızca metinden Türkçeleştiren M.A.). - Türkçeye çeviren.

(**) *Kurtarılma (Redemption):* Hıristiyan Tanrıbilimine göre, İsa'nın çilelerini çarmıha dek taşıyıp orada bedenini fidye vererek insanoğlunu ilk günah yargısından kurtarması, doğruluğa, esenliğe, ebedi yaşama kavuşturması. Tahlis. - Türkçeye çeviren.

olarak sunuluyordu. Yıllar geçtikçe Bağlantı kutlulanmış, sonrasızlığın cenneti haline gelmişti.

Muntius, gezegenbilimin bu "sapkınlığını" çok yalın biçimde ve acımasızca çözümlüyordu. Solarisçi efsaneyi, daha doğrusu İnsanoğlunun Özgörevi efsanesini göz kamaştırıcı biçimde çürütüyordu.

Muntius karşı çıkan ilk ses olmuş, uzmanların Solaris biliminin gelişmesine hâlâ romantik bir inanç besledikleri bir dönemde onların küçümseyici sessizliğiyle karşılaşmıştı. Başarılarının temeline saldıran bir savı nasıl kabul edebilirlerdi?

Solaris bilimi, onu yeniden sağlam temeline oturtacak, sınırlarını tartışmasız bir belirginlikle çizecek adamı bekleyip duruyordu. Muntius'un ölümünden beş yıl sonra, kitapçığı artık ender bulunan bir koleksiyoncu parçasına dönüştüğü sırada, bir grup Norveçli araştırmacı onun adını taşıyan bir okul kurdu. Tinsel mirasçılarının çeşit çeşit kişiliklerine bürününce ustanın tantanasız düşüncesi de derin dönüşümlere uğrayacaktı. Erle Enneson'un yıkıcı alaycılığı ile, daha dünyasal bir düzlemde, bilimin araştırmanın insanlara sunduğu doğrudan yararları bir sonuca bağlamakla yetinmesi ve iki uygarlığın düşünsel birlikteliğiyle ya da herhangi bir bağlantı yanılsamasıyla ilgilenmemesi gerektiğini savunan Fa-Ieng'in 'yararcı" Solarisçiliği o çizgi üzerinde gelişmişti. Muntius'un acımasız, dupduru çözümlemeleriyle karşılaştırıldığında ardıllarının yapıtları, Enneson'ın denemeleriyle bir de belki Takata'nın çalışmaları dışında, birtakım derlemelerden, bazen de basitleştirmelerden pek öteye gidemiyordu. Solarisçiliğin kavramlarının gelişmesini Muntius zaten eksiksiz tanımlamıştı. Birinci aşamaya "yalvaçlar" çağı demiş, Giese'i, Holden'i ve Savada'yı bunlar arasına katmış, ikinciyi "büyük saflaşma" olarak adlandırmıştı - tek Solarisçi kilisenin bir dizi düşman fırkaya bölünüşüydü bu,

incelenecek hiçbir şey kalmayınca sökün edecek ve asık yüzlü, akademik bir dogmacılıkla kendini gösterecek üçüncü bir aşamayı ise Muntius kendi öngörüyordu. Ne var ki bu öndeyi doğru çıkmayacaktı. Muntius'un yazılarını, Solaris araştırmalarının dinsel bir inançla yakından uzaktan ilişkisi olmayan diğer tüm yönlerini görmezlikten gelen anıtsal bir yalınlaştırma olarak nitelerken Gibarian haklıydı kanımca. Çünkü bütün tefsir çabaları, iki güneş çevresinde döneduran bir kürenin sağladığı somut kanıtlara dayanıyordu aslında.

Muntius'un kitapçığının iki sayfası arasına üç aylık *Parerga Solariana* dergisinden yapılmış bir ayrıbasım sıkıştırılmıştı. Daha Enstitü yönetmeni olarak atanmadan önce Gibarian'ın yazdığı ilk makalelerdendi bu. "Neden Bir Solarisçiyim" başlığını taşıyan yazı, bağlantı olasılığını doğrulayan tüm maddi olguların kısa bir özetiyle başlıyordu. Altın çağa özlem duyabilecek denli gözüpek ve iyimser olan, bilimin öngördüğü sınırların ötesinde kendine özgü bir inanç türünü üstlenmekten çekinmeyen, ama direşkenliğin başarısının ön koşulu olan somutluğu yine de elden bırakmayan araştırmacılar kuşağındandı Gibarian.

Cho Enmin, Ngyalla ve Kawakadze'nin Avrasya okulunun ünlü olduğu biyoelektronik alanındaki klasik çalışmalardan etkilenmişti. Bu çalışmalar insan beyninin elektriksel etkinliğinin çizelgeleri ile, örneğin basit çokbiçimlilerin ya da ikiz Solarisçiklerin belirişinden önce plazmanın derinlerinde oluşan belirli elektrik boşanımları arasında analojiler kuruyordu. Gibarian, insanbiçimci yorumlara, okyanusa insansı hastalık belirtileri, örneğin bakışımsızların kasılışlarla püskürüşüne karşılık düştüğü varsayılan sara izleri yakıştıran psikanalitik, psikiyatrik ve nörofizyolojik okulların gizemleştirmelerine karşıydı. O, Bağlantı'nın en sakıngan, en mantıklı savunucularından biriydi ve Solaris

sözkonusu olduğunda zaten gitgide seyrekleşen sansasyonculuktan hiç yarar ummuyordu.

Benim doktora tezim de tümü olumlu olmasa da hayli ilgi uyandırmıştı. Genel zihinsel süreçlerin tümü arasından en güçlü heyecanları, umutsuzluk, keder ve haz öğelerini yalıtıp "süzmeyi" başaran Bergmann ve Reynolds'un buluşlarına dayanıyordu. Onların kayıtlarını okyanusta saptanan elektriksel boşanımlarla sistemli biçimde karşılaştırmış, bakışıkçaların belirli bölümlerinde ve doğum halindeki öykücelerin tabanında, daha ileri araştırmaları haklı çıkaracak ölçüde benzeşen titreşimler gözlemiştim. Gazeteciler tezimin üzerine şahin gibi atılmış, bazı gazetelerde adım, "Umutsuzluğa Kapılmış Pelte", "Cinsel Hazzın Doruğundaki Gezegen" gibi soytarıca başlıkların yanında yeralmıştı. Ama bu kuşku verici ürün, hiç kuşkusuz Solaris'le ilgili her yeni yayını okuması olanaksız olan Gibarian'ın ilgisini çekmek gibi talihli bir sonucu da olmuştu, ya da birkaç gün öncesine dek bunun talihli bir sonuç olduğunu sanıyordum. Bana gönderdiği mektup, yaşamının bir dönemini kapatmış, bir yenisini açmıştı...

12
DÜŞLER

Altı gün geçip de okyanustan hiçbir tepki gelmeyince deneyi yinelemeye karar verdik. O ana dek kırk üçüncü paralelle yüz on altıncı meridyenin kesişimindeydik. Bin iki yüz ayaklık değişmez bir yüksekliği koruyarak güneye doğru hareket ettik. Güney yarıkürede plazmanın etkinliğinde bir yükseliş olduğunu gösteren yapay uydu gözlemlerini bizim radarımız da doğruluyordu.

Kırk sekiz saat sonra, benim beyin örüntülerimle ayarlanan bir X-ışını demeti okyanusun neredeyse büsbütün kımıltısız yüzeyini düzenli aralarla dövüyordu.

İki günlük bir yolculuk sonunda kutup bölgesinin eteklerine ulaştık. Mavi güneş yuvarlağı ufkun bir yanında okyanusa gömülüyor, karşı yandaysa kabarık erguvani bulutlar kızıl güneş şafağını muştuluyordu. Kör edici yalımlarla yemyeşil bir kıvılcım yağmuru, menekşe rengi kasvetli bir korla gökyüzünde kılıç şakırdatıyordu. Bir yerde cıvaması alevlerle, öbüründe koyu kırmızı yansılarla parıldayan okyanus da iki güneşin ölümcül savaşına katılıyordu. Yukarıdan geçen küçücük bir bulut bile dalga tepeciklerinin par-

lak köpüklerinde renk değişimlerine yol açıyordu. Mavi güneş daha yeni batmıştı ki okyanusla göğün buluştuğu çizgide kan kırmızısı bir pusa boğulmuş, belli belirsiz (ama alıcıların hemen saptadığı) bir bakışıkça, billurdan dev bir çiçek gibi boy vermekteydi. İstasyon yoluna devam etmiş, yüreği can çekişen parıltılarla atan dev yakut on beş dakika sonra yine ufkun derinliklerine gizlenmişti. Birkaç dakika geçmiş, ipince bir sütun atmosfere fırlayıp binlerce yarda yükselmiş, gezegen yüzeyinin çizdiği yayın ötesinde gizli kalmıştı temeli. Durmadan yükselirken kan ve cıva püskürten bu olağanüstü ağaç, bakışıkçanın sonunu simgeliyordu: Sütunun tepesindeki karmakarışık dallar dev bir mantar biçiminde eriyor, aynı anda iki güneşin de ışığıyla aydınlanıyor, rüzgârda sürükleniyor, alt bölümü ise bel verdikten sonra koca koca salkımlar halinde parçalanıyor, ağır ağır göçüyordu.

İki gün daha geçti. X-ışınlarımız okyanus yüzeyinin geniş bir bölümünü dövmüştü. Deneyi son kez yineledik. İki yüz elli mil güneyimizde bir adacık zinciri saptadık gözlem yerimizden - karsı bir maddeyle kaplanmış, dağlık altı burundu bunlar. Karsı madde gerçekten organik kökenli bir çökeltiydi. Dağ biçimindeki oluşumların bir zamanlar okyanus yatağının parçası olduğunu kanıtlıyordu.

Ardından güneybatıya yöneldik, dorukları kızıl gün boyunca toplaşıp sonra yok olan bulutlarla çevrili bir dağ zincirinin eteklerinden geçtik. İlk deneyden bu yana on gün geçmişti.

Görünüşte İstasyon'da çok şey olmuyordu. Sartorius deneyin belirli aralıklarla kendiliğinden yinelenmesini programlamıştı. Aygıtın doğru çalışıp çalışmadığını kimsenin sınadığını sanmıyordum. Gerçekte ise dinginlik göründüğü gibi kusursuz değildi, ama dinginliği bozan bir insan etkinliği de yoktu.

Sartorius'un manyetik alan dağıtıcısını yapmaktan gerçekten vazgeçtiğinden kuşkuluydum. Ondan bazı bilgileri gizlediğimi ve nötrinal yapıları yok etmeye kalktığımızda atılacağımız tehlikeyi abarttığımı anlayınca acaba Snow'un tepkisi ne olacaktı? İkisi de tasarıdan artık hiç söz etmiyor, ben de onların bu sessizliğinin nedenini merak edip duruyordum. Benden bir şey gizlediklerinden belli belirsiz kuşku duyuyordum -belki gizlice çalışıyorlardı- ve her gün dağıtıcının bulunduğu odayı gözden geçiriyordum. Ana laboratuvarın tam altında penceresiz bir hücreydi burası. Odada bir kez olsun kimseyi görmemiştim ve aygıtın kendisi ile kabloları üstündeki toz tabakası da haftalardır dokunulmadığını kanıtlıyordu.

Aslında hiç kimseyle hiçbir yerde karşılaştığım yoktu, artık Snow'la da görüşemiyordum: Yayın odasını aradığımda kimse yanıt vermiyordu. Biri İstasyon'un devinimlerini denetliyordu ama kim? Hiç fikrim yoktu ve daha da garibi bu soruyu kendi alanımın dışında sayıyordum. Okyanustan hiç yanıt gelmeyişi karşısında da aynı ölçüde aldırmazdım, o kadar ki iki üç gün sonra ne umut besler ne de korku duyar olmuştum, deneyi de olası sonuçlarını da kafamdan silip atmıştım.

Günler boyunca, Rheya'nın sessiz gölgesinin eşliğinde, kitaplıkta ya da odamda oturdum durdum. Aramızda bir gerginlik olduğunu, benim de bu umursamazca askıda halimin sürüp gidemeyeceğini biliyordum. Bu açmaza son vermek kuşkusuz bana düşüyordu ama nasıl olursa olsun her türlü değişiklik düşüncesine direniyordum: En önemsiz bir kararı bile verebilecek durumda değildim. İstasyon'daki her şey, özellikle Rheya'yla ilişkim sanki ilk dokunuşta dağılıp tuz buz olacaktı, en küçük değişiklik korkunç dengeyi alt üst edecek, her şey yerle bir olacaktı. Bu duygunun nereden kaynaklandığını bilemiyordum, işin garibi Rheya da benzeri

yaşantıları paylaşıyordu. O anları bugün yine andığımda o belirsizlik ve askıdaymışız havasını, felaketin burnumuzun dibinde olduğu önsezisini, İstasyon'u ele geçirmiş, görünmez bir varoluşun doğurduğu yönünde güçlü bir kanı uyanıyor bende. Bu varoluşun kendini en güçlü biçimde düşlerde belirttiğini de öne sürebileceğimi sanıyorum. Ne o günlere dek ne de daha sonra öylesi imgelerle karşılaşmadım. Paylaşılması olanaksız dehşetinden tümüyle arındırılmış yalnızca parça bölük birkaç sahneyi aktarabilecek olsam da söz dağarcığımın el verdiği ölçüde bu düşleri bir yana yazıp yaklaşık bir düzene sokmaya o nedenle karar verdim.

Uçsuz bucaksızlığın tam ortasında, yerden de gökten de uzaklarda, ne ayaklarımın altında toprak ne başımın üstünde gökten bir kemer, yalnızca hiçliğin olduğu bulanık bir boşluk. Yabancı bir maddenin tutsağıyım, ölü, biçimden yoksun bir tözle kaplı bedenim - daha doğrusu hiç bedenim yok, o yabanıl madde ben'*im*. Donuk pembe bulutsu kürecikler sarıyor her yanımı, havadan daha yoğun, daha geçirimsiz bir ortamda asılı duruyor. Nesnecikler ancak çok yakına gelince belirginleşiyor, daha da yaklaştı mı olağandışı biçimde seçikleşiyor, varlıkları doğaötesi bir canlılık, bir dirilik etkisi bırakıyor. Elle tutulur, sapasağlam bir gerçeklikleri olduğu inancı öylesine karşı konulmaz ki sonra, uyandığımda da, az önce gerçek bir algı durumundaymışım da gözlerimi açtıktan sonra gördüğüm her şey gerçekdışıymış, su götürürmüş izlenimi uyanıyor.

Düş böyle başlıyor. Bütün çevremde bir şey benim rızamı, içimden onaylamamı bekliyor, meçhul bir baştan çıkarıcılığa kapılmamam gerektiğini biliyorum ya da böyle bir bilgi zaten içimde var, çünkü sessizlik ne denli umut verici olursa sonuç da o denli korkunç oluyor. Yine de gerçekte bunu bildiğim yok, çünkü bilsem korkmam gerekiyor, oysa en ufak korku duymuyorum.

Bekliyorum. Beni sarıp sarmalayan pembe pusun içinden görünmez bir nesne çıkıyor, bana dokunuyor. Her yanımı kaplayan yabancı madde içinde sanki inmeli, kımıltısız, ne geri çekilebiliyorum ne de bir yana dönebiliyorum, yine de dokunuluyorum, zındanım adeta bir delgiyle açılıyor, bu dokunuşunu bir elmiş gibi duyuyorum ve bu el beni yeniden yaratıyor. O ana dek gördüğümü sanıyorum yalnızca ama gözlerim yok: Şimdiyse gözlerim de var! İkircikli parmakların okşayışı altında dudaklarım ve yanaklarım boşluktan çıkıp canlanıyor, okşayış sürüyor, artık bir yüzüm de var, göğsümde soluk kımıltıları var - Ben varım. Ve işte yeni baştan yaratılmışken, ben de yaratmaya başlıyorum: Önümde şimdiye dek hiç görmediğim, hem esrarengiz hem tanıdık bir yüz beliriyor. Bakışlarını karşılamak için kendimi zorluyorum, ama bakışlarıma bir yön veremiyorum, her türlü istemli çabanın ötesinde, soğurulmuş bir sessizlik içinde ikimiz de birbirimizi keşfediyoruz. Artık yeniden canlıyım, güçlerime sanki hiçbir sınır yokmuş gibi geliyor. O yaratık -bir kadın mı?- yanıbaşımda duruyor, ikimiz de kımıltısızız. Yürek atışlarımız birleşiyor ve birden, hiçbir şeyin varolmadığı ve varolamayacağı çevremizdeki o boşluktan, tanımlanamaz, imgelenemez bir kıyıcılık yavaşça, gizli gizli çıkageliyor. Bizi yaratıp altın rengi bir örtüyle sarmalayan okşayış sayısız parmağın sürünüşüne, emekleyişine dönüşüyor. Beyaz, çırılçıplak bedenlerimiz, sürünen kapkara nesnelerden bir yığına dönüşerek çözülüyor, ben - biz- sarmal biçiminde kıvrılmış, tutkalsı bitimsiz solucanlardan bir kütleyim-iz ve bu sonsuzlukta, yo, benim sonsuz olan, hiç sesim çıkmadan haykırıyorum, inliyorum, ölmek ve sona erişmek için yalvarıyorum. Ama aynı anda bütün yönlere birden dağılıp saçılıyorum, duyduğum acı uyanıkken yaşanabilecek en keskin ıstırabı bile aşacak ölçüde genleşiyor, uzaktaki siyahlarla kızıllara dek işleyen yaygın, ser-

pilip çoğalan bir elem bu, bir başka dünyanın göz kamaştırıcı ışığında görülebilen bir keder dağı.

En basitlerinden biri bu düş. Diğerlerini betimleyemiyorum, çünkü onların dehşetini aktarabilecek sözcüklerimiz yok. Bu düşlerde ne Rheya'nın ayrımındayım, ne de geçmiş ya da taze olayların bir yankısı var.

Görüntüsüz düşler de yaşıyorum. Devinimsiz, pıhtılaşmış bir sessizlikte usulca, özenle incelendiğimi duyuyorum, dokunan hiçbir araç ya da el olmasa bile. Yine de hep daha derinden, daha derinden içime işlendiğini, fethedildiğimi hissediyorum, ufalanıyorum, çözülüp dağılıyorum, yalnızca boşluk kalıyor geriye. Tümüyle yok oluşun ardından öyle bir dehşet geliyor ki bugün o dehşeti yalnızca anımsadığımda bile yüreğim daha hızlı çarpıyor.

Günler böyle geçiyordu, her biri önceki gibiydi. Hiçbir şeyi umursamıyordum, yalnızca geceden korkuyor, ama düşlerden kurtulmanın yolunu bir türlü bulamıyordum. Rheya hiç uyumuyordu. Onun yanında uzanıyor, uykuyla savaşıyordum, ona sokuluşumdaki yürek yumuşaklığı yalnızca bir bahane, yalnızca gözlerimi kapamak zorunda kalacağım anı uzaklaştırmanın bir yoluydu. Ona karabasanlarından söz etmemiştim, ama anlamış olmalıydı, çünkü davranışı, istemeden de olsa derin bir acıma duygusunu ele veriyordu.

Dediğim gibi Snow'u da Sartorius'u da bir süredir görmüyordum. Gerçi Snow ara sıra yaşam belirtileri gösteriyordu. Ya kapıma bir not bırakıyor, ya videofonla arıyor, yeni bir olayın, bir değişikliğin, durmadan yinelediğimiz X-ışını bombardımanlarına yanıt olarak yorumlanabilecek herhangi bir şeyin farkına varıp varmadığını soruyordu. Hayır, diyordum ona, sonra aynı soruyu ben de ona soruyordum, küçük ekranda Snow yalnızca başını sallamakla yetiniyordu.

Deneyin tamamlanmasından sonraki on beşinci günün

sabahında, önceki gecenin düşleriyle bitkin düşmüş halde her zamankinden erken uyandım. Kollarım bacaklarım uyuşmuştu, güçlü bir uyuşturucunun etkisinden çıkıyor gibiydim. Kızıl güneşin ilk ışınları pencerede parlıyor, okyanus yüzeyinin üstünde kırmızı yalımlardan bir yaygı ufacık dalgalarla titreşiyordu. Görüyordum ki son dört gündür en küçük bir devinimle bozulmayan uçsuz bucaksız açıklık kımıldamaya başlamıştı. Karanlık okyanus, dokunulabilir yoğunluktaymış gibi gözüken ipince bir sis örtüsüyle kaplanmıştı birden. Sis orada burada titriyor, titreşimler bütün yönlerde ufka doğru yayılıyordu. Ardından okyanus, pembe kabartılarla armut biçimindeki girintilerin kapladığı yol yol olmuş kalın zarların altında tümüyle görünmez oldu, okyanusun üstünde asılı duran bu tuhaf dalgalar birden çevrintilere kapılarak mavi-yeşil kocaman köpük balonları biçiminde toplaştı. Şiddetli bir rüzgâr fırtınası hepsini birden İstasyon'a dek yükseltti, nereye baksam, büyük büyük zarsı kanatlar kızıl göğe doğru uçuşuyordu. Bu köpük kanatlarından bazıları zifir rengindeydi, güneşi benek benek lekelendiriyordu, gün ışığını yanlamasına alan ötekilerse erguvani açıklıklarla parlıyordu. Okyanus kılık değiştiriyormuş ya da pul pul olmuş eski bir deri parçasını döküyormuş gibi sürüp gidiyordu olay. Ara sıra bir delikten okyanusun karanlık yüzeyi seçiliyor, köpük bu boşluğu hemen dolduruyordu. Köpük kanatlar pencerenin yalnız birkaç yarda ötesinde her yanımda uçuşup dururken, ipek bir eşarbı andıran biri az daha pencereme sürtünecek kadar uzandı bir an. Okyanus bir yandan bu düşsel kuşlardan yenilerine yaşam veriyor, göğe ilk çıkanlarsa yükseklerde dağılıyor, en yüksek noktaya ulaşınca saydam lifler biçiminde bozunuyordu.

Bütün bu gösteri süresince, akşam inene dek yaklaşık üç saat boyunca, İstasyon olduğu yerde devinimsiz kaldı. Gü-

neş batıp da gölgeler okyanusun üstünde dağılıp gittikten sonra bile göğe yükselen, sıkış sıkış sıralar biçiminde salınan, ışığa doğru çelimsizce tırmanan binlerce kanadın uçuk renkli parıltısı hâlâ seçiliyordu.

Gösteri Rheya'yı ürkütmüştü, benim için de daha az ürpertici değildi. Aslında gösterinin yeniliğinden telaşa kapılmamak gerekirdi, çünkü yılda iki üç kez, talih yüzlerine gülerse belki daha çok, ilk kez saptanan birtakım biçimlerle yaratıları gözleme olanağına ererdi Solarisçiler.

Ertesi gece, mavi gündoğumundan bir saat önce, bir başka olgu gözledik: Okyanus fosforışıyordu. Gümüşi pırıltılardan gölcükler görünmez dalgaların düzenine uyarak inip kalkıyordu. Önce birbirinden ayrı duran bu simli yamalar hızla yayılıp bütünleşti, göz alabildiğine uzanan bir ışık halısı oluşturdu. Işık yeğinliği on beş yirmi dakika boyunca gitgide arttı, sonra da olay umulmadık bir sonla noktalandı: Gölgeden bir örtü batı yönünden yaklaştı, birkaç yüz mil genişliğinde bir yöreyi kapladı. Bu devinen gölge İstasyon'u da içine aldığında, okyanusun doğuya doğru geri çekilen fosforlu bölümü uçsuz bucaksız bir söndürücüden kaçıyor gibiydi. Peşinden kovalanan bir şafağı andırıyordu, karanlığın bastırmasından hemen önce ölgün bir parıltıyla çevrelenen ufka sığınıyordu sanki. Kısa süre sonra güneş, cıvamsı yansıları penceremde oynaşan birkaç katılaşmış dalgayla çizgi çizgi buruşan okyanus çölünün üzerinde yükseldi.

Fosforışıma daha önce de gözlenmiş bir olguydu. Birkaç kez bir bakışınsızın püskürüşünden önce saptanmıştı, ama hep plazmanın etkinliğinde yerel bir yükselişin belirtisiydi. Ama ertesi iki hafta boyunca İstasyon'un ne içinde ne dışında hiçbir şey olmadı, yalnız bir gece yarısı insan gırtlağından çıkması olanaksız korkunç bir çığlık duymamın dışında. Uzayıp giden o acı acı inleyişle bir karabasandan uyanmış, yeni bir karabasanın başladığını sanmıştım ilkin. Yeni-

den uykuya dalmadan önce, bir bölümü doğrudan odanın üstüne gelen laboratuvar yönünden boğuk sesler duydum. Birtakım ağır nesneler, makineler çekiliyor gibiydi. Düş görmediğimi anlayınca çığlığın da yukarıdan geldiğine karar verdim, ama sesin nasıl olup da ses geçirmez tavanı aşabildiğini anlamıyordum. Korkunç sesler yaklaşık bir saat boyu sürmüş, sonunda sinirlerim çatırdamaya başlamış, terden sırılsıklam olmuştum. Ne olup bittiğine bakmak için yatağımdan kalkmak üzereyken inilti kesilmiş, onun yerini yine yerde bir şeyler sürükleniyormuş gibi daha da boğuk sesler almıştı.

İki gün sonra Rheya'yla mutfakta otururken Snow geldi. Yer'de insanlar günlük işlerini tamamladıktan sonra nasıl giyinirlerse o da öyle giyinmişti, eskisinden daha boylu, daha yaşlı, başka biri gibi gözüküyordu. Ne bize baktı ne bir sandalye çekti, doğrudan masanın üstüne çöküp bir et kutusunu açtı, koca koca ekmek dilimleri arasına doldurdu eti, tıkındı. Ceketinin kolu konserve kutusunun yağlı kapağına değiyordu.

'Dikkat Snow, kolun!'

'Ne?' diye homurdandı, ardından sanki günlerdir ağzına lokma koymuyormuş gibi tıka basa yemeyi sürdürdü. Bir bardak şarap koydu, bir dikişte içti, derin bir soluk aldı, dudaklarını elinin tersiyle sildi. Sonra kan çanağına dönmüş gözlerle bana baktı, mırıldandı:

'Sen de mi artık traş olmuyorsun? Oo...'

Rheya masayı sildi. Snow topuklarının üstünde sallandı, sonra suratını buruşturup gürültülü gürültülü diliyle dişlerini temizlemeye koyuldu, yaptığı işi bile bile abartıyordu. Üstelercesine baktı bana:

'Demek sakal bırakmaya karar verdim, ha?' Yanıtlamadım. 'İnan bana,' diye sürdürdü, 'hata ediyorsun. O da böyle başlamıştı...'

'Git yat sen.'

'Ne? Tam da canım konuşmak isteyince mi? Dinle, Kelvin, belki de iyiliğimizi istiyor... belki de bizi hoşnut kılmak istiyor ama bunu nasıl yapabileceğini pek iyi bilemiyor. Beynimize sızıp arzularımızı bulup çıkarıyor. Ve biliyorsun ki zihinsel süreçlerin topu topu yüzde ikisi bilinçli. Bu da demektir ki o bizi bizden daha iyi tanıyor. Onunla bir anlaşmaya varmak zorundayız, elimiz mahkûm. Dinliyor musun? İstemiyor musun? Niye' -hıçkırmaya başlamıştı- 'niye traş olmuyorsun?'

'Kes sesini!... sarhoşsun sen.'

'Ben mi sarhoşum? Sarhoşsam ne olmuş? Sırf uzayın bir ucundan öbürüne sürtüyor ve kozmosa burun sokuyorum diye mi sarhoş olamayacak mışım? Niçin? İnsanlığın özgörevine inanıyorsun, değil mi, Kelvin? Gibarian sakal bırakmaya başlamadan önce bana senden söz etmişti... Çok iyi bir betimlemeydi. Yalnız şu laboratuvara gitme, inancını yitirmek istemiyorsan eğer. Orası Sartorius'un - başaşağı çevrilmiş Faust... adam ölümsüzlüğe çare arıyor! Kutsal Bağlantı'nın son silahşoru o, aradığımız adam. Son buluşu da pek güzel... uzatmalı ölüm. Fena değil, ha? *Agonia perpetua**... ve hasır... hasır şapkalar... hâlâ mı içmiyorsun, Kelvin?

Şişmiş gözkapaklarını kaldırdı, sırtını duvara vermiş sessiz sedasız ayakta duran Rheya'ya baktı. Ardından şakımaya başladı:

'Ey güzel Afrodit, Okyanus'un çocuğu, senin Tanrısal elin** Kahkahadan soluğu kesildi. 'İyi uydu, ha, Kel... vin...'

(*) *Agonia perpertua:* Sonsuza dek can çekişme. - Türkçeye çeviren.

(**) *Afrodit:* Yunan mitolojisinin aşk ve güzellik Tanrıçası Afrodit, Hesiodos'a göre denizin köpüklü dalgalarından doğmuştur. Gök'ü ve kozmik güçleri simgeleyen baba Tanrı Uranos son oğlu Kronos'a bir tırpan vermiş, o da babasının hayalarını keserek denize atınca "Tanrısal uzuv"dan çıkan ak köpükten Afrodit türemiştir. *Aphros* Yunanca köpük demektir. Homeros'a göreyse Afrodit Zeus'la Okeanos (evrensel bir ırmak ve ırmakların babası) kızı Dione'den

Bir öksürük nöbetiyle konuşamaz oldu.

'Kes sesini! Kes sesini ve defol!' Sesim, sıkılmış dişlerimin arasından çıkıyordu.

'Beni kovuyor musun? Sen de mi? Hem sakalı koyuveriyorsun, hem de beni kovuyorsun, ha! Benim uyarılarım, önerilerim ne olacak, peki? Yıldızlar arası görevlere çıkan arkadaşlar birbirine yardım etmeli. Bak Kelvin, aşağı inelim, sürgüleri açıp seslenelim. İşitir belki bizi. Ama adı ne acaba? Bütün yıldızlarla bütün gezegenlere birer ad verdik, oysa belki hepsinin kendi adı vardı. Ne sinir! Haydi, inelim aşağı. Bize oynadığı oyunun öyle bir betimlemesini yaparız ki gözleri yaşarır. Gümüşten bakışıkçalar yapar bizim için, diferansiyel ve integral hesabın diliyle dua eder bize, kanla lekelenmiş meleklerini gönderir yanımıza. Dertlerimizi, korkularımızı paylaşır, ölmesine yardım etmemiz için yalvarır bize. Şimdiden yalvarıyor zaten, yakarıyor. yaratılarının her biriyle yalvarıyor bize, ölmesine yardım edelim diye. Pek eğlenmiyorsun... ama biliyorsun, dalgacının biriyim ben. İnsanoğlunun biraz daha mizah duygusu olaydı her şey başka türlü olurdu. Biliyor musun ne yapmak istiyor o? Sartorius? Okyanusu cezalandırmak istiyor, bütün dağlarıyla birden, aynı anda inlemesini istiyor. İşlediğimiz günahların kefaretini ödeyelim diye bizi buraya gönderen o müzelik moruk takımına planlarını açıklayacak ciğerin onda ol-

---

doğmadır. Afrodit'in söylencedeki biri Tanrısal diğeri tensel kökenli bu iki tür canlamışı Platon'un "sevgiyi" konu alan diyalogu *Şölen*'de de irdelenir. *Şölen*'de Pausanias şöyle der: "Aphrodite tek olsaydı Sevgi de tek olurdu, ama madem ki iki Aphrodite var, Sevginin de iki olması gerek. Hem bu Tanrının ikiliği nasıl inkâr edilebilir? Biri, yani en eskisi, göksel dediğimiz Aphrodite ana karnından doğmuş değil, göğün kızıdır. Daha sonra gelen bir başkası var ki, Zeus'la Dione'nin kızıdır, ona orta malı Aphrodite diyoruz. Bu Tanrılarla ilgili iki tür Sevgi de olacak ister istemez, birine orta malı, öbürüne göksel diyeceğiz." (Eflatun, *Şölen*, 180 d-e, s. 34; Çev. Azra Erhat - Sabahattin Eyüboğlu, Remzi Kitabevi, 1982, İstanbul). Bkz. Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İkinci Basım, Aralık 1972, İstanbul, s.51-53. - Türkçeye çeviren.

madığını düşünüyorsan, haklısın -korkuyor. Ama yalnızca şu küçük şapkadan korkuyor. Kimsenin o küçük şapkayı görmesine izin veremez, göze alamaz bunu, Faust değil...'

Ses çıkarmadım. Snow hâlâ sallanıyordu. Yanaklarından yaşlar süzülüyor, giysilerine damlıyordu. Sürdürdü:

'Kim sorumlu?' Bu durumdan kim sorumlu? Gibarian mı? Giese mi? Einstein mi? Platon mu? Hepsi suçlu... Düşün yalnızca, rokete binen adam her şeyi göze alıyor, daha çığlığı basmaya bile fırsat kalmadan balon gibi patlamayı, donmayı, kavrulmayı, bir püskürüşte bütün kanını akıtmayı göze alıyor, sonunda zırhlı kabuğun içinde uçuşan birkaç kemik parçası kalıyor geriye... İlerlememizin iki büyük kilometre taşına borçlu olduğumuz, Newton'un bulup Einstein'ın düzelttiği yasalar uyarınca uçuşan birkaç kemik parçası... Baştan sona yürek temizliğiyle gidiyoruz bu yolda ve bizi nereye ulaştırdığını görüyoruz sonunda. Başarılarımızı düşün Kelvin: Odalarımızı düşün, kırılmaz tabaklarımızı, ölümsüz eviyelerimizi, tümen tümen sadık gardroplarımızı, bize yürekten bağlı yüklüklerimizi düşün... Sarhoş olmasaydım böyle konuşmazdım belki, ama günün birinde birisi bunları söylemeliydi, değil mi? Mezbahaya bırakılmış bir bebek gibi orada oturuyorsun ve sakal bırakıyorsun... Kabahat kimin? Kendin bul bakalım.'

Yavaşça dönüp çıktı, dik durabilmek için bir koluyla kapı sövesine tutundu. Ayak sesleri koridorda yavaşça öldü sonra.

Rheya'ya bakmamaya çalıştım, ama gözlerim ister istemez ona çekiliyordu. Kalkmak, ona sarılmak, saçını okşamak istedim. Kımıldayamadım.

13
UTKU

Üç hafta daha. Kepenkler zamanında inip kalkıyordu. Ben hâlâ karabasanlarının tutsağıydım, her sabah oyun baştan başlıyordu. Ama bir oyun muydu bu? Yalandan bir dinginlik takınmıştım, Rheya da aynı oyunu oynuyordu. Aldatı iki yanlı ve bile bileydi, aramızdaki anlaşma, yalnızca temeldeki kaçamağı sürdürmemize yardımcı oluyordu. Gelecekten, Yer'deki, büyük bir kentin eteklerindeki yaşamımızdan konuşuyorduk. Geri kalan yaşamımızı yemyeşil ağaçlar arasında, masmavi bir göğün altında geçirecektik, Yer'den de bir daha ayrılmayacaktık. Evimizle bahçemizin düzenini tasarlıyor, çiti, peykeyi nasıl yerleştireceğimiz gibi ayrıntılar üzerinde tartışıyorduk birlikte.

Bir an bile içten davrandığımı sanmıyorum. Tasarılarımız olanaksızdı, bunu biliyordum, çünkü Rheya İstasyon'dan ayrılabilse ve yolculuğa dayanabilse bile yanımdaki bu gizli yolcuyla sınır kontrollerini nasıl atlatacaktım? Yer yalnız insanları buyur ederdi, hatta bunun için bile gerekli kâğıtları olmasını isterdi. Rheya ilk kimlik denetiminde alıkonacaktı, ayrılacaktık. Ve hemen kendini ele verecekti. İstas-

yon, birlikte yaşayabileceğimiz tek yerdi. Rheya da bunu bilmeliydi ya da anlamalıydı.

Bir gece Rheya'nın sessizce yataktan kalktığını duydum. Onu durdurmak istedim. Karanlık ve sessizlik içinde birbirimizi bir an unutarak sırtımızdaki umursamazlık yükünü biraz hafifletiyorduk ara sıra. Benim de uyandığını fark etmemişti. Kolumu uzattığımda artık yatakta değildi, yalınayak kapıya doğru yürüyordu. Sesimi yükseltmeyi göze alamadan adını fısıldadım, ama odadan çıkmıştı, kapı aralığından ince bir ışık sütunu giriyordu.

Bir fısıltı vardı. Rheya biriyle konuşuyordu... ama kiminle? Kalkmaya çalıştım, korku her yanımı kaplamıştı, bacaklarım kımıldamıyordu. Kulak kesildim, bir şey duyamadım. Şakaklarımda kan zonklamaya başladı. Saymaya başladım, bine yaklaşırken kapıda yine bir kımıltı oldu, Rheya dönmüştü. Kıpırdamadan bir saniye orada durdu, soluk alıp verişimi düzeltmeye çalıştım.

'Kris?' diye sorarak fısıldadı.

Yanıtlamadım. Çarçabuk yatağa girdi, beni huylandırmamaya özen göstererek uzandı. Kafamda sorular uğulduyordu, ama ilk konuşan ben olmamalıydım, kımıldamadım. Sessiz sorgulama bir saat, belki daha uzun sürdü. Uyuyakaldım.

Ertesi sabah öncekilerden farksızdı. Rheya'yı gizli gizli süzüyordum, ama davranışında hiç değişiklik yoktu. Kahvaltıdan sonra büyük panoramik pencerenin önünde oturduk. İstasyon menekşe rengi bulutların üzerinde kaymaktaydı. Rheya okuyordu. Birden algıladım ki başımı belli bir açıda tutunca pencerede ikimizin de yansısını görebiliyordum. Elimi parmaklıktan çektim. Rheya onu izlediğimin farkında değildi. Bana döndü, anlaşılan duruşuma bakarak okyanusu izlediğimi düşündü, sonra da demin elimin durduğu yeri öpmek için eğildi. Bir an sonra yine kitabını okumaya başladı.

'Rheya,' diye usulca sordum, 'dün gece nereye gittin?'

'Dün gece mi?'

'Evet.'

'Sen... düş görmüş olmalısın, Kris. Bir yere gitmedim.'

'Odadan çıkmadın mı?'

'Yo. Düş görmüş olmalısın.'

'Belki... evet, belki de düş gördüm.'

O gece yine Yer'e dönüşümüzle ilgili konuşmaya başladım, Rheya susturdu beni:

'Bir daha şu yolculuktan söz etme bana, Kris. Bir daha duymak istemiyorum bunu, çok iyi biliyorsun ki...'

'Neyi?'

'Yo, yok bir şey.'

Yatağa girdik, susadığını söyledi:

'Şuradaki masanın üstünde bir bardak meyve suyu var. Verir misin? Yarısını içti, sonra bana uzattı.

'Ben susamadım.'

'Öyleyse sağlığıma iç,' dedi gülümseyerek.

Biraz acıydı, ama aklım başka şeydeydi. Işığı söndürdü.

'Rheya... Yolculuktan konuşmak istemiyorsan başka şeyden konuşalım.'

'Ben olmasaydım evlenir miydin?'

'Hayır.'

'Hiç mi?'

'Hiç.'

'Niçin?'

'Bilmiyorum. On yıl bir başımaydım ve evlenmedim. Söz etmeyelim bundan... Sanki çok içki içmiş gibi başım dönüyordu.

'Yo, edelim. Peki ben isteseydim senden?'

'Yeniden evlenmemi mi? Saçmalama Rheya. Yalnızca sen gereksin bana.'

Soluğunu yüzümde duyuyordum, sarılmıştı bana.

'Başka türlü söyle bunu.'

'Seni seviyorum.'

Başı omzuma düştü, gözyaşlarını hissettim.

'Rheya, ne oldu?'

'Hiç... hiç... hiç...' Sesi sessizlikte yankılandı ve gözlerim kapandı.

Kızıl gündoğumu beni uyandırdığında başım çatlıyordu, boynum öyle kaskatı kesilmişti ki kemiklerimin birbirine kaynadığını sandım. Dilim şişmişti, ağzım berbattı. Rheya'ya uzandım, elim soğumuş çarşafa değdi.

İrkilerek doğruldum.

Yalnızdım - yatakta da odada da kimse yoktu. İçbükey pencerede bir sıra kızıl güneş yansıyordu. Yataktan sürünerek indim, banyoya doğru sendeleye sendeleye yürüdüm, sarhoş gibi başım dönüyordu, eşyalara tutunuyordum. Banyo da boştu. Çalışma yeri de.

'Rheya!'

Bağıra çağıra, koşa koşa koridora çıktım.

'Rheya!' Son kez haykırdım, sonra sesim çıkmadı. Gerçeği anlamıştım...

Ondan sonra olanların tam sırasını anımsamıyorum. Yarı çıplak, İstasyon'u bir baştan öbürüne dolanıyordum. Sanırım soğutma bölmesine bile gittim, depo bölmelerini taradım, dimdik, sağır kapıları yumruklarımla dövdüm, sonra yine dönüp daha demin bana geçit vermeyen kapılara çarptım kendimi. Adımlarımı uçarcasına atıyor, yere yuvarlanıyor, sonra yine kalkıp telaşla ileri fırlıyordum. Okyanusa açılan çifte zırhlı kapılara vardığımda hâlâ sesleniyordum, hâlâ bir düş gördüğümü ummak istiyordum. Yanımda biri duruyordu. İki el yakaladı beni, yana çekti.

Kendime geldiğimde küçük çalışma odasında metal bir masada yatıyor, güçlükle soluyordum. Gırtlağım ve burun deliklerim ispirtomsu bir buğuyla yanıyordu, gömleğim sı-

rılsıklamdı, saçım kafama yapışmıştı.

Snow ilaç dolabının başındaydı, dayanılmaz bir şıngırtı çıkaran birtakım gereçlerde ve cam kaplarla uğraşıyordu. Sonra yüzü göründü, sakına sakına gözlerimin içine baktı.

'O nerede?'

'Burada değil.'

'Ama... Rheya...'

Üstüme eğildi, yüzünü yaklaştırdı, ağır ağır ama çok açık konuştu:

'Rheya öldü.'

'Dönecek,' diye mırıldandım.

Dönmesinden korkmuyordum, istiyordum dönmesini. Bir keresinde neden kendimin ondan kurtulmaya çalıştığımı ve dönmesinden neden o denli korktuğumu kendime anımsatmaya kalkmadım.

'İç şunu.'

Snow bir bardak uzattı, suratına fırlattım. Geriye doğru sendeledi, gözlerini sildi, gözlerini yine açtığında ayakta, tepesinde duruyordum. Ne kadar da ufaktı...

'Sendin o.'

'Ne demek istiyorsun?'

'Hadi Snow, biliyorsun ne demek istediğimi. Geçen gece onunla buluşan sendiı. Bana uyku ilacı içirmesini söyledin... Ne oldu ona? Söyle bana!'

Gömlek cebini yokladı, bir zarf çıkardı. Elinden kaptım. Ağzı kapanmıştı, üstünde bir şey yazılı değildi. İçinde dörde katlanmış bir kâğıt vardı, yatık, neredeyse çocukça elyazısını tanıdım:

> Sevgilim, ben istedim ondan bunu. İyi bir insan o. Sana yalan söylemek zorunda kaldığım için çok üzgünüm. Ne olur, şu biricik dileğimi yerine getir - sonuna dek dinle onu ve kendine zarar verecek bir şey yapma. Eşsizdin.

Bir sözcük daha vardı, bunu karalamıştı, ama "Rheya" diye imzaladığını seçebiliyordum.

Kafam kesinlikle bomboştu şimdi. Histeri çığlıkları atmak isteseydim bile sesim çoktan gitmişti, hırıldayacak gücüm bile kalmamıştı.

'Nasıl...?'

'Sonra Kelvin. Sakinleşmelisin önce.'

'Sakinim artık. Söyle nasıl oldu.'

'Çözünme.'

'Peki ama... ne kullandınız?'

'Roche aygıtı uygun değildi. Sartorius başka bir şey, yeni bir kararsızlaştırıcı yaptı. Birkaç yarda erimli, minik bir araç.

'Ve Rheya...!'

'Yok oldu. Bir pat sesi, ardından bir esinti hepsi o kadar.'

'Kısa erimli bir araç...'

'Evet, daha büyüğünü yapacak kaynağımız yoktu.'

Duvarlar üzerime geliyordu, gözlerimi kapadım.

'Geri dönecek.'

'Hayır.'

'Ne biliyorsun?'

'O köpükten kanatları anımsıyor musun? O günden beri geri dönmüyorlar.'

'Öldürdünüz onu,' diye fısıldadım.

'Evet... Benim yerimde olsaydın sen ne yapardın?'

Beri yana döndüm, odada bir aşağı bir yukarı yürümeye başladım. Köşeye dek dokuz adım. Geriye dön. Dokuz çabuk adım daha. Yine Snow'la yüz yüzeydim. Dilim açıldı:

'Dinle, bir rapor yazacağız. Kurul'la derhal bağlantı kurmayı isteyeceğiz. Yapılabilir bu, olur diyeceklerdir - demek zorundalar. Gezegen için bundan böyle dörtlü sözleşme geçerli olmayacak. Elimizdeki her türlü aracı kullanmamıza izin verecekler. Antimadde üreticileri de isteyebiliriz. Hiçbir

şey karşı duramaz antimadde üreticisine, hiçbir şey...' Artık bağırıyordum, gözyaşlarından göremez olmuştum.

'Yok etmek mi istiyorsun? Neden?'

'Defol, yalnız bırak beni.'

'Yo, çıkmam.'

'Snow!' Ona dik dik baktım; başını salladı. 'Ne istiyorsun? Ne yapmam bekleniyor?'

Yine masaya doğru seğirtti.

'Güzel, bir rapor düzenleyeceğiz.'

Ben de aşağı yukarı yürümeye başladım.

'Otur!'

'İstediğimi yaparım!'

'Birbirinden ayrı iki sorun var. Birincisi, olgular. İkincisi, bizim önerilerimiz.'

'Şimdi mi konuşmak zorundayız?'

'Evet, şimdi.'

'Dinlemiyorum, duydun mu? Senin ayrımlarında falan ilgilendiğim yok.'

'Son mesajımızı iki ay önce, Gibarian ölmeden göndermiştik. "Konuk" olgusunun nasıl işlediğini tam olarak saptamalıyız...'

Kolunu yakaladım:

'Kesecek misin sen?'

'İstersen vur bana ama kesmeyeceğim.'

'Oo, konuş bakalım konuş, hoşuna gidiyorsa...' Kolunu bıraktım.

'Güzel, dinle şimdi. Sartorius bazı olguları gizlemek isteyecektir. Bundan hemen hiç kuşkum yok.'

'Peki ya sen? Sen hiçbir şey saklamayacak mısın?'

'Hayır. Artık değil. Bu iş bireysel sorumlulukların ötesine geçiyor. Bunu sen de benim gibi biliyorsun. Düşünülüp taşınılmış bir etkinlik gösterisinde bulundu "o". En karmaşık düzeydeki organik bireşimi, bizlerin başarınayı asla becere-

mediğimiz bir bireşimi gerçekleştirme yetisinde. Bedenlerimizin yapısını, mikroyapısını ve metabolizmasını biliyor...'

'Çok doğru... Ama niye burada bırakıyorsun? Üzerimizde bir dizi... deney de yaptı. Ruhsal viviseksiyon. Rızamız olmadan beyinlerimizden çaldığı bilgiyi kullandı.'

'Bunlar olgu değil, Kelvin. Yalnızca önerme. Kuram. Beynimizin en gizli hücrelerine kilitli arzularımızı bulup çıkardığını da söyleyebilirsin. Belki de... armağan gönderiyordu bize.'

'Armağanmış! Tanrım!' Denetleyemediğim bir kahkaha nöbetiyle titremeye başladım.

'Hey, yavaş ol!' Snow elimi tuttu, ben de kemiklerinin çatırdadığını duyana dek sıktım elini. Hiçbir anlatım değişikliği olmaksızın bana bakmayı sürdürdü. Bıraktım, odanın köşesine yöneldim:

'Kendimi tutmaya çalışacağım.'

'Evet, elbette. Anlıyorum. Ne isteyelim onlardan?'

'Sana bırakıyorum... Şu anda dosdoğru düşünemiyorum. Rheya bir şey söyledi mi - önce?'

'Yo, söylemedi. Benim görüşümü sorarsan, bundan böyle bir şansımız var artık.'

'Şans mı? Ne şansı?' Yüzüne baktım, kafamda birden ışık yandı. 'Bağlantı mı? Hâlâ mı Bağlantı? Yetmedi mi bu tımarhane? Daha ne gereği var? Yo, sözkonusu bile olamaz. Ben yokum!'

'Niye olmasın?' diye usulca sordu. 'İçgüdüyle bir insan gibi ele alıyorsun onu, hele şimdi her zamankinden fazla. Nefret ediyorsun ondan.'

'Sen etmiyor musun?'

'Hayır, Kelvin. Kör o.' -doğru işitmediğimi sandım- '... daha doğrusu bizimkinden farklı biçimde "görüyor". Onun karşısında bizler, birbirimiz için var olduğumuz anlamda var değiliz. Birbirimizi yüzün, bedenin görünüşünden tanı-

rız biz. Bu görünüş okyanus için saydam bir pencere. O doğrudan beyinle tanışıyor.'

'Doğru, ama öyleyse de ne değişir? Neye varmak istiyorsun? Benim yalnızca belleğimde var olan bir insanı yeniden yaratmayı başardı, üstelik öyle şaşmaz biçimde ki gözleri, tavırları, sesi...'

'Durma. Konuş.'

'Konuşuyorum... Sesi... çünkü kitap gibi okuyabiliyor bizi. Anlıyor musun ne demek istediğimi?'

'Evet, kendisini de anlaşılır kılabileceğini söylüyorsun.'

'Sonuç bu değil mi?'

'Yo, zorunlu değil. Belki de sözel terimlerle anlatılması olanaksız bir formül kullandı. Bu formülü zihinlerimize kaydedilmiş bir tutanaktan almış olabilir. Ama insanın anıları eşanlı olmayan dev molekül kristallerine kazınmış nükleik asitler biçiminde saklanır. "O" en derindeki, en yalıtılmış izi, en "özümsenmiş" yapıyı bulup çıkarmıştır belki, ama bunun bizim için ne anlam taşıdığını bilmesi gerekmez. Düşün ki ben bir bakışıkçanın mimarisinin tıpkıretimini yapabilme yetisindeyim, bileşimini biliyorum, gerekli teknolojim var... bir bakışıkça yaratıyorum ve okyanusa bırakıyorum. Ama bunu niye yaptığımı bilmiyorum, işlevini bilmiyorum, bakışıkçanın okyanus için ne anlama geldiğini bilmiyorum...'

'Evet. Haklı olabilirsin. O durumda bizim kötülüğümüzü de istememiştir, bizi ortadan kaldırmaya çalışmıyordur. Evet, olabilir... ve hiç istemeden...'

Dudaklarım titremeye başlamıştı.

'Kelvin!'

'İyiyim, meraklanma. Çok iyi yüreklisin, okyanus da çok iyi yürekli. Herkes çok iyi yürekli. Ama neden? Bunu açıkla. Neden yaptı bunu? Ne söyledin... Rheya'ya?'

'Gerçeği.'

'Ne söyledin diye sordum sana.'

'Çok iyi biliyorsun. Odama gel, raporu yazalım. Haydi.'

'Bekle. İstediğin tam ne senin? İstasyon'da kalmaya niyetleniyor olamazsın.'

'Evet, kalmak istiyorum.'

14
KOCAMIŞ ÖYKÜNCE

Büyük panoramik pencereye oturmuş, okyanusu izliyordum. Beş günde düzenlediğimiz rapor artık uzayda bir dalga örüntüsüne dönüştüğü için yapacak başka şey yoktu. Benzeri bir örüntünün yeryüzünden ayrılıp galaksinin çekim alanı içinde kendine özgü bir titreşim çizgisi yaratarak Solaris'in ikiz güneşlerine yönelmesi aylar alırdı.

Kızıl güneşin altında okyanus her zamankinden daha karanlıktı, ufukda kızılımsı bir pusla örtülmüştü. Hava alışılmadık biçimde kapalıydı ve gezegenin yüzeyinde yılda iki üç kez patlak veren korkunç kasırgalardan birine hazırlanıyor gibiydi. Gezegenin biricik sakininin, iklimi de denetlediğini, fırtınaları bile kendi istemine bağlı kıdığını varsaymak akla yakındı.

Birkaç ay geçmeden buradan ayrılamazdım. Gözlemevindeki yerimden günlerin doğuşunu -bir altın sarısı solgun yuvarlağı, bir ölgün menekşe rengi tepsiyi- izleyecektim. Ara sıra okyanustan yükselen bir dev yapının akışkan biçimleri üzerinde oynaşan tan ışığıyla karşılaşacak, bakışıkçaların simli kürelerinde yansıyan güneşe dalacak, rüzgârda

eğilip bükülen alımlı çevikçelerin salınımlarının peşinden gidecek, kocamış tozlu öykünceleri incelemeye doyamayacaktım.

Sonunda bütün videofonların ekranları kırpışmaya başlayacak, bütün iletişim gereçleri milyarlarca mil öteden kaynaklanan bir uyarımla yeniden canlanacak, dev bir metal heykelin bize yaklaştığını haber verecekti. *Ulysses* ya da belki *Prometheus*, gravitörlerinin kulak tırmalayan vınlayışıyla İstasyon'a inecek ve dümdüz çatıya çıktığımda, belleklerindeki kristallere kazınmış buyrultuları sıkı sıkıya bağlı, kendilerini ya da önceden saptanamamış bir engeli ortadan kaldırmakta bir an duraksamayan bölük bölük beyaz, ağırlığa dayanıklı robotların katışıksız bir masumiyet içinde işlerini sürdürdüğünü görecektim. Sonra gemi tantanasızca, ses hızını aşıp gerilerde, okyanus üzerinde bir ses patlaması bırakarak yükselecek, eve dönüş düşüncesi her yolcunun yüzünü aydınlatacaktı.

"Ev" sözcüğünün benim için anlamı neydi? Yer mi? Ortalarında dolanıp kendimi yitireceğim o büyük, telaş dolu kentleri düşündüm, tıpkı içimden kendimi karanlık dalgalarına bırakmak geldiği ikinci ya da üçüncü gece okyanusu düşündüğüm gibi. Kendimi insanların arasına bırakacaktım. Sessiz, dikkatli olacak, toplumun değerbilir bir üyesi sayılacaktım. Yeni tanışlar, yeni dostlar edinecektim, yeni kadınlar tanıyacaktım - belki bir karım da olacaktı. Gülümsemek, başımı sallamak, ayakta durmak, Yer'deki yaşamı oluşturan binlerce küçücük davranışı yerine getirebilmek için bir süre bilinçli bir çaba harcamam gerekecek, sonra bu davranışlar da yine birer refleksе dönüşecekti. Yeni ilgi alanları, yeni uğraşlar bulacaktım, ama hiçbirine kendimi bütünüyle vermeyecektim, çünkü bundan böyle hiçbir şeye, hiçbir kimseye kendimi bütünüyle vermeyecektim. Belki geceleri, şu ikiz güneşlerin ışınlarını yarıda kesen karan-

lık nebulaya gözlerimi dikecek, her şeyi, hatta şu anda düşündüklerimi bile anımsayacaktım. Küçümseme ve pişmanlık dolu bir gülümsemeyle budalalıklarımı ve umutlarımı belleğimden geçirecektim. Gelecekteki bu Kelvin, Bağlantı denen doymak bilmez bir girişim uğruna her şeyi göze alan geçmişin Kelvin'inden hiç de daha az değerli biri olmayacaktı. Ayrıca kimsenin de benimle ilgili yargıda bulunmaya hakkı olmayacaktı.

Snow geldi, çevreye bakındı, sonra bana döndü. Masaya seğirttim:

'Beni mi istedin?'

'Yapacak şeyin yok mu? Bir iki iş verebilirim sana... hesap falan. Özellikle ivedi bir iş değil...'

'Sağol,' diye gülümsedim, 'sıkma canını.'

'Emin misin?'

'Evet, birkaç şey düşünüyorum da...'

'Daha az düşünsen iyi edersin.'

'Ama ne düşündüğümü bilmiyorsun! Söyle bana, Tanrı'ya inanır mısın?'

Snow kaygı dolu bir bakış attı bana:

'Ne? Şimdilerde inanan biri varsa artık...'

'Yo, o kadar basit değil. Yer'deki dinin geleneksel Tanrı'sını amaçlamıyorum ben. Dinler tarihinde uzman değilim, belki düşündüğüm yeni de değil ama - duyduğun oldu mu insanların hiç... yetkin olmayan bir tanrıya inandıklarını?'

'Yetkin olmayanla neyi kastediyorsun?' diye kaşlarını çattı. 'Bir bakıma eski dinlerin Tanrılarının hiçbiri tam yetkin değildi, çünkü özniteliklerinin tümü insan özelliklerinin ululaştırılmış biçimiydi. Tevrat'ın Tanrısı, insanlardan alçalırcasına bir boyun eğiş ister, kurbanlar beklerdi örneğin ve başka Tanrıları da kıskanırdı. Yunan Tanrıları da küskünlük nöbetleri geçirir, aile kavgalarına tutuşurlardı, hiçbiri insanlardan daha yetkin değildi...'

'Yo,' diye sözünü kestim. 'Yetkin olmayışı onu yaratan insanların doğru sözlülüğünden gelen bir Tanrıdan söz etmiyorum, yetkin olmayışı özsel niteliği olan bir Tanrıdan söz ediyorum: Her şeyi bilme yetisi ve erki sınırlı, yanılabilir, edimlerinin sonucunu önceden göremeyen, dehşet uyandıran şeyler yaratan bir tanrı... Hasta bir Tanrı, tutkuları güçlerini aşan ve bunu da hemen sezemeyen bir Tanrı. Saatleri yaratan, ama saatlerin ölçtüğü zamanı yaratamayan bir Tanrı. Öyle bir Tanrı ki özel amaçlara yarayan dizgeleri, düzenekleri yaratmış, ama bu araçlar sonradan amaçlarını aşmış, amaçlarına ihanet etmiş. O öyle bir Tanrı ki öncesizliği sonsuzluğu yaratmış, onunla kendi gücünü ölçmeyi ummuş, ama öncesizlik sonsuzluk şimdi onun sonu gelmez bozgununun ölçüsü olmuş.'

Snow duraksadı, ama davranışında son haftaların o hep tetikte duran sakınganlığı yoktu artık:

'Mani dini* vardı...'

'İyi ve Kötü ilkesiyle de ilgisi yok,' diye kestim hemen. 'Sözünü ettiğim Tanrının, maddenin dışında bir varoluşu yok. Kendini maddeden kurtarmak istiyor ama boşuna...'

Snow bir süre düşündü:

'Senin betimlemene uygun bir din bilmiyorum. Böyle bir din hiç... gerekmemiştir herhalde. Doğru anlıyorsam eğer, ki korkarım anlıyorum, evrimleşen bir Tanrı senin düşündüğün, zamanın akışı içinde gelişen, büyüyen, gücü durmadan artan, ama yine de güçsüzlüğünün ayrımında olan bir Tanrı. Senin Tanrın için Tanrılık, bir ereksizlik durumu gerçekte. Bunun için de karamsarlığa gömülüyor. Ama o karamsar Tanrı sizin şu insanoğlunuz değil mi, Kelvin? İn-

(*) *Mani Dini:* İ.S. 3. yüzyılda İran'da Mani'nin önderliğinde yayılan, yaradılışın ve oluşun kaynağında birbirine indirgenemez, karşıt ilkeler olarak İyi ve Kötü'nün (aydınlık ve karanlığın) var olduğunu benimseyen dinsel akım, Manicheizm.

sandan söz ediyorsun sen, bir yanıltmaca bu, üstelik yalnız felsefi bakımdan değil gizemci açıdan da bir yanıltmaca.'

Sözü ben aldım:

'Yo, insanla da ilgisi yok. Yaptığım geçici tanımla insan bazı bakımlardan çakışıyor ama tanımın pek çok açık noktası olmasından bu. Görünenin tersine insan yaratmaz Tanrıları. Dönem ya da çağ dayatır Tanrıları insanlara. İnsan çağına ister kulluk etsin ister başkaldırsın, katkısının da başkaldırısının da ereği ona dışardan verilir. Yalnız tek bir insan var olsaydı, eksiksiz bir özgürlük içinde kendi ereklerini kendi başına yaratma deneyine girişebilirdi sanırsın ama, bu da yalnızca görüntü, çünkü başka insanlar arasında yetişmemiş biri de insan olamaz. Benim sözünü ettiğim varlıksa ancak tekil var olabilir, anlıyor musun?'

'Oo, öyleyse...' Pencereyi gösterdi.

'Yo, okyanus da değil. Gelişmesinin belki bir yerinde Tanrılık durumuna yaklaşmış olabilir, ama o da hemen kendine dönmüş olmalı. Daha çok bir münzevi o, kozmosun münzevisi, ama Tanrı değil. Kendini yineliyor, Snow, benim düşündüğüm varlıksa asla yapmaz bunu. Belki de şimdiden doğmuştur bir yerlerde, samanyolunun bir köşesinde ve yakında da çocukca bir hevesle bir yıldızı söndürüp ötekini yakmaya başlayacaktır. Ve birazdan göreceğiz ki...'

'Şimdiden görüyoruz,' dedi Snow alaylı alaylı. 'İşte novalar, süpernovalar. Sana göre hepsi onun sunağında birer mum.'

'Eğer söylediklerimi sözlük anlamıyla alırsan...'

'Ve Solaris de belki senin Tanrısal çocuğunun beşiği,' diye sürdürdü Snow, yüzündeki acı gülümseme genişliyor, gözlerinin çevresindeki çizgileri çoğaltıyordu. 'Solaris umursamazlık içindeki Tanrı'nın ilk aşaması olabilir. Belki de zekâ düzeyi olağanüstü yükselecek. Solaris bilimi kitaplıklarımı-

zı dolduran her şey belki de onun diş çıkarma sancılarının bir tutanağı yalnızca...'

'... ve belki biz de bir süre bu bebeğin oyuncağı olduk. Olur a. Böylece ne yaptın biliyor musun, Snow? Solaris'e ilişkin baştan sona yeni bir varsayım geliştirmiş oldun - tebrikler! Her şey yerli yerine oturuyor birden: Bağlantı'yı başaramayışımız, karşılık alamayışımız, çeşitli... çeşitli özellikleri, diyelim, bize karşı tutumunun. Her şey küçük bir çocuğun davranışıyla açıklanabiliyor.'

'Kuramın babalığı payesinden feragat ediyorum,' diye homurdandı Snow. Pencerenin önünde duruyordu.

Uzun süre karanlık dalgalara gözümüzü dikerek öylece durduk. Ufku bulandıran sisin arasından, batı yönünden soluk bir ipek parçası belirmişti.

Parıldayan çölden gözlerini ayırmaksızın Snow birden sordu:

'Bu yetkin olmayan Tanrı düşüncesi nasıl uyandı sende?'

'Bilmiyorum. Çok mümkün geliyor bana. İnanılabileceğimi düşünebildiğim tek Tanrı bu benim, tutkusu kimsenin tutsaklığına son vermek olmayan, hiçbir şeyi kurtarmayan, hiçbir ereği yerine getirmeyen bir Tanrı - yalnızca var olan bir Tanrı.'

'Bir öykünce,' diye soludu Snow.

'O da ne? Oo evet, farkındayım. Pek kocamış bir öykünce.'

İkimiz de puslu ufka çevirdik gözlerimizi.

'Ben dışarı çıkıyorum,' dedim birden. 'Hiç İstasyon dışına çıkmadım, iyi bir fırsat bu. Yarım saatte dönerim.'

Snow kaşlarını kaldırdı:

'Ne? Dışarı mı çıkıyorsun? Nereye?'

Yarı yarıya pusla örtülü ten rengi ipek parçasını gösterdim:

'Oraya. Gitmemem için bir neden mi var? Küçük bir helikopter alırım. Yer'e döndüğümde, Solaris'e ayak basmamış bir Solarisçi olduğum itirafında bulunmak istemem!'

Dolabın birini açtım, atmosfer giysilerini araştırmaya başladım. Snow sessiz sedasız izliyordu beni. Sonunda konuştu:

'Hoşlanmadım bundan.'

Bir giysi seçtim. Ona döndüm:

'Ne?' Uzun süredir hiç böyle heyecanlanmamıştım. 'Niçin taslanıyorsun? Boşversene sen! Korkuyorsun... benden... Söz veriyorum sana, buna niyetim yok... aklıma bile gelmedi hiç, çok içtenim.'

'Ben de geliyorum.'

'Sağol, ama yalnız gitmeyi yeğlerim.' Giysiyi üzerime geçirdim. 'Okyanus üzerindeki ilk uçuşum olacağının farkında mısın?'

Snow bir şeyler mırıldandı, ama anlamadım. Donanımı toparlamak için acele ediyordum.

Hangar katına kadar benimle geldi, yükseltici diskine kartalı taşımama yardım etti. Giysimi son kez gözden geçirirken birden sordu:

'Sözüne güvenebilir miyim?'

'Hâlâ mı kaygılanıyorsun. Evet, güvenebilirsin. Oksijen tankları nerede?'

Daha fazla konuşmadık. Saydam kapağı indirdim, işaret verdim, Snow da yükselticiyi çalıştırdı. İstasyon çatısına çıkmıştım. Motorlar canlandı, üç döner kanat fırıldadı, araç havada yükselmeye başladı - garip denecek kadar hafifti. İstasyon birden aşağıda, çok gerilerde kaldı.

Okyanus üstünde yapayalnız kalınca onu başka bir gözle görüyordum. Çok alçaktan, yaklaşık yüz yardadan uçuyordum ve ilk kez, araştırmacıların pek sık betimlediği ama İstasyon yüksekliğindeyken benim hiç algılamadığım bir duyuş uyandı içimde: Parıldayan dalgaların dönüşümlü devinimi deniz dalgalanmasına ya da bulut kabarışına hiç de benzemiyordu. Sürüngen hayvan derisinin dalgalanışını andırıyordu - koyu kırmızı köpük salgılayan kaslı bir etin ya-

vaşlatılmış, kesintisiz, çekilip büzülmeleriydi bu sanki.

Salınan öykünceye yaklaşmak için aracını yan yatırmaya başlayınca güneş, gözlerimi kamaştırdı, kan kırmızısı bir yalım saydam kubbeme çarptı. Gölgeli alevlerle titreşen karanlık okyanus hafif maviye çalıyordu.

Kartal geniş bir kavis almış, rüzgâr yönünde öykünceni epey uzağına savrulmuştu. Okyanus üzerinde hayal meyal yükselen uzun, biçimi düzenli olmayan bir karaltıydı öykünce. Pustan çıktıktan sonra da artık pembe değildi, sarımtrak kurşun rengiydi. Öykünceyi bir an göremez oldum, ufka çöreklenmiş gibi gözüken İstasyon'u gözlerim yakaladı. Ana çizgileriyle eski bir zeplini andırıyordu. Yön değiştirdim, öykünceni ince dokulu kütlesi görüş alanımda büyüdü - barok bir yontuydu. Soğan biçimi kabartılara çarpacağımdan korktum, kartalı öyle şiddetle kaldırdım ki hızını yitirdi, sarsılmaya başladı. Ama sakınganlığım gereksizdi, çünkü bu düşsel kulelerin yuvarlak dorukları önümde eğiliyordu.

Adacığın yanından uçtum, sonra ağır ağır, yarda yarda, aşınmış dorukların düzeyine kadar alçaldım. Öykünce büyük değildi. Bir uçtan öbürüne dörtte üç mil uzunluğunda, birkaç yüz yarda genişliğindeydi. Kimi yerde neredeyse çatlayacak gibiydi. Bu öykünce besbelli çok daha büyük bir oluşumun parçasıydı. Solaris ölçeğine göre ufacık bir kıymıktı yalnızca, haftalar, belki aylar olmuştu doğalı.

Okyanus üstünde asılı duran benek benek renklerle kaplı dik, kayalık uçurumların arasında bir kumsal buldum, birkaç yarda karelik epey düz, eğimli bir yüzeydi burası. Döner kanatların ansızın şahlanarak yoluma çıkan dik kayaya neredeyse çarpacaktı, ama rahatça indim, motoru durdurdum, saydam kubbeyi kaldırdım. Gövde üstünde bir an dikildim, kartalın okyanusa kaymayacağından emin olmaya çalıştım. On beş adım kadar ötede dalgalar pürtük pürtük

gözüken kıyıyı yalıyordu. Ama ayakları üstünde sapasağlam duruyordu araç. "Yere" atladım.

Çarpmaktan zor kurtulduğum dimdik kaya delik deşik, nokta nokta kabartılarla kaplı kocaman kemiksi bir zardı. Birkaç yarda genişliğinde bir yarık, duvarı köşegenden ikiye bölüyor, adanın içini incelememe olanak veriyordu. Zardaki gözeneklerden de azıcık gözüküyordu ada. Raf biçimindeki en yakın çıkıntıya sakına sakına adımımı attım, çizmelerim hiç de kayacak gibi değildi, giysim de hareketlerimi önlemiyordu. Okyanusa göre birkaç katlık bir yüksekliğe ulaşana dek tırmandım. Öyküncenin derinliklerinde yitene kadar uzanan gepgeniş, taşlamış bir peyzajla karşı karşıyaydım.

Bir ilkçağ kentinin, depreme ya da bir başka yıkıma uğramış binlerce yıllık bir Fas kentinin örenine benziyordu. Molozlarla dolu, kıvrım kıvrım dolanan kenar sokakların oluşturduğu karmakarışık ağı, kıyı yakınlarında yüzen yağsı köpüğe doğru dimdik inen dar geçitleri seçebiliyordum. Orta mesafede, büyük burç duvarları kemikleşmiş payandalarının üstünde hasarsız duruyordu. Kabartılı, batık duvarlarda karanlık kovuklar vardı - pencere ya da mazgal deliği kalıntısıydı bunlar. Yüzen kentin tümü, batan bir gemi gibi bir o yana bir bu yana eğiliyor, arasıra kıç veriyor, ağır ağır dönüyor, durmadan kımıldayan, harap geçitler arasında sürünen gölgeler düşürüyordu güneş. Daha da yukarı tırmanmayı göze aldım, sonra durdum. Başımın üstündeki kayalardan ince kum derecikleri süzülüyor, dar, derin koyaklarla geçit yollarına çavlanlar oluşturarak iniyor, yere çarptıktan sonra çevrinen toz bulutları halinde dağılıyordu. Taştan değildi öyküncе, bu yanılsamayı önlemek için küçücük bir parçasını avuca almak yeterliydi. Sünger taşından da hafifti, küçücük, çok gözenekli hücrelerden oluşmuştu.

Artık öyküncenin sağa sola eğilişini duyacak kadar yük-

selmiştim. Okyanusun zifir rengi kaslarıyla bilinmeyen bir yöne doğru itilerek ilerliyor, ama eğimi değişiyordu. Bir yandan ötekine salınıyor, kıyıdan süzülerek okyanusa dönen sarı ve kurşun rengi köpüğün yumuşak hışırtısı bu mecalsiz salınıma eşlik ediyordu. Öykünce bu salıncak gibi devinimi çok önceden, belki de doğuşunda kazanmış, gelişip serpilirken de başlangıçtaki örüntüsünü korumuştu.

Ancak o zaman ayrımsadım ki öykünceyle hiç mi hiç ilgilendiğim yoktu, oluşumu incelemek için değil, okyanusla tanışmak için gelmiştim buraya.

Kartal birkaç adım arkamda duruyordu. Yarık yarık, girintili çıkıntılı kıyıya oturdum. Ağır bir dalga kıyıya çarpıp kırıldı, yayıldı. Siyah değil kirli yeşildi. Geri çekilirken ardında tutkalsı derecikler bırakmıştı, bunlar da titreye titreye okyanusa dönüyordu. yaklaştım, ikinci dalga geldiğinde elimi uzattım. Ardından, yüz yıl önce incelenmiş bir olgu aslına tıpatıp uygun biçimde yinelendi: Dalga duraksadı, biraz geri çekildi, sonra hiç değmeden elimi sardı. Az önce akışkanken şimdi insan eti kıvamını almış kovuğun içindeki eldivenim incecik bir "hava" katmanıyla ayrılıyordu çeperlerinden. Ağır ağır kaldırdım elimi ve dalga, daha doğrusu dalganın uzantısı da yükseldi, yeşil yeşil yansılarla parlayan yarı saydam bir kese biçiminde elimi kavramıştı. Elimi daha da yükseltebilmek için kalktım, jelatinsi madde halat gibi uzandı ama kopmadı. Dalganın ana gövdesi kıyıda kımıltısız duruyor, deneyin bitmesini sabırla bekleyen yabanıl bir hayvan gibi yine hiç dokunmadan ayaklarımı çevreliyordu. Bir çiçekti okyanustan uzanan, çanağı parmaklarımın kalıbında oyulmuştu. Sap titredi, ikircikli ikircikli kıpırdandı, sonra yine dalgaya kavuştu ve yavrusunu geri alan dalga çekildi.

Oyunu birkaç kez yineledim, ta ki sonunda -deneyi ilk yapanın da gözlediği gibi- pek aşina bir duygudan artık sı-

kılmış gibi beni hiç umursamayan bir dalga gelene dek. Okyanusun "merakını" yeniden canlandırmak için birkaç saat beklemem gerektiğini biliyordum. Kendi yol açtığım olayın tedirginliği içinde, yine oturdum. Olayın sayısız anlatımını okumuş olduğum halde hiçbiri beni bu tecrübeye, yaşadığım biçimiyle hazırlamış değildi. Başka türlü hissediyordum kendimi şimdi.

Okyanustan uzanan bu dalların her biri, hep birlikte ya da tek tek bütün devinimlerinde, sakıngan ama hiç de yabanıl olmayan bir tetiktelik, çarçabuk yeni, beklenmedik biçimler almak için can atan, ama gizemli bir yasanın koyduğu sınırları aşamadığı için geri çekilmek zorunda oluşundan da keder duyan doymak bilmez bir merak sergiliyordu. Canlılık dolu bu merakla, göz alabildiğine uzanan okyanusun donuk donuk titreyen uçsuz bucaksızlığı arasındaki bağdaşmazlığı dile getirmek olanaksızdı... Onun devsel varlığını ya da kudretle dolu değişimsiz suskunluğunu ya da dalgalarına o düzenli inip kalkışları kazandıran gizli güçleri hiç bu denli güçlü bir biçimde duymamıştım. Gözlerim görmez olmuş, bedenim de eylemsizlik evrenine gömülmüş, öylece oturdum, karşı konulmaz eğimden aşağı doğru kaydım, dilsiz, akışkan azmanla tek beden oldum. En ufak bir sözcük ya da düşünceye gerek kalmadan, her şeyi bağışlamıştım sanki.

Son hafta boyunca öyle olağan biçimde davranmıştım ki Snow da beni kaygılı gözlerle izlemeyi bırakmıştı. Yüzeye bakılırsa huzurluydum: Ama için için, aslında kendim de kabul etmeksizin, bir şey bekliyordum. Rheya'nın dönüşünü mü? Bunu nasıl bekliyor olabilirdim? Hepimiz biliyorduk ki maddesel yaratıklardık bizler, fizyoloji ve fizik yasalarına bağlıydık, bütün duygularımız bir araya gelse de o yasaları yenmeye yetmezdi güçleri. Yapabileceğimiz tek şey o yasalardan tiksinmekti. Âşıklarla şairlerin sevginin ölümden de

üstün saydıkları gücüne olan çağlarla yaşıt inancı, şu *finis vitae sed non amoris* inanışı bir yalandı, yararsız, üstelik eğlenceli bile olmayan bir yalan. Öyleyse insan, zamanın akışını ölçen, kâh bozulan kâh onarılan, ustası onu her çalıştırdığında düzeneği umarsızlık ve sevgi üreten bir saat olmaya rıza mı göstermeliydi? Her insan tekinin, en eski acıları, yinelendikçe gülünçleşerek sürekli daha da derinleşen en eski acıları yeni baştan yaşadığı düşüncesine alışmak zorunda mıydık? İnsan varoluşu kendini yinelemek zorunda olabilirdi, buna diyecek yoktu, ama dillere pelesenk olmuş bayat bir ezgi gibi ya da sarhoşun birinin plaklolabına tekliği bastırıp durmadan çaldığı bir şarkı gibi yinelenecekse...

Bu sıvı dev yüzlerce insanın canını almıştı. Tüm insan soyu onunla incir çekirdeğini doldurmayacak bir bağ kurabilmek için boşuna çabalamıştı, şimdi de benim ağırlığımı bir toz zerresini umursadığından daha çok umursamıyordu. İki insan bireyinin trajedisine de bir tepki verebileceğini sanmıyordum. Ama yine de bütün etkinliklerinin bir ereği vardı... Doğru, kesinlikle emin değildim, ama belki sonsuz küçüklükte, belki yalnızca düşsel de olsa yine bir fırsatı tepmek olacaktı çekip gitmek... Öyleyse burada, ikimizin de dokunduğu nesnelerin arasında, Rheya'nın da soluduğu havayı soluyarak mı yaşamalıydım artık? Ne adına? Onun dönmesi umuduyla mı? Hiçbir şey ummuyordum. Ama yine de, yine de bir beklentiyle yaşıyordum. O gittiğine göre geriye bu kalmıştı yalnızca. Beni hangi başarıların, hangi gizli alayların, hatta daha hangi işkencelerin beklediğini bilmiyordum. Hiçbir şey bilmiyordum ama amansız mucizeler çağının hâlâ geçmediği inancında direniyordum.

Solaris gezegenine yapılan uzay yolculuğu ve bu gezegenin okyanusu üzerinde geçen zaman, aslında bir insan beyninin derinliklerine ulaşan analizin yansımasıdır. Okyanus, kendi üzerinde çalışan görevlilerin belleklerinde geriye itilmiş kişilikleri cisimleştirerek karşılarına getirir. Kris'in kendisini terk etmesi yüzünden yıllar önce bir iğneyle yaşamına son veren Rheya, uzmanın bilinçdışındaki en büyük patojendir. Solaris'te çalıştığı süre içinde, beklenmedik bir biçimde geri dönen Rheya ile yaşamaya alışması gerekmektedir. Canavarlaşan sevgilisinden onu uzaya fırlatarak kurtulmaya çalışması da umutsuz bir çabadır, çünkü okyanus her patojeni sonsuza dek yeniden üretebilir. *Solaris*'in dokusunu, yirminci yüzyılın çatısını kuran felsefî argümanların bir kısmı oluşturuyor. Analitik gelenek içerisinde yer alan epistemolojik şüphecilik söyleminin verdiği ünlü "tüpteki beyin" örneği, romanın genel çerçevesiyle çakışıyor. Freud'dan Jung'a uzanan çerçevedeki birçok psikanalitik kuram da metinde karşılığını buluyor. *Solaris*, hem Stanislaw Lem'in romanları arasında, hem de bu yüzyılın roman geleneği içinde özel bir yere sahip. Lem'in bu romanından yola çıkarak Tarkovski'nin ürettiği aynı adlı film de, son kırk yıl içinde bu tarzda yapılan en iyi filmler arasında sayılabilir.

İLETİŞİM 439
ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI 90

ISBN 975-470-625-5
9 789754 706253